In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

THE STOTRAS

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

981-98
विद्या भवन, नई दिल्ली

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

स्तोत्राणि

Bhawan's Sri Sankaracharya Sanskrit Mahavidyalaya * Bharatiya Vidya
526

श्रीमन्निगमान्तमहादेशिकैः अनुगृहीतानि

श्रीवेदान्तदेशिकसम्प्रदायसभा
मुम्बई-19.

मूल्यम्] 1952 [3-8-0

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

Printed at Gitanjali Press Ltd., Pudukkottai
and
Photoprints by Commercial Printing Press, Bombay

Bharatiya Vidya Bhawan's Sri S... Sanskrit Mahavid...
526

Copies can be had from

SRI VEDANTA DESIKA SAMPRADAYA SABHA
1/277 Deodar Road
BOMBAY - 19

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

PREFACE

By the Grace of the Divine Couple and the Acharyas, with pleasure do we place before the public this new edition of the Stotras of Sri Vedanta Desika. A good edition of these Stotras has long been out of print and we feel that the present publication will prove opportune and useful.

Sri Vedanta Dësika needs no introduction from us to the readers. He has been rightly acclaimed to be the incarnation of Lord Sri Venkatesa by various coincidences and graced this land of ours for a period of 102 years about 700 years ago. The Stotras herein published, form but a small part of his vast and erudite works and each one of them will amply testify to the great Acharya's literary genius, unfathomable devotion and unalloyed selflessness.

We have endeavoured to make this book as attractive as possible both in respect of the quality of paper used and the size of type. For the convenience of readers, the last word of each pada in a sloka has been given separately to indicate a pause while reading or reciting, and the various syllables of compound words have been shown separately wherever possible by a short space in and between them. A running number has been given to the slokas and an alphabetical index has been given at the end of the book.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

The Stotras have been arranged in the chronological order of their composition as given in the Vaibhava Prakasika of Sri Doddayacharya.

It is deeply regretted that despite our best efforts, certain printing errors have crept in, which are covered in the errata list.

We wish to offer our most humble and grateful thanks to Desika Darsana Vijayadhvaja Sri Ubha Ve. Puththankottaham Srinivasacharya Svami, who, in spite of his indifferent health, has guided us in preparing the original text. Our thanks are due also in no less a measure to Ubha Ve Sri Chinnamu R. Srinivasa Patracharya Swami of Kumbakonam for helping us with correction of proofs and advising us of valuable readings.

No words can adequately express our gratitude to Sri Ubha Ve A. Srinivasa Raghavacharya Swami of Pudukkottai, who has very kindly undertaken as a loving Service to the Great Acharya to see the book through the Press at every stage of its publication.

Our thanks are equally due to Gitanjali Press, who have so kindly co-operated in the printing of this book in the minimum possible time and also to the Commercial Printing Press, Bombay, for their valued assistance in printing for us the pictures appearing herein.

Before closing we would like to express our indebtedness to Sri D. Ramaswamy Iyengar, Advocate, Sri T. N. Srinivasan, M. A. and Sri V. Narasimha Iyengar of Stationery Emporium, Madras, for their courtesy in helping us with several of the original photos and blocks of the pictures herein published.

BOMBAY
1st June 1952 } SRI VEDANTA DESIKA SAMPRADAYA SABHA.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

विषयसूची

1	श्रीहयग्रीव स्तोत्रम्	1
2	गरुड पञ्चाशत्	9
3	देवनायक पञ्चाशत्	21
4	अच्युत शतकम्	33
5	रघुवीर गद्यम् (महावीरवैभवम्)	67
6	गोपाल विंशतिः	77
7	देहलीश स्तुतिः	83
8	वरदराज पञ्चाशत्	89
9	अष्टभुजाष्टकम्	101
10	वेगासेतु स्तोत्रम्	103
11	कामासिकाष्टकम्	105
12	शरणागति दीपिका	107
13	परमार्थ स्तुतिः	121
14	सुदर्शनाष्टकम्	123
15	षोडशायुध स्तोत्रम्	125
16	दया शतकम्	129
17	वैराग्य पञ्चकम्	151
18	भगवद्ध्यान सोपानम्	153
19	श्रीस्तुतिः	157

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

20	भूस्तुतिः	....	163
21	गोदा स्तुतिः	....	171
22	दशावतार स्तोत्रम्	....	177
23	यतिराज सप्ततिः	....	181
24	न्यास तिलकम्	....	197
25	न्यास विंशतिः (सव्याख्या)	....	205
26	न्यास दशकम्	....	219
27	गरुड दण्डकम्	....	221
28	अभीति स्तवः	....	223
29	श्रीमद्वेदान्तदेशिक मङ्गलाशासनम्	....	229

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीहयग्रीवस्तोत्रम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

1 ज्ञानानन्दमयं देवं निर्मलस्फटिकाकृतिम् ।
आधारं सर्वविद्यानां हयग्रीवमुपास्महे ॥ १

2 स्वतःसिद्धं शुद्धस्फटिकमणिभूभृत्प्रतिभटं
सुधासध्रीचीभिर्द्युतिभि[1]रवदातत्रिभुवनम् ।
अनन्तैस्त्रय्यन्तैरनुविहित हेषाहलहलं
हताशेषावद्यं हयवदनमीडीमहि महः ॥ २

3 समाहारस्साम्नां प्रतिपदमृचां धाम यजुषां
लयः प्रत्यूहानां लहरिविततिर्बोधजलधेः ।
कथा[2]दर्पक्षुभ्यत्कथक[3]कुलकोलाहलभवं
हरत्वन्तर्ध्वान्तं हयवदन हेषा हलहलः ॥ ३

4 प्राची सन्ध्या काचिदन्तर्निशायाः
प्रज्ञादृष्टेरञ्जनश्रीरपूर्वा ।
वक्त्री वेदान् भातु मे वाजिवक्त्रा
वागीशाख्या वासुदेवस्य मूर्तिः ॥ ४

[1] 'अपताप' इति पाठान्तरम् ।
[2] 'दृप्यत्कौतस्कुतकलह' [3] 'कलिकथक' — पा॰

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

5 विशुद्ध विज्ञानघन स्वरूपं
विज्ञान विश्राणन बद्धदीक्षम् ।
दयानिधिं देहभृतां शरण्यं
देवं हयग्रीवमहं प्रपद्ये ॥ ५

6 अपौरुषेयैरपि वाक्प्रपञ्चैः
अद्यापि ते भूतिमदृष्टपाराम् ।
स्तुवन्नहं मुग्ध इति त्वयैव
कारुण्यतो नाथ! कटाक्षणीयः ॥ ६

7 दाक्षिण्यरम्या गिरिशस्य मूर्तिः
देवी सरोजासन धर्मपत्नी ।
व्यासादयोऽपि व्यपदेश्य वाचः
स्फुरन्ति सर्वे तव शक्तिलेशैः ॥ ७

8 मन्दोऽभविष्यन्नियतं विरिञ्चो
वाचां निधे! वञ्चितभागधेयः ।
दैत्यापनीतान् दययैव भूयोऽपि
अध्यापयिष्यो निगमान् न चेत् त्वम् ॥ ८

9 वितर्कडोलां व्यवधूय [1]सत्त्वे
बृहस्पतिं वर्तयसे यतस्त्वम् ।
तेनैव देव! त्रिदशेश्वराणाम्
अस्पृष्टडोलायितमाधिराज्यम् ॥ ९

---

[1] 'तत्त्वे'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

10 अग्नौ समिद्धार्चिषि सप्ततन्तोः
आतस्थिवान् मन्त्रमयं शरीरम् ।
अखण्डसारैर्हविषां [1]प्रदानैः
आप्यायनं व्योमसदां विधत्से ॥ १०

11 यन्मूलमीदृक् प्रतिभाति तत्त्वं
या मूलमाम्नाय महाद्रुमाणाम् ।
तत्त्वेन जानन्ति विशुद्धसत्त्वाः
[2]त्वामक्षरामक्षरमातृकां ते ॥ ११

12 अव्याकृताद् व्याकृतवानसि त्वं
नामानि रूपाणि च यानि पूर्वम् ।
शंसन्ति तेषां [3]चरमां प्रतिष्ठां
वागीश्वर ! त्वां त्वदुपज्ञवाचः ॥ १२

13 मुग्धेन्दु निष्यन्द विलोभनीयां
मूर्तिं तवानन्द सुधा प्रसूतिम् ।
विपश्चितश्चेतसि भावयन्ते
वेलामुदारामिव दुग्धसिन्धोः ॥ १३

14 मनोगतं पश्यति यः सदा त्वां
मनीषिणां मानस राजहंसम् ।
स्वयं [4]पुरोभाव विवादभाजः
किंकुर्वते तस्य गिरो यथार्हम् ॥ १४

---

1 'प्रधानैः' 2 'तामक्षरामक्षरमातृकां ते; तामक्षरामक्षरमातृकां त्वाम् 3 'परमां'
4 'पुरोवाद'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

15 अपि क्षणार्धं कलयन्ति ये त्वाम्
आप्लावयन्तं विशदैर्मयूखैः ।
वाचां प्रवाहैरनिवारितैस्ते
मन्दाकिनीं मन्दयितुं क्षमन्ते ॥ १५

16 स्वामिन् ! [1]भवद्ध्यान सुधाभिषेकात्
वहन्ति धन्याः पुलकानुबन्धम् ।
अलक्षिते क्वापि निरूढमूलम्
अङ्गेष्विवानन्दथुम् अङ्कुरन्तम् ॥ १६

17 स्वामिन् ! प्रतीचा हृदयेन धन्याः
त्वद्ध्यान चन्द्रोदय वर्धमानम् ।
अमान्तमानन्द पयोधिमन्तः
पयोभिरक्ष्णां परिवाहयन्ति ॥ १७

18 [2]स्वैरानुभावास्त्वदधीन भावाः
[3]समृद्धवीर्यास्त्वदनुग्रहेण ।
विपश्चितो नाथ ! तरन्ति मायां
वैहारिकीं मोहन पिञ्छिकां ते ॥ १८

19 प्राङ्निर्मितानां तपसां [4]विपाकाः
प्रत्यग्रनिःश्रेयस संपदो मे ।
समेधिषीरंस्तव पादपङ्के
संकल्प चिन्तामणयः प्रणामाः ॥ १९

---

1 'भवद्योग' 2 'स्वैरानुभावत्वदधीनभावाः' 'स्वैरानुभावत्वदनन्यभावाः'
3 'संवृद्धवीर्याः' 4 'विपाकात्'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

20 विलुप्त मूर्धन्य लिपि क्रमाणां
सुरेन्द्र चूडापद लालितानाम् ।
त्वदंघ्रि राजीव रजःकणानां
भूयान् प्रसादो मयि नाथ! भूयात् ॥ २०

21 परिस्फुरन्नूपुर चित्रभानु-
प्रकाश निर्धूत तमोनुषङ्गाम् ।
पदद्वयीं ते परिचिन्महेऽन्तः-
प्रबोध राजीव विभात सन्ध्याम् ॥ २१

22 त्वत्किङ्करालंकरणोचितानां
त्वयैव कल्पान्तर पालितानाम् ।
मञ्जुप्रणादं मणिनूपुरं ते
मञ्जूषिकां वेदगिरां प्रतीमः ॥ २२

23 संचिन्तयामि प्रतिभादशास्थान्
संधुक्षयन्तं समयप्रदीपान् ।
विज्ञान कल्पद्रुम पल्लवाभं
व्याख्यान मुद्रा मधुरं करं ते ॥ २३

24 चित्ते करोमि स्फुरिताक्षमालं
सव्येतरं नाथ! करं त्वदीयम् ।
ज्ञानामृतोदञ्चन[1] लम्पटानां
लीलाघटीयन्त्रमिवाश्रितानाम् ॥ २४

---

1 'लालसानां'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

25 प्रबोधसिन्धोररुणैः प्रकाशैः
प्रवालसंघातमिवोद्वहन्तम् ।
विभावये देव! सपुस्तकं ते
वामं करं दक्षिणमाश्रितानाम् ॥ २५

26 तमांसि भित्त्वा [1]विशदैर्मयूखैः
संप्रीणयन्तं विदुषश्चकोरान् ।
निशामये त्वां नवपुण्डरीके
शरद्घने चन्द्रमिव स्फुरन्तम् ॥ २६

27 दिशन्तु मे देव! सदा त्वदीयाः
दयातरङ्गानुचराः कटाक्षाः ।
श्रोत्रेषु पुंसाममृतं क्षरन्तीं
सरस्वतीं संश्रितकामधेनुम् ॥ २७

28 विशेषवित्पारिषदेषु नाथ!
विदग्धगोष्ठीसमराङ्गणेषु ।
जिगीषतो मे कवितार्किकेन्द्रान्
जिह्वाग्रसिंहासनमभ्युपेयाः ॥ २८

29 त्वां चिन्तयंस्त्वन्मयतां प्रपन्नः
त्वामुद्गृणन् शब्दमयेन धाम्ना ।
स्वामिन्! समाजेषु समेधिषीय
स्वच्छन्दवादाहवबद्धशूरः ॥ २९

[1] 'निशादैः प्रकाशैः'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

30 नानाविधानामगतिः कलानां
न चापि तीर्थेषु कृतावतारः ।
ध्रुवं तवानाथपरिग्रहायाः
नवं नवं [1]पात्रमहं दयायाः ॥ ३०

31 अकम्पनीयान्यपनीति भेदैः
अलंकृषीरन् हृदयं मदीयम् ।
शङ्काकलङ्कापगमोज्ज्वलानि
तत्त्वानि सम्यञ्चि तव प्रसादात् ॥ ३१

32 व्याख्यामुद्रां करसरसिजैः पुस्तकं शङ्खचक्रे
बिभ्रद्भिन्नस्फटिकरुचिरे पुण्डरीके निषण्णः ।
अम्लानश्रीरमृतविशदैरंशुभिः प्लावयन् माम्
आविर्भूयादनघमहिमा मानसे वागधीशः ॥ ३२

33 [2]वागर्थसिद्धिहेतोः
पठत हयग्रीवसंस्तुतिं भक्त्या ।
कवितार्किककेसरिणा
वेङ्कटनाथेन विरचितामेताम् ॥ ३३

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

[1] 'पात्रमिदं' [2] 'वागर्थसिद्धिहेतुं'

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ गरुडपञ्चाशत् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

१. परव्यूहवर्णकः ।

34 अङ्क्ष्वानन्द मुख्य श्रुतिशिखर मिलद्दण्डकं गण्डपूर्वं
प्रागेवाभ्यस्य षट्सु प्रतिदिशमनघं [1]न्यस्य शुद्धास्त्र बन्धाः ।
[2]पक्षि व्यत्यस्त पक्षि द्वितय मुख पुट प्रस्फुटोदार तारं
मन्त्रं गारुत्मतं तं हुतवह दयिता शेखरं शीलयामः ॥ १

35 वेदः स्वार्थाधिरूढो [3]वहिरवहिरभिव्यक्तिमभ्येति यस्यां
सिद्धिः सांकर्षणी सा परिणमति यया सापवर्ग त्रिवर्गा ।
प्राणस्य प्राणमन्यं प्रणिहित मनसो यत्र निर्धारयन्ति
प्राची सा ब्रह्मविद्या परिचित गहना पातु गारुत्मती नः ॥ २

36 नेत्रं गायत्रमूचे त्रिवृदिति च शिरो नामधेयं यजूंषि
छन्दांस्यङ्गानि धिष्ण्यात्मभिरजनि शफैर्विग्रहो वामदेव्यम् ।
यस्य स्तोमात्मनोऽसौ बृहदितर गरुत्ताद्दशाम्नाय [4]पुच्छः
स्वाच्छन्द्यं नः प्रसूतां श्रुतिशत शिखराभिष्टुतात्मा गरुत्मान् ॥

37 यो यं धत्ते स्वनिष्ठं वहनमपि वरः स्पर्शितो येन यस्मै
यस्माद् यस्याहृतश्रीर्विदधति भजनं यत्र यत्रेति सन्तः ।
प्रायो देवः स इत्थं हरि गरुड भिदाकल्पितारोह वाह-
स्वाभाव्यः स्वात्मभव्यः प्रदिशतु शकुनिर्ब्रह्म सब्रह्मतां नः ॥ ४

---

[1] न्यस्त [2] पक्षिव्यत्यस्तपक्ष [3] वहिरवहिरपि [4] आम्नातपुच्छः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

38 एको विष्णोर्द्वितीयस्त्रि चतुर विदितं पञ्चवर्णी रहस्यं
षाड्गुण्य स्मेर सप्त स्वर गतिरणिमाद्यष्ट संपन्नवात्मा ।
देवो दर्वीकरारिर्दश शत नयनारातिसाहस्र[1] लक्षैः
विक्रीडत्पक्ष कोटिर्विघटयतु भयं वीत संख्योदयो नः ॥ ५

39 सत्याद्यैः सात्वतादि प्रथित महिमभिः पञ्चभिर्व्यूहभेदैः
पञ्चाभिख्यो निरुन्धन् भवगरल भवं प्राणिनां पञ्च भावम् ।
प्राणापानादि भेदात् प्रतितनु मरुतो दैवतं पञ्च वृत्तेः
पञ्चात्मा पञ्चधाऽसौ पुरुष उपनिषद्घोषितस्तोषयेन्नः ॥ ६

40 श्लिष्यद्भोगीन्द्र भोगे श्रुति निकर निधौ मूर्तिभेदे स्वकीये
वर्णव्यक्तीर्विचित्राः परिकलयति यो वक्त्र बाहूरु पादैः ।
प्राणः सर्वस्य जन्तोः प्रकटित परम ब्रह्मभावः स इत्थं
क्लेशं छिन्दन् खगेशः सपदि विपदि नः [2]सन्निधिः सन्निधत्ताम् ॥

41 अग्रे तिष्ठन् उदग्रो मणि मुकुर इवानन्य दृष्टेर्मुरारेः
पायान्माया भुजङ्गी विषम विष भयाद् गाढमस्मान् गरुत्मान् ।
क्षुभ्यत्क्षीराब्धि पाथः सहभव गरल स्पर्शशङ्की स शङ्के
छायां धत्ते यदीयां हृदि हरि हृदयारोह धन्यो मणीन्द्रः ॥ ८

२. अमृतहरणवर्णकः ।

42 आहर्तारं सुधाया दुरधिगम महा[3] चक्र दुर्गस्थितायाः
जेतारं वज्रपाणेः सह विबुध गणैराहवे बाहुवेगात् ।
विष्णौ संप्रीयमाणे वर विनिमयतो विश्व विख्यात कीर्तिं
देवं याऽसूत साऽसौ दिशतु भगवती शर्म दाक्षायणी नः ॥ ९

[1] लक्ष्ये [2] सन्निधिं [3] शक्रदुर्ग

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

43 वित्रासाद् वीतिहोत्रं प्रथममधिगतैरन्तिके मन्दधाम्ना
भूयस्तेनैव सार्धं भयभर तरलैर्वन्दितो देववृन्दैः ।
कल्पान्त क्षोभ दक्षं कथमपि कृपया संक्षिपन् धाम चण्डं
भित्त्वाऽण्डं निर्जिहानो भवभयमिह नः खण्डयत्वण्डजेन्द्रः ॥१०

44 क्षुण्ण क्षोणीधराणि क्षुभित चतुर कूपार तिम्यद्रुरुन्ति
त्रुट्यत्तारासराणि स्थपुटित विबुध स्थानकानि क्षिपेयुः ।
पाताल ब्रह्म सौधावधि विहित मुधा वर्तनान्यस्मदार्ति
ब्रह्माण्डस्यान्तराले बृहति खगपतेरर्भक क्रीडितानि ॥ ११

45 संविच्छस्त्रं दिशन्त्या सह विजय चमूराशिषः प्रेषयन्त्या
संबध्नन्त्या तनुत्रं सुचरितमशनं पक्वणं निर्दिशन्त्या ।
एनोऽस्मद्वैनतेयो नुदतु विनतया क्लृप्त रक्षाविशेषः
कद्रू संकेत दास्य क्षपण पण सुधा लक्ष भैक्षं जिघृक्षुः ॥ १२

46 विक्षेपैः पक्षतीनाम् अनिभृत गतिभिर्वादित व्योमतूर्यो
वाचालम्भोधि वीचीवलय विरचितालोक शब्दानुबन्धः ।
दिक्कन्या कीर्यमाण क्षरदुडु निकर व्याज लाजाभिषेको
नाकोन्माथाय गच्छन् नरकमपि स मे नागहन्ता निहन्तु ॥१३

47 ऋक्षाक्ष क्षेप दक्षो मिहिर हिमकरोत्ताल तालाभिघाती
वेला वाःकेलि लोलो विविध घनघटा कन्दुकाघात शीलाः ।
पायान्नः पातकेभ्यः पतग कुलपतेः पक्षविक्षेप जातो
वातः पाताल हेलापटह पटुरवारम्भ संरम्भ धीरः ॥ १४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

48 किं निर्घातः किमर्कः परिपतति दिवः किं [1]समिद्धोऽयमौर्वः
किंस्वित् कार्तस्वराद्रिर्ननु विदितमिदं व्योमवर्त्मा गरुत्मान् ।
आसीदत्याजिहीर्षत्यभिपतति हरत्यत्ति हा तात हाम्बे-
त्यालापोद्युक्त भिल्लाकुल जठर पुटः पातु नः पत्रिनाथः ॥ १५

49 [2]आसृक्कात्तैरसृग्भिर्दुरुपरम तृषा शातनी शातदंष्ट्रा-
कोटी लोटत्करोटी विकट कटकटाराव घोरावतारा ।
भिन्द्यात् सार्धं पुलिन्द्या सपदि परिहृत ब्रह्मगा जिह्मगारेः
उद्वेल्लद्भिल्ल पल्ली निगरण करणा पारणा कारणं नः ॥ १६

50 स्वच्छन्द स्वर्गिवृन्द प्रथमतम महोत्पात निर्घात घोरः
स्वान्तध्वान्तं निरुन्ध्याद् धुत धरणि पयोराशिराशी विपारेः ।
प्रत्युद्यद्भिल्लपल्ली भट रुधिर सरिल्लोल कल्लोल माला-
हाला निर्वेश हेला हलहल बहुलो हर्ष कोलाहलो नः ॥ १७

51 सान्द्र क्रोधानुबन्धात् सरसि नखमुखे पादपे गण्डशैले
तुण्डाग्रे कण्ठरन्ध्रे तदनु च जठरे निर्विशेषं युयुत्सू ।
अव्यादस्मान् अभव्याद विदित नखर श्रेणि[3]दंष्ट्रानिवेशौ
जीवग्राहं गृहीत्वा कमठ करटिनौ भक्षयन् पक्षिमल्लः ॥ १८

52 अल्पः कल्पान्त लीला नटमकुट सुधा सूति खण्डो बहूनां
निःसारस्त्वब्जजाद्रेरनुभवतु मुधा मन्थनं त्वेष सिन्धुः ।
राका चन्द्रस्तु राहोः स्वमिति कथयतः प्रेक्ष्य कद्रूकुमारान्
सान्तर्हासं खगेन्द्रः सपदि हृतसुधस्त्रायताम् आयतान्नः ॥ १९

---

1 समुत्थो 2 आसृग्व्यात्तैरसृग्भिर्दुरुपशम 3 दंष्ट्राभिघातौ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

53 आरादभ्युत्थितैरावतम् अमित जवोदश्वदुच्चैःश्रवस्कं
जातक्षोभं विमथ्नन् दिशि दिशि दिविपद्वाहिनीशं क्षणेन ।
भ्राम्यन् सव्यापसव्यं सुमहति मिषति स्वर्गिसार्थे सुधार्थं
[1]प्रेङ्खन्नेत्रः श्रियं नः प्रकटयतु चिरं पक्षवान् मन्थशैलः ॥ २०

54 अस्थानेषु ग्रहाणामनियत विहितानन्त वक्रातिचारा
विश्वोपाधि व्यवस्था विगम विलुलित प्रागवागादि भेदाः ।
द्वित्राः सुत्राम भक्त ग्रह कलह विधावण्डजेन्द्रस्य चण्डाः
पक्षोत्क्षेपा विपक्ष क्षपण सरभसाः शर्म मे निर्मिमीरन् ॥ २१

55 तत्तत्प्रत्यर्थि साराविधि विहित मृषा रोप गन्धो रुपान्धैः
एकः क्रीडन्ननेकैः सुरपति सुभटैरक्षतो रक्षतान्नः ।
अन्योन्यावद्ध लक्षापहरण विहितामन्द मात्सर्यतुङ्गैः
अङ्गैरेव स्वकीयैरहमहमिकया मानितो वैनतेयः ॥ २२

56 अस्तव्योमान्तमन्तर्हित निखिल हरिन्मण्डलं चण्डभानोः
लुण्टाकैर्यैरकाण्डे जगदखिलमिदं शर्वरी वर्वरीति ।
प्रेङ्खोलत्स्वर्गगोल स्खलदुडुनिकर स्कन्ध बन्धान् निरुन्धन्
रंहोभिस्तैर्मदंहो हरतु तरलित ब्रह्मसद्मा गरुत्मान् ॥ २३

57 यः स्वाङ्गे संगरान्तर्गरुदनिल लव स्तम्भिते जम्भशत्रौ
कुण्ठास्त्रे सन्नकण्ठं प्रणयति पवये पक्षलेशं दिदेश ।
सोऽस्माकं संविधत्तां सुरपति पृतना द्वन्द्व युद्धैक मल्लो
माङ्गल्यं वालखिल्य द्विजवर तपसां कोऽपि मूर्तो विवर्तः ॥ २४

---

[1] प्रेङ्खन्नेत्रश्रियं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

58 रुद्रान् विद्राव्य सेन्द्रान् हुतवहसहितं गन्धवाहं गृहीत्वा
कालं निष्काल्य धूत्वा निर्ऋतिधनपती पाशिनं क्लेशयित्वा ।
सर्पाणां छान्दिकानाम् अमृतमयपणप्रापण[1]प्राप्तदर्पो
निर्बाधं क्वापि सर्पन् अपहरतु हरेरौपवाह्यो मदंहः ॥ २५

३. नागदमनवर्णकः ।

59 उग्रभ्रूभ्रुकुटीभृद् भ्रमदमितगरुत्क्षोभितक्ष्मान्तरिक्षः
चक्राक्षो वक्रतुण्डः खरतरनखरः क्रूरदंष्ट्राकरालः ।
पायादस्मान् अपायाद् भयभरविगलद्दन्दशूकेन्द्रशूकः
शौरेः संक्रन्दनादिप्रतिभटपृतनाक्रन्दनः स्यन्दनेन्द्रः ॥ २६

60 अर्यम्णा [2]धुर्ययोक्त्रग्रहणभयभृता सान्त्वितोऽनूरुबन्धात्
कोदण्डज्यां जिघृक्षेदिति चकितधिया शङ्कितः शंकरेण ।
तल्पे कल्पेत मा ते मतिरिति हरिणाऽप्यादरेणानुनीतः
पक्षीन्द्रस्त्रायतां नः फणधरमहिषीपत्रभङ्गापहारी ॥ २७

61 छायातार्क्ष्यानहीनां फणमणिमुकुरश्रेणिविस्पष्टबिम्बान्
त्राणापेक्षाधृतस्वप्रतिकृतिमनसा [3]वीक्ष्य जातानुकम्पः ।
तेषां दृष्ट्वाऽथ चेष्टाः प्रतिगरुडगणाशङ्कया तुङ्गरोषः
सर्पन् दर्पोद्धतो नः शमयतु दुरितं सर्पसन्तानहन्ता ॥ २८

62 उच्छ्वासाकृष्टतारागणघटितमृषामौक्तिकाकल्पशिल्पः
पक्षव्याधूतपाथोनिधिकुहरगुहागर्भ[4]दत्तावकाशः ।
दृष्टिं दंष्ट्राग्रदूतीं पृथुषु फणभृतां प्रेषयन्नुत्तमाङ्गे (षु)
[5]अङ्गैरङ्गानि रुन्धन्नवतु पिपतिषुः पत्रिणामग्रणीर्नः ॥ २९

---

[1] प्राप्तिदक्षः [2] धुर्ययोक्त्रग्रसन [3] प्रेक्ष्य [4] दत्तावगाहः [5] अङ्गैरङ्गं निरुन्धन्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

63 आ वेधः सौध शृङ्गादनुपरत गतेरा भुजङ्गेन्द्रलोकात्
श्रेणी बन्धं वितन्वन् क्षण परिणमितालात पात[1] प्रकारः ।
पायान्नः पुण्य पाप प्रचय मय पुनर्गर्भ कुम्भी निपातात्
पातालस्यान्तराले [2]बृहति खगपतेर्निर्विघातो निपातः ॥ ३०

64 प्रत्यग्राकीर्ण तत्तत्फण मणि[3] निकरं शङ्कुला कोटि वक्रं
तुण्डाग्रं संक्ष्णुवानः कुलगिरि कठिने कर्परे कूर्मभर्तुः ।
पाताल क्षेत्र पक्व द्विरसन पृतना शालि विच्छेद शाली
शैलीं नः सप्त शैली लघिमद रभसः सौतु साध्वीं सुपर्णः ॥ ३१

65 पर्यस्यत्पन्नगीनां युगपदसमयानर्भकान् गर्भकोशाद्
ब्रह्म स्तम्ब प्रकम्प व्यतिषजदखिलोदन्वदुन्निद्र घोषम् ।
चक्षुश्चक्षुःश्रुतीनां सपदि बधिरयत् पातु पत्रीश्वरस्य
क्षिप्र क्षिप्त क्षमाभृत्क्षण घटित नभः स्फोटमास्फोटितं नः ॥ ३२

66 तोय स्कन्धो न सिन्धोः [4]समघटत मिथः पक्ष विक्षेप भिन्नः
पातालं [5]न प्रविष्टं पृथुनि च विवरे रश्मिभिस्तिग्मरश्मेः ।
तावद्ग्रस्ताहि वक्त्र क्षरित विषमषी पङ्क कस्तूरिकाङ्कः
प्रत्यायातः स्वयूथ्यैः स्थित इति विदितः पातु पत्रीश्वरो नः ॥

67 बद्धस्पर्धैरिव स्वैर्बहुभिरभिमुखैरेककण्ठं स्तुवाने
तत्तद्विश्वोपकार प्रणयि सुरगण प्रार्थित प्राणरक्षे ।
पायान्नः प्रत्यहं ते कमपि विषधरं प्रेषयामीति भीते
संधित्सौ सर्पराजे सकरुणमरुणानन्तरं धाम दिव्यम् ॥ ३४

[1] प्रकारम् [2] पतगकुलपतेः [3] निकरे [4] व्यतिषजति [5] स प्रविष्टः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

68 क्वाप्यस्था शर्कराढ्यं क्वचन घनतरासृक्छटा शीधु दिग्धं
निर्मोकैः क्वापि कीर्णं विषयमपरतो मण्डितं रत्नखण्डैः ।
अध्यारूढैः स्ववारेष्वहमहमिकया वध्य वेषं दधानैः
काले खेलन् भुजङ्गैः कलयतु कुशलं काद्रवेयान्तको नः ॥३५

४. परिष्कारवर्णकः ।

69 वामे वैकुण्ठशय्या फणिपति कटको वासुकि ब्रह्मसूत्रो
रक्षेन्नस्तक्षकेन ग्रथित कटितटश्चारु कार्कोट हारः ।
पद्मं कर्णेऽपसव्ये प्रथिमवति महा पद्ममन्यत्र बिभ्रत्
चूडायां शङ्खपालं गुलिकमपि भुजे दक्षिणे पक्षिमल्लः ॥ ३६

70 वर्च्याभ स्वस्तिकाग्र स्फुरदरुण शिखा दीप्र रत्नप्रदीपैः
बध्नद्भिस्तापमन्तर्बहुल विषमषी गन्ध तैलाभिपूर्णैः ।
नित्यं [1]नीराजनार्थैः निज फण फलकैर्घूर्णमानानि तूर्णं
भोगैरापूरयेयुर्भुजग कुलरिपो भूषणानीषणां नः ॥ ३७

71 अङ्ग प्रत्यङ्ग लीनामृतरस विसर स्पर्श लोभादिवान्तः-
त्रासाद्ध्रासानुबन्धादिव सहज मिथो वैर शङ्कोत्तरङ्गात् ।
रुद्रागाढोपगूढोच्छ्वसन निबिडित स्थान योगादिवास्मद्-
भद्राय स्युर्भजन्तो भगवति गरुडे गाढतां गूढपादः ॥ ३८

72 कोटीरे रत्नकोटि प्रतिफलिततया नैकधा भिन्नमूर्तिः
वल्मीकस्थान् स्वयूथ्यानभित इव निजैर्वेष्टनैः क्लप्तरक्षः ।
क्षेमं नः सौतु हेमाचल विधृत शरन्मेघ लेखानुकारी
रोचिश्चूडाल चूडामणिरुरग रिपोरेष चूडाभुजङ्गः ॥ ३९

[1] नीराजनार्थं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

73 द्राघीयः कर्णपाश द्युति परिभवन व्रीलयेव स्वभोगं
संक्षिप्याश्नन् समीरं दरविनत मुखो निःश्वसन् मन्दमन्दम् ।
आसीदद्दण्ड भित्ति प्रतिफलन मिषात् क्वापि गूढं विविक्षुः
क्षिप्रं दोषान् क्षिपेन्नः खगपति कुहना कुण्डलः कुण्डलीन्द्रः ॥

74 वालाग्र ग्रन्थि बन्ध ग्रथित पृथु शिरो रत्न सन्दर्शनीयो
मुक्ता[1] शुभ्रोदराभो हरिमणि शकल श्रेणि दृश्येतरांशः ।
विष्वग्दम्भोलि धारा व्रण किण विषमोत्तम्भन स्तब्ध वृत्तिः
व्यालाहारस्य हृद्यो हरतु स मदघं हार दर्वीकरेन्द्रः ॥ ४१

75 वैकक्ष्य स्रग्विशेष च्छुरण परिणमच्छस्त्र बन्धानुबन्धो
वक्षः पीठाधिरूढो भुजग दमयितुर्ब्रह्म सूत्रायमाणः ।
अश्रान्त स्वैर निद्रा विरचित विविधोच्छ्वास निश्वास वेग-
क्षामोच्छूनाकृतिर्नः क्षपयतु दुरितं कोऽपि कद्रू कुमारः ॥ ४२

76 श्लिष्यद्रुद्रा सुकीर्ति स्तन तट घुसृणा लेप संक्रान्त सार-
स्फारामोदाभिलाषोन्नमित पृथु फणा चक्रवालाभिरामः ।
प्रायः प्रेयःपटीर द्रुम विटप धिया श्लिष्ट पक्षीन्द्र बाहुः
व्याहन्यादस्मदीयं वृजिनभरमसौ वृन्दशो दन्दशूकः ॥ ४३

77 ग्रस्तानन्तर्निविष्टान् फणिन इव शुचा गाढमाश्लिष्य दुःख्यन्
क्षुण्णानेकः स्वबन्धून् क्षुधमिव कुपितः पीडयन् वेष्टनेन ।
व्यालस्तार्क्ष्योदरस्थो विपुल गलगुहा वाहि फूत्कार वात्या-
पौनःपुन्येन हन्यात् पुनरुदर गुहा गेह वास्तव्यतां नः ॥ ४४

---

[1] शुक्त्यन्तराभो

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

78 गाढासक्तो गरुत्मत्कटितट निकटे रक्त चण्डातकाङ्के
फक्कत्काञ्ची महिम्ना [1]फणिमणि महसा लोहिताङ्गो भुजङ्गः ।
सत्तासांसिद्धिकं नः सपदि वहुविधं कर्मवन्धं निरुन्ध्याद्
विन्ध्याद्र्यालीन सन्ध्या घन घटित तटित्कान्ति चातुर्य धुर्यः ॥४५

५. अद्भुतवर्णकः ।

79 वेगोत्तानं वितानं व्यजनमनुगुणं वैजयन्ती जयन्ती
मित्रं नित्याभ्यमित्रं युधि विजयरथो युग्ययोगानपेक्षः ।
दासो निष्पर्युदासो दनु तनय भिदो निःसहायः सहायो
दो भूयेतास्मदीयं दुरितमधरितारातिपक्षः स्वपक्षैः ॥ ४६

80 उक्षा दक्षान्तकस्य स्खलति वलजितः कुञ्जरः खंजरीतिः
क्रान्तो धातुः शकुन्तोऽनुग इति [2]दयया सामि रुद्ध स्यदोऽपि ।
ग्राह ग्रस्त द्विपेन्द्र क्षति भय चकिताकुण्ठ वैकुण्ठ चिन्ता-
नासीरोदार मूर्तिर्नरक विहतये स्ताद्विहङ्गेश्वरो नः ॥ ४७

81 वेगोद्वेलः [3]सुवेलः किमिदमिति मिथो मन्त्रितो वानरेन्द्रैः
माया मानुष्य लीलामभिनयति हरौ लब्ध सेवा विशेषः ।
वैदेही कर्णपूर स्तवक सुरभिणा यः समाश्लेषि दोष्णा
तृष्णा पारिप्लवानां स भवतु गरुडो दुःख वारिप्लवो नः ॥ ४८

82 दुग्धोदन्वत्प्रभूतः स्वक महिम पृथुर्विष्णुना कृष्णनाम्ना
पिञ्छा कल्पानुकल्पः [4]समघटि सुदृढो यत्प्रदिष्टः किरीटः ।
वीरो वैरोचनास्त्र व्रण किण गुणितोदग्र निर्घात [5]वातः
संघातं सर्पघातो स हरतु महतामस्मदत्याहितानाम् ॥ ४९

1 फाण 2 हि विया 3 सुवेले 4 समवष्टत दृढो 5 घात;

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

83 रुन्ध्यात् संवर्तसंध्याघनपटलकनत्पक्षविक्षेपहेला-
वातूलास्फालतूलाञ्चलनिचयतुलाधेयदैतेयलोकः ।
आस्माकैः कर्मपाकैरभिगतमहितानीकमप्रत्यनीकैः
दीव्यन् दिव्यापदानैर्दनुजविजयिनो वैजयन्ती शकुन्तः ॥ ५०

84 यत्पक्षस्था त्रिवेदी त्रिगुणजलनिधिर्लङ्घ्यते यद्गुणज्ञैः
वर्गस्त्रैवर्गिकाणां गतिमिह लभते नाथवद् यत्सनाथः ।
त्रैकाल्योपस्थितात् स त्रियुगनिधिरघादायतात् त्रायतां नः
त्रातानेकत्रिधाम्नस्त्रिदशरिपुचमूमोहनो वाहनेन्द्रः ॥ ५१

85 सैकां पञ्चाशतं यामतनुत विनतानन्दनं नन्दयिष्यन्
कृत्वा मौलौ तदाज्ञां कविकथकघटाकेसरी वेङ्कटेशः ।
तामेतां शीलयन्तः शमितविषधरव्याधिदैवाधिपीडाः
काङ्क्षापौरस्त्यलाभाः कृतमितरफलैस्ताक्ष्र्यकल्पा भवन्ति ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

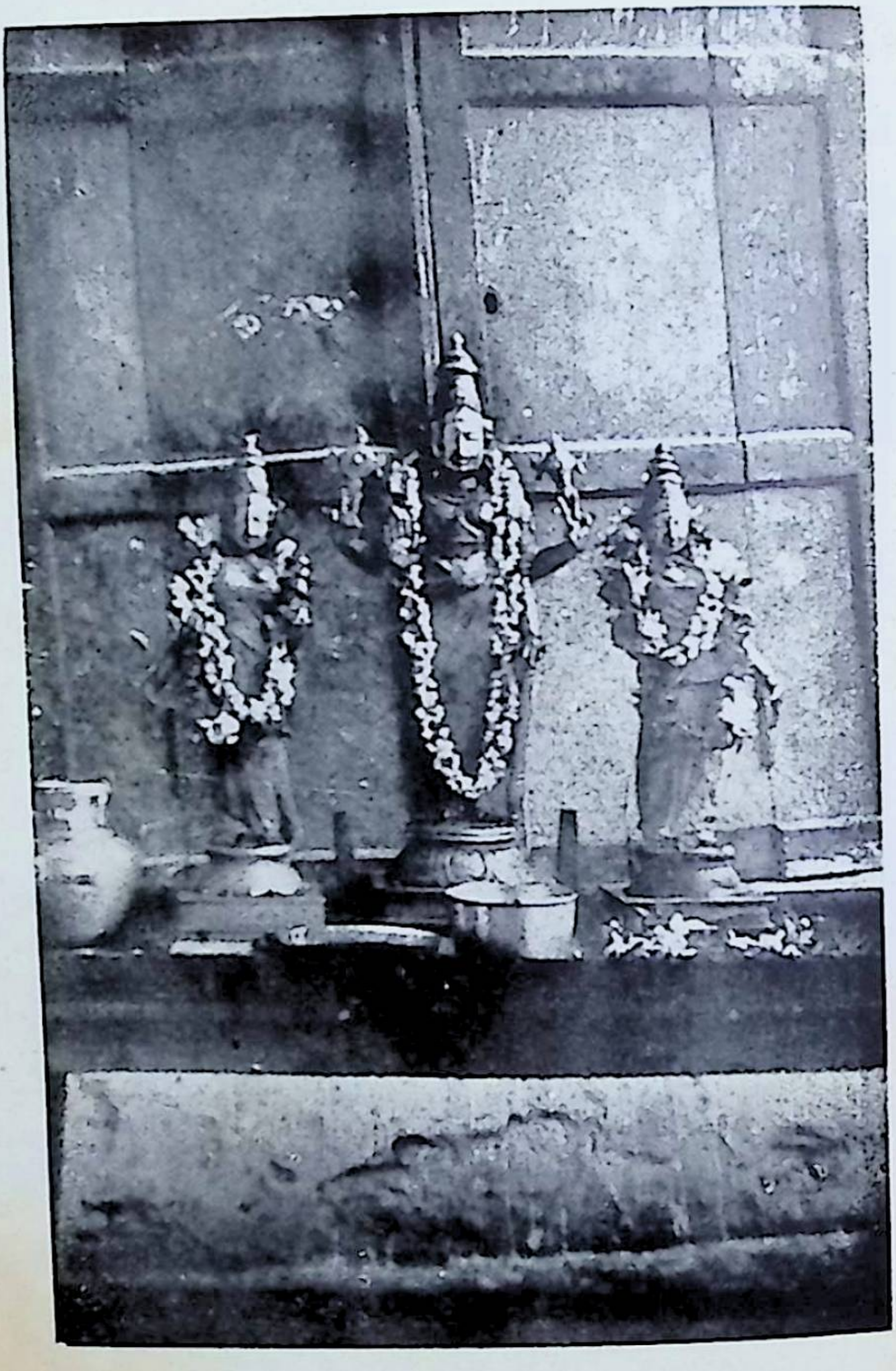

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

|| श्रीः ||

|| देवनायकपञ्चाशत् ||

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

86 प्रणत सुर किरीट प्रान्त मन्दारमाला-
विगलित मकरन्द स्निग्ध पादारविन्दः ।
पशुपति विधि पूज्यः पद्मपत्रायताक्षः
फणिपति[1] पुरनाथः पातु मां देवनाथः ॥ १

87 देवाधिनाथ कमला पृतनेशपूर्वां
दीप्तान्तरां वकुलभूषण नाथ मुख्यैः ।
रामानुज प्रभृतिभिः परिभूषिताग्रां
गोप्त्रीं जगन्ति गुरुपंक्तिमहं प्रपद्ये ॥ २

88 दिव्ये दया जलनिधौ दिविषन्नियन्तुः
तीर्थं निदर्शितव्रतस्त्रिजगन्निषेव्यम् ।
प्राचः कवीन् निगम संमित सूनृतोक्तीन्
प्राचेतस प्रभृतिकान् [2] प्रणमाम्यभीक्ष्णम् ॥ ३

89 मातस्त्वमम्बुरुहवासिनि किंचिदेतत्
विज्ञाप्यते मयि कुरुष्व तथा प्रसादम् ।
आकर्णयिष्यति यथा विबुधेश्वरस्ते
प्रेयानसौ पृथुक जल्पितवन्मदुक्तिम् ॥ ४

---

[1] पुरवासी [2] प्रणमामि नित्यम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

90 निर्विश्यमान विभवं निगमोत्तमाङ्गैः
स्तोतुं क्षमं मम च देवपते भवन्तम् ।
गावः पिबन्तु [1]गणशः कलशाम्बुराशिं
किं तेन तर्णकगणास्तृणमाददानाः[2] ॥ ५

91 अज्ञातसीमकमनन्त गरुत्मदाद्यैः
तं त्वां समाधि नियतैरपि सामि दृष्टम् ।
तुष्टूषतो मम मनोरथसिद्धिदायी[3]
दासेषु सत्य इति धारय नामधेयम् ॥ ६

92 विश्राणयन् मम विशेषविदामनिन्द्याम्
अन्तर्वतीं गिरमहीन्द्र पुराधिराज ।
स्तव्यः स्तवप्रिय इतीव तपोधनोक्तं
स्तोत्रेति च त्वदभिधानमवन्ध्यय त्वम् ॥ ७

93 संरक्षणीयममराधिपते त्वयैव
दूरं प्रयातमपि दुस्त्यजगाढबन्धम् ।
आकृष्टवानसि भवाननुकम्पमानः
सूत्रानुबद्ध शकुनि क्रमतः स्वयं माम् ॥ ८

94 व्यामोहिता विविध भोग मरीचिकाभिः
विश्रान्तिमद्य लभते विबुधैकनाथ ।
[4]गम्भीर पूर्ण मधुरं मम धीर्भवन्तं
ग्रीष्मे तटाकमिव शीतमनुप्रविष्टा ॥ ९

---

[1] तृषिताः [2] चिरमाददानाः, कणमालिहानाः, कणमाददानाः [3] दायि
[4] गम्भीरपुण्यमधुरम्, पूर्णनुभगम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

95 दिव्ये पदे जलनिधौ निगमोत्तमाङ्गे
स्वान्ते सतां सवितृमण्डलमध्यभागे ।
ब्रह्माचले च बहुमानपदे मुनीनां
व्यक्तिं तव त्रिदशनाथ वदन्ति नित्याम् ॥ १०

96 तीर्थैर्वृतं वृजिन दुर्गति नाशनार्हैः
शेष क्षमा विहगराज विरिञ्चि जुष्टैः ।
नाथ त्वया नतजनस्य भवौषधेन
प्रख्यातमौषधगिरिं प्रणमन्ति देवाः ॥ ११

97 स्वाधीन विश्वविभवं भगवन् विशेषात्
त्वां देवनायकमुशन्ति परावरज्ञाः ।
प्रायः प्रदर्शयितुमेतदिति प्रतीमः
त्वद्भक्ति भूषित धियामिह देवभावम् ॥ १२

98 तत्त्वानि यानि चिदचित्प्रविभागवन्ति
त्रय्यन्त वृद्ध गणितानि सितासितानि ।
दीव्यन्ति तान्यहिपुरन्दरधामनाथ !
दिव्यास्त्र भूषणतया तव विग्रहेऽस्मिन् ॥ १३

99 भूषायुधैरधिगतं निजकान्ति हेतोः
भुक्तं प्रियाभिरनिमेष विलोचनाभिः ।
प्रत्यङ्ग पूर्ण सुषमा सुभगं वपुस्ते
दृष्ट्वा दृशौ विबुधनाथ न तृप्यतो मे ॥ १४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

100 वेदेषु निर्जरपते निखिलेष्वधीतं
व्यासादिभिर्बहुमतं तव सूक्तमग्र्यम् ।
अङ्गान्यमूनि भवतः सुभगान्यधीते
विश्वं विभो जनितवन्ति विरिञ्चपूर्वम् ॥ १५

101 देवेश्वरत्वमिह दर्शयितुं क्षमस्ते
नाथ त्वयापि शिरसा विधृतः किरीटः ।
एकीकृत द्युमणि बिम्ब[1] सहस्र दीप्तिः
निर्मूलयन् मनसि मे निबिडं तमिस्रम् ॥ १६

102 मुग्ध स्मितामृत शुभेन मुखेन्दुना ते
संगम्य संसरण संज्वर शान्तये नः ।
सम्पद्यते विबुधनाथ समाधि योग्या
शर्वर्यसौ कुटिल कुन्तल कान्ति रूपा ॥ १७

103 बिम्बाधरं विकच पङ्कज लोचनं ते
लम्बालकं [2]ललित कुण्डल दर्शनीयम् ।
कान्तं मुखं कनक कैतक कर्णपूरं
स्वान्तं विभूषयति देवपते मदीयम् ॥ १८

104 लब्धा तिथौ क्वचिदियं रजनीकरेण
लक्ष्मीः स्थिरा सुरपते भवतो ललाटे ।
यत्स्वेद बिन्दु कणिकोद्गत बुद्बुदान्तः
[3]त्र्यक्षः पुरा स पुरुषोऽजनि शूलपाणिः ॥ १९

[1] सहस्रतुल्यः [2] ललितकुन्तल [3] त्र्यक्षः पुराणपुरुषः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

105 लावण्यवर्षिणि ललाटतटे घनाभे
विभ्रत् तटिद्गुणविशेषमिवोर्ध्वपुण्ड्रम् ।
विश्वस्य निर्जरपते तमसावृतस्य
मन्ये विभावयसि माङ्गलिकप्रदीपम् ॥ २०

106 आहुः श्रुतिं विबुधनायक तावकीनाम्
आशागणप्रसवहेतुम् अधीतवेदाः ।
आकर्णिते तदियमार्तरवे प्रजानाम्
आशाः प्रसाधयितुम् आदिशति स्वयं त्वाम् ॥ २१

107 कन्दर्पलाञ्छनतनुस्त्रिदशैकनाथ
कान्तिप्रवाहरुचिरे तव कर्णपाशे ।
पुष्यत्यसौ प्रतिमुखस्थितिदर्शनीया
भूषामयी मकरिका विविधान् विहारान् ॥ २२

108 नेतुं सरोजवसतिर्निजमाधिराज्यं
नित्यं निशामयति देवपते भ्रुवौ ते ।
एवं न चेदखिलजन्तुविमोहनार्हा
किं मातृका भवति कामशरासनस्य ॥ २३

109 आलक्ष्य सत्त्वम् अतिवेलदयोत्तरङ्गम्
अभ्यर्थिनामभिमतप्रतिपादनार्हम् ।
स्निग्धायतं प्रथिमशालि सुपर्वनाथ
दुग्धाम्बुधेरनुकरोति विलोचनं ते ॥ २४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

110 विश्वाभिरक्षण विहार कृतक्षणैस्ते
वैमानिकाधिप विडम्बित मुग्धपद्मैः ।
आमोद वाहिभिरनामय वाक्यगर्भैः
आर्द्रीभवाम्यमृत वर्षनिभैरपाङ्गैः ॥ २५

111 नित्योदितैर्निगम निःश्वसितैस्तवैषा
नासा नभश्चरपते नयनाब्धि सेतुः ।
आम्रेडित प्रियतमा मुखपद्म गन्धैः
आश्वासिनी भवति सम्प्रति मुह्यतो मे ॥ २६

112 आरुण्य पल्लवित यौवन पारिजातम्
आभीर योषिदनुभूतम् अमर्त्यनाथ ।
वंशेन शङ्खपतिना च निषेवितं ते
बिम्बाधरं स्पृशति रागवती मतिर्मे ॥ २७

113 पद्मालया वलय वृत्त सुजात रेखे
त्वत्कान्ति मेचकित शङ्खनिभे मतिर्मे ।
विस्मेर भाव रुचिरा वनमालिकेव
कण्ठे गुणीभवति देवपते त्वदीये ॥ २८

114 आजानु लम्बिभिरलङ्कृत हेतिजालैः
ज्याघात राजि रुचिरैर्जित पारिजातैः ।
चित्राङ्गदैस्त्रिदशपुङ्गव जातसङ्गा
त्वद्बाहुभिर्मम दृढं परिरभ्यते धीः ॥ २९

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

115 नीलाचलोदित निशाकर भास्कराभे
शान्ताहिते सुरपते तव शङ्खचक्रे ।
पाणेरमुष्य भजतामभयप्रदस्य
प्रत्यायनं जगति भावयतः स्वभूम्ना ॥ ३०

116 अक्षोभणीय करुणाम्बुधि विद्रुमाभं
भक्तानुरञ्जनम् अमर्त्यपते त्वदीयम् ।
नित्यापराध चकिते हृदये मदीये
दत्ताभयं स्फुरति दक्षिण पाणिपद्मम् ॥ ३१

117 दुर्दान्त दैत्य विशिख क्षत पत्रभङ्गं
वीरस्य ते विबुधनायक बाहुमध्यम् ।
श्रीवत्स कौस्तुभ रमा वनमालिकाङ्कं
चिन्ताऽनुभूय लभते चरितार्थतां नः ॥ ३२

118 वर्णक्रमेण विबुधेश विचित्रिताङ्गी
स्मेरप्रसून सुभगा वनमालिकेयम् ।
हृद्या सुगन्धिरजहत्कमला मणीन्द्रा
नित्या तव स्फुरति मूर्तिरिव द्वितीया ॥ ३३

119 आर्द्रं तमोमथनम् आश्रिततारकं ते
शुद्धं मनः सुमनसाममृतं दुहानम् ।
तत् तादृशं विबुधनाथ [1]समृद्धकामं
सर्गेऽपिदं भवति चन्द्रमसां प्रसूतिः ॥ ३४

---

[1] समिद्धकामं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

120 विश्वं निगीर्य विबुधेश्वर जातकार्श्यं
मध्यं वलित्रय विभाव्य जगद्विभागम् ।
आमोदि नाभि नलिनस्थ विरिञ्चि भृङ्गम्
आकल्पयत्युदरबन्ध इवाशयो मे ॥ ३५

121 नाकौकसां प्रथमतामधिकुर्वते ते
नाभी सरोज रजसां परिणाम भेदाः ।
आराधयद्भिरिह तैर्भवतः समीची
वीरोचिता विबुधनायक इत्यभिख्या ॥ ३६

122 पीताम्बरेण परिवारवती सुजाता
दास्ये निवेशयति देवपते दृशौ मे ।
विन्यस्त[1] सव्यकर सङ्गम जायमान-
रोमाञ्च रम्य किरणा रशना त्वदीया ॥ ३७

123 स्त्रीरत्न कारणम् उपात्त तृतीय वर्णं
दैत्येन्द्र वीरशयनं दयितोपधानम् ।
देवेश [2]यौवन गजेन्द्र कराभिरामम्
ऊरीकरोति भवदूरुयुगं मनो मे ॥ ३८

124 लावण्य पूर ललितोर्ध्व परिभ्रमाभं
लक्ष्मी विहार मणिदर्पण[3] बद्धसख्यम् ।
गोपाङ्गणेषु कृत चङ्क्रमणं तवैतत्
जानुद्वयं सुरपते न जहाति चित्तम् ॥ ३९

---

[1] वामकर [2] यौवनकरीन्द्र [3] लब्धसख्यम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

125 दूत्ये दुकूलहरणे व्रजसुन्दरीणां
दैत्यानुधावन विधावपि लब्धसाह्यम् ।
कन्दर्प काहल निषङ्ग कलाचिकाभं
जङ्घायुगं जयति देवपते त्वदीयम् ॥ ४०

126 पाषाण निर्मित तपोधन धर्मदारं
भरमन्युपाहित नरेन्द्र कुमारभावम् ।
संवाहितं त्रिदशनाथ रमा महीभ्यां
सामान्य दैवतमुशन्ति पदं त्वदीयम् ॥ ४१

127 आवर्जिताभिरनुपज्य निजांशुजालैः
देवेश दिव्य पदपद्म दलायिताभिः ।
अन्याभिलाप परिलोलमिदं मदीयम्
अङ्गीकृतं हृदयमङ्गुलिभिः स्वयं ते ॥ ४२

128 पङ्कान्यसौ मम निहन्ति महस्तरङ्गैः
गङ्गाधिकां विदधती गरुडस्रवन्तीम् ।
नाकौकसां मणि किरीट गणैरुपास्या
नाथ त्वदीय पदयोर्नख रत्न पंक्तिः ॥ ४३

129 वज्र ध्वजाङ्कुश सुधा कलशातपत्र-
कल्पद्रुमाम्बुरुह तोरण शङ्ख चक्रैः ।
मत्स्यादिभिश्च विबुधेश्वर मण्डितं ते
मान्यं पदं भवतु मौलि विभूषणं नः ॥ ४४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

130 चित्रं त्वदीय पदपद्म पराग योगाद्
योगं विनापि युगपद्विलयं प्रयान्ति ।
विष्वञ्चि निर्जरपते शिरसि प्रजानां
वेधः स्वहस्त लिखितानि दुरक्षराणि ॥ ४५

131 ये जन्म कोटिभिरुपार्जित शुद्धधर्माः
तेषां भवच्चरण भक्तिरतीव भोग्या[1] ।
त्वज्जीवितैस्त्रिदशनायक दुर्लभैस्तैः
आत्मानमप्यकथयः स्वयमात्मवन्तम् ॥ ४६

132 निष्किंचनत्व धनिना विबुधेश येन
न्यस्तः स्वरक्षण भरस्तव पादपद्मे ।
नानाविध प्रथित योगविशेष धन्याः
नार्हन्ति तस्य शतकोटि तमांश कक्ष्याम् ॥ ४७

133 आत्मापहार रसिकेन मयैव दत्तम्
अन्यैरधार्यमधुना विबुधैकनाथ ।
स्वीकृत्य धारयितुमर्हसि मां [2]त्वदीयं
चोरोपनीत निज नूपुरवत् स्वपादे ॥ ४८

134 अज्ञान वारिधिमपाय धुरन्धरं माम्
आज्ञा विभंजनम् अकिञ्चन सार्वभौमम् ।
विन्दन् भवान् विबुधनाथ समस्तवेदी
किं नाम पात्रमपरं मनुते कृपायाः ॥ ४९

---

[1] अतीव योग्या; अनन्यभोग्या [2] स्वकीयम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

526

BVBSSMV

135 प्रह्लादगोकुलगजेन्द्रपरिक्षिदाद्याः
त्रातास्त्वया ननु विपत्तिषु तादृशीषु ।
सर्वं तदेकमपरं मम रक्षणं ते
सन्तोल्यतां त्रिदशनायक किं गरीयः ॥ ५०

136 वात्याशतैर्विषयरागतया विवृत्तैः
व्याघूर्णमानमनसं विबुधाधिराज ।
नित्योपतप्त इति मां निजकर्मघर्मैः
निर्वेशय स्वपदपद्ममधुप्रवाहम् ॥ ५१

137 जय विबुधपते त्वं दर्शिताभीष्टदानः
सह सरसिजवासामेदिनीभ्यां वशाभ्याम् ।
नलवनमिव मृद्नन् पापराशिं नतानां
गरुडसरिदनूपे गन्धहस्तीव दीव्यन् ॥ ५२

138 निरवधिगुणजातं नित्यनिर्दोषमाद्यं
नरकमथनदक्षं नाकिनामेकनाथम् ।
विनतविषयसत्यं वेङ्कटेशः कविस्त्वां
स्तुतिपदमधिगच्छन् शोभते सत्यवादी ॥ ५३

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

|| श्रीः ||

॥ अच्चुअसअअम् ॥

॥ अच्युतशतकम् ॥

*श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

139 णमह तिअसाण णाहं
सच्चं दासाण अच्चुअं ठिरजोइम् ।
गलुल णइ तड तमाळं
अहिन्द णअरो सहाअ लेक्क गइन्दम् ॥ १

नमत त्रिदशानां नाथं सत्यं दासानामच्युतं [1]स्थिरज्योतिः ।
गरुड नदी तट तमालम् अहीन्द्रनगरौषधाचलैक गजेन्द्रम् ॥ १

140 किंकरसच्च थुई तुह
सअंभु गेहिणि विलास [2]वाहित्तिमई ।
फणिआ बाळेण मए
पञ्जर सुअ जप्पिअं व कुणउ पसाअम् ॥ २

किङ्करसत्य स्तुतिस्तव स्वयंभू गेहिनी विलास [3]व्याहृतिमयी ।
फणिता बालेन मया पञ्जर शुक जल्पितमिव करोतु प्रसादम् ॥ २

---

*सिरिवेङ्कडणाहज्जो कइतक्किअसीहसव्वतन्तसतन्तो ।
वेअन्तारिअवज्जो मह सण्णिझेउ सइ सअं हिअअम्मि ॥
श्रीवेङ्कटनाथार्यः कवितार्किकसिंहसर्वतन्त्रस्वतन्त्रः ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मम संनिधत्तां सदा स्वयं हृदये ॥

[1] स्थिरज्योतिषम् [2] वाहित्तमई [3] व्याहृतमयी

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

141 मळिणं वि भासिअं मह
किंकरसच्च तुह कित्ति जोण्हा पसरे ।
लग्गं लहउ विसुद्धिं
रच्छासलिलं व तिवहआसोत्तगअम् ॥ ३

मलिनमपि भाषितं मम किङ्करसत्य तव कीर्ति ज्योत्स्ना प्रसरे ।
लग्नं लभतां विशुद्धिं रथ्यासलिलमिव त्रिपथगास्रोतो गतम् ॥ ३

142 तत्थरि णएण ठविआ
सोहउ तिअसाण णाह तुज्झ समाए ।
वन्दित्तण महिआणं
मज्झम्मि सुईण बालिसा मज्झ थुई ॥ ४

त्रस्तरि नयेन स्थापिता शोभतां त्रिदशानां नाथ तव समाजे ।
वन्दित्व महितानां मध्ये श्रुतीनां बालिशा मम स्तुतिः ॥ ४

143 अम्हगुरूणं अच्चुअ
जीहासीहासणम्मि लद्धपइट्ठो ।
पडिवाइअपरमट्ठो
वारेसि अपण्डिअत्तणं अम्हाणम् ॥ ५

अस्मद्गुरूणामच्युत जिह्वासिंहासने लब्धप्रतिष्ठः ।
प्रतिपादितपरमार्थो वारयस्यपण्डितत्वमस्माकम् ॥ ५

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

144 हियएसु देसिआणं
जण्हइ लहरीसु पुण्णचन्दो व्व फुडो ।
कलुसजलेसु व हंसो
कसाअ कव्वुरेसु ठासि अच्चुअ ण खणम् ॥ ६

हृदयेषु देशिकानां जाह्नवी लहरीषु पूर्णचन्द्र इव स्फुटः ।
कलुषजलेष्विव हंसः कषायकर्बुरेषु तिष्ठस्यच्युत न क्षणम् ॥ ६

145 आअम मेत्त पमाणो
आगोविअणं पआस णिअ माहप्पो ।
सद्दहिअ हिअअ सुलहो
दूरं मुअसि णअसच्च डोलाअन्ते ॥ ७

आगममात्रप्रमाणः आगोपीजनं प्रकाश निज माहात्म्यः ।
[1]श्रद्धित हृदय सुलभो दूरं मुञ्चसि नतसत्य ! दोलायमानान् ॥ ७

146 [2]सइ खविअ सअळ हेअं
सरणागअसच्च सच्च णाणाणन्दम् ।
उळ्ळङ्घिअ तिविहन्तं
उवणिसआणं सआइ गाअन्ति तुमम् ॥ ८

[3]सदा क्षपितसकलहेयं शरणागतसत्य सत्यज्ञानानन्दम् ।
उलङ्घित त्रिविधान्तम् उपनिषदां शतानि गायन्ति त्वाम् ॥ ८

---

[1] श्रद्धाहित; श्रद्दध हृदय [2] संखविअ [3] संक्षपित

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

147 कुणसि ण कीरसि केण वि
ठावेसि ण संठविज्जसि अणण्ण ठिओ ।
हरसि णिहिळं ण हीरसि
अहिन्द णअरिन्द अणह जोइ फुरन्तो ॥ ९

करोषि न क्रियसे केनापि स्थापयसि न संस्थाप्यसेऽनन्यस्थितः ।
हरसि निखिलं न ह्रियसे अहीन्द्रनगरेन्द्रानघ ज्योतिस्स्फुरन् ॥ ९

148 अणु पमिअस्स वि अच्चुअ
सत्ती तुह सअल धारणाइ[1] वहुत्ता ।
तेण पडिवत्थु पुण्णो
सुव्वसि अपडिहअ णिअ ठिई सव्वगओ ॥ १०

अणु प्रमितस्याप्यच्युत शक्तिस्तव सकल धारणादि [2]प्रभूता ।
तेन प्रतिवस्तु पूर्णः श्रूयसेऽप्रतिहत निजस्थितिः सर्वगतः ॥ १०

149 सअळाण धरण णिअमण-
सामित्तण णिअम संठिओ सव्व तणू ।
सुव्वसि अच्चुअ सव्वो
[3]सइ दंसिअ कज्ज कारणत्तण कव्वुरो ॥ ११

सकलानां धरण नियमन स्वामित्व नियम संस्थितः सर्वतनुः ।
श्रूयसेऽच्युत सर्वः [4]सदा दर्शित कार्य कारणत्व कर्बुरः ॥ ११

---

[1] पउत्ता; पहूदा [2] प्रयुक्ता; प्रभूता [3] सअदंसिअ [4] स्वयं दर्शित

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

150 पुरिस पहाण सरीरो
भुवणाणं होसि अच्चुअ उवाआणम् ।
णिअ संकप्प सणाहो
वहसि णिमित्तत्तणं वि अब्भुअसत्ती ॥ १२

पुरुष प्रधान शरीरो भुवनानां भवस्यच्युतोपादानम् ।
निजसंकल्प सनाथो वहसि निमित्तत्वमप्यद्भुत शक्तिः ॥ १२

151 विसम गुणङ्कुर पअरे
जळं व सामण्ण कारणं तुह केळी ।
णिअकम्म सत्ति णिअआ
अच्चुअ वम्हाइ ठावरन्त विसेसा ॥ १३

विषम गुणाङ्कुर प्रकरे जलमिव सामान्य कारणं तव केळिः ।
निजकर्मशक्तिनियता अच्युत ब्रह्मादि स्थावरान्त विशेषाः ॥ १३

152 पुरिसा तुज्झ विहूई
अच्चुअ लच्छीअ इत्थिआ सण्णाओ ।
णत्थि परं तुज्झाणं
सा वि सिरी होइ तुज्झ किं उण इअरम् ॥ १४

पुरुषास्तव विभूतिः अच्युत लक्ष्म्याः स्त्रीसंज्ञाः ।
नास्ति परं युवयोः सापि श्रीर्भवति तव किं पुनरितरत् ॥ १४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

153 ण हु तुह सरिसब्भहिआ
णाह तुमं एव्व सव्व लोअ सरण्णो ।
एआव णाण सारं
इअ मुणिउं तिअसणाह इअर विइन्ता ॥ १५

न खलु तव सदृशाभ्यधिकाः नाथ त्वमेव सर्वलोक शरण्यः ।
एतावत् ज्ञानसारम् इति ज्ञातुं त्रिदशनाथेतर विचिन्ता ॥ १५

154 भाइ फणिन्द उराहिव
पडिवाळन्तेसु पाअड वहुत्त फला[1] ।
अवि दुहिण प्पमुहेहिं
आणत्ती तुह अलङ्घणिज्ज पहावा ॥ १६

भाति फणीन्द्रपुराधिप प्रतिपालयत्सु प्रकट[2]प्रभूत फला ।
अपि द्रुहिण प्रमुखैः आज्ञप्तिस्तवालङ्घनीयं प्रभावा ॥ १६

155 णिअम विहीण [3]पउत्ती
सव्वाण वि दाससच्च उद्दिसिअ तुमम् ।
सद्ध णिमन्तिअ वम्हण-
समाहि सिद्धं ळहन्ति तिअसा भुत्तिम् ॥ १७

[4]नियम विधीनां प्रवृत्तिः सर्वेषामपि दाससत्योद्दिश्य त्वाम् ।
श्राद्ध निमन्त्रित ब्राह्मण समाधि सिद्धां लभन्ते त्रिदशा भुक्तिम् ॥ १७

---

[1] पाअडवहुत्तफला [2] प्रभूत [3] पवत्ती [4] निगम

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

156 आरज्झ तिअस विळए
अच्चुअ णिच्चं ण ठासि जइ णाम तुमम् ।
कम्माण कप्पिआणं
काहिइ कप्पन्तरेसु को णिव्वेसम् ॥ १८

आराध्य त्रिदश विलयेऽच्युत नित्यं न तिष्ठसि यदि नाम त्वम् ।
कर्मणां कल्पितानां करिष्यति कल्पान्तरेषु को निर्वेशम् ॥ १८

157 कप्पेसि कंखिआइं
कप्पदुमो व्व सिरिकञ्चणलआसहिओ ।
णअसच्च सइफलाइं
णिअ छाहि णिहिण्ण णिच्च ताव तिहुवणो ॥ १९

कल्पयसि काङ्क्षितानि कल्पद्रुम इव श्रीकाञ्चनलतासहितः ।
नतसत्य सदाफलानि निजच्छाया निर्भिन्न नित्य ताप त्रिभुवनः ॥ १९

158 सअळागमाण णिट्ठा
सअळसुराणं वि अन्तरो अप्पाणो ।
सअळफलाण पसूई
सअळजणाणं समो खु णअसच्च तुमम् ॥ २०

सकलागमानां निष्ठा सकलसुराणामप्यन्तर आत्मा ।
सकल फलानां प्रसूतिः सकलजनानां समः खलु नतसत्य त्वम् ॥ २०

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

159 इअ सव्वाण समाणो
सच्च ठिओ दाससच्च सइ परिपुण्णो ।
[1]कह वहसि पक्खवाअं
पण्डव पमुहेसु पेसणं वि सहन्तो ॥ २१

इति सर्वेषां समानः सत्य स्थितो दाससत्य सदा परिपूर्णः ।
कथं वहसि पक्षपातं पाण्डव प्रमुखेषु प्रेषणमपि सहमानः ॥ २१

160 विसमम्मि कम्म मग्गे
विपरिखलन्ताण [2]विब्भलिअ करणाणम् ।
णाह णिहिलाण अण्णो
णत्थि [3]तुमाहि णअसच्च हत्थालम्बो ॥ २२

विषमे कर्ममार्गे विपरिस्खलतां विह्वलित करणानाम् ।
नाथ निखिलानामन्यो नास्ति त्वन्नतसत्य हस्तालम्बः ॥ २२

161 णाणस्स को अविसओ
अच्चुअ कलुणाअ तुज्झ को दूर ठिओ ।
सत्तीअ को अइभरो
ता खु उवाओ तुमं चिअ सअं सिद्धो ॥ २३

ज्ञानस्य कोऽविषयो अच्युत करुणायास्तव को दूरस्थितः ।
[4]शक्तेः कोऽतिभरः तस्मात् खलूपायस्त्वमेव स्वयं सिद्धः ॥ २३

---

[1] किह [2] वीहलिअकरणाणं [3] तुमाउ [4] शक्त्याः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

162 संकप्प कण्णहारो
किंकरसच्च भवसाअरे अइगहिरे ।
अणहो तुमं खु पोओ
अप्पाण किवासमीरणेण पउत्तो[1] ॥ २४

सङ्कल्प कर्णधारः किङ्करसत्य भवसागरेऽतिगभीरे ।
अनघस्त्वं खलु पोतः आत्मनः कृपा समीरणेन [2]प्रयुक्तः ॥ २४

163 अच्चुअ ण [3]देन्ति मोक्खं
ईसरभावेण भाविआ इअरसुरा ।
रत्तिं परिवट्टेउं
लक्खं आलेक्ख दिणअराण वि ण खमम् ॥ २५

अच्युत न ददति मोक्षम् ईश्वरभावेन भाविता इतर सुराः ।
रात्रिं परिवर्तयितुं लक्षमालेख्य [4]दिनकराणामपि न क्षमम् ॥ २५

164 [5]अमअ रस साअरस्स व
अहिन्दउरणाह णिम्मल महग्घाइम् ।
तीरन्ति ण विगणेउं
अणण्ण सुळहाइ तुज्झ गुण रअणाइम् ॥ २६

अमृत रस सागरस्येव अहीन्द्रपुरनाथ निर्मल महार्घाणि ।
[6]तीर्यन्ते न विगणयितुम् अनन्य सुलभानि तव गुण रत्नानि ॥ २६

---

[1] पवट्टो [2] प्रवृत्तः [3] दन्ति [4] दिवसकराणामपि [5] अमिअ [6] शक्नुवन्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

165 भूसिअ सुइ सीमन्तो
भुअइन्द[1] उरेस सव्वगुण सीमन्तो ।
खविअ तिसा मळ मोहो
मुणीण हिअएसु फुरसि सामळ मोहो ॥ २७

भूषित श्रुति सीमन्तो भुजगेन्द्रपुरेश सर्वगुण सीमान्तः ।
क्षपित तृषा मल मोहो मुनीनां हृदयेषु स्फुरसि श्यामल मयूखः ॥ २७

166 सुह लक्खण सिरिवच्छो
सोहसि णिम्मुत्त विरह खण सिरिवच्छो ।
रण[2] देवण सविहगओ
उद्धुण गलुलणइ तीर वण सविह गओ ॥ २८

शुभ लक्षण श्रीवत्सः शोभसे निर्मुक्त विरह क्षण श्रीवत्सः ।
रणदेवन सविहगः[3] [4]उद्भट गरुडनदी तीर वन सविध गतः[5] ॥ २८

167 [6]अकुमार जोव्वण ठिअं
अहिन्दउरणाह अहिमअं अणुरूवम् ।
णिच्चं सहाव सिद्धं
सुव्वइ सूरि महिअं [7]सुहं तुह रूवम् ॥ २९

अकुमार यौवन स्थितम् अहीन्द्रपुरनाथाभिमतमनुरूपम् ।
नित्यं स्वभाव सिद्धं श्रूयते सूरि महितं [8]सुखं तव रूपम् ॥ २९

---

[1] पुरेस [2] देवन [3] सविधगतः [4] उच्चल
[5] सविधगजः [6] अउमार [7] हिंअं [8] शुभं, हितं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

168 तिउणं तस्स विआरा
अच्चुअ पुरिसोत्ति आअम गणिज्जन्ता ।
[1]अत्था तुह खु समत्था
परम्मि रूपम्मि भूसणत्थ सरूवा ॥ ३०

त्रिगुणं तस्य विकाराः अच्युत पुरुष इत्यागम गण्यमानाः ।
अर्थास्तव खलु समस्ताः परस्मिन् रूपे भूषणास्त्र स्वरूपाः ॥ ३०

169 णिन्ति तुमाओ अच्चुअ
णिक्खविअ विअक्ख णिट्ठुर परक्कमणा ।
संठविअ परम धम्मा
साहु परित्ताण सप्फला ओआरा ॥ ३१

[2]निर्यन्ति त्वत्तोऽच्युत निक्षपित विपक्ष निष्ठुर पराक्रमणाः ।
संस्थापित परम धर्माः साधु परित्राण सत्फला अवताराः ॥ ३१

170 हरि मणि सरिच्छ णिअ रुइ-
हरिआअन्त भुअइन्द वुर पेरन्तो ।
काले दासजणाणं
कण्ह घणो होसि दिण्ण[3]कालुण्ण रसो ॥ ३२

हरि मणि सदृक्ष निज रुचि हरितायमान भुजगेन्द्र पुर पर्यन्तः ।
काले दासजनानां कृष्ण घनो भवसि दत्त कारुण्य रसः ॥ ३२

---

1 अट्ठा 2 गच्छन्ति 3 कारुण्ण

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

171 गलुल णइ कच्छरण्णे
लक्खिज्जसि लच्छि महि करेणु मणहरो ।
दीसन्त बहुळ दाणो
दिसा गइन्दो व्व [1]खुडिअ दणुइन्द दुमो ॥ ३३

गरुड नदी कच्छारण्ये लक्ष्यसे लक्ष्मी मही करेणु मनोहरः ।
दृश्यमान बहुल दानो दिशा गजेन्द्र इव [2]खण्डित दनुजेन्द्र द्रुमः ॥ ३३

172 मुहचन्द[3]मोळि दिणअर-
मज्झ ठिओ तुज्झ [4]चिउर भारन्धारो ।
अघडिअ घडणा सत्ति
सच्चं ठावेइ दाससच्च समग्गम् ॥ ३४

मुखचन्द्र मौलि दिनकर मध्यस्थितस्तव चिकुर भारान्धकारः ।
अघटित घटना शक्ति सत्यं स्थापयति दाससत्य समग्राम् ॥ ३४

173 परिहसिअ पुण्णचन्दं
पदुम सरिच्छ प्पसण्ण लोअण जुअळम् ।
संकप्पिअ दुरिआइ वि
सम्हरिअं हरइ दाससच्च तुह मुहम् ॥ ३५

परिहसित पूर्णचन्द्रं पद्म सदृक्ष प्रसन्न लोचन युगलम् ।
संकल्पित दुरितान्यपि संस्मृतं हरति दाससत्य तव मुखम् ॥ ३५

---

[1] तुडिअ [2] त्रुटित [3] मउळि [4] चिउर

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

174 माहप्पं तुह महिअं
मङ्गळिअं तुळसि कोत्थुह प्पमुहाणम् ।
अच्चुअ ठिर वणमाळं
[1]वच्छं दंसेइ लच्छि लक्खण सुहअम् ॥ ३६

माहात्म्यं तव महितं माङ्गलिकं तुलसी कौस्तुभ प्रमुखान.म् ।
अच्युत स्थिर वनमालं वत्सं [2]दर्शयति लक्ष्मी लक्षण सुभगम् ॥ ३६

175 णिव्विसइ [3]णिच्चतावो
देवअणो देवणाअअ विहि प्पमुहो ।
सीअळ[4]सन्त वहुत्तं
छाहिं तुह विउळ बाहु कप्प दुमाणम् ॥ ३७

निर्विशति [5]नित्यतापो देवजनो देवनायक विधि प्रमुखः ।
शीतल[6]शान्त प्रभूतां छायां तव विपुल बाहु कल्प द्रुमाणाम् ॥ ३७

176 संकप्प चन्द खोहिअ-
तिउणोअहि विउळ बुब्बुअ प्पअरेहिम् ।
बम्हण्डेहि वि भरिअं
किङ्करसच्च तुह कीस णु किसं उअरम् ॥ ३८

संकल्प चन्द्र[7]क्षोभित त्रिगुणोदधि विपुल बुद्बुद प्रकरैः ।
ब्रह्माण्डैरपि भरितं किंकरसत्य तव कस्मान्नु कृशमुदरम् ॥ ३८

---

[1] वक्खो दावेइ [2] वक्षो दापयति [3] णिन्ततावो
[4] संद [5] गच्छत्तापो, निर्यत्तापो [6] सांद्र [7] क्षुब्ध

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

177 णाहिरुहं तुह णळिणं
[1]भुअईसर णअर णाह सोहइ सुहअम् ।
मज्झ ठिअ बम्ह भमरं
वच्छासण लच्छि पाअ[2]वीढ सरिच्छम् ॥ ३९

[3]नाभिरुहं तव नलिनं भुजगेश्वर नगर नाथ शोभते सुभगम्[4] ।
मध्यस्थित ब्रह्म भ्रमरं वत्सासन लक्ष्मी पाद पीठ सदृक्षम् ॥ ३९

178 दिढ पीडिअ महु कइढव-
सोणिअ पडल परिपाडलम्बर घडिआ ।
राअइ अच्चुअ मुहला
रइणाह गइन्द[5] सिंखळा तुह रसणा ॥ ४०

दृढ पीडित मधु कैटभ शोणित पटल परिपाटलाम्बर घटिता ।
[6]राजत्यच्युत मुखरा रतिनाथ गजेन्द्र शृङ्खला तव रशना ॥ ४०

179 दासाण सच्च दीसइ
दाणव वीराण दीह णिद्दा सअणम् ।
तुह उअरट्ठिअ तिहुवण-
पासाअक्खम्भ सच्छअं ऊरु जुअम् ॥ ४१

दासानां सत्य दृश्यते दानव वीराणां दीर्घ निद्रा शयनम् ।
तवोदर स्थित त्रिभुवन प्रासाद स्तम्भ सच्छायमूरुयुगम् ॥ ४१

---

[1] भुअएसरण [2] पीड [3] नाभी [4] सुखदम् [5] सिङ्कला [6] राजते

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

180 जाणु मणि दप्पणेण अ
जङ्घा मरगअ कळाइआए अ धणिआ ।
अच्चुअ ण मुअइ कन्ती
लच्छी व सरोअ लञ्छणे तुह चळणे ॥ ४२

जानु मणि दर्पणेन च जङ्घा मरकत कलाचिकया च धन्या ।
अच्युत न मुञ्चति कान्तिः लक्ष्मीरिव सरोज लाञ्छनौ तव चरणौ ॥

181 सुइ सीमन्त पसूणं
सोहइ णअसच्च तुज्झ सव्व सरण्णम् ।
कमण खण जणिअ सुर णइ-
पसमिअ तेल्लोक्क पाअअं पअ पउमम् ॥ ४३

श्रुति सीमन्त प्रसूनं शोभते नतसत्य तव सर्व शरण्यम् ।
क्रमण क्षण जनित सुरनदी प्रशमित त्रैलोक्य पातकं पद पद्मम् ॥ ४३

182 इअ तिहुवणेक्कमूळं
[1]आसादेन्ति अणहा [2]अमअ साउ रसम् ।
ओसहि महिहर पासे
उइअं तुं ओसहिं व दास रुआणम् ॥ ४४

इति त्रिभुवनैकमूलम् आस्वादयन्त्यनघा अमृत स्वादु रसम् ।
ओषधि महीधर पार्श्व उदितं त्वामोषधिमिव दास रुजाम् ॥ ४४

---

[1] आसाएन्ति [2] अमिअ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

183 सिद्धञ्जणं व सामं
तुज्झ तणुं णिअ विलोअणेसु खिवन्ता ।
अच्चुअ लच्छि णिवासं
णिच्च णिऊढं णिहिं व पेच्छन्ति तुमम् ॥ ४५

सिद्धाञ्जनमिव श्यामां तव तनुं निज विलोचनेषु क्षिपन्तः ।
अच्युत लक्ष्मीनिवासं नित्यनिगूढं निधिमिव पश्यन्ति त्वाम् ॥ ४५

184 विहडिअ णिविडन्धारो
घडन्त जोई तिलोअ एक्क गह वई ।
दिट्ठि गओ जाण तुमं
[1]णमन्तसच्च ण हु ताण मोह तिआमा ॥ ४६

विघटित निविडान्धकारो घटमान ज्योतिस्त्रिलोकैक ग्रहपतिः ।
दृष्टिगतो येषां त्वं [2]नमत्सत्य न खलु तेषां मोह त्रियामा ॥ ४६

185 विसअ रसम्मि [3]विरत्ता
विआर जणणेहि विअ णहु विकीरन्ता ।
जीवन्त मुक्क सरिसा
अच्चुअ दीसन्ति पावणा तुह भत्ता ॥ ४७

विषय रसे [4]विरक्ताः विकार जननैरपि च न खलु विक्रियमाणाः ।
जीवन्मुक्त सदृशा अच्युत दृश्यन्ते पावनास्तव भक्ताः ॥ ४७

---

[1] णअसच्च [2] नतसत्य [3] सुवन्ता [4] स्वपन्तः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

186 गन्धव्व णअर सिविणअ-
सारिच्छाणं सिरीण वण सरिआणम् ।
ण सुमरइ तुम्ह गहिओ
सरणागअ सच्च सइमओ [1]जीअगओ ॥ ४८

गन्धर्व नगर स्वप्न सदृक्षाणां [2]श्रियां वन सरिताम् ।
न स्मरति त्वद्गृहीतः शरणागत सत्य सदामदो जीव गजः ॥ ४८

187 ण महेन्ति णाणवन्ता
तरङ्ग डिण्डीर बुब्बुअ सरिच्छाइम् ।
विहि पमुहाण पआइं
घण कन्द ळि कन्द कअळि खम्भ समाइम् ॥ ४९

न महयन्ति ज्ञानवन्तः तरङ्ग डिण्डीर बुद्बुद सदृक्षाणि ।
विधि प्रमुखाणां पदानि घन कन्द लि कन्द कदली स्तम्भ समानि ॥ ४९

188 पुळइअ स पर सहावा
पुरिसा घेत्तूण सामिणो तुह सीळम् ।
णाह णअसच्च सघिणा
ण मुअन्ति कहं वि सव्व जण सोहृदम् ॥ ५०

दृष्ट स्व पर स्वभावाः पुरुषा गृहीत्वा स्वामिनस्तव शीलम् ।
नाथ नतसत्य सघृणाः न मुञ्चन्ति कथमपि सर्व जन सौहार्दम् ॥ ५०

---

[1] [illegible]गओ [2] श्रीणां

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

189 माण मएसा मच्छर-
डम्भासूआ भआमरिस लोइ मुहा ।
दीसन्ति ण मोइसुआ
दोसा दासाण सच्च तुह भत्ताणम् ॥ ५१

मान मदेर्ष्या मत्सर दम्भासूया भयामर्ष लोभ मुखाः ।
दृश्यन्ते न मोहसुताः दोषा दासानां सत्य तव भक्तानाम् ॥ ५१

190 जाण मई इअर मुही
काळो सअळो वि ताण कलि वित्थारो ।
जे तुह पअम्मि पवणा
णत्थि कली णाअवइ[1] णअर वइ ताणम् ॥ ५२

येषां मतिरितर मुखी कालः सकलोपि तेषां कलि विस्तारः ।
ये तव पदे प्रवणाः नास्ति कलिर्नागपति नगर पते तेषाम् ॥ ५२

191 अच्चासण्ण विणासा
अच्चुअ पेच्छन्ति तावए भत्तअणे ।
मोक्खरुईण सुमग्गे
मूढा दिअह अर मण्डलम्मि व छिद्दम् ॥ ५३

अत्यासन्न विनाशाः अच्युत पश्यन्ति तावके भक्तजने ।
मोक्ष रुचीनां सुमार्गे मूढा दिवस कर मण्डल इव च्छिद्रम् ॥ ५३

---

[1] णअरवए

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

192 [1]णिथुडिअ दुम्माण घणा
णिम्मल गुण घडिअ तारआ पब्भारा ।
भासन्त भत्ति जोण्हा
णअसच्च फुरन्ति णइ णिहा तुज्झ भत्ता ॥ ५४

[2]नित्रुटित दुर्मान घनाः निर्मल गुण घटित तारका प्राग्भाराः ।
भासमान भक्ति ज्योत्स्नाः नतसत्य स्फुरन्ति नभो निभास्तव भक्ताः ॥५४

193 णहु जम विसअम्मि गई
णअसच्च पअम्बुअं तुह पवण्णाणम् ।
खलिआण वि जह जोग्गं
सिक्खा सुद्धन्त किंकराण व लहुई ॥ ५५

न खलु यमविषये गतिर्नतसत्य पदाम्बुजं तव प्रपन्नानाम् ।
स्खलितानामपि यथायोग्यं शिक्षा शुद्धान्त किंकराणामिव लघ्वी ॥ ५५

194 कम्म गइ दोस [3]दुहिआ
कअन्त भिउडी भुअङ्गि दंसण तत्था ।
अच्चन्ति तुज्झ चळणे
अच्चुअ पब्भट्ठ वम्मह रसासाआ ॥ ५६

कर्मगति दोष [4]दुःखिताः कृतान्त भ्रुकुटी भुजङ्गी दर्शन त्रस्ताः ।
[5]अर्चन्ति तव चरणौ अच्युत प्रभ्रष्ट मन्मथ रसास्वादाः ॥ ५६

---

[1] णिखुडिअ, णितुडिअ [2] निस्त्रुटित, निखण्डित [3] महिआ [4] मथिताः [5] अर्चयन्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

195 आलग्गइ तुह चळणे
अच्चुअ विहिणा वि अच्चणा आअरिआ ।
जा एकन्ति पउत्ता
सेसं व सअं सिरेण पडिगेण्हसि तम् ॥ ५७

आलगति तव चरणौ अच्युत विधिनाऽप्यर्चनाऽऽचरिता ।
यैकान्तिप्रयुक्ता शेषामिव स्वयं शिरसा प्रतिगृह्णासि ताम् ॥ ५७

196 तुह मुह जोण्हा दाविअ-
माणस ससि अन्त पवाह संणिह बाहे ।
अच्चुअ ण मुअसि भत्ते
कळम्ब गोळ णिह कण्टअन्त णिअङ्गे ॥ ५८

तव मुख ज्योत्स्ना द्रावित मानस शशि कान्त प्रवाह संनिभ बाष्पान् ।
अच्युत न मुञ्चसि भक्तान् कदम्ब गोल निभ कण्टकायमान निजाङ्गान् ॥

197 सव्वेसु वि णिव्वेरा
सरणागअ सच्च गहिअ सासअ धम्मा ।
गअसङ्गा तुह भत्ता
जन्ति तुमं एव्व दुळहं इअरेहिम् ॥ ५९

सर्वेष्वपि निर्वैराः शरणागत सत्य गृहीत शाश्वत धर्माः ।
गतसङ्गास्तव भक्ताः यान्ति त्वामेव दुर्लभमितरैः ॥ ५९

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

198 अहिवइ[1] णअरिन्द तुमं
आसण्णं वि गअणं व सइ दुग्गेज्झम् ।
विसएसु विलग्गन्ता
तूरन्ता वि ण लहन्ति डोळन्त मणा ॥ ६०

अहिपति नगरेन्द्र त्वाम् आसन्नमपि गगनमिव सदा [2]दुर्ग्रहम् ।
विषयेषु विलग्नन्तः त्वरमाणा अपि न लभन्ते डोलायमानमनसः ॥

199 भत्ता तावअ सेवा-
रस भरिआ सअल रक्खणूसुअ रुइणा ।
करणाइ धरन्ति चिरं
कङ्खिअ मोक्खा वि अच्चुअ तुए ठविआ ॥ ६१

भक्तास्तावक सेवा रस भरिताः सकल रक्षणोत्सुक रुचिना[3] ।
करणानि धरन्ति चिरं काङ्क्षित मोक्षा अप्यच्युत त्वया स्थापिताः ॥

200 ठिर गुण गिरि जणिएहिं
संतारेसि णअसच्च णिअ भत्तेहिम् ।
जम्म परिवाडि जलधिं
जङ्गम ठिर सेउ दंसणिज्जेहि जणे ॥ ६२

स्थिर गुण गिरि जनितैः सन्तारयसि नतसत्य निजभक्तैः ।
जन्म परिपाटी जलधिं जङ्गम स्थिर सेतु दर्शनीयैर्जनान् ॥ ६२

---

1 णअरेन्द 2 दुर्ग्राह्यं 3 रुच्या

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

201 पसमिअ भवन्तर भआ
पत्तं पत्तं हिअं ति [1]परिपेच्छन्ता ।
भावेन्ति तुज्झ भत्ता
पिआइहिं व णअसच्च पच्चिम दिअहम् ॥ ६३

प्रशमित भवान्तर भयाः प्राप्तं प्राप्तं हितमिति परिपश्यन्तः ।
भावयन्ति तव भक्ताः प्रियातिथिमिव नतसत्य पश्चिम दिवसम् ॥ ६३

202 पअड तिमिरम्मि [2]हुवणे
पत्त[3]पडिट्ठविअ परम णाण पईवा ।
णिज्जन्ति अच्चुअ तुए
णिअं पअं सइ सअं पईं कअ कज्जा ॥ ६४

प्रकट तिमिरे भुवने पात्र प्रतिष्ठापित परम ज्ञान प्रदीपाः ।
नीयन्तेऽच्युत त्वया निजं पदं सदा स्वयंप्रभं कृत कार्याः ॥ ६४

203 दिढ तिव्व भत्ति णअणा
परिपेच्छन्ता अहिन्दउर णाह तुमम् ।
पत्ता तुह साउज्जं
पन्ति पूरेन्ति पण्णइन्द मुहाणम् ॥ ६५

दृढ तीव्र भक्ति नयनाः परिपश्यन्तोऽहीन्द्र पुरनाथ त्वाम् ।
प्राप्तास्तव सायुज्यं पङ्क्तिं पूरयन्ति पन्नगेन्द्र मुखानाम् ॥ ६५

---

[1] परिपच्छन्ता [2] भुवणे [3] पडिट्ठाविय

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

204 संणअ सुळहं अच्चुअ
समाहि[1] सोवाण कम विळम्ब विमुहिआ ।
सरणं गन्तूण तुमं
मुत्ता मुउउन्द खत्तबन्धु प्पमुहा ॥ ६६

सव्रत सुलभमच्युत समाधि सोपान क्रम विलम्ब विमुखिताः ।
शरणं गत्वा त्वां मुक्ता मुचुकुन्द क्षत्रबन्धु प्रमुखाः ॥ ६६

205 देवाण पसु समाणो
जन्तू गन्तूण देवणाह तुह पअम् ।
तेहिं चिअ सव्वेहिं
संसरमाणेहि होइ सइ दिण्ण बली ॥ ६७

देवानां पशु समानो जन्तुर्गत्वा देवनाथ तव पदम् ।
तैरेव सैर्वः संसरमाणैः भवति सदा दत्त बलिः ॥ ६७

206 मोहन्धार महण्णव-
मुच्छिअ माआ महारअणि पच्चूहो ।
अच्चुअ तुज्झ कडक्खो
विमुत्ति पत्थाण पुढम परिअर बन्धो ॥ ६८

मोहान्धकार महार्णव मूर्छित माया महारजनि प्रत्यूषः ।
अच्युत तव कटाक्षो विमुक्ति प्रस्थान प्रथम परिकर बन्धः ॥ ६८

[1] सोआण

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

207 मोक्खसुइरुक्खमूळं
मोहजराउरमहारसाअणपवरम् ।
सअल कुसलेक्क खेत्तं
किंकरसच्च तुह कित्तणं अमिअ णिहम् ॥ ६९

मोक्षसुख वृक्ष मूलं मोह जरातुर महारसायनप्रवरम् ।
सकल कुशलैक क्षेत्रं किङ्कर सत्य तव कीर्तनमसृत निभम् ॥ ६९

208 णत्थि अहिक्कम णासो
विच्छेअम्मि वि ण पच्चवाय पसङ्गो ।
सप्पा वि तुह सपज्जा
रक्खइ अच्चुअ [1] मइत्तरादु भआदो । ७०

नास्त्यभिक्रम नाशो विच्छेदेऽपि न प्रत्यवाय प्रसङ्गः ।
स्वल्पाऽपि तव सपर्या रक्षत्यच्युत महत्तरात् भयात् ॥ ७०

209 अपसाए अपसण्णा
तुज्झ पसाअम्मि दाससच्च पसण्णा ।
आरज्झा होन्ति परे
किं तेहि पसङ्गलम्भिअ पहावेहिम् ॥ ७१

अप्रसादे अप्रसन्नास्तव प्रसादे दाससत्य प्रसन्नाः ।
आराध्या भवन्ति परे किं तैः प्रसङ्गलम्भित प्रभावैः ॥ ७१

[1] महत्तराउ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

210 इअर तिअसा पसण्णा
किंकरसच्च मह किं णु काहिन्ति हिअम् ।
णीहार घण सएहिं
णहु पूरिज्जइ कहं त्रि चाअअ तिण्हा ॥ ७२

इतर त्रिदशाः प्रसन्नाः किङ्कर सत्य मम किं नु करिष्यन्ति हितम् ।
नीहार घन शतैः न खलु पूर्यते कथमपि चातक तृष्णा ॥ ७२

211 अणुगअ सुह मिअतिण्हा
अच्चुअ वीसमइ तुज्झ मामअ तिण्हा ।
पवहेसु पसरिआए
आसिअ पवहन्त घण किवा सरिआए ॥ ७३

अनुगत सुख मृगतृष्णा अच्युत विश्राम्यति तव मामक तृष्णा ।
प्रवाहेषु प्रसृतायाः आश्रित प्रवहद्घन कृपा सरितः ॥ ७३

212 विअल सअलङ्ग विसमे
धम्मे णअसच्च धअणिहे धारेन्तो ।
कन्तार पन्थओ त्रिअ
खळन्त चलणो म्हि काअर विसीरन्तो[1] ॥ ७४

विकल सकलाङ्ग विषमान् धर्मान् नतसत्य ध्वजनिभान् धारयन् ।
कान्तार पान्थक इव स्खलच्चरणोऽस्मि कातर [2]विशीर्यमाणः ॥ ७४

---

[1] विईरन्तो [2] विदीर्यमाणः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

213 ठिर धम्म वम्म थइअं
अधम्म पवणाण अग्ग खन्ध [1] पवट्टम् ।
अघडन्त विपडिसारं
अच्चुअ मं हससि णूण लच्छिसमक्खम् ॥ ७५

स्थिर धर्म वर्म स्थगितम् अधर्मप्रवणानामग्र स्कन्ध प्रवृत्तम् ।
अघटमान विप्रतीसारम् अच्युत मां हससि नूनं लक्ष्मी समक्षम् ॥ ७५

214 तरिउं अच्चुअ दुरिअं
इमम्मि देहम्मि एक दिअहे वि कअम् ।
काळो अळं ण सअळो
कलुणाए तुज्झ [2] पुण्ण पत्तं म्हि इमो ॥ ७६

तरितुमच्युत दुरितम् अस्मिन् देह एक दिवसेऽपि कृतम् ।
कालोऽलं न सकलः करुणायास्तव [3] पूर्ण पात्रमस्म्ययम् ॥ ७६

215 अच्चुअ तुज्झ गुणाणं
मह दोसाणं वि णत्थि कुत्थ वि गणणा ।
तइ त्रि जओ पुढमाणं
अहिअं लीणाण होइ णहु दोब्बल्लम् ॥ ७७

अच्युत तव गुणानां मम दोषाणामपि नास्ति कुत्रापि गणना ।
तथापि जयः प्रथमानाम् अधिकं लीनानां भवति न खलु दौर्बल्यम् ॥

[1] पउत्तम् [2] पुण्णपत्तं होमो [3] पूर्णपात्रं भवामः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

216 रत्तिं दिअहं अच्चुअ
तुडिअ पडन्ताइ आउ दुम खण्डाइम् ।
दट्ठूण त्रि दरिअमणं
बालं एण्हिं त्रि भरसु मं अपमत्तो ॥ ७८

रात्रिं दिवसमच्युत [1]त्रुटित पतन्त्यायुर्द्रुम खण्डानि ।
दृष्ट्वापि दृप्त मनसं बालमिदानीमपि भरस्व मामप्रमत्तः ॥ ७८

217 णीसास संकणिज्जे
देहे पडळन्त सळिल बिन्दु सरिच्छे ।
[2]मुणसि णअसच्च [3]तुमं
जरन्त करणे त्रि दीहजोव्वण तिण्हम् ॥ ७९

निश्वास शङ्कनीये देहे पटलान्त सलिल बिन्दु सदृक्षे ।
जानासि नतसत्य त्वं जरत्करणेऽपि दीर्घ यौवन तृष्णम् ॥ ७९

218 अमुणिअ णिअ काअव्वं
[4]तुळग्ग मुणिएसु मं त्रि पडिऊळ गइम् ।
इअ णिअ सहाव विळिअं
हाउं दासाण सच्च ! णहु तुह जुत्तम् ॥ ८०

अज्ञात निज कर्तव्यं [5]यदृच्छया ज्ञातेषु मामपि प्रतिकूल गतिम् ।
इति निज स्वभाव व्रीलितं हातुं दासानां सत्य न खलु तव युक्तम् ॥

[1] खण्डित पटान्तानि (पतमानानि) पतन्ति । त्रुटितपटायमानान्यायु ··
[2] जाणसि [3] तुं मं — त्वं मां [4] तिळग्गमुणिएसु [5] तिलाग्रज्ञातेषु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

219 कोहं किं करणिज्जं
परिहरणिज्जं त्ति किंति जाणसि सव्वम् ।
तीरसि अ तं हिअं मह
तिअसेसर कुणसु णिअ हिअअ णिक्खित्तम् ॥ ८१

कोऽहं किं करणीयं परिहरणीयमपि किमिति जानासि सर्वम् ।
शक्नोषि च तद्धितं मम त्रिदशेश्वर कुरुष्व निज हृदय निक्षिप्तम् ॥ ८१

220 एण्हिं उवरिं वि इमो
गुण गहिओ दारुपुत्तओ व परवसो ।
तस्स वि मह तिअसेसर
तीसु वि करणेसु होसु सुहसङ्कप्पो ॥ ८२

इदानीमुपर्यप्ययं गुण गृहीतो दारु पुत्रक इव परवशः ।
तस्यापि मम त्रिदशेश्वर त्रिष्वपि करणेषु भव सुखसङ्कल्पः ॥ ८२

221 णिअ कम्म णिअळ जुअळं
अच्चुअ काऊण मह पिअप्पिअ वग्गे ।
काहे घोरकळेवर-
कारावर कुहर णिग्गअं काहिसि मम् ॥ ८३

निज कर्म निगलयुगलम् अच्युत कृत्वा मम प्रियाप्रिय वर्गे ।
कदा घोर कलेवर कारागृह कुहर निर्गतं करिष्यसि माम् ॥ ८३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

222 हदे तुमम्मि कइआ
विस्समिअं वम्ह धमणि मग्ग णिहिन्तम् ।
दिणअर दिण्णग्ग करं
अच्चुअ दच्छिहिसि दइअ डिम्भं विअ मम् ॥ ८४

हार्दे त्वयि कदा विश्रान्तं ब्रह्मधमनि मार्ग [1]गमिष्यन्तम् ।
दिनकर दत्ताग्र करम् अच्युत द्रक्ष्यसि दयित डिम्भमिव माम् ॥ ८४

223 काहे अमाणवन्ता
अग्गि मुहा आइवाहिआ तुह पुरिसा ।
अइलङ्घेहिन्ति मिमं
अच्चुअ तम गहण तिउण मरु कन्तारम् ॥ ८५

कदा अमानवान्ताः अग्निमुखा आतिवाहिकास्तव पुरुषाः ।
अतिलङ्घयिष्यन्ति माम् अच्युत तमो गहन त्रिगुण मरु कान्तारम् ॥ ८५

224 लङ्घिअ विरआ सरिअं
लम्भिअ सइ सुद्ध सत्तमअ सोम्म तणुम् ।
कअ वम्हालंकारं
काहिसि णअसच्च किंकरं काहे मम् ॥ ८६

लङ्घित विरजा सरितं लम्भित सदा शुद्ध सत्त्वमय सौम्य तनुम् ।
कृत ब्रह्मालङ्कारं करिष्यसि नतसत्य किङ्करं कदा माम् ॥ ८६

---

[1] निर्यातम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

225 संसार साअराओ
उक्खित्तं तिअस णाह फुरिआलोअम् ।
काहे काहिसि हिअए
कोत्थुह मणि दप्पणं व लच्छि पुळइअम् ॥ ८७

संसार सागराद् उत्क्षिप्तं त्रिदशनाथ स्फुरितालोकम् ।
कदा करिष्यसि हृदये कौस्तुभ मणि दर्पणमिव [1]लक्ष्मी पुलकितम् ॥

226 काहे तुह पअ पउमे
होहिमि णअसच्च केळि कन्त तिहुवणे ।
मअण रिउ मउड मण्डण-
सुर सरिआ सोत्त सूइअ महु प्पवहे ॥ ८८

कदा तव पादपद्मे भविष्यामि नतसत्य केळि क्रान्त त्रिभुवने ।
मदन रिपु मकुट मण्डन सुर सरित्स्रोतः सूचित मधु प्रवाहे ॥ ८८

227 उवणिसआ सिर कुसुमं
उत्तंसेऊण तुह पअम्बुअ जुअळम् ।
दइओ होहिमि कइआ
दासो दासाण सच्च सूरि सरिच्छो ॥ ८९

उपनिषच्छिरः कुसुमम् उत्तंसयित्वा तव पदाम्बुज युगळम् ।
दयितो भविष्यामि कदा दासो दासानां सत्य सूरिसदृक्षः ॥ ८९

---

[1] लक्ष्मी दृष्टम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

228 अउणो णिउत्ति जोग्गं
ओआर विहार सहअरत्तण धणिअम् ।
अप्प समभोअ मेत्तं
अणुहोहिसि देवणाह काहे णु मिमम् ॥ ९०

अपुनर्निवृत्ति योग्यम् अवतार विहार सहचरत्व धन्यम् ।
आत्म सम भोगमात्रम् अनुभविष्यसि देवनाथ कदा नु माम् ॥ ९०

229 इअ फुड मणोरहं मं
एआरिस वअण मेत्त सारं वसअम् ।
कुणसु निअ गुण गणेहिं
सच्चं दासाण सच्च सइ सच्छन्दो ॥ ९१

इति स्फुट मनोरथं माम् एतादृश वचन मात्र सारं वशगम् ।
कुरुष्व निज गुण गणैः सत्यं दासानां सत्य सदा स्वच्छन्दः ॥ ९१

230 बाळ पवगोव्व तरळो
मारुइ जाइत्ति साअरं तरिउ मणो ।
पत्थेमि तुमं अच्चुअ
कङ्खिअ पअ पउम खमसु मह कावेअम् ॥ ९२

बाल प्लवग इव तरळो मारुति जातिरिति सागरं तारितुमनाः ।
प्रार्थये त्वामच्युत काङ्क्षित पदपद्म क्षमस्व मम कापेयम् ॥ ९२

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

231 अच्चुअ विसअक्कन्तं
भवण्णवावत्त भमि[1] णिथुठिज्जन्तम् ।
जणणी थणंधअं विअ
मं उद्धरिऊण सेवसु सअं पच्छम् ॥ ९३

अच्युत विषयाक्रान्तं भवार्णवावर्तभ्रमि [2]निस्त्रुस्यमानम् ।
जननी स्तनंधयमिव मामुद्धृत्य सेवस्व स्वयं पथ्यम् ॥ ९३

232 कम्म मअ घम्म तविअं
सुह मिअ तिण्हाहि काहि वि अतिण्हाअम् ।
कारेसु णिव्वुअं मं
करआ सिसिरेहि अच्चुअ कडक्खेहिम् ॥ ९४

कर्म मय घर्म तप्तं सुख मृग तृष्णाभिः कदाऽप्यतृष्णाकम् ।
कारय निर्वृतं मां करका शिशिरैरच्युत कटाक्षैः ॥ ९४

233 तुह चिन्तण विमुहाणं
दिट्ठि विसाणं व [3]दंसणाउ मोएन्तो ।
अमअ मुहाणं विअ मं
अच्चुअ भत्ताण णेसु णअणासारम् ॥ ९५

तव चिन्तन विमुखानां दृष्टि विषाणामिव दर्शनान्मोचयन् ।
अमृत मुखानामिव माम् अच्युत भक्तानां नयस्व नयनासारम् ॥ ९५

---

[1] णि[illegible]ज्जन्तम् [2] निमज्जन्तम् [3] दंसणा दु मुअन्तो—मुञ्चन्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

234 विस मिळिअ महु णिहेसु अ
तिण पडिमेसु अ पडिग्गहेसु पळुठिअम् ।
अमिअ णिहिम्मि व अच्चुअ
ठावेसु तुमम्मि णिम्ममं मइ हिअअम् ॥ ९६

विष मिलित मधु निभेषु च तृण प्रतिमेषु च प्रतिग्रहेषु प्रलुठितम् ।
अमृत निधाविवाच्युत स्थापय त्वयि निर्ममं मम हृदयम् ॥ ९६

235 णिच्चं इमम्मि किवणे
णिक्खिवसु णमन्त सच्च णिहि सारिच्छे ।
पवहन्त णह पहा झर-
पसमिअ पणमन्त संजरे तुह चळणे ॥ ९७

नित्यमस्मिन् कृपणे निक्षिप नमत्सत्य निधि सदृक्षौ ।
प्रवहन्नख प्रभा झर प्रशमित प्रणमत्संज्वरौ तव चरणौ ॥ ९७

236 सरणागओत्ति जणिए
जणवाए वि जइ अच्चुअ ण रक्खसि मम् ।
होज्ज खु साअर घोसो
साअर पुळिणम्मि तारिसं तुह वअणम् ॥ ९८

शरणागत इति जनिते जनवादेऽपि यद्यच्युत न रक्षसि माम् ।
भवेत् खलु सागर घोषः सागर पुलिने तादृशं तव वचनम् ॥ ९८

5

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

237 णिक्खित्तो म्हि अ अगई
णिउणेहिं तुमम्मि णाह कारुणिएहिम् ।
ते तुह दट्ठूण पिए
[1]भरिअं णअसच्च भरसु अप्पाण भरम् ॥ ९९

निक्षिप्तोऽस्मि चागतिः निपुणैस्त्वयि नाथ कारुणिकैः ।
तांस्तव दृष्ट्वा प्रियान् [2]भृतं नतसत्य भरस्वात्मनो भरम् ॥ ९९

238 णअसच्च पक्कणाणिअ-
गळिअ किलाअ भम णिअ कुमारं व णिवो ।
होज्जन्त जोव्वण वहुं
वरोव्व मं लहसु मन्तिअण विण्णविअम् ॥ १००

नतसत्य पक्कणानीत गलित किरात श्रम निज कुमारमिव नृपः ।
भविष्ययौवन वधूं वर इव मां लभस्व मन्त्रिजन विज्ञापितम् ॥ १००

239 इअ कइ तक्किअ केसरि-
वेअन्ताअरिअ वेङ्कडेस विरइअम् ।
सुहअं अच्चुअ सअअं
सहिअअ हिअएसु सोहउ समग्ग गुणम् ॥ १०१

इति कवि तार्किक केसरि वेदान्ताचार्य वेङ्कटेश निरचितम् ।
[3]सुभगमच्युतशतकं सहृदय हृदयेषु शोभतां समग्र गुणम् ॥ १०१

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] निहुअं [2] निभृतम् [3] शुभदं, सुखदं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ रघुवीरगद्यम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

240 जयत्याश्रित सन्त्रास ध्वान्त विध्वंसनोदयः ।
प्रभावान् सीतया देव्या परम-व्योम भास्करः ॥

241 जय जय महावीर !

242 महाधीर धौरेय !

243 [1]देवासुर समर समय समुदित निखिल निर्जर निर्धारित निरवधिक-माहात्म्य !

244 दशवदन दमित दैवत परिषदभ्यर्थित दाशरथि-भाव !

245 दिनकर कुल कमल दिवाकर !

246 दिविषदधिपति रण सहचरण चतुर दशरथ चरम-ऋण विमोचन !

247 कोसल-सुता कुमार-भाव कञ्चुकित कारणाकार !

248 कौमार केलि गोपायित कौशिकाध्वर !

249 रणाध्वर धुर्य भव्य दिव्यास्त्र वृन्द वन्दित !

250 प्रणत जन विमत विमथन दुर्ललित [2]दोर्ललित !

---

[1] देव, महासमर

[2] दोर्ललित तनुतर

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

251 तनुतर विशिख विताडन विघटित विशरारु शरारु ताटका ताटकेय

252 जड-किरण शकल-धर जटिल नट पति-[1] मकुट नटन-पटु विबुध--
सरिद्-अति-बहुल मधु-गलन ललित-पद नलिन-रज उप----
मृदित निज-वृजिन जहदुपल तनु-रुचिर परम-मुनि वर-युवति
नुत !

253 कुशिक-सुत[2] कथित विदित नव विविध कथ !

254 मैथिल नगर सुलोचना लोचन चकोर चन्द्र !

255 खण्ड-परशु कोदण्ड प्रकाण्ड खण्डन शौण्ड भुज-दण्ड !

256 चण्ड-कर किरण-मण्डल बोधित पुण्डरीक वन रुचि लुण्टाक लोचन

257 मोचित जनक हृदय शङ्कातङ्क !

258 परिहृत निखिल नरपति वरण जनक-दुहितृ कुच-तट विहरण समु--
चित करतल !

259 शतकोटि शतगुण कठिन परशुधर मुनिवर कर धृत दुरवनम-तम--
निज धनुराकर्षण प्रकाशित पारमेष्ठ्य !

260 क्रतु-हर शिखरि कन्तुक[3] विहृतिमुख जगदरुन्तुद जित [4]हरिदन्त-
दन्तुरोदन्त दश-वदन दमन कुशल दश-शत-भुज नृपति-कुल-
रुधिर[5] झर भरित पृथुतर तटाक तर्पित पितृक भृगु-पति सुगति-
विहति कर नत परुडिषु परिघ !

261 अनृत भय मुषित हृदय पितृ वचन पालन प्रतिज्ञावज्ञात यौवराज्य !

---

[1] मकुटतटनटन [2] कथित नव विविध [3] विहृत्युन्मुख [4] हरिदन्त दन्ति दन्त-दन्तुर दशवदन, हरिदन्त दन्ति दन्त दन्तुरोदन्त दशवदन [5] झर भर भरित

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

262 निषाद राज सौहृद सूचित सौशील्य सागर !

263 भरद्वाज शासन[1] परिगृहीत विचित्र चित्रकूट गिरि कटक तट रम्या-
वसथ !

264 अनन्य शासनीय !

265 प्रणत भरत मकुट[2] तट सुघटित पादुकाग्र्याभिषेक निर्वर्तित सर्व-
लोक योगक्षेम !

266 पिशित रुचि विहित दुरित वल-मथन तनय बलिभुगनुगति सरभस-
शयन तृण शकल परिपतन भय चकित सकल सुर[3] मुनि-वर-
बहुमत महास्त्र सामर्थ्य !

267 द्रुहिण हर वल-मथन[4] दुरालक्ष्य शर लक्ष्य !

268 दण्डका तपोवन जङ्गम पारिजात !

269 विराध हरिण शार्दूल !

270 विलुलित बहुफल मख कलम रजनि-चर मृग मृगयारम्भ संभृत-
चीरभृदनुरोध !

271 त्रिशिरः शिरस्त्रितय तिमिर निरास वासर-कर !

272 दूषण जलनिधि शोषण तोषित ऋषि-गण घोषित विजय घोषण !

273 खरतर खर तरु खण्डन चण्ड पवन !

274 द्विसप्त रक्षः-सहस्र नल-वन विलोलन महा-कलभ !

---

[1] परिगृहीत चित्रकूट [2] तटघटित [3] मुनिबहुमत [4] दुरारक्षशरलक्ष

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

275 असहाय शूर !

276 अनपाय साहस !

277 महित महा-मृथ दर्शन मुदित मैथिली दृढ-तर[1] परिरम्भण विभव--
विरोपित विकट वीर व्रण !

278 मारीच माया मृग चर्म परिकर्मित निर्भर दर्भास्तरण !

279 विक्रम यशो लाभ विक्रीत जीवित गृध्र-राज देह दिधक्षा लक्षित--
भक्त-जन दाक्षिण्य !

280 कल्पित विबुध-भाव कबन्धाभिनन्दित !

281 [2]अवन्ध्य महिम मुनिजन भजन मुषित हृदय कलुष शबरी मोक्ष--
साक्षिभूत !

282 प्रभञ्जन-तनय भावुक भाषित रञ्जित हृदय !

283 तरणि-सुत शरणागति[3] परतन्त्रीकृत स्वातन्त्र्य !

284 दृढ घटित कैलास कोटि विकट दुन्दुभि कङ्काल कूट दूर विक्षेप दक्ष-
दक्षिणेतर पादाङ्गुष्ठ दर चलन विश्वस्त सुहृदाशय !

285 अति पृथुल बहु विटपि गिरि धरणि विवर युगपदुदय विवृत चित्र-
पुङ्ख वैचित्र्य !

286 विपुल भुज शैल मूल निबिड निपीडित रावण रणरणक जनक चतु-
रुदधि विहरण चतुर कपि-कुल पति हृदय विशाल शिलातल---
दारण दारुण शिलीमुख !

---

[1] परिरंभण विभ्रम [2] अवन्ध्यमुनि [3] परतन्त्रित

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

287 अपार पारावार परिखा परिवृत[1] परपुर परिसृत दव दहन जवन-पवन-भव कपिवर परिष्वङ्ग भावित सर्वस्व दान !

288 [2]अहित सहोदर रक्षः परिग्रह विसंवादि[3] विविध सचिव विप्रलम्भ-समय संरम्भ समुज्जृम्भित सर्वेश्वर भाव !

289 सकृत्प्रपन्न जन संरक्षण दीक्षित[4] !

290 वीर !

291 सत्यव्रत !

292 प्रतिशयन भूमिका भूषित पयोधि पुलिन !

293 प्रलय शिखि परुष विशिख शिखा शोषिताकूपार वारि पूर !

294 प्रबल रिपु कलह कुतुक चटुल कपि-कुल कर-तल[5] तुलित हृत गिरि-निकर साधित सेतु-पथ सीमा सीमन्तित समुद्र !

295 द्रुत गति तरु मृग वरूथिनी निरुद्ध लङ्कावरोध वेपथु लास्य लीलोपदेश देशिक धनुर्ज्याघोष !

296 गगन-चर कनक-गिरि गरिम-धर निगम-मय[6] निज-गरुड गरुदनिल लव गलित विष-वदन शर कदन !

297 अकृत चर वनचर रण करण[7] वैलक्ष्य कूणिताक्ष बहुविध रक्षो बलाध्यक्ष वक्षः कवाट पाटन पटिम साटोप[8] कोपावलेप !

---

1 परपुरदवदहन 2 विमत 3 सचिव जन विस्रम्भण समय सम्भ्रम विजृम्भित, सचिव विस्रंभण समय संरम्भ समुज्जृम्भित 4 दीक्षित, सत्यव्रत 5 तोलित... सीमसीमन्तित 6 निजरथ गरुड 7 वैलक्ष्यशोणिताक्ष विरूपाक्षबहुविधरक्षो 8 कोपावलेप-कटुरटद्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

298 कटुरटद् अटनि टङ्कृति चटुल कठोर[1] कार्मुक !

299 [2]त्रिशङ्कट त्रिशिख विताडन विघटित मकुट विह्वल त्रिश्रवस्तनय--
विश्रम समय विश्राणन विख्यात विक्रम !

300 कुम्भकर्ण कुल गिरि विदलन दम्भोलि भूत निःशङ्क कङ्कपत्र !

301 अभिचरण हुतवह परिचरण विघटन सरभस परिपतद् अपरिमित-
कपिबल जलधि लहरि कलकल-रव कुपित मघव-जिदभिहनन-
कृदनुज साक्षिक राक्षस द्वन्द्व-युद्ध !

302 अप्रतिद्वन्द्व पौरुष !

303 त्र्यम्बक समधिक घोरास्त्राडम्बर !

304 सारथि हृत रथ सत्रप शात्रव सत्यापित प्रताप !

305 शित शर कृत लवन दशमुख मुख दशक निपतन[3] पुनरुदय दर---
गलित जनित दर तरल हरि-हय नयन नलिन-वन रुचि--
खचित निपतित सुर-तरु कुसुम वितति सुरभित रथ पथ !

306 अखिल जगदधिक भुज बल वर बल दश-लपन लपन दशक लवन--
जनित कदन परवश [4]रजनि-चर युवति विलपन वचन सम--
विषय निगम शिखर निकर[5] मुखर मुख मुनि-वर परिपणित !

307 अभिगत शतमख हुतवह पितृपति निर्ऋति वरुण पवन धनद------
गिरिश[6] प्रमुख सुरपति नुति मुदित !

308 अमित मति विधि विदित कथित निज विभव जलधि पृषत लव[7] !

---

1 कार्मुक विनिर्गत विशङ्कट 2 विनिर्गत विशिख 3 पुनरुदयनिपतन
4 रजनिचरपति 5 मुखरमुखसुरमुनि 6 गिरिशमुख 7 'अविदितरहित' इत्यधिकः पाठः।

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

309 विगत भय [1] विबुध विबोधित वीरशयन शायित वानर पृतनौघ !

310 स्वसमय विघटित [2] सुघटित सहृदय सहधर्मचारिणीक !

311 विभीषण वशंवदी-कृत लङ्कैश्वर्य !

312 निष्पन्न कृत्य !

313 ख पुष्पित रिपु पक्ष !

314 पुष्पक रभस गति गोष्पदी-कृत गगनार्णव !

315 प्रतिज्ञार्णव [3] तरण कृत क्षण भरत मनोरथ संहित सिंहासनाधिरूढ !

316 स्वामिन् !

317 राघव सिंह !

318 [4] हाटक गिरि कटक लडह पाद पीठ निकट तट परिलुठित निखिल-नृपति किरीट कोटि विविध मणि गण किरण निकर नीराजित-चरण राजीव !

319 [5] दिव्य भौमायोध्याधिदैवत !

320 पितृ वध कुपित परशु-धर मुनि विहित नृप हनन कदन पूर्वकाल--- [6] प्रभव शत गुण प्रतिष्ठापित धार्मिक राज वंश !

321 [7] शुभ चरित रत भरत खर्वित गर्व गन्धर्व यूथ गीत विजय गाथा--शत !

322 शासित मधु-सुत शत्रुघ्न सेवित !

---

[1] विबुधपरिवृढ, विबुधपति [2] सुघटितहृदय [3] कृतरक्षणभरतमनोरथ, सिंहासना
[4] गिरिकटकपटिमपाटनलडह [5] दिव्यभूमायोध्याधिदेवते [6] कालशतगुण [7] शुभरतभरत

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

323 [1]कुश लव परिगृहीत कुल गाथा विशेष !

324 [2]विधि वश परिणमदमर भणिति कविवर रचित निज चरित-----
निबन्धन निशमन निर्वृत !

325 सर्व जन सम्मानित !

326 [3]पुनरुपस्थापित विमान वर विश्राणन प्रीणित वैश्रवण विश्रावित--
यशः प्रपञ्च !

327 पञ्चतापन्न मुनि कुमार सञ्जीवनामृत !

328 त्रेतायुग प्रवर्तित कार्तयुग वृत्तान्त !

329 अविकल बहु[4] सुवर्ण हय-मख सहस्र निर्वहण निर्वर्तित निज ----
वर्णाश्रम धर्म !

330 सर्व कर्म समाराध्य !

331 सनातन धर्म !

332 [5]साकेत जनपद जनि धनिक जङ्गम तदितर जन्तु जात दिव्य गति-
दान दर्शित नित्य निस्सीम वैभव !

333 भव तपन तापित भक्तजन भद्राराम !

334 श्री रामभद्र !

335 नमस्ते पुनस्ते नमः ॥

---

[1] कुशल कुशलव, परिगृहीत कुशीलवार्हगाथाविशेष [2] कुशलव परिगृहीत कुशलवार्ह गाथाविशेषविधिवश ·····निर्वृत सर्वजनसम्मानित [3] पुनस्समुपस्थापित [4] सुवर्णक

[5] साकेतजनवरधनिक, साकेतजनपदवरजनिवरधन्यजङ्गम

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

336 चतुर्मुखेश्वरमुखैः पुत्रपौत्रादिशालिने ।
नमः सीतासमेताय रामाय गृहमेधिने ॥

337 कविकथकसिंहकथितं
कठोरसुकुमारगुम्भगम्भीरम् ।
भवभयभेषजमेतत्
पठत महावीरवैभवं सुधियः ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ गोपाल विंशतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

338 वन्दे [1]वृन्दावन चरं वल्लवी जन वल्लभम् ।
जयन्ती संभवं धाम वैजयन्ती विभूषणम् ॥ १

339 वाचं निजाङ्क रसिकां प्रसमीक्षमाणो
वक्त्रारविन्द विनिवेशित पाञ्चजन्यः ।
[2]वर्ण त्रिकोण रुचिरे वर पुण्डरीके
बद्धासनो जयति वल्लव चक्रवर्ती ॥ २

340 [3]आम्नाय गन्धि रुदित स्फुरिताधरोष्ठम्
आस्राविलेक्षणमनुक्षण मन्दहासम् ।
गोपाल डिम्भ वपुषं कुहना जनन्याः
प्राण स्तनन्धयमवैमि परं पुमांसम् ॥ ३

341 आविर्भवत्वनिभृताभरणं पुरस्तात्
आकुञ्चितैक चरणं निभृतान्य पादम् ।
दध्ना निमन्थ मुखरेण निबद्ध तालं
नाथस्य नन्द भवने नवनीत नाट्यम् ॥ ४

---

[1] वृन्दावन [2] वर्णत्रिकेण रुचिरे [3] आम्नायगन्धरुचिरस्फुरिता......

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

342 हर्तुं कुम्भे विनिहितकरः स्वादु हैयङ्गवीनं
दृष्ट्वा दामग्रहणचटुलां मातरं जातरोषाम् ।
पायादीषत्प्रचलितपदो नापगच्छन् न तिष्ठन्
मिथ्यागोपः सपदि नयने मीलयन् विश्वगोप्ता ॥

343 व्रजयोषिदपाङ्ग[1]वेधनीयं
मधुराभाग्यमनन्यभोग्यमीडे ।
वसुदेववधूस्तनन्धयं तत्
किमपि ब्रह्म किशोरभावदृश्यम् ॥ ६

344 परिवर्तितकन्धरं भयेन
स्मितफुल्लाधरपल्लवं स्मरामि ।
विटपित्वनिरासकं कयोश्चित्
विपुलोलूखलकर्षकं कुमारम् ॥ ७

345 निकटेषु निशामयामि नित्यं
निगमान्तैरधुनाऽपि मृग्यमाणम् ।
यमलार्जुनदृष्टबालकेलिं
यमुनासाक्षिकयौवनं युवानम् ॥ ८

346 पदवीमदवीयसीं विमुक्तेः
अटवीसंपदमम्बुवाहयन्तीम् ।
अरुणाधरसाभिलाषवंशां
करुणां कारणमानुषीं भजामि ॥ ९

---

[1] वेदनीयं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

347 अनिमेष निषेवणीयमक्ष्णोः
अजहद्यौवनमाविरस्तु चित्ते ।
कलहायित कुन्तलं कलापैः
करणोन्मादक विभ्रमं महो मे ॥ १०

348 अनुयायि मनोज्ञ वंश नालैः
अवतु स्पर्शित वल्लवीविमोहैः ।
अनघ स्मित शीतलैरसौ माम्
अनुकम्पा सरिदम्बुजैरपाङ्गैः ॥ ११

349 अधराहित चारु वंश नालाः
मकुटालम्बि मयूर पिञ्छ मालाः ।
हरिनील शिला विभङ्ग नीलाः
प्रतिभाः सन्तु ममान्तिम प्रयाणे ॥ १२

350 अखिलानवलोकयामि कालान्
महिलाधीन भुजान्तरस्य यूनः ।
अभिलाष पदं व्रजाङ्गनानाम्
अभिलाप क्रम दूरमाभिरूप्यम् ॥ १३

351 हृदि मुग्ध शिखण्ड मण्डनो
लिखितः केन ममैष शिल्पिना ।
मदनातुर वल्लवाङ्गना-
वदनाम्भोज दिवाकरो युवा ॥ १४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

352 महसे महिताय मौलिना
विनतेनाञ्जलिमञ्जन त्विषे ।
कलयामि विमुग्ध वल्लवी-
वलयाभाषित मञ्जु वेणवे ॥ १५

353 जयति ललित वृत्तिं शिक्षितो वल्लवीनां
शिथिल वलय शिञ्जा शीतलैर्हस्त तालैः ।
अखिल भुवन रक्षा गोप वेषस्य विष्णोः
अधर मणिसुधायामंशवान् वंशनालः ॥ १६

354 चित्राकल्पः श्रवसि कलयन् लाङ्गली कर्णपूरं
बर्होत्तंस स्फुरित चिकुरो बन्धुजीवं दधानः ।
गुञ्जा बद्धामुरसि ललितां धारयन् हार यष्टिं
गोप स्त्रीणां जयति कितवः कोऽपि कौमार हारी ॥ १७

355 लीलायष्टिं कर किसलये दक्षिणे न्यस्य धन्याम्
अंसे देव्याः पुलक रुचिरे सन्निविष्टान्य बाहुः ।
मेघ श्यामो जयति ललितो मेखला दत्त वेणुः
गुञ्जापीड स्फुरित चिकुरो गोप कन्या भुजङ्गः ॥ १८

356 प्रत्यालीढ स्थितिमधिगतां प्राप्त गाढाङ्कपालिं
पश्चादीषन्मिलित नयनां प्रेयसीं प्रेक्षमाणः ।
भस्त्रा यन्त्र प्रणिहित करो भक्त जीवातुरव्यात्
वारि क्रीडा निबिड वसनो वल्लवी वल्लभो नः ॥ १९

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

357 वासो हृत्वा दिनकरसुतासन्निधौ वल्लवीनां
लीलास्मेरो जयति ललितामास्थितः कुन्दशाखाम् ।
सव्रीडाभिस्तदनु वसने ताभिरभ्यर्थ्यमाने
कामी कश्चित् करकमलयोरञ्जलिं याचमानः ॥ २०

358 इत्यनन्यमनसा विनिर्मितां
वेङ्कटेशकविना स्तुतिं पठन् ।
दिव्यवेणुरसिकं समीक्षते
दवतं किमपि यौवतप्रियम् ॥ २१

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ देहलीशस्तुतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

359 विक्रम्य येन विजितानि जगन्ति भूम्ना
विश्वस्य यं परमकारणमामनन्ति ।
विश्राणयन् प्रणयिनां विविधान् पुमर्थान्
गोप्ता स मे भवतु गोपपुराधिराजः ॥ १

360 देहल्यधीश्वर तवेदृशमीश्वरत्वं
[1]तुष्टूषतां दिशति गद्गदिकानुबन्धम् ।
[2]वाचालयस्यथ च मां क्वचन क्षपायां
क्षान्तेन दान्तकविमुख्यविमर्दनेन ॥ २

361 त्वच्चक्रवद् द्रुतमनेहसि घूर्णमाने
निम्नोन्नतक्रमनिदर्शितनेमिवृत्ताः ।
आराध्य गोपनगरे कृपयोदितं त्वां
स्वाराज्यमग्र्यमलभन्त सुरासुरेन्द्राः ॥ ३

362 आकल्पपुष्पसुभगोन्नतबाहुशाखः
पादे सदा परिपचेलिमसत्फलस्त्वम् ।
पण्णातटस्पृशि मृकण्डुतपोवनेऽस्मिन्
[3]छायानिलीनभुवनोऽसि तमालशाखी ॥ ४

---

[1] तुष्टूषतो [2] वाचालयत्यथ [3] छायावलीनसुभगोऽसि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

363 चक्रस्य दैत्य दनुजादिषु वाम भावं
शङ्खस्य चाश्रित[1] जनेष्वपि दक्षिणत्वम् ।
व्यक्तं प्रदर्शयसि गोपपुराधिराज
व्यत्ययस्य नूनमनयोः कर संप्रयोगम् ॥ ५

364 दीपेन [2]केनचिदशीत रुचा निशीथे
स्नेहोपपन्न परिशुद्ध गुणार्पितेन ।
[3]दहावकाश निबिडं ददृशुर्भवन्तं
स्वाध्याय योग नयनाः शुचयः कवीन्द्राः ॥ ६

365 कासार पूर्व कवि मुख्य विमर्द जन्मा
पण्णा तटेक्षु सुभगस्य रसो वहुस्ते ।
त्वत्पाद पद्म मधुनि त्वदनन्य भोग्ये
नूनं समाश्रयति नूतन शर्करात्वम् ॥ ७

366 वैरोचनेः सदसि वामन भूमिकावान्
विक्रान्ति ताण्डव रसेन विजृम्भमाणः ।
चक्रे भवान् मकर कुण्डल कर्णपाशः
श्यामैक मेघ भरितामिव सप्त लोकीम् ॥ ८

367 चित्रं न तत् त्रिषु मितानि पदेषु धत्ते
विश्वान्यमूनि भुवनानि विशङ्कटेषु ।
भक्तैः समं क्वचिदसौ भवनैकदेशे
माति स्म मूर्तिरमिता तदिहाद्भुतं नः ॥ ९

---

[1] जनेषु च [2] केन हृदि दीप्तरुचा निशीथे [3] दभ्रावकाश

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

368 भक्तप्रिय त्वयि तथा परिवर्धमाने
मुक्ता वितान विततिस्तत्र पूर्वमासीत् ।
हारावलिः परमथो रशना कलापः
तारा गणस्तदनु मौक्तिक नूपुर श्रीः ॥ १०

369 भिक्षोचितं प्रकटयन् प्रथमाश्रमं [1]त्वं
कृष्णाजिनं यवनिकां कृतवान् प्रियायाः ।
व्यक्ताकृतेस्तत्र समीक्ष्य भुजान्तरे तां
त्वामेव गोप नगरीश जना [2]विदुस्त्वाम् ॥ ११

370 सत्कुर्वतां तत्र पदं चतुराननत्वं
पादोदकं च शिरसा वहतां शिवत्वम् ।
एकत्र विक्रमण कर्मणि तद् द्वयं ते
देहल्यधीश युगपत् प्रथितं पृथिव्याम् ॥ १२

371 भक्तोपरोध सह पाद सरोजतस्ते
मन्दाकिनी विगलिता मकरन्द धारा ।
सद्यस्त्रिवर्गम् अपवर्गमपि क्षरन्ती
पुण्या बभूव पुर शासन मौलिमाला ॥ १३

372 विक्रान्ति केतु पटिका पद वाहिनी ते
न्यश्चन्त्युपैति नत जीवित शिंशुमारम् ।
औत्तानपादिममृतांशुमशीत भानुं
हेमाचलं पशुपतिं हिमवन्तमुर्वीम् ॥ १४

---

[1] प्रथमाश्रमत्वं [2] विदुस्ते

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

373 वेधः कमण्डलुजलैर्विहितार्चनं ते
पादाम्बुजं प्रतिदिनं प्रतिपद्यमाना ।
स्तोत्रप्रिय त्रिपथगादिसरिद्वराणां
पण्णा वभूव भुवने बहुमानपात्रम् ॥ १५

374 स्वच्छन्दविक्रमसमुन्नमितादमुष्मात्
स्रोतस्त्रयं यदभवत् तव पादपद्मात् ।
वेतालभूतसरसामपदिश्य वाचं
प्रायेण तत् प्रसवभूमिमवाप भूयः ॥ १६

375 क्रीडापरेण भवता विहितोपरोधान्
आराधकाननुपरोधमुदञ्चयिष्यन् ।
[1]ताम्रेण पादनखरेण तदाऽण्डमध्ये
घण्टापथं कमपि नूनमवर्तयस्त्वम् ॥ १७

376 [2]कामाविरोऽपि करुणार्णवबिन्दुरेकः
क्षिप्तः स्वकेलितरसा तव देहलीश ।
[3]तत्सन्ततेरुभयथा विततिं [4]भजन्त्याः
संसारदावदहनं शमयत्यशेषम् ॥ १८

377 नीडोदरान्निपतितस्य शुकार्भकस्य
त्राणेन नाथ विहरन्निव सार्वभौमः ।
आदाय गोपनगराधिपते स्वयं मां
क्रीडादयाव्यतिकरेण कृतार्थय [5]त्वम् ॥ १९

---

[1] तारेण [2] कामावलोपिकरुणा [3] त्व सन्ततेः [4] भजन् [illegible]ः [5] स्वम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

378 लीला शकुन्तमिव मां स्वपदोपलब्ध्यै
स्वैरं क्षिपन् दुरितपञ्जरतो गुणस्थम् ।
तत्तादृशं कमपि गोपपुरीविहारिन्
सन्तोषमुल्लसय सागरसंभवायाः ॥ २०

379 वातूलकल्प वृजिनप्रभवैर्मदीयां
वैयाकुलीं विषयसिन्धुतरङ्गभङ्गैः ।
[1]दासोपमर्दसह दुर्निरसां त्वदन्यैः
अन्वीक्ष्य गाढमनुकम्पितुमर्हसि त्वम् ॥ २१

380 एनस्विनीमिति सदा मयि जायमानां
देहल्यधीश दृषदोऽपि विलापयन्तीम् ।
नाथे समग्रशकने त्वयि जागरूके
किं ते सहेत करुणा करुणामवस्थाम् ॥ २२

381 आत्मोन्नतिं परनिकर्षमपीह वाञ्छन्
[2]निम्नेऽपि मोहजलधौ निपतामि भूयः ।
तन्मामुदश्चय तवोन्नत[4]पाद निम्नं
देहल्यधीश गुणितेन दयागुणेन ॥ २३

382 अक्षीणकल्मषरसोऽपि तवानृशंस्यात्
लक्ष्मीसमक्षमपि विज्ञपयाम्यभीतः ।
भक्तोपमर्दरसिक स्वयमल्पबुद्धेः
यन्मन्यसे मम हितं [3]तदुपाददीथाः ॥ २४

[1] भक्तोपमर्दसह [2] निम्ने विमोह [3] तदुपानयेथाः तदुपादधीथाः [4]पाददघ्नं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

383 मन्ये दयार्द्रहृदयेन महाधनं मे
[1]दत्तं त्वयेदमनपायमकिञ्चनत्वम् ।
येन स्तनन्धयमिव स्वहितानभिज्ञं
न्यासीकरोषि निजपादसरोरुहे माम् ॥ २५

384 दुर्वारतीव्रदुरितप्रतिवादशूकैः
औदार्यवद्भिरनघस्मितदर्शनीयैः ।
देहल्यधीश्वर दयाभरितैरपाङ्गैः
वाचं विनापि वदसीव मयि प्रसादम् ॥ २६

385 अयमनवमसूक्तैरादिभक्तैर्यथावत्
विशदितनिजतत्त्वो विश्वमव्यादभव्यात् ।
रथचरणनिरूढव्यञ्जनानां जनानां
दुरितमथनलीलादोहली देहलीशः ॥ २७

386 इयमवितथवर्णा वर्णनीयस्वभावात्
विदितनिगमसीम्ना वेङ्कटेशेन गीता ।
भवमरुभुवि तृष्णा[2]लोभपर्याकुलानां
दिशतु फलमभीष्टं देहलीशस्तुतिर्नः ॥ २८

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

1 व्यक्तं त्वयैतदनपाय 2 लोल

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ वरदराजपञ्चाशत् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

387 द्विरद शिखरि सीम्ना सद्भवान् पद्म योनेः
तुरग सवन वेद्यां श्यामलो हव्यवाहः ।
कलश जलधि कन्या वल्लरी कल्पशाखी
कलयतु कुशलं नः कोऽपि कारुण्य राशिः ॥ १

388 यस्यानुभावमधिगन्तुमशक्नुवन्तो
मुह्यन्त्यभङ्गुर धियो मुनि सार्वभौमाः ।
तस्यैव ते स्तुतिषु साहसमश्नुवानः
क्षन्तव्य [1]एष भवता करि शैल नाथ ॥ २

389 जानन्ननादिविहितान् अपराध वर्गान्
स्वामिन् भयात् किमपि वक्तुमहं न शक्तः ।
अव्याज वत्सल तथापि निरङ्कुशं मां
वात्सल्यमेव भवतो मुखरी करोति ॥ ३

390 किं व्याहरामि वरद स्तुतये कथं वा
खद्योतवत् प्रलघु सङ्कुचित प्रकाशः ।
तन्मे समर्पय मतिं च सरस्वतीं च
त्वामञ्जसा स्तुति पदैर्यदहं धिनोमि ॥ ४

[1] एव

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

391 मच्छक्तिमात्रगणने किमिहास्ति शक्यं
शक्येन वा तत्र करीश किमस्ति साध्यम् ।
यद्यस्ति साधय मया तदपि [1]त्वया वा
किं वा भवेद् भवति किञ्चिदनीहमाने ॥ ५

392 स्तोत्रं मया विरचितं त्वदधीनवाचा
त्वत्प्रीतये वरद यत् तदिदं न चित्रम् ।
आवर्जयन्ति हृदयं खलु शिक्षकाणां
मञ्जूनि पञ्जरशकुन्तविजल्पितानि ॥ ६

393 यं चक्षुषामविषयं हयमेधयज्वा
द्राघीयसा सुचरितेन ददर्श वेधाः ।
तं त्वां करीश करुणापरिणामतस्ते
भूतानि हन्त निखिलानि निशामयन्ति ॥ ७

394 तत्तत्पदैरुपहितेऽपि तुरङ्गमेधे
शक्रादयो वरद पूर्वमलब्धभागाः ।
अध्यक्षिते मखपतौ त्वयि चक्षुषैव
हैरण्यगर्भहविषां रसमन्वभूवन् ॥ ८

395 सर्गस्थितिप्रलयविभ्रमनाटिकायां
शैलूषवद् विविधवेषपरिग्रहं त्वाम् ।
संभावयन्ति हृदयेन करीश धन्याः
संसारवारिनिधिसन्तरणैकपोतम् ॥ ९

---

[1] त्वयैव

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

396 प्राप्तोदयेषु वरद त्वदनुप्रवेशात्
पद्मासनादिषु शिवादिषु कञ्चुकेषु ।
तन्मात्र दर्शन विलोभित शेमुषीकाः
तादात्म्य मूढ मतयो निपतन्त्यधीराः ॥ १०

397 मध्ये विरिञ्चि शिवयोर्विहितावतारः
ख्यातोऽसि तत्समतया [1]तदिदं न चित्रम् ।
मायावशेन सूकरादि शरीरिणं त्वां
तानेव पश्यति करीश यदेष लोकः ॥ ११

398 ब्रह्मेति शङ्कर इतीन्द्र इति स्वराडि (ति)
आत्मेति सर्वमिति सर्व चराचरात्मन् ।
हस्तीश सर्व वचसामवसान सीमां
त्वां सर्व कारणमुशन्त्यनपाय वाचः ॥ १२

399 आशाधिपेषु गिरिशेषु चतुर्मुखेष्व (पि)
अव्याहता विधि निषेध मयी तवाज्ञा ।
हस्तीश नित्यमनुपालन लङ्घनाभ्यां
पुंसां शुभाशुभ मयानि फलानि सूते ॥ १३

400 [2]त्रातापदि स्थिति पदं भरणं प्ररोहः
छाया करीश सरसानि फलानि च त्वम् ।
शाखागत त्रिदश वृन्द शकुन्तकानां
किं नाम नासि महतां निगम द्रुमाणाम् ॥ १४

---

[1] यदिदं [2] त्राता पतिः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

401 सामान्य बुद्धि जनकाश्च सदादि शब्दाः
तत्त्वान्तर भ्रम कृतश्च शिवादि वाचः ।
नारायणे त्वयि करीश वहन्त्यनन्यम्
अन्वर्थ वृत्ति परिकल्पितमैक कण्ठ्यम् ॥ १५

402 सञ्चिन्तयन्त्यखिल हेय विपक्ष भूतं
शान्तोदितं शमवता हृदयेन धन्याः ।
नित्यं परं वरद सर्वगतं सुसूक्ष्मं
निष्पन्द नन्दथु मयं भवतः स्वरूपम् ॥ १६

403 विश्वातिशायि सुखरूप यदात्मकस्त्वं
व्यक्तिं करीश कथयन्ति तदात्मिकां ते ।
येनाधिरोहति मतिस्त्वदुपासकानां
सा किं त्वमेव तव वेति वितर्क डोलाम् ॥ १७

404 मोहान्धकार विनिवर्तन जागरूके
दोषा दिवापि निरवग्रहमेधमाने ।
त्वत्तेजसि द्विरद शैलपते विमृष्टे
श्लाघ्येत [1]सन्तमस पर्व सहस्र भानोः ॥ १८

405 रूढस्य चिन्मयतया हृदये करीश
स्तम्भानुकारि परिणाम विशेष भाजः ।
स्थानेषु जाग्रति चतुर्ष्वपि सत्त्ववन्तः
शाखा विभाग चतुरे तव चातुरात्म्ये ॥ १९

[1] सन्तमसमत्र

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

406 नागाचलेश निखिलोपनिषन्मनीषा-
मञ्जूषिका मरकतं परिचिन्वतां त्वाम् ।
तन्वी हृदि स्फुरति कापि शिखा मुनीनां
सौदामनीव निभृता नवमेघगर्भा ॥ २०

407 औदन्वते महति सद्मनि भासमाने
श्लाघ्ये च दिव्यसदने तमसः [1]परस्तात् ।
अन्तःकलेवरमिदं सुषिरं सुसूक्ष्मं
जातं करीश कथमादरणास्पदं ते ॥ २१

408 बालाकृतेर्वटपलाशमितस्य यस्य
ब्रह्माण्डमण्डलमभूदुदरैकदेशे ।
तस्यैव तद् वरद हन्त कथं प्रभूतं
वाराहमास्थितवतो वपुरद्भुतं ते ॥ २२

409 भक्तस्य दानवशिशोः परिपालनाय
भद्रां नृसिंहकुहनामधिजग्मुषस्ते ।
स्तम्भैकवर्जमधुनापि करीश नूनं
[2]त्रैलोक्यमेतदखिलं नरसिंहगर्भम् ॥ २३

410 क्रामन् जगत् कपटवामनतामुपेतः
त्रेधा करीश स भवान् निदधे पदानि ।
अद्यापि जन्तव इमे विमलेन यस्य
पादोदकेन विधृतेन शिवा भवन्ति ॥ २४

---

[1] परस्मिन्   [2] त्रैलोक्यमेव निखिलम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

411 येनाचलप्रकृतिना रिपुसंक्षयार्थी
वारां निधिं वरद पूर्वमलङ्घयस्त्वम् ।
तं वीक्ष्य सेतुमधुनापि शरीरवन्तः
सर्वे षडूर्मिबहुलं जलधिं तरन्ति ॥ २५

412 इत्थं करीश दुरपह्नवदिव्यभव्य-
रूपान्वितस्य विबुधादिविभूतिसाम्यात् ।
केचिद् विचित्रचरितान् भवतोऽवतारान्
सत्यान् दयापरवशस्य [1]वदन्ति सन्तः ॥ २६

413 सौशील्यभावितधिया भवता कथञ्चित्
सञ्छादितानपि गुणान् वरद त्वदीयान् ।
प्रत्यक्षयन्त्यविकलं तव सन्निकृष्टाः
पत्युस्त्विषामिव पयोदवृतान् मयूखान् ॥ २७

414 नित्यं करीश तिमिराविलदृष्टयोऽपि
सिद्धाञ्जनेन भवतैव विभूषिताक्षाः ।
पश्यन्त्युपर्युपरि सञ्चरतामदृश्यं
मायानिगूढमनपायमहानिधिं त्वाम् ॥ २८

415 सद्यस्त्यजन्ति वरद त्वयि बद्धभावाः
पैतामहादिषु पदेष्वपि भावबन्धम् ।
कस्मै स्वदेत सुखसञ्चरणोत्सुकाय
कारागृहे कनकशृङ्खलयाऽपि बन्धः ॥ २९

[1] विंदन्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

416 हस्तीश दुःख विष दिग्ध फलानुबन्धि (नि)
आब्रह्म कीटमपराहत संप्रयोगे ।
दुष्कर्म सञ्चयवशाद् दुरतिक्रमे नः
प्रत्यस्त्रमञ्जलिरसौ तव निग्रहास्त्रे ॥ ३०

417 त्वद्भक्ति पोतमवलम्बितुमक्षमाणां
पारं परं वरद गन्तुमनीश्वराणाम् ।
स्वैरं लिलङ्घयिषतां भववारि राशिं
त्वामेव गन्तुमसि सेतुरभङ्गुरस्त्वम् ॥ ३१

418 अश्रान्त संसरण घर्म निपीडितस्य
भ्रान्तस्य मे [1]वरद भोग मरीचिकासु ।
जीवातुरस्तु [2]निरवग्रहमेधमानो
देव त्वदीय करुणामृत दृष्टि पातः ॥ ३२

419 अन्तः प्रविश्य भगवन्नखिलस्य जन्तोः
आसेदुषस्तव करीश भृशं दवीयान् ।
सत्यं भवेयमधुनापि स एव भूयः
स्वाभाविकी तव दया यदि नान्तरायः ॥ ३३

420 अज्ञात निर्गममनागम वेदिनं माम्
[3]अन्धं न किञ्चिदवलम्बनमश्नुवानम् ।
एतावतीं गमयितुः पदवीं दयालोः
शेषाध्वलेश नयने क इवातिभारः ॥ ३४

---

[1] विषयभोग [2] निरवग्रहजृंभमाणः [3] अन्यत्र किञ्चित्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

421 भूयोऽपि हन्त वसतिर्यदि मे भवित्री
याम्यासु दुर्विषह वृत्तिषु यातनासु ।
सम्यग् भविष्यति ततः शरणागतानां
संरक्षितेति विरुदं वरद त्वदीयम् ॥ ३५

422 पर्याकुलं महति दुःख पयोनिधौ मां
पश्यन् करीश यदि जोपमवस्थितस्त्वम् ।
स्फारेक्षणेऽपि मिषति त्वयि निर्निमेषं
पारे करिष्यति दया तव दुर्निवारा ॥ ३६

423 किं वा करीश कृपणे मयि रक्षणीये
धर्मादि बाह्य सहकारि गवेषणेन ।
नन्वस्ति विश्व परिपालन जागरूकः
सङ्कल्प एव भवतो निपुणः सहायः ॥ ३७

424 निर्यन्त्रणं परिणमन्ति न यावदेते
नीरन्ध्र दुष्कृत भवा दुरित प्ररोहाः ।
तावन्न चेत् त्वमुपगच्छसि शार्ङ्गधन्वा
शक्यं त्वयापि न हि वारयितुं करीश ॥ ३८

425 यावन्न पश्यति निकाममम्रर्षणो मां
भ्रू भङ्ग भीषण कराल मुखः कृतान्तः ।
तावत् पतन्तु मयि ते भगवन् दयालोः
उन्निद्र पद्म कलिका मधुराः कटाक्षाः ॥ ३९

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

426 स त्वं स एव रभसो भवदौपवाह्यः
चक्रं तदेव शित धारमहं च पाल्यः ।
साधारणे त्वयि करीश समस्त जन्तोः
मातङ्ग मानुष भिदा न विशेष हेतुः ॥ ४०

427 निर्वापयिष्यति कदा करिशैल धामन्
दुर्वार कर्म परिपाक महादवाग्निम् ।
प्राचीन दुःखमपि मे सुखयन्निव त्वत्-
पादारविन्द परिचार रस प्रवाहः ॥ ४१

428 [1]मुक्तः स्वयं सुकृत दुष्कृत शृङ्खलाभ्याम्
अर्चिर्मुखैरधिकृतैरतिवाहिताध्वा ।
स्वच्छन्द किङ्करतया भवतः करीश
स्वाभाविकं प्रतिलभेय महाधिकारम् ॥ ४२

429 त्वं चेत् प्रसीदसि [2]तवास्मि समीपतश्चेत्
त्वय्यस्ति भक्तिरनघा करिशैल नाथ ।
संसृज्यते यदि च दास जनस्त्वदीयः
संसार एष भगवन्नपवर्ग एव ॥ ४३

430 आहूयमानमनपाय विभूति कामैः
आलोक लुप्त जगदान्ध्यम् अनुस्मरेयम् ।
आलोहितांशुकम् अनाकुल हेतिजालं
हैरण्यगर्भ हयमेध हविर्भुजं त्वाम् ॥ ४४

[1] मुक्तस्त्वहं [2] तवास्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

431 भूयो भूयः पुलक निचितैरङ्गकैरेधमानाः
स्थूल स्थूलान् नयन मुकुलैर्बिभ्रतो बाष्प बिन्दून् ।
धन्याः केचिद् वरद [1]भवतः संसदं भूषयन्तः
स्वान्तैरन्तर्विनय निभृतैः स्वादयन्ते पदं ते ॥ ४५

432 वरद तव विलोकयन्ति धन्याः
मरकत भूधर मातृकायमाणम् ।
व्यपगत परिकर्म वारवाणं
मृगमद पङ्क विशेष नीलमङ्गम् ॥ ४६

433 अनिभृत परिरम्भैराहितामिन्दिरायाः
कनक वलय मुद्रां कण्ठ [2]देशे दधानः ।
फणिपति शयनीयादुत्थितस्त्वं प्रभाते
वरद सततमन्तर्मानसं सन्निधेयाः ॥ ४७

434 तुरग विहगराज स्यन्दनान्दोलिकादि (षु)
अधिकमधिकमन्यामात्म शोभां दधानम् ।
अनवधिक विभूतिं हस्ति शैलेश्वरं त्वाम्
अनुदिनमनिमेषैर्लोचनैर्निर्विशेयम् ॥ ४८

435 निरन्तरं निर्विशतस्त्वदीयम्
अस्पृष्ट चिन्तापदमाभिरूप्यम् ।
सत्यं शपे वारण शैलनाथ
वैकुण्ठ वासेऽपि न मेऽभिलापः ॥ ४९

[1] सततं [2] भागे

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

436 व्यातन्वाना तरुण तुलसी दामभिः स्वामभिख्यां
मातङ्गाद्रौ [1]मरकत रुचिं पुष्णती मानसे नः ।
भोगैश्वर्य प्रिय सहचरैः कापि लक्ष्मी कटाक्षैः
भूयः श्यामा भुवन जननी देवता सन्निधत्ताम् ॥ ५०

437 इति विहितमुदारं वेङ्कटेशेन भक्त्या
श्रुति सुभगमिदं यः स्तोत्रमङ्गीकरोति ।
करिशिखरि विटङ्क स्थायिनः कल्पवृक्षात्
भवति फलमशेषं तस्य हस्तापचेयम् ॥ ५१

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] मरतक

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ अष्टभुजाष्टकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

438 गजेन्द्ररक्षात्वरितं भवन्तं
ग्राहैरिवाहं विषयैर्विकृष्टः ।
अपारविज्ञानदयानुभावम्
आप्तं सतामष्टभुजं प्रपद्ये ॥ १

439 त्वदेकशेषोऽहमनात्मतन्त्रः
त्वत्पादलिप्सां दिशता त्वयैव ।
असत्समोऽप्यष्टभुजास्पदेश
[1]सत्तामिदानीमुपलम्भितोऽस्मि ॥ २

440 स्वरूपरूपास्त्रविभूषणाद्यैः
परत्वचिन्तां त्वयि दुर्निवाराम् ।
भोगे मृदूपक्रमतामभीप्सन्
शीलादिभिर्वारयसीव पुंसाम् ॥ ३

441 शक्तिं शरण्यान्तरशब्दभाजां
सारं च सन्तोल्य फलान्तराणाम् ।
त्वद्दास्यहेतोस्त्वयि निर्विशङ्कं
न्यस्तात्मनां नाथ बिभर्षि भारम् ॥ ४

[1] सत्तामिदानीं प्रतिलम्भितोऽस्मि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

442 अभीति हेतोरनुवर्तनीयं
नाथ त्वदन्यं न विभावयामि ।
भयं कुतः स्यात् त्वयि सानुकम्पे
रक्षा कुतः स्यात् त्वयि जातरोषे ॥ ५

443 त्वदेकतन्त्रं कमलासहाय
स्वेनैव मां रक्षितुमर्हसि त्वम् ।
त्वयि प्रवृत्ते मम किं प्रयासैः
त्वय्यप्रवृत्ते मम किं प्रयासैः ॥ ६

444 समाधिभङ्गेऽष्वपि संपतत्सु
शरण्यभूते त्वयि बद्धकक्ष्ये ।
अपत्रपे सोढुमकिञ्चनोऽहं
दूराधिरोहं पतनं च नाथ ॥ ७

445 प्राप्ताभिलाषं त्वदनुग्रहान्मां
पद्मा निषेव्ये तव पादपद्मे ।
आ देहपातादपराधदूरम्
आत्मान्तकैङ्कर्यरसं विधेयाः ॥ ८

446 प्रपन्नजनपाथेयं प्रपित्सूनां रसायनम् ।
श्रेयसे जगतामेतत् श्रीमदष्टभुजाष्टकम् ॥ ९

447 शरणागतसन्त्राणत्वराद्विगुणबाहुना ।
हरिणा वेङ्कटेशीया स्तुतिः स्वीक्रियतामियम् ॥ १०

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ वेगासेतुस्तोत्रम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

448 एकं वेगवती मध्ये हस्तिशैले च दृश्यते ।
उपाय फल भावेन स्वयं व्यक्तं परं महः ॥ १

449 ईष्टे गमयितुं पारमेष सेतुरभङ्गुरः ।
यत्र सारस्वतं स्रोतो विश्राम्यति विशृङ्खलम् ॥ २

450 जयति जगदेकसेतुः
वेगवती मध्य लक्षितो देवः ।
प्रशमयति यः प्रजानां
प्रथितान् संसार जलधि कल्लोलान् ॥ ३

451 विभातु मे चेतसि विष्णु सेतुः
वेगापगा वेग विघात हेतुः ।
अम्भोज योनेर्यदुपज्ञमासीत्
अभङ्ग रक्षा हयमेध दीक्षा ॥ ४

452 चतुरानन सप्ततन्तु गोप्ता
[1]सरितं वेगवतीमसौ निरुन्धन् ।
परिपुष्यति मङ्गलानि पुंसां
[2]भगवद्भक्तिमतां यथोक्तकारी ॥ ५

---

[1] समये तत्परिपन्थिनो निरुन्धन [2] भगवान् भक्तिमतां

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

453 श्रीमान् पितामहवधूपरिचर्यमाणः
शेते भुजङ्गशयने स महाभुजङ्गः ।
प्रत्यादिशन्ति भवसञ्चरणं प्रजानां
भक्तानुगन्तुरिह यस्य गतागतानि ॥ ६

454 प्रशमितहयमेधव्यापदं पद्मयोनेः
श्रितजनपरतन्त्रं शेषभोगे शयानम् ।
शरणमुपगताः स्मः शान्तनिःशेषदोषं
शतमखमणिसेतुं शाश्वतं वेगवत्याः ॥ ७

455 शरणमुपगतानां सोऽयमादेशकारी
शमयति परितापं संमुखः सर्वजन्तोः ।
शतगुणपरिणामः सन्निधौ यस्य नित्यं
वरवितरणभूमा वारणाद्रीश्वरस्य ॥ ८

456 काञ्चीभाग्यं कमलनिलया[1]चेतसोऽभीष्टसिद्धिः
कल्याणानां निधिरविकलः कोऽपि कारुण्यराशिः ।
पुण्यानां नः परिणतिरसौ भूषयन् [2]भोगिशय्यां
वेगासेतुर्जयति विपुलो विश्वरक्षैकहेतुः ॥ ९

457 वेगासेतोरिदं स्तोत्रं वेङ्कटेशेन निर्मितम् ।
ये पठन्ति जनास्तेषां यथोक्तं कुरुते हरिः ॥ १०

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] चेतसो दिष्टसिद्धिः [2] भोगशय्यां

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ कामासिकाष्टकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

458 श्रुतीनामुत्तरं भागं वेगवत्याश्च दक्षिणम् ।
कामादधिवसन् जीयात् कश्चिदद्भुत केसरी ॥ १

459 तपनेन्द्वग्नि नयनः तापानपचिनोतु नः ।
तापनीय रहस्यानां सारः कामासिका हरिः ॥ २

460 आकण्ठमादिपुरुषं
कण्ठीरवमुपरि कुण्ठितारातिम् ।
वेगोपकण्ठ सङ्गात्
विमुक्त वैकुण्ठ बहुमतिमुपासे ॥ ३

461 बन्धुमखिलस्य जन्तोः
बन्धुर पर्यङ्क बन्ध रमणीयम् ।
विषम विलोचनमीडे
वेगवती पुलिन केलि नरसिंहम् ॥ ४

462 स्व स्थानेषु मरुद्गणान् नियमयन् स्वाधीन सर्वेन्द्रियः
पर्यङ्क स्थिर धारणा प्रकटित प्रत्यङ्मुखावस्थितिः ।
प्रायेण [1]प्रणिपेदुषः प्रभुरसौ योगं निजं शिक्षयन्
कामानातनुतादशेष जगतां कामासिका केसरी ॥ ५

[1] प्रणिपेतुषः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

463 विकस्वर नख स्वरु क्षत हिरण्य वक्षः स्थली-
निरर्गल त्रिनिर्गलद्रुधिर सिन्धु सन्ध्यायिताः ।
अवन्तु मदनासिका मनुज पञ्च वक्त्रस्य माम्
अहंप्रथमिका मिथः प्रकटिताहवा बाहवः ॥ ६

464 सटा पटल भीषणे सरभसाट्टहासोद्भटे
स्फुरत्क्रुधि परिस्फुट भ्रुकुटिकेऽपि वक्त्रे कृते ।
कृपा कपट केसरिन् दनुज डिम्भ दत्त स्तना
सरोजसदृशा दृशा [1]व्यतिविषज्य ते व्यज्यते ॥ ७

465 त्वयि रक्षति रक्षकैः किमन्यैः
त्वयि चारक्षति रक्षकैः किमन्यैः ।
इति निश्चित धीः श्रयामि नित्यं
नृहरे वेगवती तटाश्रयं त्वाम् ॥ ८

466 इत्थं स्तुतः सकृदिहाष्टभिरेष पद्यैः
श्रीवेङ्कटेश रचितैस्त्रिदशेन्द्र वन्द्यः ।
दुर्दान्त घोर दुरित द्विरदेन्द्र भेदी
कामासिका नरहरिर्वितनोतु कामान् ॥ ९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

[1] व्यतिभिषज्य

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ शरणागति दीपिका ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

467 पद्मापतेः स्तुतिपदेन विपच्यमानं
पश्यन्त्विह प्रपदनप्रवणा महान्तः ।
मद्वाक्यसंवलितमप्यजहत्स्वभावं
मान्यं यतीश्वरमहानससंप्रदायम् ॥ १

468 नित्यं श्रिया वसुधया च निषेव्यमाणं
निर्व्याजनिर्भरदयाभरितं विभाति ।
वेदान्तवेद्यमिह वेगवतीसमीपे
दीपप्रकाश इति दैवतमद्वितीयम् ॥ २

469 दीपस्त्वमेव जगतां दयिता रुचिस्ते
दीर्घं तमः प्रतिनिवर्त्यमिदं युवाभ्याम् ।
स्तव्यं [1]स्तवप्रियमतः शरणोक्तिवश्यं
स्तोतुं [2]भवन्तमभिलष्यति जन्तुरेषः ॥ ३

470 पद्माकरादुपगता परिषस्वजे त्वां
वेगासरिद्धिरणा कलशाब्धिकन्या ।
आहुस्तदाप्रभृति दीपसमावभासम्
आजानतो मरकतप्रतिमं वपुस्ते ॥ ४

[1] स्तवप्रियतमं [2] भवन्तमिह वाञ्छति; भवन्तमभिवाञ्छति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

471 स्वामिन् गभीरसुभगं श्रमहारि पुंसां
माधुर्यरम्यमनघं मणिभङ्गदृश्यम् ।
[1]वेगान्तरे वितनुते प्रतिबिम्बशोभां
लक्ष्मीसरः सरसिजाश्रयमङ्कं ते ॥ ५

472 आविश्य धारयसि विश्वममुष्य यन्ता
शेषी श्रियःपतिरशेषतनुर्निदानम् ।
इत्यादिलक्षणगणैः पुरुषोत्तमं त्वां
जानाति यो जगति सर्वविदेष गीतः ॥ ६

473 विश्वं शुभाश्रयवदीश वपुस्त्वदीयं
सर्वा गिरस्त्वयि पतन्ति ततोऽसि सर्वः ।
सर्वे च वेदविधयस्त्वदनुग्रहार्थाः
सर्वाधिकस्त्वमिति तत्त्वविदस्तदाहुः ॥ ७

474 ज्ञानं बलं नियमनक्षमताऽथ वीर्यं
शक्तिश्च तेज इति ते गुणषट्कमाद्यम् ।
सर्वातिशायिनि हिमोपवनेश यस्मिन्
अन्तर्गतो जगदिव त्वयि सद्गुणौघः ॥ ८

475 दीपावभास दयया विधिपूर्वमेतत्
विश्वं विधाय निगमानपि दत्तवन्तम् ।
शिष्यायिताः शरणयन्ति मुमुक्षवस्त्वाम्
आद्यं गुरुं [2]गुरुपरंपरयाऽधिगम्यम् ॥ ९

---

[1] वेगान्तरेऽपि तनुते [2] गुरुपरम्परयाऽभिगम्यम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

476 सत्ता स्थिति प्रयतन प्रमुखैरुपात्तं
स्वार्थं सदैव भवता स्वयमेव विश्वम् ।
दीपप्रकाश तदिह त्वदवाप्तये त्वाम्
अव्याज सिद्धमनपायम् उपायमाहुः ॥ १०

477 भोग्यं मुकुन्द गुण भेदमचेतनेषु
भोक्तृत्वमात्मनि निवेश्य निजेच्छयैव ।
[1]पाञ्चालिका शुक विभूषण भोग दायी
सम्राडिवात्मसमया सह मोदसे त्वम् ॥ ११

478 त्वां मातरं च पितरं सहजं निवासं
सन्तः समेत्य शरणं सुहृदं गतिं च ।
निःसीम नित्य निरवद्य सुख प्रकाशं
दीपप्रकाश सविभूति गुणं विशन्ति ॥ १२

479 जन्तोरमुष्य जनने विधि शम्भु दृष्टौ
रागादिनेव रजसा तमसा च योगः ।
द्वैपायन प्रभृतयस्त्वदवेक्षितानां
सत्त्वं विमुक्ति नियतं भवतीत्युशन्ति ॥ १३

480 कर्मस्वनादि विषमेषु समो दयालुः
स्वेनैव [1]क्लृप्तमपदेशमवेक्षमाणः ।
स्वप्राप्तये तनुभृतां त्वरसे मुकुन्द
स्वाभाविकं तव सुहृत्त्वमिदं गृणन्ति ॥ १४

---

1 पाञ्चालिकांशुकविभीषण; पाञ्चालिकांशुकविभूषण   2 क्लृप्तमुपदेश

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

481 निद्रायितान् निगम वर्त्मनि [1]चारुदर्शी
प्रस्थान शक्ति[2]सहितान् प्रतिबोध्य जन्तून् ।
जीर्ण स्तनन्धय जडान्ध[3]मुखानिवास्मान्
नेतुं मुकुन्द यतसे दयया [4]सह त्वम् ॥ १५

482 भक्तिः प्रपत्तिरथ वा भगवंस्तदुक्तिः
तन्निष्ठ संश्रय इतीव विकल्प्यमानम् ।
[5]यं कंचिदेकमुपपादयता त्वयैव
त्रातास्तरन्त्यवसरे भविनो भवाब्धिम् ॥ १६

483 नाना विधैरकपटरजहत्स्वभावैः
अप्राकृतैर्निज विहार वशेन सिद्धैः ।
आत्मीय रक्षण विपक्ष[6]विनाशनार्थैः
संस्थापयस्यनघ जन्मभिराद्य धर्मम् ॥ १७

484 निम्नोन्नतानि निखिलानि पदानि गाढं
मज्जन्ति ते महिम सागर शीकरेषु ।
नीरन्ध्रमाश्रयसि नीच जनांस्तथापि
शीलेन हन्त शिशिरोपवनेश्वर त्वम् ॥ १८

485 काशी वृकान्धक शरासन बाण गङ्गा-
संभूति नाम कृति[7]संवदनाद्युदन्तैः ।
स्वोक्त्यम्बरीष भय शाप मुखैश्च शम्भुं
त्वन्निघ्नमीक्षितवतामिह कः शरण्यः ॥ १९

---

1 चोरदर्शी 2 रहितान् 3 मुखानिवास्मान् 4 सहत्वं
5 यत्किंचित् 6 विनाशनार्थैः 7 संवननाद्युदन्तैः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

486 क्वासौ विभुः क्व वयमित्युपसत्तिभीतान्
जन्तून् क्षणात् [1]त्वदनुवृत्तिषु योग्ययन्ती ।
संप्राप्तसद्गुरुतनोः समये दयालोः
आत्मावधिर्भवति [2]शिक्षितधीः क्षणं ते ॥ २०

487 योग्यं यमैश्च नियमैश्च विधाय चित्तं
सन्तो जितासनतया स्ववशासुवर्गाः ।
प्रत्याहृतेन्द्रियगणाः स्थिरधारणास्त्वां
ध्यात्वा समाधियुगलेन विलोकयन्ति ॥ २१

488 पद्माभिराम वदनेक्षण पाणि पादं
दिव्यायुधाभरण माल्य विलेपनं त्वाम् ।
योगेन नाथ शुभमाश्रयमात्मवन्तः
सालम्बनेन परिचिन्त्य न यान्ति [3]तृप्तिम् ॥ २२

489 मानातिलङ्घि सुख बोध महाम्बुराशौ
मग्नास्त्रिसीम रहिते भवतः स्वरूपे ।
तापत्रयेण विहतिं न भजन्ति [4]भूयः
संसार घर्म जनितेन समाधिमन्तः ॥ २३

490 धीसंस्कृतान् विदधतामिह कर्मभेदान्
शुद्धं जिते मनसि चिन्तयतां स्वमेकम् ।
त्वत्कर्मसक्त मनसामपि चापरेषां
सूते फलान्यभिमतानि भवान् प्रसन्नः ॥ २४

[1] त्वदनुभूतिषु [2] संस्कृतधीः [3] शान्तिम् [4] सन्तः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

491 उद्वाहु भावमपहाय यथैव खर्वः
[1]प्रांशुं फलार्थमभियाचति योगि चिन्त्य ।
एवं सुदुष्करमुपाय गणं विहाय
स्थाने निवेशयति तस्य [2]विचक्षणस्त्वाम् ॥ २५

492 नित्यालसार्हमभयं निरपेक्षमन्यैः
विश्वाधिकारमखिलाभिमत प्रसूतिम् ।
शिक्षा विशेष[3]सुभगं न्यवसाय सिद्धाः
सत्कुर्वते त्वयि मुकुन्द षडङ्ग योगम् ॥ २६

493 त्वत्प्रातिकूल्य विमुखाः स्फुरदानुकूल्याः
कृत्वा पुनः कृपणतां विगतातिशङ्काः ।
स्वामिन् भव स्वयमुपाय इतीरयन्तः
त्वय्यर्पयन्ति निजभारमपार शक्तौ ॥ २७

494 अर्थान्तरेषु विमुखान् अधिकार हानेः
[4]श्रद्धाधिकांस्त्वदनुभूति विलम्ब भीतान् ।
दीप प्रकाश लभसे सुचिरात् [5]कृतीव
न्यस्तात्मनस्तव पदे निभृतान् प्रपन्नान् ॥ २८

495 मन्त्रैरनुश्रव मुखेष्वधिगम्यमानैः[6]
स्वाधि क्रिया समुचितैर्यदि वाऽन्यवाक्यैः ।
नाथ त्वदीय चरणौ शरणं गतानां
नैवायुतायुत कलाऽप्यपरैरवाप्या ॥ २९

---

[1] प्रांशुं फलं समभियाचति [2] विचक्षणं [3] सुलभं
[4] श्रद्धाधनान् [5] कृती त्वम् [6] अनुगम्यमानैः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

496 दत्ताः प्रजा जनकवत् तव देशिकेन्द्रैः
पत्याऽभिनन्द्य भवता परिणीयमानाः ।
मध्ये सतां महित भोग विशेष सिद्ध्यै
माङ्गल्य सूत्रमिव बिभ्रति किङ्करत्वम् ॥ ३०

497 दिव्ये पदे नियत किङ्करताधिराज्यं
[1]दातुं त्वदीय दयया विहिताभिषेकाः ।
आदेहपातमनघाः परिचर्यया ते
युञ्जान चिन्त्य युवराज पदं भजन्ति ॥ ३१

498 त्वां पाञ्चरात्रिक नयेन पृथग्विधेन
वैखानसेन च पथा नियताधिकाराः ।
संज्ञा विशेष नियमेन समर्चयन्तः
प्रीत्या नयन्ति फलवन्ति दिनानि धन्याः ॥ ३२

499 [2]वर्णाश्रमादि नियत क्रम सूत्र बद्धा
भक्त्या यथार्ह विनिवेशित पत्र पुष्पा ।
मालेव काल विहिता हृदयङ्गमा त्वाम्
आमोदयत्यनुपराग धियां सपर्या ॥ ३३

500 ब्रह्मा गिरीश इतरेऽप्यमरा य एते
निर्धूय तान् निरय तुल्य फल प्रसूतीन् ।
प्राप्तुं तवैव पद पद्म युगं प्रतीताः
पातिव्रतीं त्वयि [3]वहन्ति परावरज्ञाः ॥ ३४

---

1 प्राप्तुं त्वयैव दयया 2 वर्णाश्रमादि नियम स्थिर सूत्र बन्धा 3 भजन्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

501 नाथ त्वदिष्ट विनियोग विशेष सिद्धं
[1]शेषत्व सारमनपेक्ष्य निजं गुणज्ञाः ।
भक्तेषु ते वरगुणार्णव पारतन्त्र्यात्
दास्यं भजन्ति विपणि व्यवहार योग्यम् ॥ ३५

502 सद्भिस्त्वदेकशरणैर्नियतं[2] सनाथाः
सर्पादिवत् त्वदपराधिषु दूर याताः ।
धीरास्तृणीकृत विरिञ्च पुरन्दराद्याः
कालं क्षिपन्ति भगवन् करणैरवन्ध्यैः ॥ ३६

503 वागादिकं मनसि तत् पवने स जीवे
भूतेष्वयं पुनरसौ त्वयि तैः समेति ।
साधारणोत्क्रमण कर्म समाश्रितानां
यन्त्वा मुकुन्द भवतैव यथा यमादेः ॥ ३७

504 सव्यान्ययोरयनयोर्निशि वासरे वा
सङ्कल्पितायुरवधीन् सपदि प्रपन्नान् ।
हार्दः स्वयं निजपदे विनिवेशयिष्यन्
नाडीं प्रवेशयसि नाथ शताधिकां त्वम् ॥ ३८

505 अर्चिर्दिनं विशदपक्ष उदक्प्रयाणं
संवत्सरो मरुदशीतकरः शशाङ्कः ।
सौदामनी जलपतिर्वलजित् प्रजेशः
इत्यातिवाहिकसखो नयसि स्वकीयान् ॥ ३९

---

[1] शेषत्व सारमनुपेक्ष्य [2] नियता;

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

506 त्वच्छेष वृत्त्यनुगुणैर्महितैर्गुणौघैः[1]
आविर्भवत्ययुतसिद्ध निज स्वरूपं ।
त्वल्लक्षणेषु नियतेष्वपि भोग मात्रे
साम्यं भजन्ति परमं भवता विमुक्ताः ॥ ४०

507 इत्थं त्वदेक शरणैरनघैरवाप्ये
त्वत्किङ्करत्व विभवे स्पृहयाऽपराध्यन् ।
आत्मा ममेति भगवन् भवतैव [2]गीता
वाचो निरीक्ष्य भरणीय [3]इह त्वयाऽहम् ॥ ४१

508 पद्मा मही प्रभृतिभिः परिभुक्त भूम्नः
का हानिरत्र मयि भोक्तरि ते भवित्री ।
दुष्येत् किमङ्घ्रि तटिनी तव देव सेव्या
दुर्वार तर्ष चपलेन शुनाऽवलीढा ॥ ४२

509 सत्वानि नाथ [4]विविधान्यभिसञ्जिघृक्षोः
संसार नाट्य रसिकस्य तवास्तु तृप्त्यै ।
प्रत्यक्पराङ्मुख मतेरसमीक्ष्य कर्तुः
प्राचीन सज्जन विडम्बन भूमिका मे ॥ ४३

510 कर्तव्यमित्यनुकलं कलयाम्यकृत्यं
स्वामिन्नकृत्यमिति[5] कृत्यमपि त्यजामि ।
अन्यद् व्यतिक्रमण जातमनन्तमर्थ-
स्थाने दया [6]भवतु ते मयि सार्वभौमी ॥ ४४

---

[1] सहिते गुणौघैः, सह्रितैर्गुणौघैः [2] गीतान् प्राचो निरीक्ष्य ; गीताः प्रायो निरीक्ष्य
[3] इति [4] विविधान्यपि सञ्जिघृक्षोः [5] इव [6] वहतु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

511 यं पूर्वमाश्रितजनेषु भवान् यथावत्
धर्मं परं प्रणिजगौ स्वयमानृशंस्यम् ।
संस्मारितस्त्वमसि तस्य शरण्यभावात्
नाथ त्वदात्तसमया ननु मादृशार्थम् ॥ ४५

512 त्राणं भवेति सकृदुक्तिसमुद्यतानां
तैस्तैरसह्यवृजिनैरुदरंभरिस्ते ।
सत्यापिता शतमखात्मजशङ्करादौ
नाथ क्षमा न खलु जन्तुषु मद्विवर्जम् ॥ ४६

513 कर्मादिषु त्रिषु [1]कथां कथमप्यजानन्
[2]कामादिमेदुरतया कलुषप्रवृत्तिः ।
साकेतसंभवचराचर[3]जन्तुनीत्या
वीक्ष्यः प्रभो विषयवासितयाऽप्यहं ते ॥ ४७

514 ब्रह्माण्डलक्षशतकोटिगणाननन्तान्
एकक्षणे विपरिवर्त्य विलज्जमानाम् ।
मत्पापराशिमथने मधुदर्पहन्त्रीं
शक्तिं नियुङ्क्ष्व शरणागतवत्सल त्वम् ॥ ४८

515 आस्तां प्रपत्तिरिह देशिक[4]साक्षिका मे
सिद्धा तदुक्तिरनघा [5]त्वदपेक्षितार्था ।
न्यस्तस्य पूर्वनिपुणैस्त्वयि नन्विदानीं
[6]पूर्णे मुकुन्द पुनरुक्त उपाय एषः ॥ ४९

---

1 कथं कथमित्यजानन् 2 कामादिमांसलतया 3 जन्तुरीत्या 4 साक्षिकं
5 त्वदवेक्षितार्था 6 पूर्णो

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

516 यद्वा मदर्थपरिचिन्तनया [1]तवालं
संज्ञां प्रपन्न इति साहसिको बिभर्मि ।
एवं स्थिते त्वदपवादनिवृत्तये मां
[2]पात्रीकुरुष्व भगवन् भवतः कृपायाः ॥ ५०

517 त्यागे गुणेश शरणागतसंज्ञिनो मे
स्त्यानागसोऽपि सहसैव परिग्रहे वा ।
किं नाम कुत्र भवतीति कृपादिभिस्ते
गूढं [3]निरूपय गुणेतरतारतम्यम् ॥ ५१

518 स्वामी दयाजलनिधिर्मधुरः क्षमावान्
शीलाधिकः श्रितवशः शुचिरत्युदारः ।
एतानि हातुमनघो न किलार्हसि त्वं
[4]विख्यातिमन्ति बिरुदानि मया सहैव ॥ ५२

519 वेलाधनञ्जयरथादिषु वाचिकैः स्वैः
आघोषितामखिल[5]जन्तुशरण्यतां ते ।
जानन् दशाननशतादधिकागसोऽपि
पश्यामि दत्तमभयं स्वकृते त्वया मे ॥ ५३

520 रक्ष्यस्त्वया तव भरोऽस्म्यहमित्यपूर्वान्
वर्णानिमानहृदयानपि वाचयित्वा ।
मद्दोषनिर्जितगुणो महिषीसमक्षं
मा भूस्त्वदन्य इव मोघपरिश्रमस्त्वम् ॥ ५४

---

1 तवाहं 2 पात्रं कुरुष्व 3 विचारय 4 विख्यात धीर बिरुदानि 5 लोक

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

521 मुख्यं च यत्प्रपदनं स्वयमेव साध्यं
दातव्यमीश कृपया तदपि त्वयैव ।
तन्मे भवच्चरण सङ्गवतीमवस्थां
पश्यन्नुपाय फलयोरुचितं विधेयाः ॥ ५५

522 अल्पास्थिरैरसुकरैरसुखावसानैः
दुःखान्वितैरनुचितैरभिमान मूलैः ।
प्रत्यक्परागनुभवैः परिघूर्णितं मां
त्वय्येव नाथ चरितार्थय [1]निर्विविक्षुम् ॥ ५६

523 तत्त्वावबोध शमित प्रतिकूल वृत्ति
कैङ्कर्य लब्ध करण त्रय सामरस्यम् ।
कृत्वा त्वदन्य विमुखं कृपया स्वयं मां
स्फातिं दृशोः प्रतिलभस्व जगज्जनन्याः ॥ ५७

524 इत्थं स्तुति प्रभृतयो यदि संमताः स्युः
यद्वापराध[2]पदवीष्वभिसंविशन्ति ।
स्तोकानुकूल्य कणिका वश वर्तिनस्ते
प्रीति क्षमा प्रसरयोरहमस्मि लक्ष्यम् ॥ ५८

---

[1] निर्व्यपेक्षं, निर्विपक्षं, निर्विवक्षन्

[2] पदवीष्वपि संविशन्ति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

525 स्नेहोपपन्नविषयः स्वदशाविशेषात्
भूयस्तमिस्रशमिनीं भुवि वेङ्कटेशः ।
दिव्यां स्तुतिं निरमिमीत सतां नियोगात्
दीपप्रकाशशरणागतिदीपिकाख्याम् ॥* ५९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

*एतदनन्तरं "एतां दीपप्रकाश" इत्ययं श्लोकः केषुचिन्मुद्रितेषु पुस्तकेषु दृश्यते । तत्तु न श्रीमदाचार्यानुगृहीतमिति सांप्रदायिकाः ।

एतां दीपप्रकाशस्तुतिमिह रुचिरामित्थमभ्यस्यमानः
सम्यक् दृष्ट्वा शरण्यप्रभृति निगदितं न्यासविद्याख्यतत्त्वम् ।
प्रत्यासीदद्विमुक्तानुभवफलसमुद्भेदलब्ध्या कृतार्थः
प्राप्ते पिण्डस्य भेदे परिणमति परब्रह्मसब्रह्मचारी ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ परमार्थस्तुतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

526 श्रीमद्भुश्रसरस्तीरपारिजातमुपास्महे ।
यत्र तुङ्गैरतुङ्गैश्च प्रणतैर्गृह्यते फलम् ॥ १

527 गुरुभिस्त्वदनन्यसर्वभावैः
गुणसिन्धौ कृतसंप्लवस्त्वदीये ।
रणपुङ्गव वन्दिभावमिच्छन्
अहमस्म्येकमनुग्रहास्पदं ते ॥ २

528 भुवनाश्रय भूषणास्त्रवर्गं
मनसि त्वन्मयतां ममातनोतु ।
वपुराहवपुङ्गव त्वदीयं
महिषीणामनिमेषदर्शनीयम् ॥ ३

529 अभिरक्षितुमग्रतः स्थितं त्वां
प्रणवे पार्थरथे च भावयन्तः ।
अहितप्रशमैरयत्नलभ्यैः
कथयन्त्याहवपुङ्गवं गुणज्ञाः ॥ ४

530 कमला निरपायधर्मपत्नी
करुणाद्याः स्वयमृत्विजो गुणास्ते ।
अवनं श्रयतामहीनमाद्यं
स च धर्मस्त्वदनन्यसेवनीयः ॥ ५

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

531 कृपणाः सुधियः कृपा सहायं
शरणं त्वां रण पुङ्गव प्रपन्नाः ।
अपवर्ग नयादनन्य भावाः
वरिवस्या रसमेकमाद्रियन्ते ॥ ६

532 अवधीर्य चतुर्विधं पुमर्थं
भवदर्थे विनियुक्त जीवितः सन् ।
लभते भवतः फलानि जन्तुः
निखिलान्यत्र निदर्शनं जटायुः ॥ ७

533 शरणागत रक्षण व्रती मां
न विहातुं रण पुङ्गवार्हसि त्वम् ।
विदितं भुवने विभीषणो वा
यदि वा रावण इत्युदीरितं ते ॥ ८

534 भुजगेन्द्र गरुत्मदादि लभ्यैः
त्वदनुज्ञानुभव प्रवाह भेदैः ।
स्व पदे रण पुङ्गव [1]स्वयं मां
परिचर्या विभवैः परिष्क्रियेथाः ॥ ९

535 विमलाशय वेङ्कटेश जन्मा
रमणीया रणपुङ्गव प्रसादात् ।
अनसूयुभिरादरेण भाव्या
परमार्थ स्तुतिरन्वहं प्रपन्नैः ॥ १०

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

[1] स्वयं मे

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ सुदर्शनाष्टकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

536 प्रतिभट श्रेणि भीषण वर गुण स्तोम भूषण
जनि भय स्थान तारण जगदवस्थान कारण ।
निखिल दुष्कर्म कर्शन निगम सद्धर्म दर्शन
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ १

537 शुभ जगद्रूप मण्डन [1]सुर गण त्रास खण्डन
शत-मख ब्रह्म वन्दित शत-पथ ब्रह्म नन्दित ।
प्रथित विद्वत्सपक्षित भजदहिर्बुध्न्य लक्षित
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ २

538 स्फुट तटिज्जाल पिञ्जर पृथु-तर ज्वाल पञ्जर
परिगत प्रत्न विग्रह [2]परिमित प्रज्ञ दुर्ग्रह ।
प्रहरण ग्राम मण्डित परिजन त्राण पण्डित
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ३

539 निज पद प्रीत सद्गण निरुपधि स्फीत षड्गुण
निगम निर्व्यूढ वैभव निज पर व्यूह वैभव ।
हरि हय द्वेषि दारण हर पुर प्लोष कारण
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ४

[1] सुर जन [2] पटुतर प्रज्ञ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

540 दनुज विरतार कर्तन [1]जनि तमिस्रा विकर्तन
[2]दनुज विद्या निकर्तन [3]भजद्विद्या निवर्तन ।
अमर दृष्ट स्व विक्रम समर जुष्ट भ्रमि क्रम
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ५

541 प्रतिमुखालीढ बन्धुर पृथु महा हेति दन्तुर
[4]विकट माया बहिष्कृत [5]विविध माला परिष्कृत ।
[6]पृथु महायन्त्र[7] तन्त्रित दृढ दया तन्त्र यन्त्रित
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ६

542 महित[8] संपत्सदक्षर[9] विहित संपत्षडक्षर
षडर चक्र प्रतिष्ठित सकल तत्त्व प्रतिष्ठित ।
विविध सङ्कल्प कल्पक विबुध सङ्कल्प कल्पक
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ७

543 [10]भुवन नेतस्त्रयीमय सवन तेजस्त्रयीमय
निरवधि स्वादु चिन्मय निखिल शक्ते जगन्मय ।
अमित विश्व क्रियामय शमित विष्वग्भयामय
जय जय श्री सुदर्शन जय जय श्री सुदर्शन ॥ ८

544 द्विचतुष्कमिदं प्रभूतसारं पठतां वेङ्कटनायक प्रणीतम् ।
विषमेऽपि मनोरथः प्रधावन् न विहन्येत रथाङ्ग धुर्य गुप्तः ॥ ९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

1 दनुजविद्या विकर्तन 2 जनितमिस्राविकर्तन 3 जगदविद्या निकर्तन
4 विकटमाला परिष्कृत 5 विविध माया बहिष्कृत 6 स्थिर 7 यन्त्रित
8 संवित् 9 क्षितिक्षर 10 नेत्र त्रयीमय

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

|| श्रीः ||

|| षोडशायुधस्तोत्रम् ||

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

545 स्व सङ्कल्प कला कल्पैरायुधैरायुधेश्वरः ।
जुष्टः षोडशभिर्दिव्यैर्जुषतां [1]वः परः पुमान् ॥ १

546 यदायत्तं जगच्चक्रं कालचक्रं च शाश्वतम् ।
पातु [2]वस्त्वपरं चक्रं चक्ररूपस्य चक्रिणः ॥ २

547 यत्प्रसूति शतैरासन् [3]द्रुमाः परशु लाञ्छिताः ।
स दिव्यो हेतिराजस्य परशुः परिपातु [4]वः ॥ ३

548 हेलया हेतिराजेन यस्मिन् दैत्याः समुद्धृते ।
शकुन्ता इव धावन्ति स कुन्तः पालयेत [5]वः ॥ ४

549 दैत्य दानव मुख्यानां दण्ड्यानां येन दण्डनम् ।
हेति दण्डेश दण्डोऽसौ भवतां[6] दण्डयेद् द्विषः ॥ ५

550 [7]अनन्यान्वय भक्तानां रुन्धन्नाशा मतङ्गजान् ।
अनङ्कुश विहारो [8]वः पातु हेतीश्वराङ्कुशः ॥ ६

---

[1], [2], [4], [5], [8] नः [3] रुद्राः [6] सावस्माकं [7] अनन्यत्वाय

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

551 संभूय शलभायन्ते यत्र पापानि देहिनाम् ।
स पातु शतवक्त्राग्नि हेतिर्हेतीश्वरस्य [1]वः ॥ ७

552 अविद्यां स्वप्रकाशेन विद्यारूपश्छिनत्ति यः ।
स सुदर्शननिस्त्रिंशः सौतु [2]वस्तत्त्व दर्शनम् ॥ ८

553 क्रियाशक्ति गुणो विष्णोर्यो भवत्यतिशक्तिमान् ।
अकुण्ठशक्तिः सा शक्तिरशक्तिं वारयेत [3]वः ॥ ९

554 तारत्वं यस्य संस्थाने शब्दे च परिदृश्यते ।
प्रभोः प्रहरणेन्द्रस्य पाञ्चजन्यः स पातु [4]वः ॥ १०

555 [5]यं सात्त्विकमहङ्कारम् आमनन्त्यक्ष[6]सायकम् ।
अव्याद् वश्चक्र रूपस्य तद्धनुः शार्ङ्गधन्वनः ॥ ११

556 आयुधेन्द्रेण येनैव विश्वसर्गो [7]विविच्यते ।
स [8]वः सौदर्शनः कुर्यात् पाशः पाशविमोचनम् ॥ १२

557 विहारो येन देवस्य विश्वक्षेत्र कृषीवलः ।
[9]व्यज्यते तेन सारेण नासीर विजयोस्तु [10]वः ॥ १३

558 आयुधानामहं वज्रं इत्यगीयत यः स [11]वः ।
अव्याद्धेतीश[12]वज्रोऽसावदधीच्यस्थि संभवः ॥ १४

1, 2, 3, 4, 8, 10, 11 नः; 5 यत् 6 साधकम् 7 विमुच्यते, विरच्यते 9 व्यज्यतेऽनेन 12 वज्रोऽयं दधीच्यस्थि समुद्भवः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

559 विश्व संहृति शक्तिर्या विश्रुता बुद्धि रूपिणी ।
सा [1]वः सौदर्शनी भूयात् [2]गद प्रशमिनी गदा ॥ १५

560 [3]यात्यतिक्षोद शालित्वं [4]मुसलो येन तेन [5]वः ।
हेतीश मुसलेनाशु भिद्यतां मोह मौसलम् ॥ १६

561 शूलि दृष्ट मनोग्राच्यो येन शूलयति द्विषः ।
भवतां तेन भवतात् त्रिशूलेन [6]विशूलता ॥ १७

562 अस्त्र ग्रामस्य कृत्स्नस्य प्रसूतिं यं प्रचक्षते ।
सोऽव्यात् सुदर्शनो विश्वम् [7]आयुधैः षोडशायुधः ॥ १८

563 श्रीमद्वेङ्कटनाथेन श्रेयसे भूयसे सताम्
कृतेयमायुधेन्द्रस्य षोडशायुध संस्तुतिः ॥ १९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

[1] नः; [2] भय [3] यांत्यति [4] मुसल्याः [5] नः [6] विशूलिता [7] आयुधः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

दयाशतकम्

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

564 प्रपद्ये तं गिरिं प्रायः श्रीनिवासानुकम्पया ।
इक्षुसारस्रवन्त्येव यन्मूर्त्या शर्करायितम् ॥ १

565 विगाहे तीर्थबहुलां शीतलां गुरुसन्ततिम् ।
[1]श्रीनिवास दयाम्भोधि परीवाह परम्पराम् ॥ २

566 कृतिनः कमलावास कारुण्यैकान्तिनो भजे ।
धत्ते यत्सूक्ति रूपेण त्रिवेदी सर्वयोग्यताम् ॥ ३

567 पराशर मुखान् वन्दे भगीरथ नये स्थितान् ।
कमला कान्त कारुण्य गङ्गाप्लावित मद्विधान् ॥ ४

568 अशेष विघ्न शमनम् अनीकेश्वरमाश्रये ।
श्रीमतः [2]करुणाम्भोधौ शिक्षा स्रोत इवोत्थितम् ॥ ५

569 समस्त जननीं वन्दे चैतन्य स्तन्य दायिनीम् ।
[3]श्रेयसीं श्रीनिवासस्य करुणामिव रूपिणीम् ॥ ६

---

1 श्रीनिवासदयाम्भोधेः परीवाह   2 करुणाम्भोधेः   3 प्रेयसीं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

570 वन्दे वृषगिरीशस्य महिषीं विश्व धारिणीम् ।
तत्कृपा प्रतिघातानां क्षमया वारणं यया ॥ ७

571 निशामयतु मां नीला यद्भोग पटलैर्ध्रुवम् ।
भावितं श्रीनिवासस्य भक्त दोषेष्वदर्शनम् ॥ ८

572 कमप्यनवधिं वन्दे करुणा वरुणालयम् ।
वृषशैल तटस्थानां स्वयं व्यक्तिमुपागतम् ॥ ९

573 अकिञ्चन निधिं सूतिम् अपवर्ग त्रिवर्गयोः ।
अञ्जनाद्रीश्वर दयाम् अभिष्टौमि निरञ्जनाम् ॥ १०

574 अनुचर शक्त्यादि गुणाम्
अग्रेसर बोध विरचितालोकाम् ।
स्वाधीन वृषगिरीशां
स्वयं प्रभूतां प्रमाणयामि दयाम् ॥ ११

575 अपि निखिल लोक सुचरित-
मुष्टिंधय दुरित[1] मूर्च्छना जुष्टम् ।
संजीवयतु दये माम्
अञ्जन गिरिनाथ रञ्जनी भवती ॥ १२

576 भगवति दये भवत्या
वृषगिरि नाथे समाप्लुते तुङ्गे ।
अप्रतिघ मज्जनानां
हस्तालम्बो मदागसां मृग्यः ॥ १३

[1] मूर्च्छनाजुष्टं, मूर्च्छनाविष्टं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

577 कृपण जन कल्प लतिकां
कृतापराधस्य निष्क्रियामाद्याम् ।
वृषगिरि नाथ दये त्वां
विदन्ति संसार[1] तारिणीं विबुधाः ॥ १४

578 वृषगिरि गृहमेधि गुणाः
बोध बलैश्वर्य वीर्य शक्ति मुखाः ।
दोषा भवेयुरेते
यदि नाम दये त्वया विनाभूताः ॥ १५

579 आसृष्टि सन्ततानाम्
अपराधानां निरोधिनीं जगतः ।
पद्मा सहाय करुणे
प्रतिसञ्चर केलिमाचरसि ॥ १६

580 अचिदविशिष्टान् प्रलये
जन्तूनवलोक्य जात निर्वेदा ।
करण कलेबर योगं
वितरसि वृषशैल नाथ करुणे त्वम् ॥ १७

581 अनुगुण दशार्पितेन
श्रीधर करुणे समाहित स्नेहा ।
शमयसि तमः प्रजानां
शास्त्रमयेन स्थिर प्रदीपेन ॥ १८

[1] तारणीं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

582 रूढा वृषाचलपतेः
पादे मुखकान्तिपत्रलच्छाया ।
करुणे सुखयसि विनतान्
कटाक्षविटपैः करापचेयफलैः ॥ १९

583 नयने वृषाचलेन्दोः
तारामैत्रीं दधानया करुणे ।
दृष्टस्त्वयैव जनिमान्
अपवर्गमकृष्टपच्यमनुभवति ॥ २०

584 प्रमयोपनतैस्तव प्रवाहैः
अनुकम्पे कृतसंप्लवा धरित्री ।
शरणागत [1]सस्यमालिनीयं
वृषशैलेश कृषीवलं धिनोति ॥ २१

585 कलशोदधिसंपदो भवत्याः
करुणे सन्मतिमन्थसंस्कृतायाः ।
अमृतांशमवैमि दिव्यदेहं
मृतसञ्जीवनमञ्जनाचलेन्दोः ॥ २२

586 जलधेरिव शीतता दये त्वं
वृषशैलाधिपतेः स्वभावभूता ।
प्रलयारभटी नटीं तदीक्षां
प्रसभं ग्राहयसि [2]प्रसत्तिलास्यम् ॥ २३

[1] सस्यशालिनीयं

[2] प्रसक्तिलास्यम्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

587 प्रणत प्रतिकूल मूल घाती
प्रतिघः कोऽपि वृषाचलेश्वरस्य ।
कलमे [1]यवसापचाय नीत्या
करुणे किंकरतां तवोपयाति ॥ २४

588 अबहिष्कृत निग्रहान् विदन्तः
कमलाकान्त गुणान् स्वतन्त्रतादीन् ।
अविकल्पमनुग्रहं दुहानां
भवतीमेव दये भजन्ति सन्तः ॥ २५

589 कमलानिलयस्त्वया दयालुः
करुणे निष्करुणा निरूपणे त्वम् ।
अत एव हि तावकाश्रितानां
दुरितानां भवति त्वदेव भीतिः ॥ २६

590 अतिलङ्घित शासनेष्वभीक्ष्णं
वृषशैलाधिपतिर्विजृम्भितोष्मा ।
पुनरेव दये क्षमा निदानैः
भवतीमाद्रियते भवत्यधीनैः ॥ २७

591 करुणे दुरितेषु मामकेषु
प्रतिकारान्तर दुर्जयेषु खिन्नः ।
कवचायितया त्वयैव शार्ङ्गी
विजयस्थानमुपाश्रितो वृषाद्रिम् ॥ २८

[1] यवसापचायिनीत्या

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

592 मयि तिष्ठति [1]दुष्कृतां प्रधाने
मितदोषानितरान् विचिन्वती त्वम् ।
अपराधगणैरपूर्णकुक्षिः
कमलाकान्त दये कथं भवित्री ॥ २९

593 [2]अहमस्म्यपराध चक्रवर्ती
करुणे त्वं च गुणेषु सार्वभौमी ।
विदुषी स्थितिमीदृशीं स्वयं मां
वृषशैलेश्वर पादसात्कुरु त्वम् ॥ ३०

594 अशिथिल करणेऽस्मिन्नक्षत श्वास वृत्तौ
वपुषि गमन योग्ये वासमासादयेयम् ।
वृषगिरि कटकेषु व्यञ्जयत्सु प्रतीतैः
मधु मथन दये त्वां वारि धारा विशेषैः ॥ ३१

595 अविदित निज योग क्षेममात्मानभिज्ञं
गुण लव रहितं मां गोप्तुकामा दये त्वम् ।
परवति [3]चतुरैस्ते विभ्रमैः श्रीनिवासे
बहुमतिमनपायां विन्दसि श्री धरण्योः ॥ ३२

596 फल वितरण दक्षं पक्षपातानभिज्ञं
प्रगुणमनुविधेयं प्राप्य पद्मा सहायम् ।
महति गुण समाजे मानपूर्वं दये त्वं
प्रतिवदसि यथार्हं पाप्मनां मामकानाम् ॥ ३३

---

[1] दुष्यतां [2] अहमस्म्यपराधिचक्रवर्ती [3] चतुरैः स्वैः; चतुरैस्तैः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

597 अनुभवितुमघौघं नालमागामिकालः
प्रशमयितुमशेषं निष्क्रियाभिर्न शक्यम् ।
स्वयमिति हि दये त्वं स्वीकृत श्रीनिवासा
शिथिलित भव भीतिः श्रेयसे जायसे नः ॥ ३४

598 अवतरण विशेषैरात्म लीलापदेशैः
अवमतिमनुकम्पे मन्द चित्तेषु विन्दन् ।
वृषभ शिखरि नाथस्त्वन्निदेशेन नूनं
भजति [1]शरण भाजां भाविनो जन्म भेदान् ॥ ३५

599 परहितमनुकम्पे भावयन्त्यां भवत्यां
स्थिरमनुपधि हार्दं श्रीनिवासो दधानः ।
ललित रुचिषु लक्ष्मी भूमिनीलासु नूनं
प्रथयति बहुमानं त्वत्प्रतिच्छन्द बुद्ध्या ॥ ३६

600 वृषगिरि सविधेषु व्याजतो वासभाजां
दुरित कलुषितानां दूयमाना दये त्वम् ।
करण विलय काले कान्दिशीक स्मृतीनां
स्मरयसि बहु लीलं माधवं सावधाना ॥ ३७

601 दिशि दिशि गति विद्भिर्देशिकैर्नीयमाना
[2]स्थिरतरमनुकम्पे स्त्यान लग्ना गुणैस्त्वम् ।
परिगत वृष शैलं पारमारोपयन्ती
भव जलधि गतानां पोत पात्री भवित्री ॥ ३८

---

[1] चरणभाजां [2] स्थिरचर

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

602 परिमित फलसङ्गात् प्राणिनः किंपचानाः
निगम विपणि मध्ये नित्य मुक्तानुषक्तम् ।
प्रसदनमनुकम्पे प्राप्तवत्या भवत्या
वृषगिरि हरिनीलं व्यञ्जितं निर्विशन्ति ॥ ३९

603 त्वयि बहुमति हीनः श्रीनिवासानुकम्पे
जगति गतिमिहान्यां देवि संमन्यते यः ।
स खलु विबुध सिन्धौ सन्निकर्षे वहन्त्यां
शमयति मृगतृष्णा वीचिकाभिः पिपासाम् ॥ ४०

604 आज्ञां ख्यातिं धनमनुचरानाधिराज्यादिकं वा
काले दृष्ट्वा कमल वसतेरप्यकिञ्चित्कराणि ।
पद्मा कान्तं प्रणिहितवतीं पालनेऽनन्य साध्ये
साराभिज्ञा जगति कृतिनः संश्रयन्ते दये त्वाम् ॥ ४१

605 प्राजापत्य प्रभृति विभवं प्रेक्ष्य पर्याय दुःखं
जन्माकाङ्क्षन् वृषगिरि वने जग्मुषां तस्थुषां वा ।
आशासानाः कतिचन विभोस्त्वत्परिष्वङ्ग धन्यैः
अङ्गीकारं क्षणमपि दये हार्द तुङ्गैरपाङ्गैः ॥ ४२

606 नाभी पद्म स्फुरण सुभगा नव्य नीलोत्पलाभा
क्रीडा शैलं कमपि करुणे वृण्वती वेङ्कटाख्यम् ।
शीता नित्यं प्रसदनवती श्रद्धधानावगाह्या
दिव्या काचिज्जयति महती दीर्घिका तावकीना ॥ ४३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

607 यस्मिन् दृष्टे तदितरसुखैर्गम्यते गोष्पदत्वं
सत्यं ज्ञानं त्रिभिरवधिभिर्मुक्तमानन्दसिन्धुम् ।
त्वत्स्वीकारात् तमिह कृतिनः सूरिवृन्दानुभाव्यं
नित्यापूर्वं निधिमिव दये निर्विशन्त्यञ्जनाद्रौ ॥ ४४

608 सारं लब्ध्वा कमपि महतः श्रीनिवासाम्बुराशेः
काले काले घनरसवती कालिकेवानुकम्पे ।
व्यक्तोन्मेषा मृगपतिगिरौ विश्वमाप्याययन्ती
शीलोपज्ञं क्षरति भवती शीतलं सद्गुणौघम् ॥ ४५

609 भीमे नित्यं भवजलनिधौ मज्जतां मानवानाम्
आलम्बार्थं वृषगिरिपतिस्त्वन्निदेशात्[1] प्रयुङ्क्ते ।
प्रज्ञासारं प्रकृतिमहता मूलभागेन जुष्टं
शाखाभेदैः सुभगमनघं शाश्वतं शास्त्रपाणिम् ॥ ४६

610 विद्वत्सेवाकतकनिकषैर्वीतपङ्काशयानां
पद्माकान्तः प्रणयति दये दर्पणं ते स्वशास्त्रम् ।
लीलादक्षां त्वदनवसरे लालयन् विप्रलिप्सां
मायाशास्त्राण्यपि [2]दमयितुं त्वत्प्रपन्नप्रतीपान् ॥ ४७

611 दैवात् प्राप्ते वृषगिरितटं देहिनि त्वन्निदानात्
स्वामिन् पाहीत्यवशवचने विन्दति स्वापमन्त्यम् ।
देवः श्रीमान् दिशति करुणे दृष्टिमिच्छंस्त्वदीयाम्
उद्घातेन श्रुतिपरिषदामुत्तरेणाभिमुख्यम् ॥ ४८

[1] नियोगात्

[2] शमयितुं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

612 श्रेयःसूतिं सकृदपि दये संमतां यः सखीं ते
शीतोदारामलभत जनः श्रीनिवासस्य दृष्टिम् ।
देवादीनामयमनृणतां देहवत्त्वेऽपि विन्दन्
बन्धान्मुक्तो बलिभिरनघैः पूर्यते तत्प्रयुक्तैः ॥ ४९

613 दिव्यापाङ्गं दिशसि करुणे येषु सद्देशिकात्मा
क्षिप्रं प्राप्ता वृषगिरिपतिं क्षतबन्ध्वादयस्ते ।
विश्वाचार्या विधि शिव मुखाः स्वाधिकारोपरुद्धाः
मन्ये माता जड इव सुते वत्सला मादृशे त्वम् ॥ ५०

614 अतिकृपणोऽपि जन्तुरधिगम्य दये भवतीम्
अशिथिल धर्म सेतु पदवीं रुचिरामचिरात् ।
अमित महोर्मि जालमतिलङ्घ्य भवाम्बु निधिं
भवति वृषाचलेश पद पत्तन नित्य धनी ॥ ५१

615 अभिमुख भाव संपदभिसंभविनां भविनां
क्वचिदुपलक्षिता क्वचिदभङ्गुर गूढ गतिः ।
विमल रसावहा वृषगिरीश दये भवती
सपदि सरस्वतीव शमयत्यघमप्रतिघम् ॥ ५२

616 अपि करुणे जनस्य तरुणेन्दु विभूषणताम्
अपि कमलासनत्वमपि धाम वृषाद्रि पतेः ।
तरतमता वशेन तनुते ननु ते विततिः
परहित वर्ष्मणा परि पचेलिम केलिमती ॥ ५३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

617 धृत भुवना दये त्रिविध गत्यनुकूलतरा
वृषगिरि नाथ पाद परिरम्भवती भवती ।
अविदित वैभवापि सुर सिन्धुरिवातनुते
सकृदवगाह्मानमपतापमपापमपि ॥ ५४

618 निगम समाश्रिता निखिल लोक समृद्धि करी
[1]भजदघ कूल मुद्रुज गतिः परितप्त हिता ।
प्रकटित हंस मत्स्य कमठाद्यवतार शता
विबुध सरिच्छ्रियं वृषगिरीश दये वहसि ॥ ५५

619 जगति मितंपचा त्वदितरा तु दये! तरला
फल नियमोज्झिता भवति संतपनाय पुनः ।
त्वमिह निरङ्कुश प्रशकनादि विभूतिमती
वितरसि देहिनां निरवधिं वृषशैल निधिम् ॥ ५६

620 सकरुण लौकिक प्रभु परिग्रह निग्रहयोः
नियतिमुपाधि चक्र परिवृत्ति परम्परया ।
वृषभ महीधरेश करुणे! वितरङ्गयतां
श्रुति मित संपदि त्वयि कथं भविता विशयः ॥ ५७

621 वृषगिरि कृष्ण मेघ जनितां जनितापहरां
त्वदभिमतिं सुवृष्टिमुपजीव्य निवृत्त तृषः ।
बहुषु जलाशयेषु बहुमानमपोह्य दये!
न जहति सत्पथं जगति चातकवत् कृतिनः ॥ ५८

---

[1] कूलमुद्वहगतिः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

622 त्वदुदय तूलिकाभिरमुना वृषशैल जुषा
स्थिर चर शिल्पिनैव परिकल्पित चित्र धियः ।
यतिपति यामुन प्रभृतयः प्रथयन्ति दये
जगति हितं न नस्त्वयि भर न्यसनादधिकम् ॥ ५९

623 मृदु हृदये दये मृदित काम हिते महिते
धृत विबुधे बुधेषु विततात्मधुरे मधुरे ।
वृषगिरि सार्वभौम दयिते मयि ते महतीं
भवुक निधे निधेहि भवमूल हरां लहरीम् ॥ ६०

624 अकूपारैरेकोदक समय वैतण्डिक जवैः
अनिर्वाप्यां क्षिप्रं क्षपयितुमविद्याख्य वडवाम् ।
कृपे त्वं [1]तत्तादृक्प्रथिम वृष पृथ्वीधर पति-
स्वरूप द्वैगुण्य द्विगुण निज बिन्दुः [2]प्रभवसि ॥ ६१

625 विवित्सा वेताली विगम परिशुद्धेऽपि हृदये
पटु प्रत्याहार प्रभृति पुटपाक प्रचकिताः ।
नमन्तस्त्वां नारायण शिखरि कूटस्थ करुणे
निरुद्ध त्वद्द्रोहा नृपति सुत नीतिं न जहति ॥ ६२

626 अनन्याधीनः सन् भवति परतन्त्रः प्रणमतां
[3]कृपे सर्वद्रष्टा गणयति न तेषामपकृतिम् ।
पतिस्त्वत्पारार्थ्यं प्रथयति वृष क्ष्माधर पतिः
व्यवस्थां वैयात्यादिति विघटयन्ती विहरसि ॥ ६३

---

1 तत्तादृक्प्रथित 2 प्रवहसि 3 दये सर्वद्रष्टा न गणयति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

627 अपां पत्युः शत्रूनसहन मुनेर्धर्म निगलं
कृपे काकस्यैकं हितमिति हिनस्ति स्म नयनम् ।
विलीन स्वातन्त्र्यो वृषगिरि पतिस्त्वद्विहतिभिः
दिशत्येवं देवो जनित सुगतिं दण्डन गतिम्[1] ॥ ६४

628 निषादानां नेता कपि कुल पतिः कापि शबरी
कुचेलः कुब्जा सा व्रज युवतयो माल्यकृदिति ।
अमीषां निम्नत्वं वृषगिरि पतेरुन्नतिमपि
प्रभूतैः स्रोतोभिः प्रसभमनुकम्पे समयसि ॥ ६५

629 त्वया दृष्टस्तुष्टिं भजति परमेष्ठी निज पदे
वहन् मूर्तीरष्टौ विहरति मृडानी परिवृढः ।
बिभर्ति स्वाराज्यं वृषशिखरि[2] भृङ्गारि करुणे
[3]शुनासीरो देवासुर समर नासीर सुभटः ॥ ६६

630 दये दुग्धोदन्वद्व्यति युत सुधा सिन्धु नयतः
त्वदाश्लेषान्नित्यं जनित मृत सञ्जीवन दशाः ।
स्वदन्ते दान्तेभ्यः श्रुति वदन कर्पूर गुलिकाः
[4]विषुण्वन्ताश्चित्तं वृषशिखरि विश्वंभर गुणाः ॥ ६७

631 जगज्जन्म स्थेम प्रलय रचना केलि रसिको
विमुक्त्येक द्वारं विघटित कवाटं प्रणयिनाम् ।
इति त्वय्यायत्तं द्वितयमुपधीकृत्य करुणे
विशुद्धानां वाचां वृषशिखरि नाथः स्तुति पदम् ॥ ६८

---

[1] निधिम् [2] शृङ्गार [3] सुनासीर [4] विसिन्वन्तः, विवृष्वन्तः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

632 कलि क्षोभोन्मीलत्क्षिति कलुष कूलङ्कष जवैः
अनुच्छेदैरेतैरवट तट वैषम्य रहितैः ।
प्रवाहैस्ते पद्मा सहचर परिष्कारिणि कृपे
[1]विकल्पन्तेऽनल्पा वृषशिखरिणो [2]निर्झरगुणाः ॥ ६९

633 खिलं चेतो वृत्तेः किमिदमिति विस्मेर भुवनं
कृपे सिंह क्ष्माभृत्कृत मुख चमत्कार करणम् ।
भरन्यास च्छन्न प्रबल वृजिन प्राभृत भृतां
प्रतिप्रस्थानं ते श्रुति नगर शृङ्गाटक जुषः ॥ ७०

634 त्रिविध चिदचित्सत्ता स्थेम प्रवृत्ति नियामिका
वृषगिरि विभोरिच्छा सा त्वं परैरपराहता ।
कृपण भरभृत्किंकुर्वाण प्रभूत गुणान्तरा
वहसि करुणे वैचक्षण्यं मदीक्षण साहसे ॥ ७१

635 वृषगिरि पतेर्हृद्या विश्वावतार सहायिनी
क्षपित निखिलावद्या देवि क्षमादि निषेविता ।
भुवन जननी पुंसां भोगापवर्ग विधायिनी
वितमसि पदे व्यक्तिं नित्यां बिभर्षि दये स्वयम् ॥

636 स्वयमुदयिनः सिद्धाद्याविष्कृताश्च शुभालयाः
विविध विभव व्यूहावासाः परं च पदं विभोः ।
वृषगिरि मुखेष्वेतेष्विच्छावधि प्रतिलब्धये
दृढ विनिहिता निश्रेणिस्त्वं दये निज पर्वभिः ॥ ७३

1 विकल्प्यन्ते
2 निर्झरगणाः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

637 हितमिति जगद्दृष्ट्या क्लृप्तैरक्लृप्तफलान्तरैः
अभति विहितैरन्यैर्धर्मायितैश्च यदृच्छया ।
परिणत बहुच्छद्मा पद्मासहाय दये स्वयं
प्रदिशसि निजाभिप्रेतं नः प्रशाम्यदपत्रपा ॥ ७४

638 अतिविधि शिवैरैश्वर्यात्मानुभूति रसैर्जनान्
[1]अहृदयमिहोपच्छन्द्यैषामसङ्ग दशार्थिनी ।
तृषित जनता तीर्थ स्नान क्रम क्षपितैनसां
वितरसि दये वीतातङ्का वृषाद्रि पतेः पदम् ॥ ७५

639 वृषगिरि सुधा सिन्धौ जन्तुर्दये निहितस्त्वया
भव भय परीताप च्छित्त्यै भजन्नघमर्षणम् ।
मुषित कलुषो मुक्तेरग्रेसरैरभिपूर्यते
स्वयमुपनतैः स्वात्मानन्द प्रभृत्यनुबन्धिभिः ॥ ७६

640 अनितर जुषामन्तर्मूलेऽप्यपाय परिप्लवे
कृतविदनघा विच्छिद्यैषां कृपे यम वश्यताम् ।
प्रपदन फल प्रत्यादेश प्रसङ्ग विवर्जितं
[2]प्रतिविधिमुपाधत्से सार्धं वृषाद्रि हितैषिणा ॥ ७७

641 क्षणविलयिनां शास्त्रार्थानां फलाय निवेशिते
[3]सुर पितृ गणे निर्वेशात् प्रागपि प्रलयं गते ।
अधिगत वृषक्ष्माभृन्नाथामकाल वशंवदां
प्रतिभुवमिह व्याचख्युस्त्वां कृपे निरुपप्लवाम् ॥ ७८

---

[1] अहृदयमिहोषच्छिद्यैषां [2] प्रतिविधिमुपादत्से [3] पितृसुरगणे

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

642 त्वदुपसदनादद्य श्वो वा महा प्रलयेऽपि वा
वितरति निजं पादाम्भोजं वृषाचल शेखरः ।
तदिह करुणे तत्तत्क्रीडा तरङ्ग परम्परा-
तर तमतया जुष्टायास्ते दुरत्ययतां विदुः ॥ ७९

643 प्रणिहित धियां त्वत्संपृक्ते वृषाद्रि शिखामणौ
प्रसृमर सुधा धाराकारा प्रसीदति भावना ।
दृढमिति दये दत्तास्वादं [1]विमुक्तिवलाहकं
निभृत गरुतो निध्यायन्ति स्थिराशय चातकाः ॥ ८०

644 कृपे [2]विगतवेलया कृत समग्र पोषैस्त्वया
कलिज्वलन दुर्गते जगति काल मेघायितम् ।
वृष क्षिति धरादिषु स्थिति पदेषु सानुप्लवैः
वृषाद्रिपति विग्रहैर्व्यपगताखिलावग्रहैः ॥ ८१

645 प्रसूय विविधं जगत् तदभिवृद्धये त्वं दये
समीक्षण विचिन्तन प्रभृतिभिः स्वयं तादृशैः ।
विचित्र गुण चित्रितां विविध दोष वैदेशिकीं
वृषाचल पतेस्तनुं विशसि मत्स्यकूर्मादिकाम् ॥ ८२

646 युगान्त समयोचितं भजति योग निद्रारसं
वृषक्षितिभृदीश्वरे विहरण क्रमाज्जाग्रति ।
उदीर्ण चतुरर्णवी कदन [3]वेदिनीं मेदिनीं
समुद्धृतवती दये [4]त्वदभिजुष्टया दंष्ट्रया ॥ ८३

1 विभूतिवलाहकं 2 विधूतलोकया 3 वेदिनी 4 तदभिजुष्टया

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

647 सटा पटल भीषणे सरभसाट्टहासोद्भटे
स्फुरत्क्रुधि [1]परिस्फुरद्भ्रुकुटिकेऽपि वक्त्रे कृते ।
दये वृषगिरीशितुर्दनुज डिम्भ दत्त स्तना
सरोज सदृशा दृशा समुदिताकृतिर्दृश्यसे ॥ ८४

648 प्रसक्त मधुना विधि प्रणिहितैः सपर्योदकैः
समस्त दुरित च्छिदा निगम गन्धिना त्वं दये ।
अशेषमविशेषतस्त्रिजगदञ्जनाद्रीशितुः
चराचरमचीकरश्चरण पङ्कजेनाङ्कितम् ॥ ८५

649 परश्वथ तपोधन प्रथन सत्क्रतूपाकृत-
क्षितीश्वर पशु क्षरत्क्षतज कुङ्कुम स्थासकैः ।
वृषाचल दयालुना ननु विहर्तुमालिप्यथाः
निधाय हृदये दये निहत रक्षितानां हितम् ॥ ८६

650 कृपे कृत जगद्धिते कृपण जन्तु चिन्तामणे
रमा सहचरं [2]क्षितौ रघु धुरीणयन्त्या त्वया ।
व्यभज्यत सरित्पतिः सकृदवेक्षणात् तत्क्षणात्
प्रकृष्ट बहु पातक प्रशम हेतुना सेतुना ॥ ८७

651 कृपे परवतस्त्वया वृष गिरी शितुः क्रीडितं
जगद्धितमशेषतस्तदिदमित्थमर्थाप्यते ।
मद च्छल परिच्युत प्रणत दुष्कृत प्रेक्षितैः
हत प्रबल दानवैर्हलधरस्य हेला शतैः ॥ ८८

[1] परिस्फुटद्भ्रुकुटिकेऽपि; परिस्फुटद्भ्रुकुटिकेऽपि [2] तदा

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

652 प्रभूत विबुधद्विषद्भरण खिन्न विश्वंभरा-
भरापनयन च्छलात् त्वमवतार्य लक्ष्मी धरम् ।
निराकृतवती दये निगम सौध दीप श्रिया
विपश्चिदविगीतया जगति गीतयाऽन्धं तमः ॥ ८९

653 वृषाद्रि हय सादिनः प्रबल दोर्मरुत्प्रेङ्खितः
त्विषा स्फुट तटिद् गुणस्त्वदवसेक संस्कारवान् ।
करिष्यति दये कलि प्रबल[1] घर्म निर्मूलनः
पुनः कृत युगाङ्कुरं भुवि कृपाण धाराधरः ॥ ९०

654 विश्वोपकारमिति नाम सदा दुहानाम्
अद्यापि देवि भवतीमवधीरयन्तम् ।
नाथे निवेशय [2]वृषाद्रि पतौ दये त्वं
न्यस्त स्व रक्षण भरं त्वयि मां त्वयैव ॥ ९१

655 नैसर्गिकेण तरसा करुणे नियुक्ता
निम्नेतरेऽपि मयि ते विततिर्यदि स्यात् ।
विस्मापयेद् वृषगिरीश्वरमप्यवार्या
वेलातिलङ्घन दशेव महाम्बुराशेः ॥ ९२

656 विज्ञात शासन गतिर्विपरीत वृत्त्या
वृत्रादिभिः परिचितां पदवीं भजामि ।
एवंविधे वृषगिरीश दये मयि त्वं
दीने विभोः शमय दण्ड धरत्व लीलाम् ॥ ९३

1. घर्मनिर्मूलनं; धर्म
2. वृषाद्रिपतेः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

657 सा साहसोक्ति घन कञ्चुक वञ्चितान्यः
पश्यत्सु तेषु विदधाम्यतिसाहसानि ।
पद्मासहाय करुणे न रुणत्सि किं त्वं
घोरं कुलिङ्ग शकुनेरिव चेष्टितं मे ॥ ९४

658 विक्षेपमर्हसि दये विपलायितेऽपि
व्याजं विभाव्य वृषशैल पतेर्विहारम् ।
स्वाधीन सत्त्व सरणिः स्वयमत्र जन्तौ
द्राघीयसी दृढतरा गुण वागुरा त्वम् ॥ ९५

659 सन्तन्यमानमपराध गणं विचिन्त्य
त्रस्यामि हन्त भवतीं च विभावयामि ।
अह्नाय मे वृषगिरीश दये जहीमाम्
आशीविष ग्रहण केलि निभामवस्थाम् ॥ ९६

660 औत्सुक्य पूर्वमुपहृत्य महापराधान्
मातः प्रसादयितुमिच्छति मे मनस्त्वाम् ।
आलिह्य तान् निरवशेषमलब्ध तृप्तिः
ताम्यस्यहो वृषगिरीश धृता दये त्वम् ॥ ९७

661 जह्यात् वृषाचल पतिः प्रतिघेऽपि न त्वां
घर्मोपतप्त इव शीतलतामुदन्वान् ।
सा मामरुन्तुद भर व्यसनानुवृत्तिः
तद्वीक्षणैः स्पृश दये तव केलि पद्मैः ॥ ९८

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

662 दृष्टेऽपि दुर्बलधियं दमनेऽपि दृप्तं
स्नात्वाऽपि धूलिरसिकं भजनेऽपि भीमम् ।
बद्ध्वा गृहाण वृषशैलपतेर्दये मां
त्वद्धारणं स्वयमनुग्रहशृङ्खलाभिः ॥ ९९

663 नातः परं किमपि मे त्वयि नाथनीयं
मातर्दये मयि कुरुष्व तथा प्रसादम् ।
बद्धादरो वृषगिरिप्रणयी यथाऽसौ
मुक्तानुभूतिमिह दास्यति मे मुकुन्दः ॥ १००

664 निःसीमवैभवजुषां मिषतां गुणानां
स्तोतुर्दये वृषगिरीशगुणेश्वरीं त्वाम् ।
तैरेव नूनमवशैरभिनन्दितं मे
सत्यापितं तव बलादकुतोभयत्वम् ॥ १०१

665 अद्यापि तद्वृषगिरीशदये भवत्याम्
आरम्भमात्रमनिदंप्रथमस्तुतीनाम् ।
संदर्शितस्वपरनिर्वहणा सहेथाः
मन्दस्य साहसमिदं त्वयि वन्दिनो मे ॥ १०२

666 प्रायो दये त्वदनुभावमहाम्बुराशौ
प्राचेतसप्रभृतयोऽपि परं तटस्थाः ।
तत्रावतीर्णमतलस्पृशमाप्लुतं मां
पद्मापतेः प्रहसनोचितमाद्रियेथाः ॥ १०३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

667 वेदान्त देशिक पदे विनिवेश्य बालं
देवो दया शतकमेतदवादयन्माम् ।
वैहारिकेण विधिना समये गृहीतं
वीणा विशेषमिव वेङ्कट शैल नाथः ॥ १०४

668 अनवधिमधिकृत्य श्रीनिवासानुकम्पाम्
अवितथ विषयत्वात् विश्वमव्रीडयन्ती ।
विविध कुशल नीवी वेङ्कटेश प्रसूता
स्तुतिरियमनवद्या शोभते सत्त्व भाजाम् ॥ १०५

669 शतकमिदमुदारं सम्यगभ्यस्यमानान्
वृषगिरिमधिरुह्य व्यक्तमालोकयन्ती ।
अनितर शरणानामाधिराज्येऽभिषिञ्चेत्
शमित विमत पक्षा शार्ङ्ग धन्वानुकम्पा ॥ १०६

670 विश्वानुग्रह मातरं व्यतिषजत्स्वर्गापवर्गां सुधा-
सध्रीचीमिति वेङ्कटेश्वर कविर्भक्त्या दयामस्तुत ।
पद्यानामिह यद्विधेय भगवत्सङ्कल्प कल्प द्रुमात्
झंझा मारुत धूत चूत नयतः सांपातिकोऽयं क्रमः ॥

671 कामं सन्तु मिथः करम्बित गुणावद्यानि पद्यानि नः
कस्यास्मिञ्छतके सदम्बु कतके दोष श्रुतिं क्षाम्यति ।
[1]निष्प्रत्यूह वृषाद्रि निर्झर [2]झरत्कार च्छलेनोच्चलन्
दीनालम्बन दिव्य दम्पति दया कल्लोल कोलाहलः ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

1 निष्प्रत्यूष 2 झरत्कारच्छलेनोच्चलद्दीना-

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ वैराग्यपञ्चकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

672 क्षोणी कोण शतांश पालन कला दुर्वार गर्वानल-
क्षुभ्यत्क्षुद्र नरेन्द्र चाटु रचना धन्यान् न मन्यामहे ।
देवं सेवितुमेव निश्चिनुमहे योऽसौ दयालुः पुरा
धाना मुष्टि मुचे कुचेल मुनये दत्ते स्म वित्तेशताम् ॥ १

673 सिलं किमनलं भवेदनलमौदरं बाधितुं
पयः प्रसृति पूरकं किमु न धारकं सारसम् ।
अयत्न मल मल्लकं पथि पटच्चरं कच्चरं
भजन्ति विबुधा मुधा ह्यहह कुक्षितः कुक्षितः ॥ २

674 ज्वलतु जलधि क्रोड क्रीडत्कृपीड भव प्रभा-
प्रतिभट पटु ज्वाला मालाकुलो जठरानलः ।
तृणमपि वयं सायं संफुल्ल मल्लि मतल्लिका-
परिमलमुचा वाचा याचामहे न महीश्वरान् ॥ ३

675 दुरीश्वर द्वार बहिर्वितर्दिका-
दुरासिकायै रचितोऽयमञ्जलिः ।
यदञ्जनाभं निरपायमस्ति मे
धनञ्जय स्यन्दन भूषणं धनम् ॥ ४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

676 शरीरपतनावधि प्रभुनिषेवणापादनात्
अविन्धनधनञ्जयप्रशमदं धनं दन्धनम् ।
धनञ्जयविवर्धनं धनमुदूढगोवर्धनं
सुसाधनमबाधनं सुमनसां समाराधनम् ॥ ५

677 नास्ति पित्रार्जितं किञ्चिन्न मया किञ्चिदार्जितम् ।
अस्ति मे हस्तिशैलाग्रे वस्तु पैतामहं धनम् ॥ ६

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ भगवद्ध्यानसोपानम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

678 अन्तर्ज्योतिः किमपि यमिनामञ्जनं योगदृष्टेः
चिन्तारत्नं सुलभमिह नः सिद्धिमोक्षानुरूपम् ।
दीनानाथव्यसनशमनं दैवतं दैवतानां
दिव्यं चक्षुः श्रुतिपरिषदां दृश्यते रङ्गमध्ये ॥ १

679 वेलातीत[1]श्रुतिपरिमलं वेधसां मौलिसेव्यं
प्रादुर्भूतं कनकसरितः सैकते हंसजुष्टे ।
लक्ष्मीभूम्योः करसरसिजैर्लालितं रङ्गभर्तुः
पादाम्भोजं [2]प्रतिफलति मे भावनादीर्घिकायाम् ॥ २

680 चित्ताकारां कटकरुचिभिश्चारुवृत्तानुपूर्वां
काले दूत्यद्रुततरगतिं कान्तिलीलाकलाचीम् ।
जानुच्छायाद्विगुणसुभगां रङ्गभर्तुर्मदात्मा
जङ्घां दृष्ट्वा जननपदवीजाङ्घिकत्वं जहाति ॥ ३

681 कामारामस्थिरकदलिकास्तम्भसंभावनीयं
क्षौमाश्लिष्टं किमपि कमलाभूमि[3]नीलोपधानम् ।
न्यञ्चत्काञ्चीकिरणरुचिरं निर्विशत्यूरुयुग्मं
लावण्यौघद्वयमिव मतिर्मामिका रङ्गयूनः ॥ ४

---

[1] श्रुत [2] फलतु [3] लीलोपधानम् (?)

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

682 संप्रीणाति प्रतिकलमसौ मानसं मे सुजाता
गम्भीरत्वात् क्वचन समये गूढनिक्षिप्तविश्वा ।
नालीकेन स्फुरितरजसा वेधसो निर्मिमाणा
रम्यावर्तद्युतिसहचरी रङ्गनाथस्य नाभिः ॥ ५

683 श्रीवत्सेन प्रथितविभवं श्रीपदन्यासधन्यं
मध्यं बाह्वोर्मणिवररुचा रञ्जितं रङ्गधाम्नः ।
सान्द्रच्छायं तरुणतुलसीचित्रया वैजयन्त्या
सन्तापं मे [1]शमयति धियश्चन्द्रिकोदारहारम् ॥ ६

684 एकं लीलोपहितमितरं बाहुमाजानुलम्बं
प्राप्ता रङ्गे शयितुरखिलप्रार्थनापारिजातम् ।
दृप्ता सेयं दृढनियमिता रश्मिभिर्भूषणानां
चिन्ता[2]हस्तिन्यनुभवति मे चित्रमालानयन्त्रम् ॥ ७

685 साभिप्रायस्मितविकसितं चारुबिम्बाधरोष्ठं
दुःखापाय प्रणयिनि जने दूरदत्ताभिमुख्यम् ।
कान्तं वक्त्रं कनकतिलकालङ्कृतं रङ्गभर्तुः
स्वान्ते गाढं [3]मम विलगति स्वागतोदारनेत्रम् ॥ ८

686 माल्यैरन्तःस्थिरपरिमलैर्वल्लभास्पर्शमान्यैः
कुप्यच्चोलीवचनकुटिलैः कुन्तलैः श्लिष्टमूले ।
रत्नापीडद्युतिशबलिते रङ्गभर्तुः किरीटे
राजन्त्यः स्थितिमधिगता वृत्तयश्चेतसो मे ॥ ९

---

[1] शमयतु [2] अनुभवतु [3] विलगतु मम

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

687 पादाम्भोजं स्पृशति भजते रङ्गनाथस्य जङ्घाम्
ऊरुद्वन्द्वे विलगति शनैरूर्ध्वमभ्येति नाभिम् ।
वक्षस्यास्ते वलति भुजयोर्मामिकेयं मनीषा
वक्त्राभिख्यां पिबति वहते वासनां मौलिबन्धे ॥ १०

688 कान्तोदारैरयमिह भुजैः कङ्कण ज्या किणाङ्कैः
लक्ष्मी धाम्नः पृथुल परिघैर्लक्षिताभीति हेतिः ।
अग्रे किंचिद्भुजग शयनः स्वात्मनैवात्मनः सन्
मध्ये रङ्गं मम च हृदये वर्तते सावरोधः ॥ ११

689 रङ्गास्थाने रसिकमहिते रञ्जिताशेष चित्ते
विद्वत्सेवा विमल मनसा वेङ्कटेशेन क्लृप्तम् ।
अङ्केशेन प्रणिहित धियामारुरुक्षोरवस्थां
भक्तिं गाढां दिशतु भगवद्ध्यान सोपानमेतत् ॥ १२

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीस्तुतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

690 *मानातीत प्रथित विभवां मङ्गलं मङ्गलानां
वक्षः पीठीं मधु विजयिनो भूषयन्तीं स्व कान्त्या ।
प्रत्यक्षानुश्रविक महिम प्रार्थिनीनां प्रजानां
श्रेयो मूर्तिं श्रियमशरणस्त्वां शरण्यां प्रपद्ये ॥ १

691 आविर्भावः कलश जलधावध्वरे वापि यस्याः
स्थानं यस्याः सरसिज वनं विष्णु वक्षःस्थलं वा ।
भूमा यस्या भुवनमखिलं देवि दिव्यं पदं वा
स्तोक प्रज्ञैरनवधि गुणा स्तूयसे सा कथं त्वम् ॥ २

692 स्तोतव्यत्वं दिशति भवती देहिभिः स्तूयमाना
तामेव त्वामनितर गतिः स्तोतुमाशंसमानः ।
सिद्धारम्भः सकल भुवन श्लाघनीयो भवेयं
सेवापेक्षा तव चरणयोः श्रेयसे कस्य न स्यात् ॥ ३

---

*ईशानां जगतोऽस्य वेङ्कटपतेः विष्णोः परां प्रेयसीं
तद्वक्षःस्थल नित्य वास रसिकां तत्क्षान्ति संवर्धनीम् ।
पद्मालंकृत पाणि पल्लव युगां पद्मासनस्थां श्रियं
वात्सल्यादि गुणोज्ज्वलां भगवतीं वन्दे जगन्मातरम् ॥ १

केषुचित् मुद्रितपुस्तकेषु श्लोकोऽयं दृश्यते । प्राचीनतालपत्रेषु तु नास्ति ।
स च नाचार्याणामिति संप्रदायविदः ।

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

693 यत्सङ्कल्पाद्भवति कमले यत्र देहिन्यमीषां
जन्म स्थेम प्रलय रचना जङ्गमाजङ्गमानाम् ।
तत् कल्याणं किमपि यमिनामेक लक्ष्यं समाधौ
पूर्णं तेजः स्फुरति भवती पाद लाक्षा रसाङ्कम् ॥ ४

694 निष्प्रत्यूह प्रणय घटितं देवि नित्यानपायं
विष्णुस्त्वं चेत्यनवधिगुणं द्वन्द्वमन्योन्य लक्ष्यम् ।
शेषश्चित्तं विमल मनसां मौलयश्च श्रुतीनां
संपद्यन्ते विहरण विधौ यस्य शय्या विशेषाः ॥ ५

695 उद्देश्यत्वं जननि भजतोरुज्झितोपाधि गन्धं
प्रत्यग्रूपे हविषि युवयोरेक शेषित्व योगात् ।
पद्मे पत्युस्तव च निगमैर्नित्यमन्विष्यमाणो
नावच्छेदं भजति महिमा नर्तयन् मानसं नः ॥ ६

696 पश्यन्तीषु श्रुतिषु परितः सूरि वृन्देन सार्धं
मध्ये कृत्य त्रिगुण फलकं निर्मित स्थान भेदम् ।
विश्वाधीश प्रणयिनि सदा विभ्रम द्यूत वृत्तौ
ब्रह्मेशाद्या दधति युवयोरक्ष शार प्रचारम् ॥ ७

697 अस्येशाना त्वमसि जगतः संश्रयन्ती मुकुन्दं
लक्ष्मीः पद्मा जलधि तनया विष्णु पत्नीन्दिरेति ।
यन्नामानि श्रुति परिपणान्येवमावर्तयन्तो
नावर्तन्ते दुरित पवन प्रेरिते जन्म चक्रे ॥ ८

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

698 त्वामेवाहुः कतिचिदपरे त्वत्प्रियं लोकनाथं
किं तैरन्तः कलहमलिनैः किंचिदुत्तीर्य मग्नैः ।
त्वत्संप्रीत्यै विहरति हरौ संमुखीनां श्रुतीनां
भावारूढौ भगवति युवां दम्पती दैवतं नः ॥ ९

699 आपन्नार्तिप्रशमनविधौ बद्धदीक्षस्य विष्णोः
आचख्युस्त्वां प्रियसहचरीमैकमत्योपपन्नाम् ।
प्रादुर्भावैरपि समतनुः प्राध्वमन्वीयसे त्वं
दूरोत्क्षिप्तैरिव मधुरता दुग्धराशेस्तरङ्गैः ॥ १०

700 धत्ते शोभां हरिमरकते तावकी मूर्तिराद्या
तन्वी तुङ्गस्तनभरनता तप्तजाम्बूनदाभा ।
यस्यां गच्छन्त्युदयविलयैर्नित्यमानन्दसिन्धौ
इच्छावेगोल्लसितलहरीविभ्रमं व्यक्तयस्ते ॥ ११

701 आसंसारं विततमखिलं वाङ्मयं यद्विभूतिः
यद्भ्रूभङ्गात् कुसुमधनुषः किंकरो मेरुधन्वा ।
यस्यां नित्यं नयनशतकैरेकलक्ष्यो महेन्द्रः
पद्मे तासां परिणतिरसौ भावलेशैस्त्वदीयैः ॥ १२

702 अग्रे भर्तुः सरसिजमये भद्रपीठे निषण्णाम्
अम्भोराशेरधिगतसुधासंप्लवादुत्थितां त्वाम् ।
पुष्पासारस्थगितभुवनैः पुष्कलावर्तकाद्यैः
क्लृप्तारम्भाः कनककलशैरभ्यषिञ्चन् गजेन्द्राः ॥ १३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

703 आलोक्य त्वाममृतसहजे विष्णुवक्षःस्थलस्थां
शापाक्रान्ताः शरणमगमन् सावरोधाः सुरेन्द्राः ।
लब्ध्वा भूयस्त्रिभुवनमिदं लक्षितं त्वत्कटाक्षैः
[1]सर्वाकारस्थिरसमुदयां संपदं निर्विशन्ति ॥ १४

704 आर्तत्राणव्रतिभिरमृतासारनीलाम्बुवाहैः
अम्भोजानामुषसि मिषतामन्तरङ्गैरपाङ्गैः ।
यस्यां यस्यां दिशि विहरते देवि दृष्टिस्त्वदीया
तस्यां तस्यामहमहमिकां तन्वते संपदोघाः ॥ १५

705 योगारम्भत्वरितमनसो युष्मदैकान्त्ययुक्तं
धर्मं प्राप्तुं प्रथममिह ये धारयन्ते धनायाम् ।
तेषां भूमेर्धनपतिगृहादम्बरादम्बुधेर्वा
धारा निर्यान्त्यधिकमधिकं वाञ्छितानां वसूनाम् ॥

706 श्रेयस्कामाः कमलनिलये चित्रमाम्नायवाचां
चूडापीडं तव पदयुगं चेतसा धारयन्तः ।
छत्रच्छायासुभगशिरसश्चामरस्मेरपार्श्वाः
[2]श्लाघाशब्दश्रवणमुदिताः स्रग्विणः सञ्चरन्ति ॥ १७

707 ऊरीकर्तुं कुशलमखिलं जेतुमादीनरातीन्
दूरीकर्तुं दुरितनिवहं त्यक्तुमाद्यामविद्याम् ।
अम्ब स्तम्बावधिकजननग्रामसीमान्तरेखाम्
आलम्बन्ते विमलमनसो विष्णुकान्ते दयां ते ॥ १८

---

1 सर्वाकारस्थितिसमुदयां
2 श्लाघाघोष

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

708 जाताकाङ्क्षा जननि युवयोरेकसेवाधिकारे
मायालीढं विभवमखिलं मन्यमानास्तृणाय ।
प्रीत्यै विष्णोस्तव च कृतिनः प्रीतिमन्तो भजन्ते
वेलाभङ्गप्रशमनफलं वैदिकं धर्मसेतुम् ॥ १९

709 सेवे देवि त्रिदशमहिलामौलिमालार्चितं ते
सिद्धिक्षेत्रं शमितविपदां संपदां पादपद्मम् ।
यस्मिन्नीषन्नमितशिरसो यापयित्वा शरीरं
वर्तिष्यन्ते वितमसि पदे वासुदेवस्य धन्याः ॥ २०

710 सानुप्रासप्रकटितदयैः सान्द्रवात्सल्यदिग्धैः
अम्ब स्निग्धैरमृतलहरीलब्धसब्रह्मचर्यैः ।
घर्मे तापत्रयविरचिते गाढतप्तं क्षणं माम्
आकिञ्चन्यग्लपितमनघैरार्द्रयेथाः[1] कटाक्षैः ॥ २१

711 संपद्यन्ते भवभयतमी [2]भानवस्त्वत्प्रसादात्
भावाः सर्वे भगवति हरौ भक्तिमुद्वेलयन्तः ।
याचे किं [3]त्वामहमिह यतः शीतलोदारशीला
भूयो भूयो दिशसि महतां मङ्गलानां प्रबन्धान् ॥२२

712 माता देवि त्वमसि भगवान् वासुदेवः पिता मे
जातः सोऽहं जननि युवयोरेकलक्ष्यं दयायाः ।
दत्तो युष्मत्परिजनतया देशिकैरप्यतस्त्वं
किं ते भूयः प्रियमिति किल स्मेरवक्त्रा विभासि ॥

---

1 आद्रियेथाः 2 भास्वतः 3 त्वामहमतिभयः ; शीतलोदारशीलां

11

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

713 कल्याणानामविकल निधिः काऽपि कारुण्य सीमा
नित्यामोदा निगम वचसां मौलि मन्दार माला ।
संपद् दिव्या मधु विजयिनः सन्निधत्तां सदा मे
सैषा देवी सकल भुवन प्रार्थना कामधेनुः ॥ २४

714 उपचित गुरु भक्तेरुत्थितं वेङ्कटेशात्
कलि कलुष निवृत्त्यै कल्पमानं प्रजानाम् ।
सरसिज निलयायाः स्तोत्रमेतत् पठन्तः
[1]सकल कुशल सीमा सार्वभौमा भवन्ति ॥ २५

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] सकलकुशलसीमाः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ भूस्तुतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवि तार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

715 सङ्कल्प कल्प लतिकामवधिं क्षमायाः
[1]स्वेच्छा वराह महिषीं सुलभानुकम्पाम् ।
विश्वस्य मातरमकिंचन कामधेनुं
विश्वंभरामशरणः शरणं प्रपद्ये ॥ १

716 [2]त्वं व्याहृतिः प्रथमतः प्रणवः प्रियस्ते[3]
संवेदयत्यखिल मन्त्र गणस्तमेव ।
इत्थं प्रतीत विभवामितरेष्विदानीं
स्तोतुं [4]यथावदवने क इवार्हति त्वाम् ॥ २

717 नित्यं हिताहित विपर्यय बद्ध भावे
त्वद्वीक्षणैक विनिवर्त्य बहु व्यपाये ।
मुग्धाक्षरैरखिल धारिणि मोदमाना
मातः स्तनन्धय धियं मयि वर्तयेथाः ॥ ३

718 सङ्कल्प किंकर चराचर चक्रवालं
सर्वातिशायिनमनन्त शयस्य पुंसः ।
भूमानमात्म विभवैः पुनरुक्तयन्ती
वाचामभूमिरपि भूमिरसि त्वमेका ॥ ४

[1] मायावराह [2] त्वां [3] प्रियं ते [4] यथावदचले

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

719 वेधस्तृणावधि विहारपरिच्छदं ते
विश्वं चराचरतया व्यतिभिद्यमानम् ।
अम्ब [1]त्वदाश्रिततया परिपोषयन्ती
विश्वंभरस्य दयिताऽसि तदेकनामा ॥ ५

720 सर्वंसहेत्यवनिरित्यचलेति मातः
विश्वंभरेति विपुलेति वसुन्धरेति ।
अन्यानि [2]चान्यविमुखान्यभिधान वृत्त्या
नामान्यमूनि कथयन्ति तवानुभावम् ॥ ६

721 तापान् क्षिपन् प्रसविता सुमनोगणानां
प्रच्छाय [3]शीतलतलः प्रदिशन् फलानि ।
त्वत्सङ्गमात् भवति माधवि लब्धपोषः
शाखाशतैरधिगतो हरिचन्दनोऽसौ ॥ ७

722 स्मेरेण वर्धितरसस्य मुखेन्दुना ते
निस्पन्दतां विजहतो निजया प्रकृत्या ।
विश्रान्तिभूमिरसि तत्त्वतरङ्गपङ्क्तेः
वेलेव विष्णुजलधेरपृथग्भवन्ती ॥ ८

723 स्वाभाविके वसुमति श्रुतिभिर्विभाव्ये
पत्युर्महिम्नि भवतीं प्रतिपन्नवासाम् ।
शङ्के विमानवहनप्रतिमासमानाः
स्तम्बेरमप्रभृतयोऽपि वहन्ति सत्त्वाः ॥ ९

---

[1] त्वमाश्रित [2] यान्यभिमुखानि [3] शीतलतरः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

724 संभावयन् मधुरिपुः प्रणयानुरोधात्
वक्षःस्थलेन वरुणालय राजकन्याम् ।
विश्वंभरे बहुमुख प्रतिपन्न भोगः
[1]शेषात्मना तु भवतीं शिरसा दधाति ॥ १०

725 क्रीडा वराह दयिते कृतिनः क्षितीन्द्राः
संक्रन्दनस्तदितरेऽपि दिशामधीशाः ।
आमोदयन्ति [2]भुवनान्यलिकाश्रितानाम्
अम्ब त्वदङ्घ्रि रजसां परिणाम भेदैः ॥ ११

726 भूतेषु यत् त्वदभिमान विशेष पात्रं
पोषं तदेव भजतीति विभावयन्तः ।
भूतं प्रभूत [3]गुण पञ्चकमाद्यमेव
प्रायो निदर्शनतया प्रतिपादयन्ति ॥ १२

727 कान्तस्तवैष करुणा जलधिः प्रजानाम्
आज्ञातिलङ्घन वशादुपजात रोषः ।
अह्नाय विश्व जननि क्षमया भवत्या
सर्वावगाहन सहामुपयात्यवस्थाम् ॥ १३

728 आश्वासनाय जगतां पुरुषे परस्मिन्
आपन्न रक्षण दशामभिनेतुकामे ।
अन्तर्हितेतर गुणादबला स्वभावात्
औदन्वते पयसि मज्जनमभ्यनैषीः ॥ १४

---

1 शेषात्मनाऽपि 2 भुवनान्यलका 3 गुणपञ्चकमाद्यमेतत्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

729 पूर्वं वराहवपुषा पुरुषोत्तमेन
प्रीतेन भोगिसदने समुदीक्षितायाः ।
पादाहताः प्रलयवारिधयस्तवासन्
उद्वाहमङ्गलविधेरुचिता मृदङ्गाः ॥ १५

730 व्योमातिलङ्घिनि विभोः प्रलयाम्बुराशौ
वेशन्तलेश इव मातुमशक्यमूर्तेः ।
सद्यः समुद्रवसने सरसैरकार्षीः
आनन्दसागरमपारमपाङ्गपातैः ॥ १६

731 दंष्ट्राविदारितमहासुरशोणिताङ्कैः
अङ्गैः प्रियस्तव दधे परिरम्भलीलाम् ।
सा ते पयोधिजलकेलिसमुत्थितायाः
सैरन्ध्रिकेव विदधे नवमङ्गरागम् ॥ १७

732 अन्योन्यसंवलनजृम्भिततूर्यघोषैः
संवर्तसिन्धुसलिलैर्विहिताभिषेका ।
एकातपत्रयसि विश्वमिदं गुणैः स्वैः
अध्यास्य भर्तुरधिकोन्नतमंसपीठम् ॥ १८

733 [1]भर्तुस्तमालरुचिरे भुजमध्यभागे
पर्यायमौक्तिकवती पृषतैः पयोधेः ।
तापानुबन्धशमनी जगतां त्रयाणां
तारापथे स्फुरसि तारकिता निशेव ॥ १९

[1] पत्युस्तमाल

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

734 आसक्त वासव शरासन पल्लवैस्त्वां
संवृद्धये शुभ तटिद्गुण जाल रम्यैः ।
देवेशं दिव्य महिषीं धृत सिन्धु तोयैः
जीमूत रत्न कलशैरभिषिञ्चति द्यौः ॥ २०

735 आविर्मदैरमर दन्तिभिरुह्यमानां
रत्नाकरेण रुचिरां रशना गुणेन ।
मातस्त्रिलोक जननीं वन मालिनीं त्वां
माया वराह महिषीमवयन्ति सन्तः ॥ २१

736 [1]निष्कण्टक प्रशम योग निषेवणीयां[2]
छाया विशेष परिभूत[3] समस्त तापाम् ।
स्वर्गापवर्गसरणिं भवतीमुशन्ति
स्वच्छन्द सूकर [4]वधूमवधूत पङ्काम् ॥ २२

737 गण्डोज्ज्वलां गहन कुन्तल दर्शनीयां
शैलस्तनीं तरल निर्झर लम्ब हाराम् ।
श्यामां स्वतस्त्रियुग सूकर गेहिनि त्वं
व्यक्तिं समुद्र वसनामुभयीं बिभर्षि ॥ २३

738 निःसंशयैर्निगम सीमनि विष्णुपत्नि
प्रख्यापितं भृगु मुखैर्मुनिभिः प्रतीतैः ।
पश्यन्त्यनन्य [5]पर धी रस संस्तुतेन
सन्तः समाधि नयनेन तवानुभावम् ॥ २४

---

[1] निष्कण्टकेन विभवेन निषेवणीयां [2] विशेषणीयां [3] विपन्निदाघां
[4] वधूमवधूतपङ्काः; वधूं नवपङ्कजाक्षाम् [5] परधीरससंश्रितेन; परिशीलनसंस्कृतेन

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

739 संचोदिता करुणया चतुरः पुमर्थान्
व्यातन्वती विविध मन्त्र गणोपगीता ।
संचिन्त्यसे वसुमति स्थिर भक्ति वन्धैः
अन्तर्बहिश्च बहुधा प्रणिधान दक्षैः ॥ २५

740 क्रीडा गृहीत कमलादि विशेष चिह्नां
विश्राणिताभय [1]वरां वसुधे [2]सभूतिम् ।
दौर्गत्य दुर्विष विनाश सुधा नदीं त्वां
संचिन्तयन् हि लभते [3]धनदाधिकारान् ॥ २६

741 उद्वेल कल्मष [4]परम्परितादमर्षात्
उत्तंसितेन [5]हरिमञ्जलिनाऽप्यधृष्यम् ।
आकस्मिकोऽयमधिगम्ययति प्रजानाम्
अम्ब त्वदीय करुणा परिणाम एव ॥ २७

742 प्रत्येकमब्द [6]नियुतैरपि दुर्व्यपोहात्
प्राप्ते विपाकसमये जनितानुतापात् ।
[7]नित्यापराध निवहाच्चकितस्य जन्तोः
गन्तुं मुकुन्द चरणौ शरणं [8]क्षमे त्वम् ॥ २८

743 त्राणाभिसंधि [9]सुभगेऽपि सदा मुकुन्दे
संसार तन्त्र वहनेन विलम्बमाने ।
रक्षा विधौ तनुभृतामनघानुकम्पा
मातः स्वयं वितनुषे महतीमपेक्षाम् ॥ २९

---

[1] करां [2] सुभूमिं ; स्वतन्त्रे [3] धनदाधिकारम् [4] परंपरितादमुष्मात्
[5] हरिमञ्जलिनाऽप्रधृष्यं [6] निवहैरपि [7] गाढापराध [8] क्षमा त्वम्
[9] सुलभेऽपि; विमुखेऽपि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

744 धर्मद्रुहं सकलदुष्कृतिसार्वभौमम्
आत्मानभिज्ञमनुतापलवोज्झितं माम् ।
वैतानसूकरपतेश्चरणारविन्दे
सर्वंसहे ननु समर्पयितुं क्षमा त्वम् ॥ ३०

745 तापत्रयीं निरवधिं भवती दयार्द्राः
संसारघर्मजनितां सपदि क्षिपन्तः ।
मातर्भजन्तु मधुरामृतवर्षमैत्रीं
मायावराहदयिते मयि ते कटाक्षाः ॥ ३१

746 पत्युर्दक्षिणपाणिपङ्कजपुटे [1]विन्यस्तपादाम्बुजा
वामं पन्नगसार्वभौमसदृशं पर्यङ्कयन्ती भुजम् ।
पोत्रस्पर्शलसत्कपोलफलका फुल्लारविन्देक्षणा
सा मे पुष्यतु मङ्गलान्यनुदिनं सर्वाणि सर्वंसहा ॥ ३२

747 'अस्येशाना जगत' इति या श्रूयते विष्णुपत्नी
तस्याः स्तोत्रं विरचितमिदं वेङ्कटेशेन भक्त्या ।
श्रद्धाभक्तिप्रचयगुरुणा चेतसा संस्तुवानो
[2]यद्यत्कामः सपदि लभते तत्र तत्र प्रतिष्ठाम् ॥ ३३

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] विन्यस्य पादाम्बुजं [2] यद्यत्काम्यं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

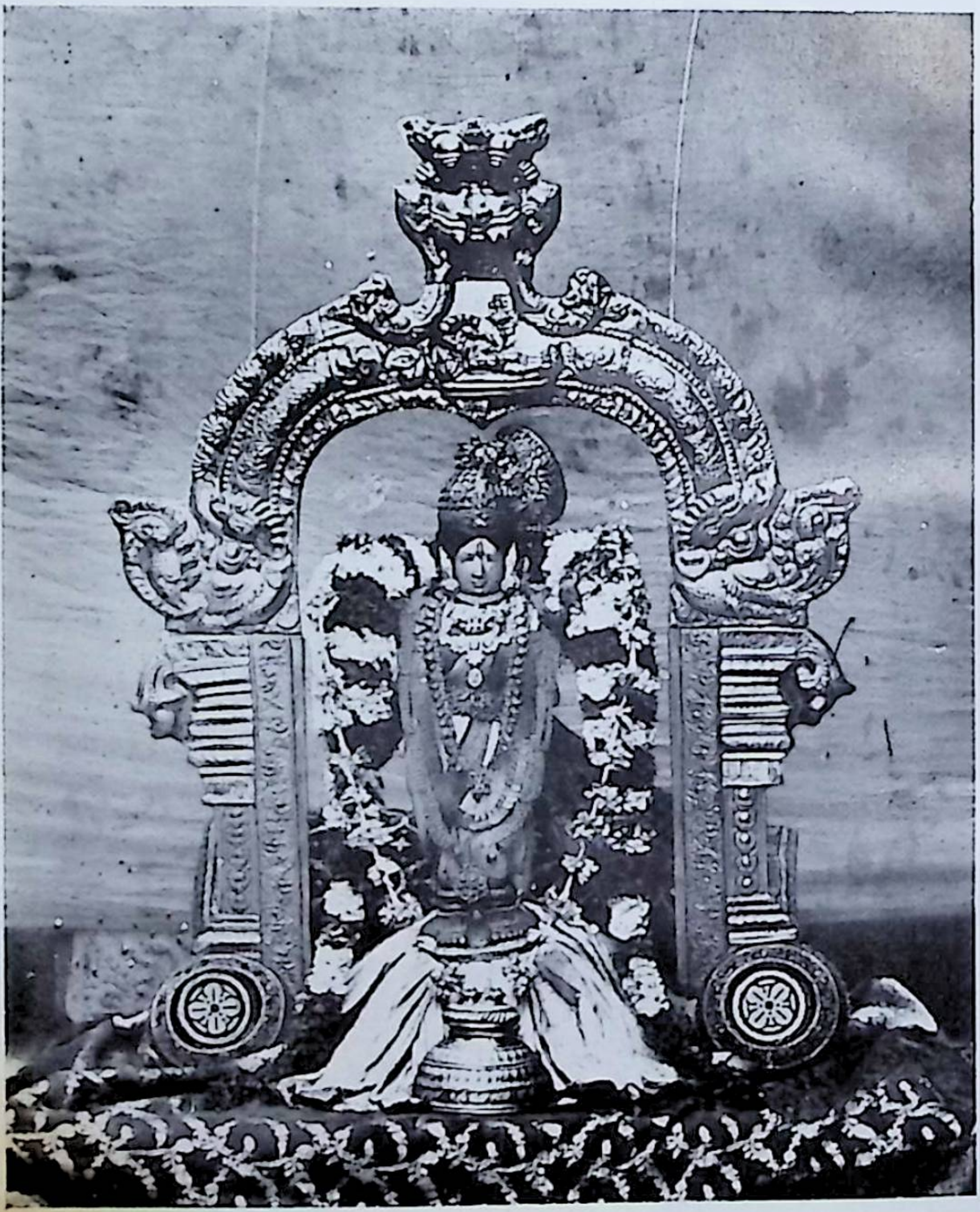

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ गोदास्तुतिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

748 श्रीविष्णुचित्त कुल नन्दन कल्पवल्लीं
श्रीरङ्गराज हरिचन्दन योग दृश्याम् ।
साक्षात् क्षमां करुणया कमलामिवान्यां
गोदामनन्यशरणः शरणं प्रपद्ये ॥ १

749 वैदेशिकः श्रुति गिरामपि भूयसीनां
वर्णेषु माति महिमा न हि मादृशां ते ।
इत्थं विदन्तमपि मां सहसैव गोदे
मौन द्रुहो मुखरयन्ति गुणास्त्वदीयाः ॥ २

750 त्वत्प्रेयसः श्रवणयोरमृतायमानां
तुल्यां त्वदीय मणि नूपुर शिञ्जितानाम् ।
गोदे त्वमेव जननि त्वदभिष्टवार्हां
वाचं प्रसन्न मधुरां मम संविधेयाः[1] ॥ ३

751 कृष्णान्वयेन दधतीं यमुनानुभावं
तीर्थैर्यथावदवगाह्य सरस्वतीं ते ।
गोदे विकस्वर धियां भवती कटाक्षात्
वाचः स्फुरन्ति मकरन्द मुचः कवीनाम् ॥ ४

1 संविधेहि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

752 अस्मादृशामपकृतौ चिरदीक्षितानाम्
अह्नाय देवि दयते यदसौ मुकुन्दः ।
तन्निश्चितं नियमितस्तव मौलिदाम्ना
तन्त्रीनिनाद[1]मधुरैश्च गिरां निगुम्भैः ॥ ५

753 शोणाऽधरेऽपि कुचयोरपि तुङ्गभद्रा
वाचां प्रवाह[2]निवहेऽपि सरस्वती त्वम् ।
अप्राकृतैरपि रसैर्विरजा स्वभावात्
गोदाऽपि देवि कमितुर्ननु नर्मदाऽसि ॥ ६

754 वल्मीकतः श्रवणतो वसुधात्मनस्ते
जातो बभूव स मुनिः कविसार्वभौमः ।
गोदे किमद्भुतमिदं यदमी स्वदन्ते
वक्त्रारविन्दमकरन्दनिभाः प्रबन्धाः ॥ ७

755 भोक्तुं तव प्रियतमं भवतीव गोदे
भक्तिं निजां प्रणयभावनया गृणन्तः ।
उच्चावचैर्विरहसंगमजैरुदन्तैः
शृङ्गारयन्ति हृदयं गुरवस्त्वदीयाः ॥ ८

756 मातः समुत्थितवतीमधि विष्णुचित्तं
विश्वोपजीव्यममृतं वचसा दुहानाम् ।
तापच्छिदं हिमरुचेरिव मूर्तिमन्यां
सन्तः पयोधिदुहितुः सहजां विदुस्त्वाम् ॥ ९

---

[1] सुभगैश्च

[2] विभवेऽपि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

757 तातस्तु ते मधुभिदः स्तुति लेश वश्यात्
कर्णामृतैः स्तुति शतैरनवाप्त पूर्वम् ।
त्वन्मौलि गन्ध सुभगामुपहृत्य मालां
लेभे महत्तर पदानुगुणं प्रसादम् ॥ १०

758 दिक् दक्षिणाऽपि परि पक्त्रिम पुण्य लभ्यात्
सर्वोत्तरा भवति देवि तवावतारात् ।
यत्रैव रङ्गपतिना बहुमान पूर्वं
निद्रालुनापि नियतं निहिताः कटाक्षाः ॥ ११

759 प्रायेण देवि भवती व्यपदेश योगात्
गोदावरी जगदिदं पयसा पुनीते ।
यस्यां समेत्य समयेषु चिरं निवासात्
भागीरथी प्रभृतयोऽपि भवन्ति पुण्याः ॥ १२

760 नागे शयः सुतनु पक्षिरथः कथं ते
जातः स्वयंवर पतिः पुरुषः पुराणः ।
एवं विधाः समुचितं प्रणयं भवत्याः
संदर्शयन्ति परिहास गिरः सखीनाम् ॥ १३

761 त्वद्भुक्त माल्य सुरभीकृत चारु मौलेः
[1]हित्वा भुजान्तर गतामपि वैजयन्तीम् ।
पत्युस्तवेश्वरि मिथः प्रतिघात लोलाः
बर्हातपत्र रुचिमारचयन्ति भृङ्गाः ॥ १४

[1] त्यक्त्वा

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

762 आमोदवत्यपि सदा हृदयंगमाऽपि
रागान्विताऽपि ललिताऽपि गुणोत्तराऽपि ।
मौलिस्रजा तव मुकुन्द किरीटभाजा
गोदे भवत्यधरिता खलु वैजयन्ती ॥ १५

763 त्वन्मौलिदामनि विभोः शिरसा गृहीते
स्वच्छन्द[1]कल्पित सपीति रस प्रमोदाः ।
मञ्जुस्वना मधुलिहो विदधुः स्वयं ते
स्वायंवरं [2]कमपि मङ्गल तूर्य घोषम् ॥ १६

764 विश्वायमान रजसा कमलेन नाभौ
वक्षःस्थले च कमला स्तन चन्दनेन ।
[3]आमोदितोऽपि निगमैर्विभुरङ्घ्रि युग्मे
धत्ते नतेन शिरसा तव मौलि मालाम् ॥ १७

765 चूडापदेन परिगृह्य तवोत्तरीयं
मालामपि त्वदलकैरधिवास्य दत्ताम् ।
प्रायेण रङ्गपतिरेष बिभर्ति गोदे
सौभाग्य संपदभिषेक महाधिकारम् ॥ १८

766 तुङ्गैरकृत्रिम गिरः स्वयमुत्तमाङ्गैः
यं सर्वगन्ध इति सादरमुद्वहन्ति ।
आमोदमन्यमधिगच्छति मालिकाभिः
सोऽपि त्वदीय कुटिलालक वासिताभिः ॥ १९

---

[1] कल्पितनिपीतरसाः प्रमोदात् [2] किमपि [3] आमोदितेऽपि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

767 धन्ये समस्त जगतां पितुरुत्तमाङ्गे
त्वन्मौलि [1]माल्य भर संभरणेन भूयः ।
इन्दीवर स्रजमिवादधति त्वदीया (नि)
आकेकराणि बहुमान विलोकितानि ॥ २०

768 रङ्गेश्वरस्य तव च [2]प्रणयानुबन्धात्
अन्योन्य माल्य परिवृत्तिमभिष्टुवन्तः ।
वाचालयन्ति वसुधे रसिकास्त्रिलोकीं
न्यूनाधिकत्व समता विषयैर्विवादैः ॥ २१

769 दूर्वा दल प्रतिमया तव [3]देह कान्त्या
[4]गोरोचना रुचिरया च रुचेन्दिरायाः ।
आसीदनुज्झित शिखावल कण्ठ शोभं
माङ्गल्यदं प्रणमतां मधुवैरि गात्रम् ॥ २२

770 अर्च्यं समर्च्य नियमैर्निगम प्रसूनैः
नाथं त्वया कमलया च समेयिवांसम् ।
मातश्चिरं निरविशन् निजमाधिराज्यं
[5]मान्या मनु प्रभृतयोऽपि महीक्षितस्ते ॥ २३

771 आर्द्रापराधिनि जनेऽप्यभिरक्षणार्थं
रङ्गेश्वरस्य रमया विनिवेद्यमाने ।
पार्श्वे परत्र भवती यदि तत्र [6]नासीत्
प्रायेण देवि वदनं परिवर्तितं स्यात् ॥ २४

---

[1] माल्यभरसंवरणेन [2] प्रणयानुरोधात् [3] देवि कान्त्या
[4] गोरोचनारचनया च तयेन्दिरायाः [5] मान्यं [6] न स्यात्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

772 गोदे गुणैरपनयन् प्रणतापराधान्
भ्रूक्षेप [1]एव तव भोगरसानुकूलः ।
[2]कर्मानुबन्धिफलदानरतस्य भर्तुः
स्वातन्त्र्य [3]दुर्व्यसनमर्मभिदा निदानम् ॥ २५

773 रङ्गे तटिद्गुणवतो रमयैव गोदे
कृष्णाम्बुदस्य घटितां कृपया सुवृष्ट्या ।
दौर्गत्यदुर्विषविनाशसुधानदीं त्वां
सन्तः प्रपद्य शमयन्त्यचिरेण तापान् ॥ २६

774 जातापराधमपि [4]मामनुकम्प्य गोदे
गोप्त्री यदि त्वमसि युक्तमिदं भवत्याः ।
वात्सल्यनिर्भरतया जननी कुमारं
स्तन्येन वर्धयति दष्टपयोधराऽपि ॥ २७

775 शतमखमणिनीला चारुकल्हारहस्ता
स्तनभरनमिताङ्गी सान्द्रवात्सल्यसिन्धुः ।
अलकविनिहिताभिः स्रग्भिराकृष्टनाथा
विलसतु हृदि गोदा विष्णुचित्तात्मजा नः ॥ २८

776 इति विकसितभक्तेरुत्थितां वेङ्कटेशात्
बहुगुणरमणीयां वक्ति गोदास्तुतिं यः ।
स भवति बहुमान्यः श्रीमतो रङ्गभर्तुः
चरणकमलसेवां शाश्वतीमभ्युपैष्यन् ॥ २९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] एष [2] कर्मानुबन्ध; कर्मानुबद्ध [3] दुर्विपह [4] मां सहसैव

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ दशावतारस्तोत्रम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

777 देवो नः शुभमातनोतु दशधा निर्वर्तयन् भूमिकां
रङ्गे धामनि लब्धनिर्भररसैरध्यक्षितो भावुकैः ।
यद्भावेषु पृथग्विधेष्वनुगुणान् भावान् स्वयं बिभ्रती
यद्धर्मैरिह धर्मिणी विहरते नानाकृतिर्नायिका ॥ १

778 निर्मग्नश्रुतिजालमार्गणदशादत्तक्षणैर्वीक्षणैः
अन्तस्तन्वदिवारविन्दगहनान्यौदन्वतीनामपाम् ।
निष्प्रत्यूहतरङ्गरिङ्गणमिथः प्रत्यूढपाथश्छटा-
डोलारोहसदोहलं भगवतो मात्स्यं वपुः पातु नः ॥ २

779 अव्यासुर्भुवनत्रयीमनिभृतं कण्डूयनैरद्रिणा
निद्राणस्य परस्य कूर्मवपुषो निश्वासवातोर्मयः ।
[1]यद्विक्षेपणसंस्कृतोदधिपयः प्रेङ्खोलपर्यङ्किका-
नित्यारोहणनिर्वृतो विहरते देवः सहैव श्रिया ॥ ३

780 गोपायेदनिशं जगन्ति कुहनापोत्री पवित्रीकृत-
ब्रह्माण्डः प्रलयोर्मिघोषगुरुभिर्घोणारवैर्घुर्घुरैः ।
यद्दंष्ट्राङ्कुरकोटिगाढघटनानिष्कम्पनित्यस्थितिः
ब्रह्मस्तम्बमसौदसौ भगवती मुस्तेव विश्वंभरा ॥ ४

[1] यद्विक्षेपविसंस्थुलो

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

781 प्रत्यादिष्ट पुरातन प्रहरण ग्रामः क्षणं पाणिजैः
अव्यात् त्रीणि जगन्त्यकुण्ठ महिमा वैकुण्ठ कण्ठीरवः ।
यत्प्रादुर्भवनादवन्ध्य जठरा याहच्छिकाद् वेधसां
या काचित् सहसा महासुर गृह स्थूणा पितामह्यभूत् ॥ ५

782 व्रीडा विद्ध वदान्य दानव यशो नासीर धाटी भटः
त्रैयक्षं मकुटं पुनन्नवतु नस्त्रैविक्रमो विक्रमः ।
यत्प्रस्ताव समुच्छ्रित ध्वज पटी वृत्तान्त सिद्धान्तिभिः
स्रोतोभिः सुरसिन्धुरष्टसु दिशा सौधेषु दोधूयते ॥ ६

783 क्रोधाग्निं जमदग्नि पीडन भवं संतर्पयिष्यन् क्रमात्
अक्षत्रामपि सन्ततक्ष य इमां त्रिःसप्त कृत्वः क्षितिम् ।
दत्त्वा कर्मणि दक्षिणां क्वचन तामास्कन्द्य सिन्धुं वसन्
अब्रह्मण्यमपाकरोतु भगवानाब्रह्म कीटं मुनिः ॥ ७

784 पारावार पयो विशोषण कला पारीण कालानल-
ज्वाला जाल विहार हारि विशिख व्यापार घोर क्रमः ।
सर्वावस्थ सकृत्प्रपन्न जनता संरक्षणैक व्रती
धर्मो विग्रहवानधर्म विरतिं धन्वी स तन्वीत नः ॥ ८

785 फक्कत्कौरव [1]पट्टण प्रभृतयः प्रास्त प्रलम्बादयः
तालाङ्कस्य तथाविधा विहृतयस्तन्वन्तु भद्राणि नः ।
क्षीरं शर्करयेव याभिरपृथग्भूताः प्रभूतैर्गुणैः
आकौमारकमस्वदन्त जगते कृष्णस्य ताः केलयः ॥ ९

[1] पत्तन

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

786 नाथायैव नमःपदं भवतु नश्चित्रैश्चरितक्रमैः
भूयोभिर्भुवनान्यमूनि कुहना गोपाय गोपायते ।
कालिन्दी रसिकाय कालिय फणि स्फार स्फटा वाटिका-
रङ्गोत्सङ्ग विशङ्क चंक्रम धुरा पर्याय चर्या यते ॥ १०

787 भाविन्या दशया भवन्निह भव ध्वंसाय नः कल्पतां
कल्की विष्णुयशस्सुतः कलि कथा कालुष्य कूलंकषः ।
निःशेष क्षत कण्टके क्षितितले धारा जलौघैर्ध्रुवं
धर्मं कार्तयुगं प्ररोहयति यन्निस्त्रिंश धाराधरः ॥ ११

788 इच्छामीन विहार कच्छप महा पोत्रिन् यदृच्छा हरे
रक्षा वामन रोष राम करुणा काकुत्स्थ हेला हलिन् ।
क्रीडा वल्लव [1]कल्क वाहन दशा कल्किन्निति प्रत्यहं
जल्पन्तः पुरुषाः पुनन्ति भुवनं पुण्यौघ पण्यापणाः ॥

789 विद्योदन्वति वेङ्कटेश्वरकवौ जातं जगन्मङ्गलं
देवेशस्य दशावतार विषयं स्तोत्रं विवक्षेत यः ।
वक्त्रे तस्य सरस्वती बहुमुखी भक्तिः परा मानसे
शुद्धिः कापि तनौ दिशासु दशसु ख्यातिः शुभा जृम्भते ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

1 कल्कवाहनदशाकल्पिन्निति

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

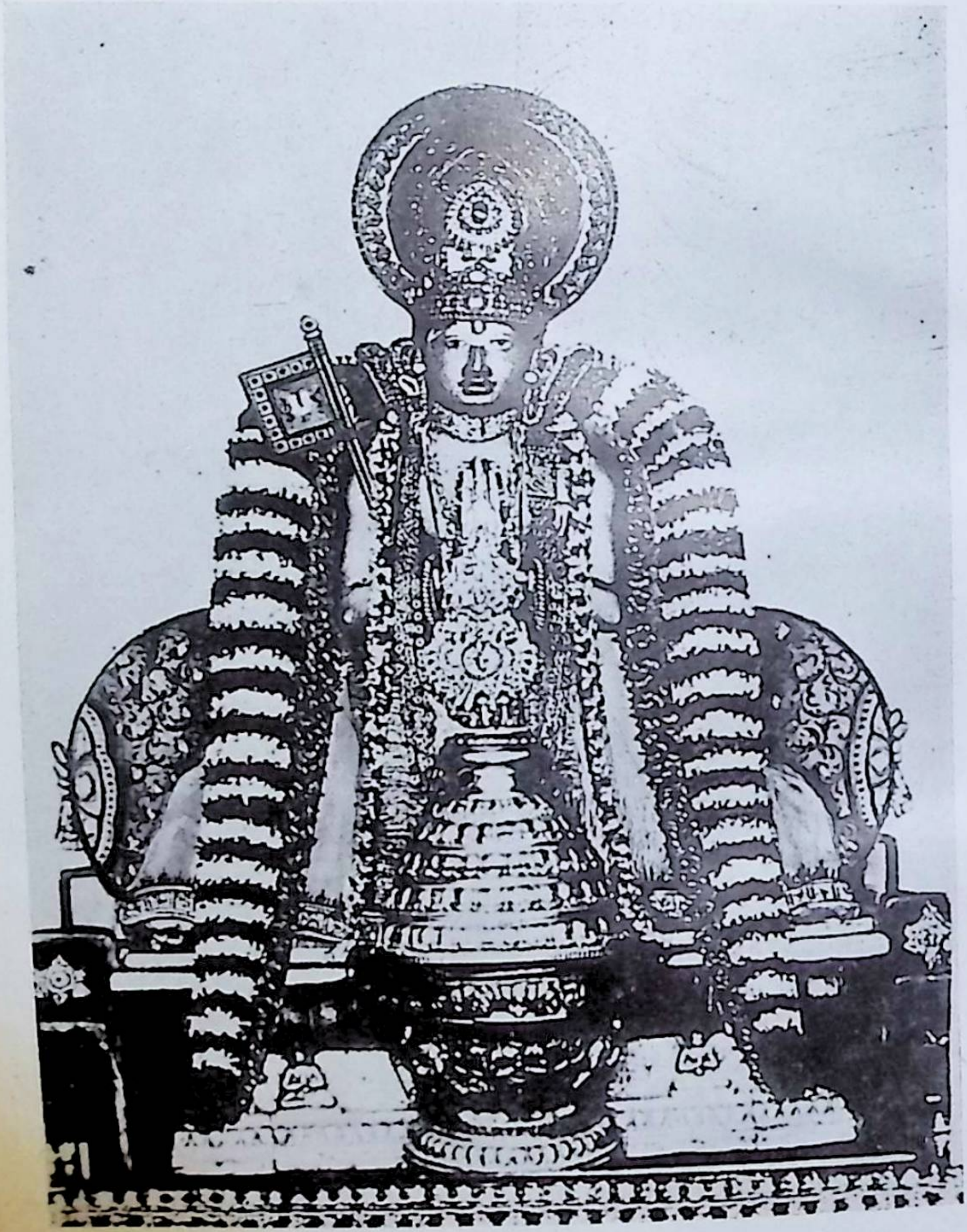

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ यतिराजसप्ततिः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

790 कमप्याद्यं गुरुं वन्दे कमला गृहमेधिनम् ।
प्रवक्ता छन्दसां वक्ता पञ्चरात्रस्य यः स्वयम् ॥ १

791 सह धर्मचरीं शौरेः संमन्त्रित जगद्धिताम् ।
अनुग्रहमयीं वन्दे नित्यमज्ञात निग्रहाम् ॥ २

792 वन्दे वैकुण्ठ सेनान्यं देवं सूत्रवती सखम् ।
यद्वेत्र शिखर स्पन्दे विश्वमेतद् व्यवस्थितम् ॥ ३

793 यस्य [1]सारस्वत स्रोतो वकुलामोद वासितम् ।
श्रुतीनां विश्रमायालं शठारिं तमुपास्महे ॥ ४

794 नाथेन मुनिना [2]तेन भवेयं नाथवानहम् ।
यस्य नैगमिकं तत्त्वं हस्तामलकतां गतम् ॥ ५

795 नमस्याम्यरविन्दाक्षं नाथ भावे व्यवस्थितम् ।
शुद्धसत्त्व मयं शौरेरवतारमिवापरम् ॥ ६

---

[1] सारस्वतं स्रोतो [2] मुनिनाथेन

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

796 अनुज्झित क्षमा योगमपुण्यजन बाधकम् ।
[1]अस्पृष्ट मदिरा गन्धं रामं तुर्यमुपास्महे ॥ ७

797 विगाहे यामुनं तीर्थं साधु बृन्दावने स्थितम् ।
निरस्त जिह्मग स्पर्शे यत्र कृष्णः कृतादरः ॥ ८

798 दया निघ्नं यतीन्द्रस्य देशिकं पूर्णमाश्रये ।
येन विश्वसृजो विष्णोरपूर्यत मनोरथः ॥ ९

799 प्रणामं लक्ष्मण मुनिः प्रतिगृह्णातु मामकम् ।
प्रसाधयति यत्सूक्तिः स्वाधीन पतिकां श्रुतिम् ॥ १०

800 उपवीतिनमूर्ध्व पुण्ड्रवन्तं
त्रिजगत्पुण्य फलं त्रिदण्ड हस्तम् ।
शरणागत सार्थवाहमीडे
शिखया शेखरिणं पतिं यतीनाम् ॥ ११

801 प्रथयन् विमतेषु तीक्ष्ण भावं
प्रभुरस्मत्परिरक्षणे यतीन्द्रः ।
अपृथक्प्रतिपन्न यन्मयत्वैः
ववृधे पञ्चभिरायुधैर्मुरारेः ॥ १२

802 शमितोदय शङ्करादि गर्वः
स्वबलादुद्धृत यादवप्रकाशः ।
अवरोपितवान् श्रुतेरपार्थान्
ननु रामावरजः स [2]एष भूयः ॥ १३

---

[1] अस्पृष्टमदरागं तं [2] एव

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

803 अबहुश्रुत संभवं श्रुतीनां
जरतीनामयथायथ प्रचारम् ।
विनिवर्तयितुं यतीश्वरोक्तिः
विदधे ताः स्थिर नीति पञ्जर स्थाः ॥ १४

804 अमुना तपनातिशायि भूम्ना
यतिराजेन निबद्ध नायक श्रीः ।
महती गुरु पङ्क्ति हार यष्टिः
विबुधानां हृदयङ्गमा विभाति ॥ १५

805 अलून पक्षस्य यति क्षमाभृतो
विभाति वंशे हरितत्वमक्षतम् ।
यदुद्भवाः शुद्ध सुवृत्त शीतलाः
भवन्ति मुक्तावलि भूषणं भुवः ॥ १६

806 अनपाय विष्णुपद संश्रयं भजे
कलया कयाऽपि कलयाऽप्यनुज्झितम् ।
[1]अकलङ्क योगमजडाशयोदयं
यतिराज चन्द्रमुपराग दूरगम् ॥ १७

807 अभिगम्य सम्यगनघाः सुमेधसो
यति चक्रवर्ति पद पद्म पत्तनम् ।
हरि भक्त दास्य रसिकाः परस्परं
क्रय विक्रयार्ह दशया समिन्धते ॥ १८

---

1 अकलङ्कयोगगजडाशयोदितं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

808 परुषातिवाद परिवाद पैशुन-
प्रभृति प्रभूत पतनीय पङ्किला ।
स्वदते ममाद्य सुभगा सरस्वती
यतिराज कीर्ति कतकैर्विशोधिता ॥ १९

809 अनुकल्प भूत मुरभित्पदं सतां
अजहत्त्रिवर्गमपवर्ग वैभवम् ।
चल चित्त वृत्ति विनिवर्तनौषधं
शरणं यतीन्द्र चरणं वृणीमहे ॥ २०

810 श्वसितावधूत परवादि वैभवाः
निगमान्त नीति जलधेस्तल स्पृशः ।
प्रतिपादयन्ति गतिमापवर्गिकीं
यति सार्वभौम पदसात्कृताशयाः ॥ २१

811 मूले निविश्य महतां निगम द्रुमाणां
मुष्णन् प्रतारक भयं धृत नैकदण्डः ।
रङ्गेश भक्तजन मानस राजहंसो
रामानुजः शरणमस्तु मुनिः स्वयं नः ॥ २२

812 सन्मन्त्रवित् क्षिपति संयमिनां नरेन्द्रः
संसार जिह्मग मुखैः समुपस्थितं नः ।
विष्वक् ततं विषय लोभ विषं निजाभिः
गाढानुभाव गरुडध्वज भावनाभिः ॥ २३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

813 नाथः स एष यमिनां नखरश्मिजालैः
अन्तर्निलीनमपनीय तमो मदीयम् ।
विज्ञानचित्रमनघं लिखतीव चित्ते
व्याख्यानकेलिरसिकेन कराम्बुजेन ॥ २४

814 उद्गृह्णतीमुपनिषत्सु निगूढमर्थं
चित्ते निवेशयितुमल्पधियां स्वयं नः ।
पश्येम लक्ष्मणमुनेः प्रतिपन्नहस्ताम्
उन्निद्र[1]पद्मसुभगामुपदेशमुद्राम् ॥ २५

815 आकर्षणानि निगमान्तसरस्वतीनां
उच्चाटनानि बहिरन्तरुपप्लवानाम् ।
पथ्यानि घोरभवसंज्वरपीडितानां
हृद्यानि भान्ति यतिराजमुनेर्वचांसि ॥ २६

816 शीतस्वभावसुभगानुभवः शिखावान्
दोषावमर्दनियतोन्नतिरोषधीशः ।
तापानुबन्धशमनस्तपनः प्रजानां
रामानुजो जयति संवलितत्रिधामा ॥ २७

817 जयति सकलविद्यावाहिनीजन्मशैलो
जनिपथपरिवृत्तिश्रान्तविश्रान्तिशाखी ।
निखिलकुमतिमायाशर्वरीबालसूर्यो
निगमजलधिवेलापूर्णचन्द्रो यतीन्द्रः ॥ २८

[1] सत्त्व

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

818 मुनि बहुमत सारा मुक्ति निश्रेणिकेयं
सुहृदय हृदयानां शाश्वती दिष्ट सिद्धिः ।
[1]शमित दुरित गन्धा संयमीन्द्रस्य सूक्तिः
परिचित गहना नः प्रस्नुवीत प्रसादम् ॥ २९

819 भव मरु परिखिन्न स्फीत पानीय [2]सिन्धुः
दुरित रहित जिह्वा दुग्ध कुल्या सकुल्या ।
श्रुति नयन सनाभिः शोभते लक्ष्मणोक्तिः
नरक मथन सेवास्वाद नाडिंधमा नः ॥ ३०

820 हरिपद मकरन्द स्यन्दिनः संश्रितानां
अनुगत बहुशाखास्तापमुन्मूलयन्ति ।
शमित दुरित गन्धाः संयमीन्द्र प्रबन्धाः
कथक जन मनीषा कल्पना कल्पवृक्षाः ॥ ३१

821 नानाभूतैर्जगति समयैर्नर्म लीलां विधित्सोः
अन्त्यं वर्णं प्रथयति विभोरादिम व्यूह भेदे[3] ।
विश्वं त्रातुं विषय नियतं व्यञ्जितानुग्रहः सन्
विष्वक्सेनो यतिपतिरभूद् वेत्रसारस्त्रिदण्डः ॥ ३२

822 लक्ष्यं बुद्धे रसिक रसना लास्य लीला निदानं
शुद्धास्वादं किमपि जगति श्रोत्र दिव्यौषधं नः ।
लक्ष्यालक्ष्यैः सित जलधिवद्भाति तात्पर्य रत्नैः
लक्ष्मीकान्त स्फटिक मुकुरो लक्ष्मणार्योपदेशः ॥ ३३

---

1 शमित विमत खेदा   2 सिद्धिः   3 भेदैः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

823 स्थितिमवश्रीरयन्त्यतिमनोरथ सिद्धिमतीं
यतिपति संप्रदाय निरपाय धनोपचिताः ।
मधुकर मौलि दघ्न मद दन्तुर दन्ति घटा-
करट कटाह वाहि घन शीकर [1]शीभरिताम् ॥ ३४

824 निरुपधि स्ङ्गवृत्ति रसिकान्नभिताण्डवयन्
निगम विमर्श केलि [2]रसिकैर्निभृतैर्विधृतः ।
गुण परिणद्ध सूक्ति दृढ कोण विघट्टनया
रटति दिशा मुखेषु यतिराज यशः पटहः ॥ ३५

825 इदं प्रथम संभवत्कुमति जाल कूलङ्कषा
मृषा मत विषानल ज्वलित जीव जीवातवः ।
क्षरन्त्यमृतमक्षरं यति पुरन्दरस्योक्तयः
चिरन्तन सरस्वती चिकुर बन्ध सैरन्ध्रिकाः ॥ ३६

826 सुधाशन सुदुर्ग्रह श्रुति समष्टि मुष्टिन्धयः
कथाहवमसौ गतान् कपट सौगतान् खण्डयन् ।
मुनिर्मनसि लक्ष्मणो मुदमुदञ्चयत्यञ्जसा
मुकुन्द गुण मौक्तिक प्रकर शुक्तिभिः सूक्तिभिः ॥ ३७

827 कपर्दि मत कर्दमं कपिल कल्पना वागुरां
दुरत्ययमतीत्य तद् द्रुहिण वन्त्र यन्त्रोदरम् ।
कुदृष्टि कुहना मुखे निपततः परब्रह्मणः
करग्रह विचक्षणो जयति लक्ष्मणोऽयं मुनिः ॥ ३८

---

[1] शीफरिताम्   [2] निरतैः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

828 कणाद परिपाटिभिः कपिल कल्पना नाटकैः
कुमारिल कुभाषितैर्गुरु निबन्धन ग्रन्थिभिः ।
तथागत कथाशतैस्तदनुसारि जल्पैरपि
प्रतारितमिदं जगत् प्रगुणितं यतीन्द्रोक्तिभिः ॥ ३९

829 कथा कलह कौतुक ग्रह गृहीत कौतस्कुत-
प्रथा जलधि संप्लव ग्रसन कुम्भ सम्भूतयः ।
जयन्ति सुधियो [1]यति क्षितिभृदन्तिकोपासना-
प्रभाव परिपक्त्रिम प्रमिति भारती संपदः ॥ ४०

830 यतीश्वर सरस्वती सुरभिताशयानां सतां
वहामि चरणाम्बुजं प्रणति शालिना मौलिना ।
तदन्य मत दुर्मद ज्वलित चेतसां वादिनां
शिरस्सु निहितं मया- पदमदक्षिणं लक्ष्यताम् ॥ ४१

831 भजस्व यतिभूपतेरनिदमादि दुर्वासना-
कदध्व परिवर्तन श्रम निवर्तनीं वर्तनीम् ।
लभस्व हृदय स्वयं रथ पदायुधानुग्रह-
द्रुत प्रहृति निस्त्रुटद्दुरित दुर्वृत्तिं निर्वृतिम् ॥ ४२

832 कुमति विहित ग्रन्थ ग्रन्थि प्रभूत मतान्तर-
ग्रहिल मनसः पश्यन्त्वल्पां यतीश्वर भारतीम् ।
विकट मुरभिद्वक्षः पीठी परिष्करणोचितः
कुल गिरि तुलारोहे भावी कियानिव कौस्तुभः ॥ ४३

[1] यतिक्षितिभृदन्तिकोपासनप्रभाव

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

833 स्थविर निगम स्तोम स्थेयाँ यतीश्वर भारतीं
कुमति फणिति क्षोभ क्षीबाः क्षिपन्तु भजन्तु वा ।
रस परिमल श्लाघा घोष स्फुटत्पुट भेदनं
लवण वणिजः [1]कर्पूरार्घं किमित्यभिमन्वते ॥ ४४

834 वहति महिलामाद्यो वेधास्त्रयी मुखरैर्मुखैः
वर तनुतया वामो भागः शिवस्य विवर्तते ।
तदपि परमं तत्त्वं गोपी जनस्य वशंवदं
मदन कदनैर्न क्लिश्यन्ते यतीश्वर संश्रयाः ॥ ४५

835 निगम पथिक च्छाया शाखी निराश महानिधिः
महित विविध च्छात्र श्रेणी मनोरथ सारथिः ।
त्रि भुवन तमः प्रत्यूषोऽयं त्रिविद्य शिखामणिः
प्रथयति यति क्ष्माभृत्पारावरीमविपर्ययाम् ॥ ४६

836 जड मति मुधा दन्ता दन्ति व्यथौषध सिद्धयः
प्रमिति निधयः प्रज्ञा शालि प्रपालन यष्टयः ।
श्रुति सुरभयः शुद्धानन्दाभिवर्षुक वारिदाः
यम गति कथा विच्छेदिन्यो यतीश्वर सूक्तयः ॥ ४७

837 प्रतिकलमिह प्रत्यक्तत्त्वावलोकन दीपिकाः
यति परिवृढ ग्रन्थाश्चिन्तां निरन्तरयन्ति नः ।
[2]अकलुष परज्ञानौत्सुक्य क्षुधातुर दुर्दशा-
परिणत फल प्रत्यासीदत्फलेग्रहि सुग्रहाः ॥ ४८

---

1 कर्पूरोद्गम् 2 अकलुषपरिज्ञान

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

838 मुकुन्दाङ्घ्रि श्रद्धा कुमुद वन चन्द्रातप निभाः
मुमुक्षामक्षोभ्यां ददति मुनि वृन्दारक गिरः ।
स्व सिद्धान्त ध्वान्त स्थिर कुतुक दुर्वादि परिषद्-
दिवाभीत प्रेक्षा दिनकर समुत्थान परुषाः ॥ ४९

839 निराबाधा बोधायन [1]भणिति निष्यन्द सुभगाः
विशुद्धोपन्यास व्यतिभिदुर शारीरक नयाः ।
अकुण्ठैः कल्पन्ते यतिपति निबन्धा निज मुखैः
अनिद्राण प्रज्ञा रस धमनि वेधाय सुधियाम् ॥ ५०

840 विकल्पाटोपेन श्रुतिपथमशेषं विघटयन्
यदृच्छा निर्दिष्टे यति नृपति शब्दे विरमति ।
वितण्डाहंकुर्वत्प्रतिकथक वेतण्ड पृतना-
वियात व्यापार व्यतिमथन संरम्भ कलहः ॥ ५१

841 प्रतिष्ठा तर्काणां प्रतिपदमृचां धाम यजुषां
परिष्कारः साम्नां परिपणमथर्वाङ्गिरसयोः ।
प्रदीपस्तत्त्वानां प्रतिकृतिरसौ तापस गिरां
प्रसत्तिं संवित्तेः [2]प्रदिशति यतीशान फणितिः ॥ ५२

842 हतावद्ये हृद्ये हरि चरण पङ्केरुह युगे
निबध्नन्त्यैकान्त्यं किमपि यति भूभृत्फणितयः ।
शुनासीर स्कन्द द्रुहिण हर हेरम्ब हुतभुक्-
प्रभेशादि क्षुद्र प्रणति परिहार प्रतिभुवः ॥ ५३

[1] फणिति [2] प्रदिशतु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

843 यथाभूत स्वार्था यति नृपति सूक्तिर्विजयते
सुधा संदोहाब्धिः सुचरित विपक्तिः श्रुतिमताम् ।
कथा दृप्यत्कौतरकुत कलह कोलाहल हत-
त्रिवेदी निर्वेद प्रशमन विनोद प्रणयिनी ॥ ५४

844 श्रुति श्रेणी चूडापद बहुमते लक्ष्मण मते
स्व पक्षस्थान् दोषान् वितथ मतिरारोपयति यः ।
स्व हस्तेनोत्क्षिप्तैः स खलु निज गात्रेषु बहुलं
गलद्भिर्जम्बालैर्गगन तलमालिम्पति जडः ॥ ५५

845 निरालोके लोके निरुपधि पर स्नेह भरितो
यति क्ष्माभृद्दीपो यदि न किल जाज्वल्यत इह ।
अहंकार ध्वान्तं विजहति कथंकारमनघाः
कुतर्क व्यालौघं कुमति मत पाताल कुहरम् ॥ ५६

846 यति क्ष्माभृद्दृष्टं मतमिह नवीनं तदपि किं
ततः प्रागेवान्यद्वद तदपि किं वर्ण निकषे ।
निशाम्यन्तां यद्वा [1] निजमति तिरस्कार विगमात्
निरातङ्काष्टङ्क द्रमिड गुहदेव प्रभृतयः ॥ ५७

847 सुधासारं श्रीमद्यतिवर भुवः श्रोत्र कुहरे
निषिञ्चन्ति न्यञ्चन्निगम गरिमाणः फणितयः ।
यदास्वादाभ्यास प्रचय महिमोल्लासित धियां
सदास्वाद्यं काले तदमृतमनन्तं सुमनसाम् ॥ ५८

---

[1] निजमत

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

848 यति क्षोणीभर्तुर्यदिदमनिदंभोग जनता-
शिरः श्रेणीजुष्टं [1]तदिह [2]दृढबन्धं प्रभवति ।
अविद्यारण्यानी कुहर विहरन्मामक मनः-
प्रमाद्यन्मातङ्ग प्रथम निगलं पाद युगलम् ॥ ५९

849 सवित्री मुक्तानां सकल जगदेनः प्रशमनी
गरीयोभिस्तीर्थैरुपचित रसा यामुन मुखैः ।
[3]निरुच्छेदा निम्नेतरमपि समाप्लावयति मां
यदृच्छा विक्षेपात् यतिपति दया दिव्य तटिनी ॥ ६०

850 चिन्ताशेष दुरर्थ दन्तुर वचः कन्था शत ग्रन्थिलाः
सिद्धान्ता न समिन्धते यतिवर ग्रन्थानु संधायिनी ।
मुक्ता शुक्ति विशुद्ध सिद्ध तटिनी चूडाल चूडापदः
किं कुल्यां कलयेत खण्ड परशुर्मण्डूक मञ्जूषिकाम् ॥

851 वन्दे तं यमिनां धुरन्धरमहं मानान्धकार द्रुहा
पन्थानं परिपन्थिनां निज दृशा रुन्धानमिन्धानया ।
दत्तं येन दया सुधाम्बुनिधिना पीत्वा विशुद्धं पयः
काले नः करिशैल कृष्ण जलदः काङ्क्षाधिकं वर्षति ॥

852 काषायेण गृहीत पीत वसना दण्डैस्त्रिभिर्मण्डिता
सा मूर्तिर्मुरसर्दनस्य जयति त्रय्यन्त संरक्षिणी ।
यत्प्रख्यापित तीर्थ वर्धित धियामभ्यस्यतां यद्गुणान्
आ सिन्धोरनिदंप्रदेश नियता कीर्तिः प्रजागर्ति नः ॥

---

[1] मनसि [2] दृढबद्धं प्रभवतु [3] दुरुच्छेदा

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

853 लिप्से लक्ष्मण योगिनः पदयुगं रथ्या पराग च्छटा-
रक्षारोपण धन्य सूरि परिषत्सीमन्त सीमान्तिकम् ।
भिक्षा पर्यटन क्षणेषु विभरांचक्रे गलत्किल्बिषा
यद्विन्यास मिषेण [1]पत्र मकरी मुद्रां समुद्राम्बरा ॥ ६४

854 नाना तन्त्र विलोभितेन मनसा निर्णीत दुर्नीतिभिः
कष्टं कुत्सित दृष्टिभिर्यतिपतेरादेश वैदेशिकैः ।
व्यासो हासपदी कृतः परिहृतः प्राचेतसश्चेतसः
क्लृप्तः केलि शुकः शुकः स च [2]मुधा बाधाय बोधायनः ॥

855 अर्थ्या तिष्ठति मामिका मतिरसावाजन्म राजन्वती
पत्या संयमिनामनेन जगतामत्याहित च्छेदिना ।
यत्सारस्वत दुग्ध सागर सुधा सिद्धौषधास्वादिनां
प्रस्वापाय न बोभवीति भगवन्माया महायामिनी ॥ ६६

856 शुद्धादेश वशंवदी कृत यति क्षोणीश वाणीशता-
प्रत्यादिष्ट बहिर्गतिः श्रुति शिरः प्रासादमासीदति ।
दुग्धोदन्वदपत्य सन्निधि सदा सामोद दामोदर-
श्लक्ष्णालोकन दौर्ललित्य ललितोन्मेषा मनीषा मम ॥ ६७

857 आस्तां नाम यतीन्द्र पद्धति जुषामाजान शुद्धा मतिः
तच्चाव्याज विदग्ध मुग्ध मधुरं सारस्वतं शाश्वतम् ।
को वा चक्षुरुदञ्चयेदपि पुरः साटोप तर्कच्छटा
शस्त्राशस्त्रि विहार संभृत रणास्वादेषु वादेषु नः ॥ ६८

---

[1] पद्ममकरीमुद्रां

[2] मुधाबोधाय

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

858 पर्याप्तं पर्यचैषं कणचरण कथामाक्षपादं शिशिक्षे
मीमांसा मांसलात्मा समजनिषि मुहुः सांख्य योगौ समाख्यम् ।
इत्थं तैस्तैर्यतीन्द्र त्रुटित वहुमृषा तन्त्र कान्तार पान्थैः
अन्तर्मोह क्षपान्धैरहह किमिह नश्चिन्तनीयं तनीयः ॥ ६९

859 [1]गाथा ताथागतानां गलति गमनिका कापिली क्वाऽपि लीना
क्षीणा काणाद वाणी द्रुहिण हर गिरः सौरभं नारभन्ते ।
क्षामा कौमारिलोक्तिर्जगति गुरुमतं गौरवात् दूरवान्तं
का शङ्का शङ्करादेर्भजति यतिपतौ भद्र वेदीं त्रिवेदीम् ॥

860 विष्वग्व्यापिन्यगाधे यतिनृपति यशःसंपदेकार्णवेऽस्मिन्
श्रद्धा शुद्धावगाहैः शुभमतिभिरसौ वेङ्कटेशोऽभिषिक्तः ।
प्रज्ञादौर्जन्य गर्जत्प्रतिकथक वचस्तूल वातूल वृत्त्या
सप्तत्या सारवत्या समतनुत सतां प्रीतिमेतां समेताम् ॥

861 आशा मतङ्गज गणानविषह्य वेगान्
पादे यति क्षितिभृतः प्रसभं निरुन्धन् ।
कार्यः कथाहव कुतूहलिभिः परेषां
कर्णे स एष कवितार्किक सिंहनादः ॥ ७२

862 उपशमित कुदृष्टि विप्लवानाम्
उपनिषदामुपचार दीपिकेयम् ।
कवलित भगवद्विभूति युग्मां
दिशतु मतिं यतिराज सप्ततिर्नः ॥ ७३

[1] गाघा

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

863 करतलामलकीकृत [1]सत्पथाः
श्रुतिवतंसित सूनृत सूक्तयः ।
दिवस तारकयन्ति समत्सरान्
यति पुरन्दर सप्तति सादराः ॥ ७४

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] सत्कथाः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

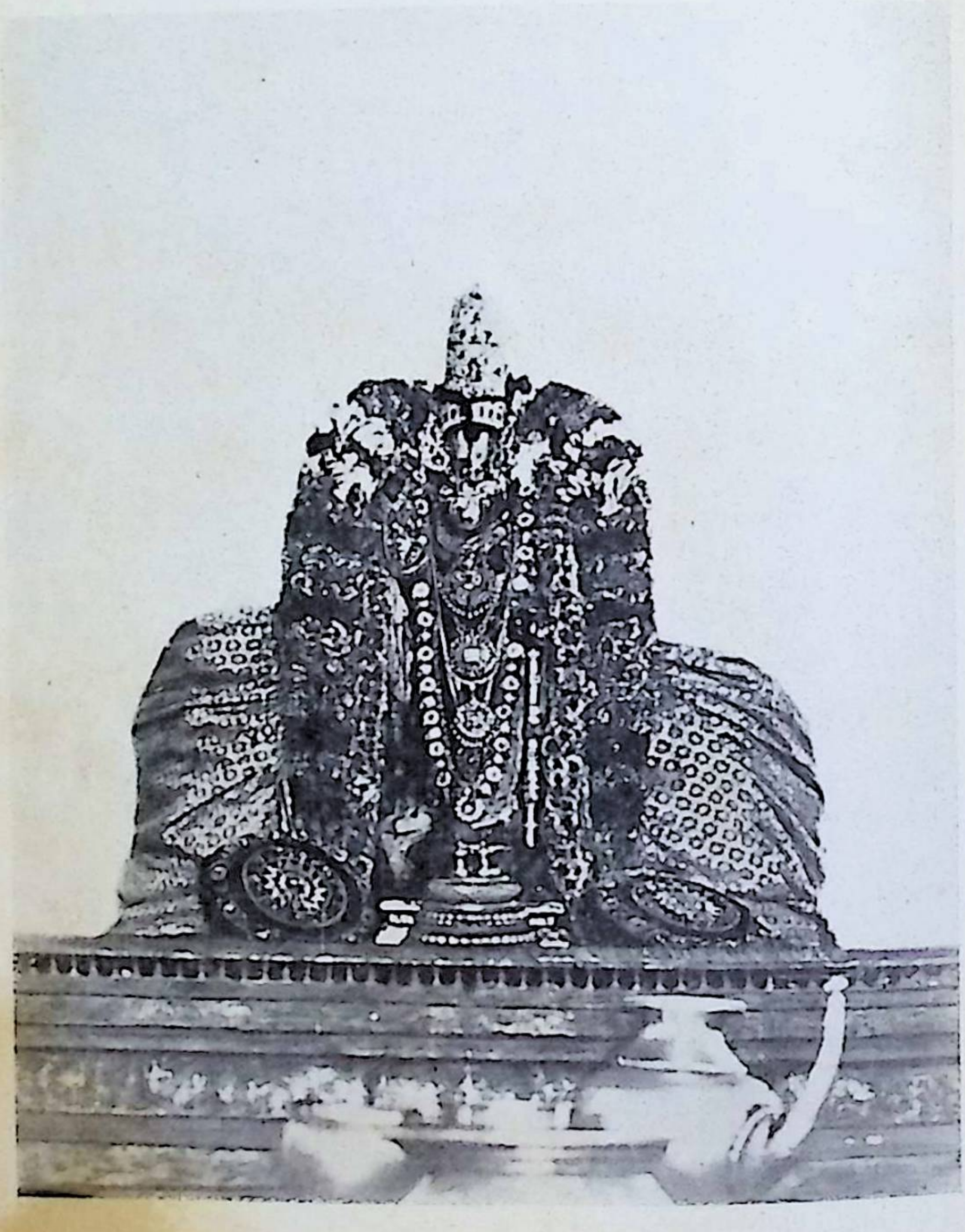

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ न्यासतिलकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

864 [1]गुरुभ्यस्तद्गुरुभ्यश्च नमोवाकमधीमहे ।
वृणीमहे च तत्राद्यौ दंपती जगतां पती ॥ १

865 प्रायः प्रपदने पुंसां पौनःपुन्यं निवारयन् ।
हस्तः श्रीरङ्गभर्तुर्माम् अव्यादभयमुद्रितः ॥ २

866 अनादेर्निःसीम्नो दुरितजलधेर्यन्निरुपमं
विदुः प्रायश्चित्तं यदु रघुधुरीणाशय विदः ।
तदारम्भे तस्या गिरमवदधानेन मनसा
प्रपद्ये तामेकां श्रियमखिलनाथस्य महिषीम् ॥ ३

867 महेन्द्राद्या विष्णुप्रभृतिषु महत्त्वप्रभृतिवत्
प्रपत्तव्ये तत्त्वे परिणमितवैशिष्ट्यविभवाम् ।
अधृष्यत्वं धृत्वा कमितुरभिगम्यत्वजननीं
श्रियं शीतापाङ्गामहमशरणो यामि शरणम् ॥ ४

868 स्वतः सिद्धः श्रीमानमितगुणभूमा करुणया
विधाय ब्रह्मादीन् वितरति निजादेशमपि यः ।
प्रपत्त्या साक्षात् वा भजनशिरसा वाऽपि सुलभं
मुमुक्षुर्देवेशं तमहमधिगच्छामि शरणम् ॥ ५

[1] इदं पद्यं प्राचीनेषु तालपत्रकोशेषु केषुचन न दृश्यते ।

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

869 वृन्दानि यः स्ववशयन् व्रजसुन्दरीणां
बृन्दावनान्तरभुवां सुलभो बभूव ।
श्रीमानशेषजनसंग्रहणाय शेते
रङ्गे भुजङ्गशयने स महाभुजङ्गः ॥ ६

870 रङ्गास्तीर्णभुजङ्गपुङ्गववपुः पर्यङ्कवर्यं गतौ
सर्गस्थित्यवसानकेलिरसिकौ तौ दंपती नः पती ।
नाभीपङ्कजशायिनः श्रुतिसुखैरन्योन्यबद्धस्मितौ
डिम्भस्याम्बुजसंभवस्य वचनैरोंतत्सदित्यादिभिः ॥ ७

871 घनकरुणारसौघभरितां परितापहरां
नयनमहश्छटां मयि तरङ्गय रङ्गपते ।
दुरितहुताशनस्फुरितदुर्दमदुःखमषी-
मलिनितविश्वसौधदुरपह्नववर्णसुधाम् ॥ ८

872 दुर्मोचोद्भटकर्मकोटिनिविडोऽप्यादेशवश्यः कृतो
बाह्यैर्नैव विमोहितोऽस्मि कुदृशां पक्षैर्न विक्षोभितः ।
यो माहानसिको महान् यतिपतेर्नीतश्च तत्पौत्रजान्
आचार्यानिति रङ्गधुर्य मयि ते स्वल्पावशिष्टो भरः ॥

873 आर्तेष्वाशुफला तदन्यविषयेऽप्युच्छिन्नदेहान्तरा
वह्न्यादेरनपेक्षणात् तनुभृतां सत्यादिवद् व्यापिनी ।
श्रीरङ्गेश्वर यावदात्मनियतत्वत्पारतन्त्र्योचिता
त्वय्येव त्वदुपायधीरपिहितस्वोपायभावाऽस्तु मे ॥ १०

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

874 त्वय्याचार्यैर्विनिहित भरास्तावका रङ्गनाथ
त्वत्कैङ्कर्य प्रवण मनसस्त्वद्गुणास्वाद मत्ताः ।
त्वय्येकस्मिन्नपि विजहतो मुक्तवत् साधनत्वं
त्वच्छेषत्व स्वरस रसिकाः सूरयो मे स्वदन्ताम् ॥ ११

875 कल्प स्तोमेऽप्यपास्त त्वदितर [1]गतयोऽशक्ति धी भक्ति भूम्ना
रङ्गेश प्रातिकूल्य [2]क्षरण परिणमन्निर्विघातानुकूल्याः ।
त्रातारं त्वामभेद्याच्छरण वरणतो नाथ निर्विघ्नयन्तः
त्वन्निक्षिप्तात्म [3]रक्षां प्रति रभस जुषः स्व प्रवृत्तिं त्यजन्ति ॥

876 [4]त्यक्तोपाय व्यपायांस्तदुभय करणे सत्रपान् सानुतापान्
भूयोऽपि त्वत्प्रपत्त्या प्रशमित कलुषान् हन्त सर्वंसहस्त्वम् ।
रङ्गिन् न्यासान्तरङ्गाखिल जन हितता गोचर [5]त्वन्निदेश-
प्रीति प्राप्त स्ववर्णाश्रम शुभ चरितान् पासि धन्यान् अनन्यान् ॥

877 शोकास्पदांश मथनः श्रयतां भवाब्धौ
रागास्पदांश सहजं न रुणत्सि दुःखम् ।
नो चेदमी जगति रङ्ग धुरीण भूयः
क्षोदिष्ठ भोग रसिकास्तव न स्मरेयुः ॥ १४

878 हेतुर्वैधे विमर्शे भजनवदितरत् किं त्वनुष्ठान काले
वेद्य त्वद्रूप भेदो विविध इह स तूपायतान्यानपेक्षा ।
रङ्गिन् प्रारब्ध भङ्गात् [6]फलमधिकमनावृत्तिरुक्तेष्टिवत् स्यात्
नाना शब्दादि भेदात् प्रपदन भजने सूचिते सूत्र कारैः ॥

---

1 गतयः शक्ति 2 क्षपण 3 रक्षाः 4 त्यक्त्वोपायव्यपायान्
5 त्वन्निदेशात् 6 फलमधिकमनावृत्तिरुक्तेष्टिवत्तत्

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

879 भक्तौ रङ्गपते यथा खलु पशुच्छागादिवत् वेदन-
ध्यानोपासनदर्शनादि वचसामिच्छन्त्यभिन्नार्थताम् ।
व्यक्त्यैक्याच्छरणागति प्रपदन त्यागात्म निक्षेपण-
न्यासाद्येषु तथैव तन्त्र निपुणैः पर्यायता स्मर्यते ॥ १६

880 विश्वासायासभूम्ना[1] न्यसन भजनयोर्गौरवे को विशेषः
तत्सद्भावेऽपि धर्मान्तर इव घटते कर्तृभेदाद् विकल्पः ।
तद्भेदो रङ्गशायिन्ननितरगतिताद्युत्थ शोकातिरेकात्
सद्विद्यादौ विकल्पस्त्वभिमति भिदया तेन तत्रैकराश्यम् ॥

881 ध्रुवमधिकृति भेदात् कर्मवत् रङ्गशायिन्[2]
फलति फलमनेकं त्वत्पदे भक्तिरेका ।
शरण वरण वाणी सर्व हेतुस्तथाऽसौ
कृपण भजन निष्ठा बुद्धि दौर्बल्य काष्ठा ॥ १८

882 कर्तव्यं सकृदेव हन्त कलुषं सर्वं ततो नश्यति
ब्रह्मेशादि सुदुर्लभं पदमपि प्राप्यं मया द्रागिति ।
[3]विश्वास प्रतिबन्धिचिन्तनमिदं पर्यस्यति न्यस्यतां
रङ्गाधीश रमापतित्व सुभगं नारायणत्वं तव ॥ १९

883 धी कर्म भक्ति रहितस्य कदाऽप्यशक्त्या
रङ्गेश भाव कलुष प्रणति द्वयोक्तेः ।
मन्ये बलं प्रबल दुष्कृत शालिनो मे
त्वन्मूल देशिक कटाक्ष निपातमाद्यम् ॥ २०

---

1 भूम्नोर्न्यसन 2 वासिन् 3 विश्वासप्रतिबन्धचिन्तनमिदं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

884 अन्धोऽनन्धग्रहणवशगो याति रङ्गेश यद्वत्
पङ्गुर्नौकाकुहरनिहितो नीयते नाविकेन ।
भुङ्क्ते भोगानविदितनृपः सेवकस्यार्भकादिः
त्वत्संप्राप्तौ प्रभवति तथा देशिको मे दयालुः ॥ २१

885 [1]उक्त्वा धनञ्जयविभीषणलक्ष्यया ते
प्रत्याय्य लक्ष्मणमुनेर्भवता वितीर्णम् ।
श्रुत्वा वरं तदनुबन्धमदावलिप्ते
नित्यं प्रसीद भगवन् मयि रङ्गनाथ ॥ २२

886 सकृदपि विनतानां सर्वदे सर्वदेहि (नि)
उपनिषदभिधेये भागधेये विधेये ।
विरमति न कदाचिन्मोहतो हा हतोऽहं
विषमविषयचिन्तामेदुरा मे दुराशा ॥ २३

887 यावज्जीवं जगति [2]नियता देहयात्रा भवित्री
त्यक्ताः सर्वे त्रिचतुरदिनग्लानभोगा नभोगाः ।
दत्ते रङ्गी निजमपि पदं देशिकादेशकाङ्क्षी
किं ते चिन्ते परमभिमतं खिद्यसे यत् पुनस्त्वम् ॥२४

888 अपि मुहुरपराधैरप्रकम्प्यानुकम्पे
वहति महति योगक्षेमवृन्दं मुकुन्दे ।
मदकलुषमनीषा वज्रलेपावलेपान्
अनुगुणयितुमीहे न प्रभूनप्रभूतान् ॥ २५.

---

[1] उक्त्या [2] नियतं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

889 मातर्भारति मुञ्च मानुषचटून् हे देह लब्धैरलं
लुब्धद्वार दुरासिका परिभवैस्तोषं जुषेथा मनः ।
[1]वाचः सीमनि रङ्गधामनि महानन्दोन्नमद्भूमनि
स्वामिन्यात्मनि [2]वेङ्कटेश्वरकवेः स्वेनार्पितोऽयं भरः ॥

890 दास्यं [3]लास्यवताऽनुमत्य मनसा रङ्गेश्वर त्वत्पदे
नित्यं किं करवाण्यहं न तु पुनः कुर्यां [4]कदर्याश्रयाम् ।
मीलच्चक्षुषि वेल्लितभ्रुणि मुहुर्दत्तावमानाक्षरे
भीमे कस्यचिदाढ्यकस्य वदने भिक्षाविलक्षां दृशम् ॥

891 त्वय्येकाञ्जलि किंकरे तनुभृतां निर्व्याजसर्वंसहे
कल्याणात्मनि रङ्गनाथ कमलाकान्ते मुकुन्दे स्थिते ।
स्वामिन् पाहि दयस्व [5]देव कुशलिन् जीव प्रभो भावये (ति)
आलापानवलेपिषु प्रलपितुं जिह्वेति जिह्वा मम ॥ २८

892 त्वयि सति रङ्गधुर्य शरणागतकामदुघे
[6]निरुपधिकप्रवाहकरुणापरिणाहवति ।
परिमितदेशकालफलदान् फलदाकृतिकान्
कथमधिकुर्महे विधिशिवप्रमुखानमुकान् ॥ २९

893 ओमित्यभ्युपगम्य रङ्गनृपतेऽनन्योचितां[7] शेषतां
स्वातन्त्र्यादिमयीमपोह्य[8] महतीमाद्यामविद्यास्थितिम् ।
नित्यासंख्यविसीम [9]भूतिगुणयोर्यामनायासतः
सैवासंपदमिन्दिरेश युवयोरैकान्तिकात्यन्तिकीम् ॥ ३०

---

1 वाचां सीमनि; वाचा सीमनि 2 वेङ्कटेश्वरगुरोः 3 लास्यवताऽनुसृत्य 4 कदर्याश्रयम् 5 देहि कुशलं 6 निरवधिक 7 नान्योचितां 8 मयीम् व्यपोह्य 9 भूम

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

894 आचार्यात् रङ्गधुर्य द्वय समधिगमे लब्धसत्तं[1] तदात्वे
विश्लिष्टाश्लिष्ट पूर्वोत्तर दुरित भरं यापितारब्ध देहम् ।
नीतं त्वत्कैस्त्वया वा निरवधिक दयोद्भूत बोधादिरूपं
त्वद्भोगैक[2]स्वभोगं दयितमनुचरं त्वत्कृते मां कुरुष्व ॥३१

895 विधानं रङ्गेशादधिगतवतो वेङ्कट कवेः
स्फुरद्वर्णं वक्त्रे परिकलयतां न्यास तिलकम् ।
इहामुत्राप्येष प्रणत जन चिन्तामणि गिरिः
स्व पर्यङ्के सेवां दिशति फणि पर्यङ्क रसिकः ॥ ३२

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

1 सत्त्वं

2 स्वभावं

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

|| श्रीः ||

|| न्यासविंशतिः ||

सव्याख्या

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

896 सिद्धं सत्संप्रदाये स्थिरधियमनघं श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठं
सत्त्वस्थं सत्यवाचं समयनियतया साधुवृत्त्या समेतम् ।
डम्भासूयादिमुक्तं जितविषयगणं दीर्घबन्धुं दयालुं
स्खालित्ये शासितारं स्वपरहितपरं देशिकं भूष्णुरीप्सेत् ॥

श्रुतिस्मृत्यादितात्पर्यनिरूढा न्यासविंशतिः ।
स्वयं व्याक्रियतेऽस्माभिः दिङ्मात्रेण सदिच्छया ॥

[1]प्रपत्त्याद्यपरपर्यायां न्यासविद्यां [2]सञ्जिघृक्षुः प्रथमं तत्त्वज्ञानादिमुखेन तदधिकारहेतुभूतमाचार्यसंग्रहणमाह — **सिद्धम्** इति ।

एतेषामाचार्यगुणानां प्रमाणानि — "तद्विज्ञानार्थं स गुरुमेवाभिगच्छेत् समित्पाणिः श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठम्" [3]इत्यादीनि । **श्रोत्रियं** — श्रुतवेदान्तम् । **समयनियतया** — यथाकालं प्रवृत्तया; यद्वा धर्मज्ञसमयव्यवस्थितया । **जितविषयगणं** — स्ववशेन्द्रियवर्गम् । सम्यक् ज्ञानार्थतया गुर्वभिगमनेऽपि स्वेच्छया [4]प्रवर्तमानस्य नियमांशमात्रे [5]विधिरिति ज्ञापनार्थम् ईप्सेत् इति "सन्प्रयोगः"॥

---

1 प्रपत्त्यपरपर्यायां 2 सञ्जिघृक्षः तत्त्वज्ञानादि·········संग्रहमाह 3 इत्यादीनि द्रष्टव्यानि । समयनियतया 4 प्रवृत्तस्य 5 विधिज्ञापनार्थे

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

897 अज्ञान ध्वान्त रोधादघ परिहरणादात्म साम्यावहत्वात्
जन्म प्रध्वंसि जन्म प्रद गरिमतया *दिव्य दृष्टि प्रभावात् ।
निष्प्रत्यूहानृशंस्यान्नियत रसतया नित्य शेषित्व योगात्
आचार्यः सद्भिरप्रत्युपकरण धिया देववत् स्यादुपास्यः ॥२

"आचार्यवान् पुरुषो वेद", "आचार्याद्धैव विदिता विद्या साधिष्ठं [1]प्रापत्", "आचार्यवत्तया मुक्तौ" इत्यादिप्रमाणानुसारतः आचार्यवरणे सिद्धे, "आचार्यदेवो भव" "देवमिवाचार्यमुपासीत" इत्यादिविहितम् । तत्सेवनमाह—**अज्ञानध्वान्त** इति ।

अत्र उक्ता हेतवः आचार्ये भगवति च अन्वीयन्ते । **जन्मप्रध्वंसि-जन्म** – विद्याजन्म । "ब्रह्मविद्याप्रदानस्य देवैरपि न शक्यते । प्रतिप्रदान-मथवा दद्याच्छक्तित आदरात् ॥" इत्याद्यभिप्रेत्य **अप्रत्युपकरणधिया** इत्युक्तम् ॥ २

898 सद्बुद्धिः साधु सेवी समुचित चरितस्तत्त्व बोधाभिलाषी
शुश्रूषुस्त्यक्त मानः प्रणिपतन परः प्रश्नकाल प्रतीक्षः ।
शान्तो दान्तोऽनसूयुः शरणमुपगतः शास्त्र विश्वास शाली
शिष्यः प्राप्तः परीक्षां कृतविदभिमतं तत्त्वतः शिक्षणीयः ॥

सम्यगुपसन्ने सच्छिष्ये "तस्मै स विद्वान्" इत्यादिविहितमाचार्य-कृत्यमाह – **सद्बुद्धिः** इति ।

[2]**अभिमतं** – मोक्षोपयुक्तमर्थजातम् ॥ ३

* दिव्यदृष्टिप्रदानात्; दिव्यदृष्टिप्रभावात् [1] प्रापत् "आचार्यवत्तया मोक्षमामनन्ति"...मुक्तौ "इत्याद्यनुसारतः आचार्यवरणे सिद्धे, "देवमिव. [2] इदं न दृश्यते.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

899 स्वाधीनाशेषसत्ता स्थिति यतन फलं विद्धि लक्ष्मीशमेकं
प्राप्यं नान्यं प्रतीया न च शरणतया कंचिदन्यं वृणीयाः।
एतस्मादेव पुंसां भयमितरदपि प्रेक्ष्य मोज्झीस्तदाज्ञाम्
इत्येकान्तोपदेशः प्रथममिह गुरोरेकचित्तेन धार्यः ॥ ४

मुक्तिकामस्य [1]मूलमन्त्राद्यभिधेयतया शिक्षणीयेऽर्थे प्रधानांशं, तस्य च नित्यानुसन्धेयत्वमाह – **स्वाधीन** इति ॥ ४

900 मोक्षोपायार्हतैवं भवति भवभृतां कस्यचित् क्वाऽपि काले
तद्वद् भक्ति प्रपत्त्योरधिकृति *नियमस्तादृशा स्यान्नियत्या।
शक्ताशक्तादि तत्तत्पुरुष विषयतः स्थाप्यते तद्व्यवस्था
यच्चाहुस्तद्विकल्पः सम इति कतिचित् तत्फलस्याविशेषात् ॥

ईदृशोपदेशलब्धसम्यग्ज्ञानस्य पुरुषस्य "अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम्", "मामेकं शरणं व्रज" इत्यादिभिरपवर्गोपायतया विहितयोः भक्तिप्रपत्त्योः [2]अधिकारिव्यवस्थामाह – **मोक्षोपाय** इति ॥ ५

901 सानुक्रोशे समर्थे प्रपदनमृषिभिः स्मर्यतेऽभीष्टसिद्ध्यै
लोकेऽप्येतत् प्रसिद्धं न च विमतिरिह प्रेक्ष्यते क्वाऽपि तन्त्रे।
तस्मात् कैमुत्य सिद्धं भगवति तु भर न्यास विद्यानुभावं
धर्मस्थेयाश्च पूर्वे स्वकृतिषु बहुधा स्थापयांचक्रुरेवम् ॥ ६

इत्थमधिकारिभेदात् गुरुलघुविकल्पसंभवेऽपि प्रपत्तिप्रभावे दुर्बलबुद्धीन् प्रत्याययति – **सानुक्रोश** इति।

वानरवायसराक्षसद्रौपदीगजेन्द्रसुमुखत्रिशङ्कुशुनश्शेफाद्युपाख्यानैः इति शेषः। **धर्मस्थेयाः** – विवादगोचरधर्मनिर्णेतारः। **पूर्वे** – भगवद्यामुनादयः।

---

[1] मूलमन्त्राद्यभिप्रेततया शिक्षणीये प्रधानांशं तस्य नित्यत्वं चाह. * नियमस्तादृशः

[2] अधिकारव्यवस्थां.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

902 **शास्त्रप्रामाण्यवेदी ननु विधिविषये निर्विशङ्कोऽधिकारी**
विश्वासस्याङ्गभावे पुनरिह विदुषा किं महत्त्वं प्रसाध्यम् ।
मैवं घोरापराधैः सपदि गुरुफले न्यासमात्रेण लभ्ये
शङ्का पार्ष्णिग्रहार्हा शमयितुमुचिता हेतुभिस्तत्तदर्हैः ॥ ७

'अस्त्वेवमतिशङ्कापरिहारेण सर्वशास्त्रसाधारणो विश्वासः, तस्य प्रपत्तिलक्षणवाक्ये महत्त्वेन विशेषणं किमर्थम्?' इत्यनुभाष्य परिहरति — **शास्त्रप्रामाण्य** इति ।

अत्र अर्थस्वभावेन शङ्काप्रकर्षसंभवात् तन्निवृत्त्यै "विदितः स हि धर्मज्ञः", "मित्रभावेन संप्राप्तम्" "सकृदेव प्रपन्नाय" [1]इत्यादिप्रसिद्धशरण्यगुणविशेषादिपरामर्शभूम्ना विश्वासप्रकर्षः संपाद्य इति भावः ॥ ७

903 **नेहाभिक्रान्तिनाशो न च विमतिरिह प्रत्यवायो भवेदि (ति)**
उक्तं कैमुत्यनीत्या प्रपदनविषये योजितं शास्त्रविद्भिः ।
तस्मात् क्षेत्रे तदर्हे सुविदितसमयैर्देशिकैः सम्यगुप्तं
मन्त्राख्यं मुक्तिबीजं परिणतिवशतः कल्पते सत्फलाय ॥

[2]किमीदृशविश्वाससापेक्षया गुरुतरया प्रपत्त्या? "सकृज्जप्तेन मन्त्रेण कृतकृत्यः सुखी भवेत्", "प्रपत्तिवाचैव निरीक्षितुं वृणे", इत्यादिप्रमाणसंप्रदायैः शरणागतिमन्त्रोच्चारणमात्रेणैव मुक्तिः [3]सिध्येदित्यत्राह — **नेहाभिक्रान्तिनाश** इति । **उक्तम्** — [4]कर्मयोगप्रकरणे इति शेषः ।

"सकृदुच्चरितं येन हरिरित्यक्षरद्वयम्" इत्यादि न्यायेन अत्र मन्त्रोच्चारणादिकं यथावस्थितप्रपत्त्यनुष्ठानमुत्पाद्य तन्मुखेनैव मुक्तिं साधयति । यथोक्तं [5]सात्यकितन्त्रे, "अनेनैव तु मन्त्रेण स्वात्मानं मयि निक्षिपेत् । मयि निक्षिप्तकर्तव्यः कृतकृत्यो भविष्यति" — इति ॥ ८

---

[1] इत्यादिशरण्यगुणविशेषादिविमर्शभूतमहाविश्वासादिप्रकर्षः [2] किमीदृशविश्वसापेक्षया.
[3] सिध्येदित्याह. [4] कर्मयोगाधिकारे. [5] सात्वततन्त्रे.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

ननु एवं प्रपत्तिरपि भक्तियोगद्वारेणैव मुक्तिहेतुः स्यात् इत्याशङ्कायां, "मुमुक्षुर्वै शरणमहं प्रपद्ये" इति [1]श्रुतिस्वारस्यसिद्धमव्यवहितमोक्षसाधनत्वं [2]व्यञ्जकान्तरैरपि द्रढयति –

904 **न्यासः प्रोक्तोऽतिरिक्तं तप इति कथितः स्वध्वरश्चास्य कर्ता**
(अ) हिर्बुध्न्योऽप्यन्ववादीदग्रणि दिविषदामुत्तमं गुह्यमेतत् ।
साक्षान्मोक्षाय चासौ श्रुत इह तु मुधा बाधशङ्का गुणाढ्ये
तन्निष्ठो ह्यन्य निष्ठान् प्रभुरतिशयितुं कोटिकोटचंशतोऽपि ॥

प्रोक्तः – "तस्मान्न्यासमेषां तपसामतिरिक्तमाहुः" इति वाक्येन । **कथितः** – "यः समिधा" इत्यारभ्य, "यो नमसा स स्वध्वरः" [3]इत्यृगंशेन । **अन्ववादीत्** – ऋगर्थमन्वभाषत । यथा "समित्साधनकादीनां यज्ञानां न्यासमात्मनः । नमसा योऽकरोद् देवे स स्वध्वर इतीरितः ॥" इति । **अग्रणि दिविषदामुत्तमं गुह्यमेतत्** – "एतद्वै महोपनिषदं देवानां गुह्यम्" इत्यादिश्रुत्या । **तन्निष्ठः** इत्यादिना "सत्कर्मनिरताः शुद्धाः" इत्याद्युक्तप्रपन्नप्रभावो विवृतः । यद्यपि "ओमित्यात्मानं युञ्जीत" इति प्रणवकरणको न्यासः श्रुतः, तथाऽपि तदनर्हाणां तद्विरहेऽपि [4]तन्त्रोक्तप्रकारेण तत्प्रयोगो युज्यते इत्यभिप्रायेण **तन्निष्ठ** इति सामान्योक्तिः। श्रुतिसिद्धेऽपि प्रपदने सामान्यधर्मभूतसत्यवचनादिनयात् सर्वाधिकारत्वं च न विरुद्धम् । "सर्वस्य शरणं [5]सुहृत्", "सर्वलोकशरण्याय" इत्यादिष्वेतदभिप्रेतम् ॥ ९

'सन्तु भाष्योक्तभक्त्यङ्गभूतप्रपत्तिप्रशंसापराणि एतानि वाक्यानि, गुणोपसंहारपादे प्रपत्तेः स्वतन्त्रविद्यात्वस्थापनाभावात्, [6]अनन्यथासिद्धसमानन्यायाभावाच्च' इति शङ्कायां, प्रपदनस्य मोक्षं प्रति पृथगुपायत्वोपपादनं तत्रैव सुस्पष्टमित्याह —

[1] श्रुतिस्वारस्यविरुद्धं [2] व्यञ्जकान्तरेणापि [3] इत्यन्तेन ऋगंशेन....ईशानोऽन्वभाषत । [4]तन्त्रोक्तप्रकारोऽत्र तत्रोक्तप्रकारेण तत्प्रयोगोऽत्र [5]सुहृत" इत्याद्यभिप्रेतम् [6]अनन्यथासिद्धसामान्यन्यायाभावाच

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

905 नाना शब्दादि भेदादिति तु कथयता सूत्रकारेण सम्यक्
न्यासोपासे विभक्ते यजन हवनवच्छब्द भेदादभाक्तात् ।
आख्या रूपादि भेदः श्रुत इतरसमः किं च भिन्नोऽधिकारः
शीघ्र प्राप्त्यादिभिः स्याज्जगुरिति च मधूपासनादौ व्यवस्थाम् ॥

अभाक्तात् – अनौपचारिकात् इत्यर्थः । सद्विद्यादहरविद्यादिषु शब्दभेदो हि तत्तद्गुणविशिष्ट[1]ब्रह्मविषयप्रत्ययावृत्त्यभिधायित्वरूपेणोपपाद्यः; इह तु यागदानहोमादिवत् अपर्यायतयैव [2]व्युत्पत्तेः सिद्धः इति भावः। न्यासविद्या इति **आख्या** । अर्थस्वभावादत्र [3]अभिमतप्रदानसामर्थ्यविशिष्टपर-निरपेक्षरक्षकत्वं **रूपम्** । आदिशब्देन परिकरप्रकरणयोः ग्रहणम् । **इतरसमः** – विद्यान्तरसमः । [4]**किं च** इत्यादिना प्राग्दर्शिताधिकारिभेदस्मारणम् । स्वातन्त्र्येण मोक्षोपायत्वेन सद्विद्यादेः व्यावृत्त इहाधिकारो न स्यादिति शङ्कायां मधुविद्याद्युदाहरणम् । भाष्ये तु प्रपत्तेः भक्त्यङ्गत्वोक्तिः न [5]स्वातन्त्र्यबाधिका; विषयभेदादुभयाकारयोगिषु क्वचिदन्यतरोक्तेरविरोधात् ॥

अङ्गत्वमेव प्रपत्तेः इति पक्षः परिहृतः । अथ स्वातन्त्र्येऽपि निरङ्ग-कत्वपक्षं परिहरति –

906 यत्किंचिद्रक्षणीयं तदवन निपुणे न्यस्यतोऽकिंचनस्य
प्रस्पष्टं लोक दृष्ट्याऽप्यवगमित इह प्रार्थनाद्यङ्ग योगः ।
तस्मात् कर्माङ्गकत्वं व्यपनयति परापेक्षणाभाव वादः
साङ्गे त्वष्टाङ्ग योग व्यवहृति नयतः षड्विधत्वोपचारः ॥११

---

[1] ब्रह्मविषयप्रत्ययवृत्त्यभिधायि [2] उत्पत्तेः सिद्धिः [3] अभयप्रदानसामर्थ्यविशिष्टपरम-कारुणिकतया [4] किं चेत्यादि प्राग्दर्शिताधिकारिभेदस्मारणम् । भाष्ये तु प्रपत्तेः........ । [5] स्वातन्त्र्यविषयबाधिका,.......... उभयाधिकारयोगिषु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

अवगमितः – "तदेकोपायता याच्ञा प्रपत्तिः", "अप्रार्थितो न गोपायेत्", "शरणं च प्रपन्नानाम्" इत्यादिभिः इति शेषः। तस्मात् इत्यादिना "प्रपत्तेः क्वचिदप्येवं परापेक्षा न विद्यते" इत्यस्य [1]निर्विषयत्वशङ्का-व्युदासः। तथा "षड्विधा शरणागतिः" इति वचनात् आग्नेयादिषट्कवत् आनुकूल्यसङ्कल्पादिषट्कं संभूय एकं कारणं स्यादित्यत्रोत्तरम् – साङ्गे तु इत्यादि। "न्यासः पञ्चाङ्गसंयुतः" इति व्यवस्थापकवचनानुगुणमङ्गाङ्गिभाव-समुच्चयेन षड्विधत्ववचनं नेयमिति भावः॥ ११

एवमङ्गाङ्गिभावः सिद्धः। तत्र अवान्तरवैयाकुलीं शमयति —

907 **पञ्चाऽप्यङ्गान्यभिज्ञाः प्रणिजगुरविनाभावभाञ्जि प्रपत्तेः**
कैश्चित् संभावितत्वं यदिह निगदितं तत् प्रपत्त्युत्तरं स्यात्।
अङ्गेष्वङ्गित्ववादः फलकथनमिह द्वित्रिमात्रोक्तयश्च
प्राशस्त्यं तत्र तत्र प्रणिदधति ततः सर्ववाक्यैककण्ठ्यम्॥

प्रपत्तिदशायां प्रातिकूल्यवर्जनाद्यभावे साङ्गस्योपायस्य वैकल्यं स्यात्। पश्चात् तु प्रातिकूल्यस्य संभवेऽपि कृतस्योपायस्य न वैकल्यम्; किंतु प्रत्यवाय-परिहारार्थं यथार्हं प्रतिविधानमेव कार्यम्।

"तथा पुंसामविस्रम्भात् प्रपत्तिः प्रच्युता भवेत्"

इत्येतदपि तात्कालिकविस्रम्भवैकल्याभिप्रायम्। उत्तरकाले सतोऽपि विश्वासस्य पूर्वकृतप्रपत्त्यङ्गत्वाभावेन तद्विरहे प्रपत्तिप्रच्यवनायोगात्। एवं च ब्रह्मास्त्रन्यायदृष्टान्तः अप्यत्र योग्यांशे स्थाप्यः; अन्यथा अतिप्रसङ्गात्। एतेन "उपायापायसंयोगे निष्ठया हीयतेऽनया" इत्येतदपि गतार्थम्, तात्कालिकोपाया-पायसंयोगस्य प्रपत्तिविरोधित्वे तात्पर्यात्। न च आनुकूल्यसङ्कल्पस्य अङ्गत्वेन श्रवणात् सङ्कल्पितकरणमप्यङ्गं, तथा श्रुत्यभावात् यथाश्रुति सङ्कल्पमात्रस्याङ्गत्वे

[1] निरङ्गकत्व

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

[1]सङ्कल्पिताचरणस्य अङ्गत्वकल्पनानुपपत्तेश्च । अकृत्यकरणकृत्याकरण-रूपापायनिवृत्तिस्तु स्वतन्त्रविधेरेव सिध्यति इति नोपप्लवाकाशः । "आनुकूल्येतराभ्यां तु विनिवृत्तिरपायतः" इत्यनेनापि अपायनिवृत्तौ सङ्कल्पादिविशेषस्य तात्कालिकोपयोगः [2]प्रदर्श्यते । अत्र आनुकूल्य-शब्दो हि तत्सङ्कल्पप्रतिपादनपरः, "आनुकूल्यस्य सङ्कल्पः" [3]इत्यादि सिद्धानुवादात् । न च "उपायापाय" इत्यादौ प्रपत्तिनिष्ठाहानिर्विवक्षिता । किंतु उपायापायत्यागविशिष्टमध्यमवृत्तिहानिः । विशेषणाभावेऽपि हि विशिष्टा-भावः सिध्यति । अत एव हि तत्र "अपायसंप्लवे सद्यः प्रायश्चित्तं समाचरेत्" इत्यादिना तावन्मात्रनिमित्तं प्रायश्चित्तमेव विधीयते । न तु पूर्वकृतां प्रपत्तिं प्रच्युतामभिप्रेत्य तत्फलार्थं पुनः प्रपत्तिः ॥ १२

प्रस्तुतमुख्योपचारप्रयोगव्यवस्थापनाय प्रपत्तिलक्षणं शोधयति –

908 रक्षापेक्षा स्वसाह्यप्रणयवति भरन्यास आज्ञादि दक्षे
दृष्टा नाऽत्र प्रपत्ति व्यवहृतिरिह *तन्मेलने लक्षणं स्यात् ।
गेहागत्यादि मात्रे निपततु शरणागत्यभिख्योपचारात्
†यद्वाऽनेकार्थ भावाद्भवति हि विविधः पालनीयत्व हेतुः ॥

प्रणयोऽत्र याच्ञा । **आज्ञा** – आज्ञाकरणम् । **आदि**शब्देन भृति-दानादिसंग्रहः । **अनेकार्थभावात्** – शरणशब्दस्य अनेकार्थरूढत्वादित्यर्थः । प्रपदनरूपत्वाभावेऽपि केषाञ्चित् गृहागमनादीनां रक्ष्यताहेतुत्वं प्रसिद्धमित्यभि-प्रेत्य **भवति च** इत्यादिकमुक्तम् ॥ १३

एवं लौकिकवैदिकसर्वप्रपत्तीनां [4]साधारणरूपमुक्तम् । अथ मोक्षैकप्रयोजनायां प्रपत्तौ सर्वनिवृत्तिधर्मसाधारणं स्वाभाविकपरशेषत्वानुसन्धानादिरूपं विशेषमाह–

[1] संकल्पितकरणस्य अङ्गत्वकल्पनानुपपत्तेश्च । आनुकूल्येतरां [2] प्रदश्यते । अत्र
[3] इत्यादिसिद्धानुवादत्वात् [4] साधारणरूपत्वमुक्तम्
* तन्मेलनं † यद्वा नैकार्थ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

९०९ आत्मात्मीयस्वरूपन्यसनमनुगतं यावदर्थं मुमुक्षोः
तत्त्वज्ञानात्मकं तत् प्रथममथ विधेः स्यादुपाये समेतम् ।
कैङ्कर्याख्ये पुमर्थेऽप्यनुपजति तदप्यर्थना हेतुभावात्
स्वाभीष्टानन्यसाध्यावधिरिह तु भरन्यासभागोऽङ्गिभूतः ॥

आत्मीयं – उपायफलादि । आत्मा च आत्मीयाश्चेति यावन्तः अर्थाः सन्ति प्रमाणसिद्धाः तावतां सर्वेषां भगवच्छेषत्वानुसन्धानं कार्यम् । तच्चानुसन्धानमुपायदशायामपि निवृत्तिधर्मविधिस्वाभाव्यादनुवर्तते । इह चामुत्र च स्वयंप्रयोजने कैङ्कर्ये स्वत एव भवति । अङ्गिभूतभरन्यासांशस्तु न यावदर्थं; किन्तु यथालोकं यावदनन्यसाध्यं स्वाभीष्टं तावत्येव भवतीत्यर्थः ॥ १४

सर्वशक्तौ भरं न्यस्यतः सर्वधर्मत्यागवचनात् वर्णाश्रमादिधर्मरूपमाज्ञाकैङ्कर्यं तदनुविद्धमनुज्ञाकैङ्कर्यं च न स्यातामित्यत्राह –

९१० न्यासादेशेषु धर्मत्यजनवचनतोऽकिञ्चनाधिक्रियोक्ता
कार्पण्यं वाऽङ्गमुक्तं भजनवदितरापेक्षणं वाऽप्यपोढम् ।
दुःसाधेच्छोद्यमौ वा क्वचिदुपशमितावन्यसंमेलने वा
ब्रह्मास्त्रन्याय उक्तस्तदिह न विहतो धर्म आज्ञादिसिद्धः ॥

क्वचित् – चापलात् अशक्यप्रवृत्ते कस्मिंश्चिदधिकारिणि । **अन्यसम्मेलने** – प्रपत्त्यङ्गव्यतिरिक्तानां तदर्थतया स्वीकृतौ । **तत्** – [1]तस्मात् धर्माणां स्वरूपत्यागस्य प्रपत्त्यङ्गत्वाभावात् तेषां प्रपत्त्यङ्गत्वेनानुपादानाच्च इत्यर्थः । सर्वधर्मत्यागवचनस्य अत्र सर्वाविरुद्धेषु अर्थान्तरेषु संभवत्सु तद्विपरीतार्थकल्पनं न युक्तमिति भावः । एतेन अलेपकादिपक्षाश्च प्रतिक्षिप्ताः ॥ १५

ननु यदि प्रपत्तिरुपायः स्यात् तदा हि तस्य अङ्गित्वं, केषांचिदङ्गत्वं च वक्तव्यम् । [2]सा तु तत्तद्वाक्येषु उपायतयोक्तस्य शरण्यस्य विशेषणतया

[1] तस्मात् दत्तः सर्वधर्माणां............प्रपत्त्यर्थत्वेनाप्रतिपादनाच्च [2] अंगित्वं तु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

[1]प्रयुक्तैरेकादिशब्दैः [2]उपायबुद्ध्यनर्हत्वेन [3]व्यवच्छिद्यते । तस्मात् पूर्वोक्तं सर्वमयुक्तमित्यत्राह –

911 आदेष्टुं स्वप्रपत्तिं तदनुगुणगुणाद्यन्वितं स्वं मुकुन्दो
मामित्युक्त्वैकशब्दं वदति तदुचितं तत्र तात्पर्यमूह्यम् ।
तत्प्राप्यप्रापकैक्यं सकलफलदतां न्यासतोऽन्यानपेक्षां
प्राधान्याद्यं च किंचित् प्रथयति स परं श्रीसखे मुक्त्युपाये ॥

तत् – विध्यनुरोधेन नेतव्यत्वात् इति भावः । अन्यथाऽप्युपपन्न सिद्धोपायस्यैक्यं प्रपत्तेः तत्प्रसादोपायत्वं न विरुन्ध्यादिति भावः । [4]एतेन निर्विशेषाद्वैतबुद्धिविधानादिपक्षाश्चात्र निरस्ताः वेदितव्याः ॥ १६

उक्तार्थस्थिरीकरणाय सामान्यत उपायशब्दार्थं (विवृण्वन्) सिद्धसाध्योपायविशेषौ तत्प्रयोजनं च विभजते –

912 स्वाभीष्टप्राप्तिहेतुः स्वयमिह पुरुषैः स्वीकृतः स्यादुपायः
शास्त्रे लोके च सिद्धः स पुनरुभयथा सिद्धसाध्यप्रभेदात् ।
सिद्धोपायस्तु मुक्तौ निरवधिकदयः श्रीसखः सर्वशक्तिः
साध्योपायस्तु भक्तिर्न्यसनमिति पृथक् तद्वशीकारसिद्ध्यै ॥ १७

समर्थितमेव साङ्गभरन्यासं यथावदनुष्ठानाय मुखभेदेन शिक्षयन् तद्विषयकर्तव्यशेषं नास्तीत्याह –

913 अत्यन्ताकिञ्चनोऽहं त्वदपचरणतः संनिवृत्तोऽद्य नाथ
त्वत्सेवैकान्तधीः स्यां त्वमसि शरणमित्यध्यवस्यामि गाढम् ।
त्वं मे गोपायिता स्यास्त्वयि निहितभरोऽस्म्येवमित्यर्पितात्मा
यस्मै स न्यस्तभारः *सकृदथ तु सदा न प्रयस्येत् तदर्थम् ॥

---

1 प्रयुक्तैरेकशब्दैः 2 एकोपायबुद्ध्यनर्हत्वेन 3 व्यवहियते 4 एवं निर्विशेषा
* सकृदिति तु

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

यस्मै प्रयोजनाय इति शेषः । **सकृत्** इत्यनेन [1]उपासनवदावृत्ति-सापेक्षत्वं नास्तीत्युच्यते । "सकृत् कृतः शास्त्रार्थः" इत्यस्यात्रापवादो नास्ति । प्रत्युत "सकृदेव" इत्यादिभिः अनुग्रह एव । **सदा** – यावत्फलप्राप्तीत्यर्थः ।

ननु न्यासनिष्ठमेव "तस्यैवं विदुषः" इति परामृश्य, तत्कर्तव्यत्वेन पुरुषविद्याऽऽम्नाता । सा च "यन्मरणं तदवभृथः" इत्यन्ता यज्ञदृष्टिरूपा च । अतो यावज्जीवं तदर्थं कर्तव्यस्य विधीयमानत्वात्, "न प्रयस्येत् तदर्थम्" इत्यनुपपन्नम् । मैवम् – तत्रापि हि न्यस्तभरस्य कर्तव्यान्तर-नैरपेक्ष्यमेव विवक्षितम् । यदि तु प्रस्तुतविद्याङ्गतयाऽत्र यज्ञक्लृप्तिर्विधीयते तर्हि दर्शपूर्णमासादीनां क्लृप्तिर्न वाच्या । तेषां यज्ञोपयोगित्वाभावात् [2]अश्रुतापूर्वतदन्वितयज्ञान्तरकल्पनमनेकशास्त्रार्थदृष्टिविधिकल्पनं चात्यन्तगौरवो-पहतम् । एकस्यावभृथात् पूर्वमन्येषां क्लृप्तिश्चानुपपन्ना । तस्मात् "एवं शरणमभ्येत्य भगवन्तं सुदर्शनम् । अनुष्ठितक्रतुशतो भवत्येव न संशयः" इतिवत् यज्ञादिकं सर्वमस्य स्वतः संपन्नं भवतीति स्तुतिमात्रे तात्पर्यं ग्राह्यम् । शारीरकभाष्यमपि एतदविरोधेन भाव्यम् ॥ १८

कृतकृत्यस्योत्तरदशायां [3]स्वाधिकारानुगुणं त्याज्यं स्वतन्त्रविधिप्राप्तं कर्तव्य-मनुसन्धेयं प्रार्थनीयं च संगृह्णाति –

914 **त्यक्त्वोपायानपायानपि परमजहन्मध्यमां स्वार्हवृत्तिं**
प्रायश्चित्तं च योग्यं विगतऋणततिर्द्वन्द्ववात्यां तितिक्षुः ।
भक्तिज्ञानादिवृद्धिं परिचरणगुणान् सत्समृद्धिं च *युक्तां
नित्यं याचेदनन्यस्तदपि भगवतस्तस्य यद्वाऽऽप्तवर्गात् ॥

उपायान् – काम्यधर्मान् । **अपायान्** – प्रत्यवायहेतून् । **परं** – केवलम् ; प्रपत्त्युत्तरकालम् वा । **मध्यमां** – उपायापायवर्गानन्विताम् ।

---

[1] उपासनवदस्यावृत्ति [2] अश्रुतपूर्व [3] स्वाधिकाराद्यनुगुणं * युक्त्या

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

स्वार्हवृत्तिं – नित्यरूपां तत्समाननैमित्तिकरूपां च वृत्तिम् "अपायसंप्लवे सद्यः प्रायश्चित्तं समाचरेत् । प्रायश्चित्तिरियं साऽत्र यत्पुनः शरणं व्रजेत् ॥" इत्युक्तमाह – **प्रायश्चित्तं च योग्यम्** इति । **'अजहत्'** इत्यनुषज्यते । "देवर्षिभूतात्मनृणां पितॄणां न किङ्करो नायमृणी च राजन्" इत्याद्युक्तं सूचयति – **विगतऋणततिः** इति । ब्रह्मचर्यादिभिरपाकर्तव्यं भगवत्प्रपन्नस्य [1]प्रपत्त्यैव कृतम्; [2]देवयज्ञादिकं त्वस्य मध्यमवृत्त्यनुप्रविष्टं कैंकर्यमिति भावः । **द्वन्द्व**तितिक्षावचनं प्रारब्धकर्मक्षयदर्शनजनितप्रीतिसूचकम् अव्याकुलकैंकर्योपादानार्थं च । **परिचरणगुणान्** – कैङ्कर्योपकरणभूतान् गन्धपुष्पादीन् । यद्वा फलसङ्गत्यागादीन् । [3]**सत्समृद्धिरपि** कैङ्कर्यानुपयुक्ता नैव [4]याच्येत्यभिप्रायेण [5]**युक्ताम्** इत्युक्तम् । **भगवतः** इत्यादिना देवतान्तरेभ्यस्तदीयेभ्यश्च भक्त्यादिकमपि न याच्यमिति सूच्यते ॥ १९

उक्तप्रकारस्याधिकारिणः स्वाभिमतकाले परमफलप्राप्तिमाह –

915 आज्ञा कैङ्कर्य वृत्तिष्वनघ गुरुजन प्रक्रिया नेमि वृत्तिः
स्वार्हानुज्ञात सेवा विधिषु च शकने यावदिष्टं प्रवृत्तः ।
कर्म प्रारब्ध कार्यं प्रपदन महिम ध्वस्त शेषं द्विरूपं
भुक्त्वा स्वाभीष्ट काले विशति भगवतः पादमूलं प्रपन्नः ॥

प्रपत्त्यङ्गत्वाभावेऽपि, "विहितत्वाच्चाश्रमकर्माऽपि" इति न्यायेन स्वतन्त्राधिकारसिद्धे शक्तस्यास्य कर्तव्यम् **आज्ञाकैङ्कर्यम्** । अकरणे प्रत्यवायरहितम् **अनुज्ञाकैङ्कर्यम्** । **द्विरूपम्** इति – पुण्यपापरूपमित्यर्थः ॥ २०

परमपुरुषार्थसाधिनीं भगवत्प्रपत्तिं प्रमाणतः प्रभावतः प्रवक्तृतश्च विशिंषन् तद्विषयग्रन्थनिर्माणप्रयोजनं च प्रतिपादयति –

---

[1] प्रपत्त्यैवापाकृतं [2] देवयज्ञादि कर्तव्यमस्य [3] सत्समृद्धीरपि [4] याचेत् [5] युक्त्या

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

916 श्रुत्या स्मृत्यादिभिश्च स्वयमिह भगवद्वाक्य वर्गैश्च सिद्धां
स्वातन्त्र्ये पारतन्त्र्येऽप्यनितरगतिभिः सद्भिरास्थीयमानाम् ।
वेदान्ताचार्य इत्थं विविध गुरुजन ग्रन्थ संवादवत्या
विंशत्या न्यासविद्यां व्यवृणुत सुधियां श्रेयसे वेङ्कटेशः ॥२१

"यो ब्रह्माणं विदधाति पूर्वम्" इत्यादिकया **श्रुत्या**; "देवानां[1] दानवानां च", "शरण्यं शरणं च त्वामाहुर्दिव्या महर्षयः", "शरणं त्वां प्रपन्ना ये ध्यानयोगविवर्जिताः" इति **स्मृत्यादिभिश्च**; "स्थिते मनसि सुस्वस्थे", "सकृदेव प्रपन्नाय", "सर्वधर्मान् परित्यज्य" इत्यादिभिः **भगवद्वाक्यवर्गैश्च** । **सिद्धाम्** – प्रमितामित्यर्थः । आप्ततमत्वसूचनायात्र भगवच्छब्दः । **स्वातन्त्र्ये पारतन्त्र्येऽपि** – अव्यवधानेन व्यवधानेन वा मुक्तिसाधनत्वे; यद्वा स्वतन्त्राङ्गत्वविवादेऽपि इत्यर्थः । **गुरुजनग्रन्थाः** – स्तोत्रगद्यादयः ॥ २१

उक्तमुपायं सुखग्रहणाय स्वानुष्ठानमुखेन निगमयति –

917 संसारावर्त वेग प्रशमन शुभदृग्देशिक प्रेक्षितोऽहं
संत्यक्तोऽन्यैरुपायैरनुचित चरितेष्वद्य शान्ताभिसन्धिः ।
निःशङ्कस्तत्त्वदृष्ट्या निरवधिकदयं *प्रार्थ्य संरक्षकं त्वां
न्यस्य त्वत्पादपद्मे वरद निजभरं निर्भरो निर्भयोऽस्मि ॥

अत्र सर्वशक्तौ परमकारुणिके सर्वाभिमतवरप्रदे न्यस्तभरत्वात् [2] निर्भरत्वनिर्भयत्वसिद्धिः ।

---

* प्राप्य [1] देवानां च, शरण्यं शरणं [2] निर्भरत्व-निर्भयत्वादिसिद्धिः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

अयमत्र मुमुक्षोरनुशासनीयसंग्रहः – सदाचार्योपसत्तिपूर्वकं सम्यक्-ज्ञानं संपाद्य, गुरुतरोपायान्तरनिष्पादनाद्यनुगुणज्ञानशक्तिविरहान्निर्विण्णः, स्व-शक्यसकृत्कर्तव्यलघूपायपरामर्शेन प्रत्यवस्थापितः फलसङ्गकर्तृत्वादित्यागयुक्त-साङ्गभरन्यासेन कृतकृत्यः स्वीकृतभरं शरण्यं श्रियःपतिमवलोक्य निर्भरो निर्भयश्च स्वयंप्रयोजनकैङ्कर्येण सुखं वर्तेत इति ॥ २२

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ न्यासदशकम् ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

918 अहं मद्रक्षणभरो मद्रक्षणफलं तथा ।
न मम श्रीपतेरेवेत्यात्मानं निक्षिपेद् बुधः ॥ १

919 न्यस्याम्यकिंचनः श्रीमन्ननुकूलोऽन्यवर्जितः ।
विश्वासप्रार्थनापूर्वम् आत्मरक्षाभरं त्वयि ॥ २

920 *स्वामी स्वशेषं स्ववशं स्वभरत्वेन निर्भरम् ।
स्वदत्तस्वधिया स्वार्थं स्वस्मिन् †न्यस्यति मां स्वयम् ॥ ३

921 श्रीमन्नभीष्टवरद त्वामस्मि शरणं गतः ।
एतद्देहावसाने मां त्वत्पादं प्रापय स्वयम् ॥ ४

922 त्वच्छेषत्वे स्थिरधियं त्वत्प्राप्त्येकप्रयोजनम् ।
निषिद्धकाम्यरहितं कुरु मां नित्यकिंकरम् ॥ ५

923 देवीभूषणहेत्यादिजुष्टस्य भगवंस्तव ।
नित्यं निरपराधेषु कैंकर्येषु नियुङ्क्ष्व माम् ॥ ६

* स्वामिन् † न्यस्यसि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

924 मां मदीयं च निखिलं चेतनाचेतनात्मकम् ।
स्वकैंकर्योपकरणं वरद स्वीकुरु स्वयम् ॥ ७

925 त्वदेक*रक्ष्यस्य मम त्वमेव करुणाकर ।
न प्रवर्तय पापानि प्रवृत्तानि निवर्तय ॥ ८

926 अकृत्यानां च करणं कृत्यानां वर्जनं च मे ।
क्षमस्व निखिलं देव प्रणतार्तिहर प्रभो ॥ ९

927 †श्रीमान् नियतपञ्चाङ्गं मद्रक्षणभरार्पणम् ।
‡अचीकरत् स्वयं स्वस्मिन्नतोऽहमिह निर्भरः ॥ १०

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

* रक्षस्य † श्रीमन् ‡ अचीकरः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ गरुडदण्डकः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

928 नमः पन्नग नद्धाय वैकुण्ठ वश वर्तिने ।
श्रुति सिन्धु सुधोत्पाद मन्दराय गरुत्मते ॥ १

929 गरुडमखिल वेद नीडाधिरूढं *द्विषत्पीडनोत्कण्ठिताकुण्ठ-
वैकुण्ठ पीठीकृतस्कन्धमीडे स्वनीडागतिप्रीतरुद्रासुकीर्तिस्तना-
भोगगाढोपगूढस्फुरत्कण्टकव्रातवेधव्यथावेपमानद्विजिह्वाधिपा-
कल्प विष्फार्यमाण स्फटावाटिका रत्न रोचिश्छटा राजि नीराजितं
कान्ति कल्लोलिनी राजितम् ॥ २

930 जय गरुड सुपर्ण दर्वीकराहार देवाधिपाहारहारिन् दिवौक-
स्पति क्षिप्त दम्भोलि धारा किणाकल्प कल्पान्त वातूल कल्पोदया-
नल्प †वीरायितोद्यच्चमत्कार दैत्यारि जैत्रध्वजारोह निर्धारितोत्कर्ष
संकर्षणात्मन् गरुत्मन् मरुत्पञ्चकाधीश सत्यादि मूर्ते न
कश्चित् समस्ते नमस्ते पुनस्ते नमः ॥ ३

931 नम इदमजहत्सपर्याय पर्याय निर्यात पक्षानिलास्फालनो-
द्वेल पाथोधि वीची चपेटाहतागाध पाताल भांकार संक्रुद्ध नागेन्द्र-
पीडासृणी भाव भास्वन्नख श्रेणये चण्ड तुण्डाय नृत्यद्भुजङ्ग भ्रुवे
वज्रिणे दंष्ट्रया तुभ्यम् अध्यात्मविद्या विधेया विधेया
भवद्दास्यमापादयेथा दयेथाश्च मे ॥ ४

* द्विषत्पीडनोत्कण्ठितारूढवैकुण्ठ † वीरायितोद्यच्चमत्कारि

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

932 मनुरनुगत पक्षि वक्त्र स्फुरत्तारकस्तावकश्चित्र भानुप्रिया- - -
शेखरस्त्रायतां नस्त्रिवर्गापवर्ग प्रसूतिः परव्योम धामन् वलद्वेषि-
दर्प ज्वलद्वालखिल्य प्रतिज्ञावतीर्ण स्थिरां तत्त्व बुद्धिं परां भक्ति-
धेनुं जगन्मूल कन्दे मुकुन्दे महानन्द दोग्ध्रीं दधीथा सुधा-
कामहीनामहीनामहीनान्तक ॥ ५

933 षट्त्रिंशद्गण चरणो
नर परिपाटी नवीन गुम्भ गुणः[1] ।
विष्णुरथ दण्डकोऽयं[2]
विघटयतु विपक्ष वाहिनी व्यूहम् ॥ ६

934 विचित्र सिद्धिदः सोऽयं वेङ्कटेश विपश्चिता ।
गरुडध्वज तोषाय गीतो गरुड दण्डकः ॥ ७

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

[1] गणः [2] कोऽसौ

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

॥ अभीतिस्तवः ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

935 अभीतिरिह यज्जुषां यदवधीरितानां भयं
भयाभय विधायिनो जगति यन्निदेशे स्थिताः ।
तदेतदतिलङ्घित द्रुहिण शंभु शक्रादिकं
रमासखमधीमहे किमपि रङ्गधुर्यं महः ॥ १

936 दया शिशिरताशया मनसि मे सदा जागृयुः
श्रियाध्युषित वक्षसः श्रित मरुद् वृथा सैकताः ।
जगद्दुरित घस्मरा जलधि डिम्भ डम्भ स्पृशः
सकृत्प्रणत रक्षण प्रथित संविदः संविदः ॥ २

937 यदद्य मित बुद्धिना बहुल मोह भाजा मया
गुण ग्रथित काय वाङ्मनस वृत्ति वैचित्र्यतः ।
अतर्कित हिताहित क्रम विशेषमारभ्यते
तदप्युचितमर्चनं परिगृहाण रङ्गेश्वर ॥ ३

938 मरुत्तरणि पावक त्रिदश नाथ कालादयः
स्वकृत्यमधिकुर्वते त्वदपराधतो बिभ्यतः ।
महत् किमपि वज्रमुद्यतमिवेति यच्छ्रूयते
तरत्यनघ तद्भयं य इह तावकः स्तावकः ॥ ४

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

939 भवन्तमिह यः स्वधी नियत चेतनाचेतनं
पनायति नमस्यति स्मरति वक्ति पर्येति वा ।
गुणं कमपि वेत्ति वा तव गुणेश गोपायितुः
कदाचन कुतश्चन क्वचन तस्य न स्याद् भयम् ॥ ५

940 स्थिते मनसि विग्रहे गुणिनि धातु साम्ये सति
स्मरेदखिल देहिनं य इह जातुचित् त्वामजम् ।
तयैव खलु संधया तमथ दीर्घ निद्रावशं
स्वयं विहित संस्मृतिर्नयसि धाम नैःश्रेयसम् ॥ ६

941 रमा दयित रङ्गभू रसण कृष्ण विष्णो हरे
त्रिविक्रम जनार्दन त्रियुग नाथ नारायण ।
इतीव शुभदानि यः पठति नामधेयानि ते
न तस्य यम वश्यता नरक पात भीतिः कुतः ॥ ७

942 कदाचिदपि रङ्गभू रसिक यत्र देशे वशी
त्वदेक नियताशयस्त्रिदश वन्दितो वर्तते ।
तदक्षत तपोवनं तव च राजधानी स्थिरा
सुखस्य सुखमास्पदं सुचरितस्य दुर्गं महत् ॥ ८

943 त्रिवर्ग पथ वर्तिनां त्रिगुण लङ्घनोद्योगिनां
द्विपत्प्रमथनार्थिनामपि च रङ्ग दृश्योदयाः ।
स्खलत्समय कातरी हरण जागरूकाः प्रभो
कर ग्रहण दीक्षिताः क [1]इव ते न दिव्या गुणाः ॥ ९

[1] इह

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

944 बिभेति भवभृत् प्रभो त्वदुपदेश तीव्रौषधात्
कदध्व रस दुर्विषे बलिश भक्षवत् प्रीयते ।
अपथ्य परिहार धी विमुखमित्थमाकस्मिकी
तमप्यवसरे क्रमादवति वत्सला त्वद्दया ॥ १०

945 अपार्थ इति निश्चितः प्रहरणादि योगस्तव
स्वयं वहसि निर्भयस्तदपि रङ्ग[1]पृथ्वीधर ।
स्वरक्षणमिवाभवत् प्रणत रक्षणं तावकं
यदात्थ [2]परमार्थविन्नियतमन्तरात्मेति [3]ते ॥ ११

946 लघिष्ठ सुख सङ्गदैः स्वकृत कर्मनिर्वर्तितैः
कलत्र सुत सोदरानुचर बन्धु संबन्धिभिः ।
धन प्रभृतिकैरपि प्रचुर भीति भेदोत्तरैः
न बिभ्रति धृतिं [4]प्रभो त्वदनुभूति भोगार्थिनः ॥ १२

947 न वक्तुमपि शक्यते नरक गर्भ वासादिकं
वपुश्च बहु धातुकं निपुण चिन्तने तादृशम् ।
त्रिविष्टप सुखं तथा [5]दिवि पदस्य ते दीव्यतः
किमत्र न भयास्पदं भवति रङ्ग पृथ्वीपते ॥ १३

948 भवन्ति सुख भेदतो भय निदानमेव प्रभो
शुभाशुभ विकल्पिता जगति देश कालादयः ।
इति [6]प्रचुरसाध्वसे मयि दयिष्यसे त्वं न चेत्
क [7]इत्थमनुकम्पिता त्वदनुकम्पनीयश्च कः ॥ १४

---

[1] पृथ्वीपते [2] परमात्मा [3] से [4] विभो [5] तव पदस्य देदीप्तः
[6] प्रथित साध्वसे [7] इत्थमनुकम्पते

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

949 सकृत् प्रपदन स्पृशामभय दान नित्यव्रती
न च द्विरभिभाषसे त्वमिति विश्रुतः स्वोक्तितः ।
यथोक्त करणं विदुस्तव तु यातुधानादयः
[1]कथं वितथमस्तु तत् कृपण सार्वभौमे मयि ॥ १५

950 अनुक्षण समुत्थिते दुरित वारिधौ दुस्तरे
यदि क्वचन निष्कृतिर्भवति साऽपि दोषाविला ।
तदित्थमगतौ मयि प्रतिविधानमाधीयतां
स्वबुद्धि परिकल्पितं [2]किमपि रङ्गधुर्य त्वया ॥ १६

951 विषाद बहुलादहं [3]विषय निर्जितो दुर्जयात्
बिभेमि वृजिनोत्तरस्त्वदनुभूति विच्छेदतः ।
मया नियत नाथवानयमिति त्वमर्थापयन्
दयाधन जगत्पते दयित रङ्ग संरक्ष माम् ॥ १७

952 निसर्ग निरनिष्टता तव निरंहसः श्रूयते
ततस्त्रियुग सृष्टिवद्भवति संहृतिः क्रीडितम् ।
तथाऽपि शरणागत प्रणय भङ्ग भीतो भवान्
मदिष्टमिह यद्भवेत् किमपि मा स्म [4]तज्जीहपत् ॥ १८

953 कयाधुसुत वायस द्विरदपुंगव द्रौपदी-
विभीषण भुजंगम [5]व्रजगणाम्बरीषादयः ।
भवत्पद समाश्रिता भय विमुक्तिमापुर्यथा
लभेमहि तथा वयं सपदि [6]रङ्गनाथ त्वया ॥ १९

[1]तयावितथमस्तु [2]सपदि [3]विषयवर्गतो [4]तज्जीहृपः [5]व्रजजनाम्बरीषादयः [6]रङ्गधुर्य

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

954 भयं शमय रङ्गधाम्न्यनितराभिलापस्पृशां
श्रियं वहुलय प्रभो श्रितविपक्षमुन्मूलय ।
स्वयं समुदितं वपुस्तव निशामयन्तः सदा
वयं त्रिदश निर्वृतिं भुवि मुकुन्द विन्देमहि ॥ २०

955 श्रियः परिवृढे त्वयि श्रितजनस्य संरक्षके
सदद्भुतगुणोदधाविति समर्पितोऽयं [1]भरः ।
प्रतिक्षणमतः परं प्रथय रङ्गधामादिषु
प्रभुत्वमनुपाधिकं [2]प्रथितहेतिभिर्हेतिभिः ॥ २१

956 कलिप्रणिधिलक्षणैः कलितशाक्यलोकायतैः
तुरुष्कयवनादिभिर्जगति जृम्भमाणं भयम् ।
प्रकृष्टनिजशक्तिभिः प्रसभमायुधैः पञ्चभिः
क्षितित्रिदशरक्षकैः क्षपय रङ्गनाथ क्षणात् ॥ २२

957 दितिप्रभवदेहभिद् दहनसोमसूर्यात्मकं
तमःप्रमथनं प्रभो समुदितास्त्रवृन्दं स्वतः ।
स्ववृत्तिवशवर्तितत्रिदशवृत्ति चक्रं पुनः
प्रवर्तयतु धाम्नि ते महति धर्मचक्रस्थितिम् ॥ २३

958 मनुप्रभृतिमानिते [3]महति रङ्गधामादिके
दनुप्रभवदारुणैर्दरमुदीर्यमाणं[4] परैः ।
प्रकृष्टगुणक श्रिया वसुधया च सन्धुक्षितः
प्रयुक्त[5]करुणोदधिः प्रशमय स्वशक्त्या स्वयम् ॥ २४

[1] जनः [2] प्रचितहेतिभिः [3] महितरङ्ग [4] दरमुदीयमानं [5] करुणोदधे

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

959 भुजंगम विहंगम प्रवर सैन्यनाथाः प्रभो
तथैव कुमुदादयो [1]नगर गोपुर द्वारपाः ।
अचिन्त्य बल विक्रमास्त्वमिव रङ्ग संरक्षका
जितं त इति वादिनो जगदनुग्रहे जाग्रतु ॥ २५

960 विधिस्त्रिपुरमर्दनस्त्रिदशपुंगवः पावको
यम प्रभृतयोऽपि यद्दिमत रक्षणे न क्षमाः ।
रिरक्षिषति यत्र च प्रतिभयं न किंचित् क्वचित्
स नः प्रतिभटान् प्रभो शमय [2]रङ्गधामादिषु ॥ २६

961 स कैटभ तमो रविर्मधु पराग झञ्झामरुत्
हिरण्य गिरि दारणस्त्रुटित कालनेमि द्रुमः ।
किमत्र बहुना भजद्भव पयोधि मुष्टिंधयः
त्रिविक्रम भवत्क्रमः क्षिपतु मङ्क्षु रङ्गद्विषः ॥ २७

962 यति प्रवर भारती रस भरेण नीतं वयः
प्रफुल्ल पलितं शिरः परमिह क्षमं प्रार्थये ।
निरस्त रिपु संभवे क्वचन रङ्गमुख्ये विभो
परस्पर हितैषिणां परिसरेषु मां वर्तय ॥ २८

963 प्रबुद्ध गुरु वीक्षण प्रथित वेङ्कटेशोद्भवाम्
इमामभयसिद्धये पठत रङ्गभर्तुः स्तुतिम् ।
भयं त्यजत भद्रमित्यभिदधत् स वः केशवः
स्वयं घन घृणा निधिर्गुणगणेन गोपायति ॥ २९

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

---

[1] नगरगोपुरद्वारगाः

[2] रङ्गधामादिके

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

श्रीकुमार वरदाचार्येण कृतं

श्रीमद्वेदान्तदेशिकमङ्गलाशासनम्

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किक केसरी ।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

श्रीमल्लक्ष्मण योगीन्द्र सिद्धान्त विजयध्वजम् ।
विश्वामित्र कुलोद्भूतं वरदार्यमहं भजे ॥

सर्वतन्त्र स्वतन्त्राय सिंहाय कविवादिनाम् ।
वेदान्ताचार्यवर्याय वेङ्कटेशाय मङ्गलम् ॥ १

नभस्य मासि श्रोणायामवतीर्णाय सूरये ।
विश्वामित्रान्वयायास्तु वेङ्कटेशाय मङ्गलम् ॥ २

पिता यस्यानन्तसूरिः पुण्डरीकाक्ष यज्वनः ।
पौत्रो यस्तनयस्तोतारम्बायास्तस्य मङ्गलम् ॥ ३

वेङ्कटेशावतारोऽयं तद्घण्टांशोऽथवा भवेत् ।
यतीन्द्रांशोऽथवेत्येवं वितर्क्यायास्तु मङ्गलम् ॥ ४

श्रीभाष्यकारः पन्थानमात्मना दर्शितं पुनः ।
उद्धर्तुमागतो नूनमित्युक्तायास्तु मङ्गलम् ॥ ५

---

[1] यस्तनयस्तोताद्रयंबाया:

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

यो बाल्ये वरदार्यस्य प्राचार्यस्य परां दयाम् ।
अवाप्य वृद्धिं गमितः तस्मै योग्याय मङ्गलम् ॥ ६

रामानुजार्यादात्रेयान्मातुलात् सकलाः कलाः ।
अवाप विंशत्यब्दे यस्तस्मै प्राज्ञाय मङ्गलम् ॥ ७

श्रुतप्रकाशिका भूमौ येनादौ परिरक्षिता ।
प्रवर्तिता च पात्रेषु तस्मै श्रेष्ठाय मङ्गलम् ॥ ८

सांस्कृतीभिर्द्रामिडीभिः बह्वीभिः कृतिभिर्जनान् ।
यस्समुज्जीवयामास तस्मै सेव्याय मङ्गलम् ॥ ९

यः ख्यातिलाभपूजासु विमुखो वैष्णवे जने ।
क्रयणीयदशां प्राप्तः तस्मै भव्याय मङ्गलम् ॥ १०

यस्मादेव मया सर्वं शास्त्रमग्राहि नान्यतः ।
तस्मै वेङ्कटनाथाय मम नाथाय मङ्गलम् ॥ ११

पित्रे ब्रह्मोपदेष्ट्रे मे गुरवे दैवताय च ।
प्राप्याय प्रापकायास्तु वेङ्कटेशाय मङ्गलम् ॥ १२

यः कृतं वरदार्येण वेदान्ताचार्यमङ्गलम् ।
आशास्तेऽनुदिनं सोऽपि भवेन्मङ्गलभाजनम् ॥ १३

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

भाद्रपदमासगत विष्णुविमलर्क्षे
वेङ्कटमहीध्रपति तीर्थदिनभूते ।
प्रादुरभवज्जगति दैत्य रिपुघण्टा
हन्त कवितार्किक मृगेन्द्र गुरुमूर्त्या ॥

सशंखचक्रलाञ्छनः सदूर्ध्वपुण्ड्रमण्डितः
सकण्ठलग्नसत्तुलस्यनर्घ पद्ममालिकः ।
सितान्तरीय सूत्तरीय यज्ञसूत्र शोभितः
ममाविरस्तु मानसे गुरुः स वेङ्कटेश्वरः ॥

अनन्त सूरि सूनवेऽभिनन्द्यमान वैभवाद्
दिगन्त वादिहंस जैत्रकालमेघ देशिकात् ।
उपात्त सर्वशासनाय हन्त वर्ष विंशतौ
पुनःपुनर्नमस्क्रियाऽस्तु वेङ्कटेश सूरये ॥

कवितार्किक कलभव्रज कवलीकृतसिंहं
कमलापति करुणारस परिवर्धित बोधम् ।
यतिनायक पदपङ्कज युगली परतन्त्रं
भज मानस बुधवेङ्कटपतिदेशिकमनिशम् ॥

गुरौ वादिहंसाम्बुदाचार्यशिष्ये
जना भक्तिहीना यतीन्द्राप्रियाः स्युः ।
यतीन्द्राप्रिया विष्णु कारुण्यदूराः
कुतो मुक्तिवार्ता हि तादृग्विधानाम् ॥

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

वेदे सञ्जातखेदे मुनिजनवचने प्राप्तनित्यावमाने
संकीर्णे सर्ववर्णे सति तदनुगुणे निष्प्रमाणे पुराणे ।
मायावादे समोदे कलिकलुषवशाच्छून्यवादेऽविवादे
धर्मत्राणाय योऽभूत् स जयति भगवान् विष्णुघण्टावतारः ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने ।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥

वादिद्विपशिरोभङ्गपञ्चाननपराक्रमः ।
श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः चिरं विजयतां भुवि ॥

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

श्लोकसूची

अ

अउणो णिउत्तिजोग्गं 228
अकंपनीयान्यपनीति 31
अकिंचननिधिं सूतिं 573
अकुमारजोव्वण ठिअं 167
अकूपारैरेकोदकसमय 624
अकृत्यानां च करणं 926
अक्षीणकल्मषरसोऽपि तव 382
अक्षोभणीयकरुणांवुधि 116
अखिलानवलोकयामि 350
अग्नौ समिद्धार्चिषि 10
अग्रे तिष्ठन्नुदग्रो मणिमुकुर 41
अग्रे भर्तुः सरसिजमये 702
अङ्गप्रत्यङ्गलीनामृत 71
अङ्गेष्वानन्दमुख्यश्रुति 34
अचिदविशिष्टान् प्रलये 580
अच्चासण्णविनाशा 191
अच्चुअ तुज्झ गुणाणं 215
अच्चुअ विसअक्कन्तं 231
अच्चुअ ण देन्ति मोक्खं 163
अज्ञातनिर्गममनागम 420
अज्ञातसीमकमनन्तगरु 91
अज्ञानध्वान्तरोधादघपरि 897
अज्ञानवारिधिमपायधुरन्धरं 134
अणुगअ सुह मिअतिण्हा 211
अणुपमिअस्स वि अच्चुअ 148
अतिकृपणोऽपि जन्तुः 614
अतिलंघितशासनेषु 590
अतिविधिशिवैरैश्वर्यात्मानु 638
अत्यन्ताकिंचनोऽहं त्वदप 913
अद्यापि तद्वृषगिरीशदये 665
अधराहितचारुवंशनालाः 349
अनपायविष्णुपदसंश्रयं भजे 806
अनवधिमधिकृत्य श्रीनिवास 668
अनन्याधीनः सन् भवति 626
अनन्यान्वयभक्तानां 550
अनादेर्निस्सीम्नो दुरितजलधेः 866
अनितरजुषामन्तर्मूलेऽप्यपाय 640
अनिभृतपरिरंभैराहितां 433
अनिमेषनिषेवणीयमक्ष्णोः 347
अनुकल्पभूतमुरभित्पदं 809
अनुक्षणसमुत्थिते दुरित 950
अनुगुणदशार्पितेन 581

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

अनुचरशक्त्यादिगुणां	574	अम्ह गुरूणमच्चुअ	143
अनुज्झितक्षमायोगं	796	अयमनवमसूक्तैरादि-	385
अनुभवितुमघौघं नालं	597	अर्चिर्दिनं त्रिशदपक्ष उदक्	505
अनुयायिमनोज्ञवंश	348	अर्च्यं समर्च्य नियमैर्निगम	770
अन्तः प्रविश्य भगवन्	419	अर्थान्तरेषु विमुखानधि	494
अन्तर्ज्योतिः किमपि यमिनां	678	अर्थ्या तिष्ठति मामिका मति	855
अन्धोऽनन्धग्रहणवशगो	884	अर्यम्णा धुर्ययोक्त्रग्रहण	60
अन्योन्यसंवलनजृंभित	732	अलूनपक्षस्य यतिक्ष्माभृतो	805
अपसाए अपसण्णा	209	अल्पः कल्पान्तलीला नट	52
अपां पत्युः शत्रूनसहन	627	अल्पास्थिरैरसुकरैः	522
अपार्थ इति निश्चितः प्रहरणादि	945	अवतरणविशेषैरात्म	598
अपि करुणे जनस्य	616	अवधीर्य चतुर्विधं पुमर्थ	532
अपि क्षणार्धं कलयन्ति ये	15	अविदितनिजयोगक्षेमं	595
अपि निखिललोकसुचरित	575	अविद्यां स्वप्रकाशेन	552
अपि मुहुरपराधैरप्रकम्प्या	888	अव्याकृताद् व्याकृतवान्	12
अपौरुषेयैरपि वाक्	6	अव्यासुर्भुवनत्रयीमनि	779
अवहिष्कृतनिग्रहान्	588	अशिथिलकरणेऽस्मिन्	594
अवहुश्रुतसंभवं श्रुतीनां	803	अशेषविघ्नशमनं	568
अभिगम्य सम्यगनघाः	807	अश्रान्तसंसरणघर्म	418
अभिरक्षितुमग्रतः स्थितं	529	अस्तव्योमान्तमन्तर्हित	56
अभिमुखभावसंपदभिसं	615	अस्त्रग्रामस्य कृत्स्नस्य	562
अभीतिरिह यज्जुषां	935	अस्थानेषु ग्रहाणामनि	54
अभीतिहेतोरनुवर्तनीयं	442	अस्मादृशामपकृतौ चिर	752
अमअ रस साअरस्सव	164	अस्येशाना जगत इति या	747
अमुणिअ णिअकाअव्वं	218	अस्येशाना त्वमसि जगतः	697
अमुना तपनातिशायिभूम्ना	804	अहं मद्रक्षणभरो	918

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

अहमस्म्यपराधचक्र 593
अहिचइ णअरिन्द तुमं 198

आ

आअममेत्तपमाणो 145
आकण्ठमादिपुरुषं 460
आकर्षणानि निगमान्त 815
आकल्पपुष्पसुभगोन्नत 362
आचार्यद्रङ्गधुर्य द्वयसमधि 894
आजानुलम्बिभिरलंकृत 114
आज्ञां ख्यातिं धनमनुचरान् 604
आज्ञाकैङ्कर्यवृत्तिष्वनघगुरु 915
आत्मात्मीयस्वरूपन्यसनं 909
आत्मापहाररसिकेन मयैव 133
आत्मोन्नतिं परनिकर्षमपीह 381
आदेष्टुं स्वप्रपत्तिं तदनुगुण 911
आपन्नार्तिप्रशमनविधौ 699
आमोदवत्यपि सदा हृदयं 762
आम्नायगन्धिरुदित 340
आयुधानामहं वज्रं 558
आयुधेन्द्रेण येनैव 556
आरज्झतिअसविलए 156
आरादभ्युत्थितैरावतं 53
आरुण्यपल्लवितयौवन 112
आर्तत्राणव्रतिभिरमृता 704
आर्तेष्वाशुफला तदन्यविषये 873
आर्द्रं तमोमथनमाश्रित 119
आर्द्रापराधिनि जनेऽप्यभि 771
आलक्ष्यसत्त्वमतिवेल 109
आलग्गई तुह चलणे 195
आलोक्य त्वामभृतसहजे 703
आवर्जिताभिरनुषज्य 127
आविर्भवत्वनिभृता 341
आविर्भाव: कलशजलधौ 691
आविर्मदैरमरदन्तिभिरुह्य 735
आविश्य धारयसि विश्वं 472
आवेध: सौधशृङ्गादनु 63
आशाधिपेषु गिरिशेषु 399
आशामतङ्गजगणानविषह्य 861
आश्वासनाय जगतां पुरुषे 728
आसंसारं विततमखिलं 701
आसक्तवासवशरासन 734
आसृक्काक्तैरसृग्भि: 49
आसृष्टिसन्ततानां 579
आस्तां नाम यतीन्द्रपद्धति 857
आस्तां प्रपत्तिरिह देशिक 515
आहर्तारं सुधाया दुरधि 42
आहु: श्रुतिं विबुधनायक 106
आहूयमानमनघायविभूति 430

इ

इअ कइतक्किअ केसरि 239
इअ तिहुवणेक्कमूलं 182

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

इअ फुडमणोरुहं मं 229
इअरतिअसा पसण्णा 210
इअ सव्वाण समाणो 159
इच्छामीन विहारकच्छप 788
इति विकसितभक्तेरुत्थितां 776
इति विहितमुदारं वेङ्कटेशेन 437
इत्थं करीशदुरपह्नव 412
इत्थं त्वदेकशरणैरनघैः 507
इत्थं स्तुतः सकृदिहा 466
इत्थं स्तुतिप्रभृतयो यदि 524
इत्यनन्यमनसा विनिर्मितां 358
इदं प्रथमसंभवत्कुमति 825
इयमवितथवर्णा वर्णनीय 386

ई

* ईष्टे गमयितुं पारं 449

उ

उक्त्वा धनञ्जयविभीषण 885
उक्षा दक्षान्तकस्य स्खलति 80
उच्छ्वासाकृष्टताराागण 62
उद्गृह्णतीमुपनिषत्सु निगूढं 814
उद्देश्यत्वं जननि भजतोः 695
उद्वाहुभावमपहाय यथैव 491
उद्वेलकल्मषपरंपरितात् 741
उपचितगुरुभक्तेरुत्थितं 714
उपवीतिनमूर्ध्वपुण्ड्रवन्तं 800
उपशमितकुदृष्टिविप्लवानां 862
उवणिसआ सिरकुसुमं 227

ऊ

ऊरीकर्तुं कुशलमखिलं जेतुं 707

ऋ

ऋक्षाक्षक्षेपदक्षो मिहिर 47

ए

एकं लीलोपहितमितरं 684
एकं वेगवतीमध्ये 448
एको विष्णोर्द्वितीयः 38
एण्हिं उवरिं वि इमो 220
† एनस्विनीमिति सदा मयि 380

ओ

ओमित्यभ्युपगम्य रङ्गनृपते 893

औ

औत्सुक्यपूर्वमुपहृत्य 660
औदन्वते महति सद्मनि 407

* ईशानां जगतोऽस्य 690

† एतां दीपप्रकाशस्तुतिमिह 525 अ.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

क

कणादपरिपाटिभिः कपिल 828
कथाकलहकौतुकग्रहगृहीत 829
कदाचिदपि रङ्गभूरसिक 942
कन्दर्पलाञ्छनतनुः 107
कपर्दिमतकर्दमं कपिल 827
कप्पेसि कंखिआइं 157
कमप्यनवधिं वन्दे 572
कमप्याद्यं गुरुं वन्दे 790
कमला निरपायधर्मपत्नी 530
कमलानिलयस्त्वया दयालुः 589
कम्मगइदोसदुहिआ 194
कम्ममअधम्मतविअं 232
कयाधुसुतवायसद्विरद 953
करतलामलकीकृतसत्पथाः 863
करुणे दुरितेषु मामकेषु 591
कर्तव्यमित्यनुकलं कलयामि 510
कर्तव्यं सकृदेव हन्त कलुषं 882
कर्मस्वनादिविषमेषु समो 480
कर्मादिषु त्रिषु कथां कथम 513
कलशोदधिसंपदो भवत्या 585
कलिक्षोभोन्मीलत्कलि 632
कलिप्रणिधिलक्षणैः कलित 956
कल्पस्तोमेऽप्यपास्तत्वदितर 875
कल्याणानामविकलनिधिः 713
कविकथककसिंहकथितं 337
काञ्चीभाग्यं कमलनिलया 456
कान्तस्त्वैषकरुणाजलधि 727
कान्तोदारैरयमिह भुजैः 688
कामं सन्तु मिथः करम्बित 671
कामारामस्थिरकदलिका 681
कामाविलेऽपि करुणार्णवविन्दुः 376
काशीवृकान्धकशरासनवाण 485
काषायेण गृहीतपीतवसना 852
कासारपूर्वकविमुख्य 365
काहे अमाणवन्ता 223
काहे तुह पअ पउमे 226
किंकरसच्च थुई तुह 140
किं निर्घातः किमर्कः 48
किं वा करीश कृपणे 423
किं व्याहरामि वरद 390
कुणसि ण कीरेसि केण वि 147
कुमतिविहितग्रन्थग्रन्थि 832
कृतिनः कमलावास 566
कृपणजनकल्पलतिकां 577
कृपणाः सुधियः कृपासहायं 531
कृपे कृतजगद्धिते कृपण 650
कृपे परवतस्त्वया वृष 651
कृपे विगतवेलया कृतसमग्र 644
कृष्णान्वयेन दधतीं यमुना 751
कोटीररत्नकोटिप्रति 72

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

कोहं किं करणिज्जं 219
क्रामन् जगत्कपटवामनतां 410
क्रियाशक्तिगुणो विष्णोः 553
क्रीडागृहीतकमलादिविशेष 740
क्रीडापरेण भवता विहित 375
क्रीडावराहदयिते कृतिनः 725
क्रोधाग्निं जमदग्निपीडनभवं 783
क्वाऽप्यस्ध्ना शर्कराढ्यं 68
क्वाऽसौ विभुः क्व वयमित्युप 486
क्षणविलयिनां शास्त्रार्थानां 641
क्षुण्णक्षोणीधराणि 44
क्षोणीकोणशतांशपालन 672

ख

खिलं चेतोवृत्तेः किमिदमिति 633

ग

गजेन्द्ररक्षात्वरितं भवन्तं 438
गण्डोज्ज्वलां गहनकुन्तल 737
गन्धव्वणअर सिविणअ 186
गल्लुलणइ कच्छरण्णे 171
गरुडमखिलवेदनीडाधि 929
गाढासक्तो गरुत्मत्कटि 78
गाथा ताथागतानां गलति गमनि 859
गुरुभिस्त्वदनन्यसर्व 527
गुरुभ्यस्तद्गुरुभ्यश्च 864
गोदे गुणैरपनयन् प्रणताप 772
गोपायेदनिशं जगन्ति 780
ग्रस्तानन्तर्निविष्टान् 77

घ

घनकरुणारसौघभरितां 871

च

चक्रस्य दैत्यदनुजादिषु 363
चतुराननसप्ततन्तु 452
चतुर्मुखेश्वरमुखैः 336
चित्ते करोमि स्फुरिता 24
चित्रं त्वदीयपदपद्म 130
चित्रं न तत् त्रिषु मितानि 367
चित्राकल्पः श्रवसि कलयन् 354
चित्राकारां कटकरुचिभिः 680
चिन्ताशेषदुरर्थदन्तुरवचःकन्था 850
चूडापदेन परिगृह्य तवोत्तरीयं 765

छ

छाया तार्क्ष्यानहीनां फण 61

ज

जगज्जन्मस्थेमप्रलयरचना 631
जगति मितंपचा त्वदितरा तु 619
जडमतिमुधादन्तादन्ति 836

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

जन्तोरमुष्य जनने विधि 479
जय गरुड सुपर्ण 930
जयति जगदेकसेतुः 450
जयति ललितवृत्तिं 353
जयति सकलविद्यावाहिनी 817
जय विबुधपते त्वं दर्शिता 137
जयत्याश्रितसन्त्रास 240
जलधेरिव शीतता दये 586
जह्याद् वृषाचलपतिः 661
जाण मई इअरमुही 190
जाणु मणिदप्पणेण अ 180
जाताकांक्षा जननि 708
जातापराधमपि मामनुकम्प्य 774
जानन्ननादिविहितान् 389
ज्वलतु जलधिक्रोडक्रीडत् 674

ज्ञ

ज्ञानं बलं नियमनक्षमता 474
ज्ञानानन्दमयं देवं 1

ठ

ठिरगुणगिरिजणिएहिं 200
ठिरधम्मवम्मथइअं 213

ण

णअसच्च पक्कणाणिअ 238
णमह तिअसाणणाहं 139
ण महेन्ति णाणवन्ता 187
णत्थि अहिक्कमणासो 208
ण हु जम विसअम्मि गई 193
ण हु तुह सरिसब्भहिआ 153
णाणस्स को अविसओ 161
णाहिरुहं तुहणलिणं 177
णिअमविहीण पउत्ती 155
णिक्खित्तोम्हि अ अगई 237
णिच्चमिमंमि किवणे 235
णिथुडिअदुम्माणघणा 192
णिन्ति तुमाओ अच्चुअ 169
णिव्विसई णिच्चताओ 175
णीसाससंकणिज्जे 217

त

तत्तत्पदैरुपहितेऽपि तुरंग 394
तत्तत्प्रत्यर्थिसारावधि 55
तत्थरिणयेण ठविआ 142
तत्त्वानि यानि चिदचित् 98
तत्त्वावबोधशमितप्रति 523
तपनेन्द्वग्निनयनः 459
तमांसि भित्त्वा विशदैः 26
तरिउं अच्चुअ दुरिअं 214
तातस्तु ते मधुभिदः स्तुति 757
तापत्रयीं निरवधिं भवतीदयार्द्राः 745

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

तापान् क्षिपन् प्रसविता सुमनो 721
तारत्वं यस्य संस्थाने 554
तिण्णं तस्स विआरा 168
तीर्थैर्धृतं वृजिनदुर्गति 96
तुङ्गैरकृत्रिमगिरः स्वयमुत्त 766
तुरगविहगराजस्यन्दन 434
तुह चिन्तण विमुहाणं 233
तुह मुह जोण्हा दाविअ 196
तोयस्कन्धो न सिन्धोः 66
त्यक्त्वोपायव्यपायांस्तदुभय 876
त्यक्त्वोपायानपायानपि परं 914
त्यागे गुणेश शरणागत 517
त्राणं भवेति सकृदुक्ति 512
त्राणाभिसन्धिसुभगेऽपि 743
त्राताऽऽपदि स्थितिपदं भरणं 400
त्रिवर्गपथवर्तिनां त्रिगुण 943
त्रिविधचिदचित्सत्ता 634
त्वं चेत् प्रसीदसि तवास्मि 429
त्वं व्याहृतिः प्रथमतः प्रणवः 716
त्वचक्रवत् द्रुतमनेहसि 361
त्वच्छेषत्वे स्थिरधियं 922
त्वच्छेषवृत्त्यनुगुणैर्महितः 506
त्वत्किङ्करालङ्करणोचितानां 22
त्वत्पातिकूल्यविमुखाः 493
त्वच्छ्रेयसः श्रवणयोरमृतायमानां 750
त्वदुदयतूलिकाभिरमुना 622
त्वदुपसदनादद्य श्वो वा 642
त्वदेकतन्त्रं कमलासहाय 443
त्वदेकरक्ष्यस्य मम 925
त्वदेकशेषोऽहमनात्मतन्त्रः 439
त्वद्भक्तिपोतमवलंबितुं 417
त्वद्भुक्तमाल्यसुरभीकृत 761
त्वन्मौलिदामनि विभोः शिरसा 763
त्वया दृष्टस्तुष्टिं भजति 629
त्वयि बहुमतिहीनः श्रीनिवास 603
त्वयि रक्षति रक्षकैः 465
त्वयि सति रङ्गधुर्यशरणा 892
त्वय्याचार्यैर्विनिहितभराः 874
त्वय्येकाञ्जलिकिङ्करे तनुभृतां 891
त्वां चिन्तयन् त्वन्मयतां 29
त्वां पाञ्चरात्रिकनयेन पृथक् 498
त्वां मातरं च पितरं सहजं 478
त्वामेवाहुः कतिचिदपरे 698

द

दंष्ट्राविदारितमहासुर 731
दत्ताः प्रजा जनकवत् तव 496
दनुजविस्तारकर्तन 540
दयानिघ्नं यतीन्द्रस्य 798
दया शिशिरिताशयाः 936
दये दुग्धोदन्वद्व्यतियुत 630

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

दाक्षिण्यरम्या गिरिशस्य 7
दासाण सच्च दीसइ 179
दास्यं लास्यवताऽनुमत्य मनसा 890
दिग्दक्षिणाऽपि परिपक्त्रिम 758
दिढतिव्वभत्तिणअणा 203
दिढपीडिअमहुकइढव 178
दितिप्रभवदेहमिद्दहनसोम 957
दिव्यापाङ्गं दिशसि करुणे 613
दिव्ये दयाजलनिधौ दिवि 88
दिव्ये पदे जलनिधौ 95
दिव्ये पदे नियतकिङ्करताधि 497
दिशन्तु मे देव सदा 27
दिशि दिशि गतिविद्भिः 601
दीपस्त्वमेव जगतां दयिता 469
दीपावभास दयया विधिपूर्वं 475
दीपेन केनचिदशीतरुचा 364
दुग्धोदन्वत्प्रभूतः स्वक 82
दुरीश्वरद्वारबहिर्वितर्दिका 675
दुर्दान्तदैत्यविशिखक्षत 117
दुर्मोचोद्भटकर्मकोटिनि 872
दुर्वारतीव्रदुरितप्रतिवावदूकैः 384
दूत्ये दुकूलहरणे व्रज 125
दूर्वादलप्रतिमया तव देवि 769
दृष्टेऽपि दुर्बलधियं दमने 662
देवाण पसुसमाणो 205
देवाधिनाथ कमलापृतनेश 87
देवीभूषणहेत्यादि 923
देवेश्वरत्वमिह दर्शयितुं 101
देवो नः शुभमातनोतु 777
देहल्यधीश्वर तवेदृशं 360
दैत्यदानवमुख्यानां 549
दैवात् प्राप्ते वृषगिरितटं 611
द्राघीयः कर्णपाशद्युति 73
द्विचतुष्कमिदं प्रभूत 544
द्विरदशिखरिसीम्ना सद्मवान् 387

ध

धत्ते शोभां हरिमरकते 700
धन्ये समस्तजगतां पितुः 767
धर्मद्रुहं सकलदुष्कृति 744
धीकर्मभक्तिरहितस्य कदापि 883
धीसंस्कृतान् विदधतामिह 490
धृतभुवना दये त्रिविधगत्य 617
ध्रुवमधिकृतिभेदात् कर्मवत् 881

न

नम इदमजहत्सपर्याय 931
नमः पन्नगनद्धाय 928
नमस्याम्यरविन्दाक्षं 795
नयने वृषाचलेन्दोः 583
न वक्तुमपि शक्यते नरकगर्भ 947

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

नाकौकसां प्रथमतामधि	121	निरन्तरं निर्विशतस्त्वदीयं	435
नागाचलेश निखिलोपनिष	406	निरवधिगुणजातं नित्य	138
नागेशयः सुतनु पक्षिरथः	760	निराबाधा बोधायनभणिति	839
नातः परं किमपि मे त्वयि	663	निरालोके लोके निरुपधि	845
नाथ त्वदिष्टविनियोगविशेष	501	निरुपधिरङ्गवृत्तिरसिकान्	824
नाथः स एष यमिनां नख	813	निर्मग्नश्रुतिजालमार्गण	778
नाथायैव नमः पदं भवतु नः	786	निर्यन्त्रणं परिणमन्ति न	424
नाथेन मुनिना तेन	794	निर्वापयिष्यति कदा करिशैल	427
नानातन्त्रविलोभितेन मनसा	854	निर्विश्यमानविभवं	90
नानाभूतैर्जगति समयैर्नर्म	821	निशामयतु मां नीला	571
नानाविधानामगतिः कलानां	30	निषादानां नेता कपिकुल	628
नानाविधैरकपटैरजहत्	483	निष्कण्टकप्रशमयोग	736
नानाशब्दादिभेदादिति तु	905	निष्किञ्चनत्वधनिना	132
नाभीपद्मस्फुरणसुभगा नव्य	606	निष्प्रत्यूहप्रणयघटितं	694
नास्ति पित्रार्जितं किंचित्	677	निसर्गनिरनिष्टता तव	952
निकटेषु निशामयामि नित्यं	345	निस्संशयैर्निगमसीमनि	738
निगमपथिकच्छायाशाखी	835	निस्सीमवैभवजुषां मिषतां	664
निगमसमाश्रिता निखिललोक	618	नीडोदरान्निपतितस्य शुकार्भकस्य	377
निजपदप्रीतसद्गुण	539	नीलाचलोदितनिशाकर	115
नित्यं करीश तिमिराविल	414	नेतुं सरोजवसतिर्निज	108
नित्यं श्रिया वसुधया च	468	नेत्रं गायत्रमूचे त्रिवृत्	36
नित्यं हिताहितविपर्यय	717	नेहाभिक्रान्तिनाशो न च	903
नित्यालसार्हमभयं निरपेक्षं	492	नैसर्गिकेण तरसा करुणे	655
नित्योदितैर्निगमनिःश्वसि	111	न्यस्याम्यकिञ्चनः श्रीमन्	919
निद्रायितान् निगमवर्त्मनि	481	न्यासः प्रोक्तोऽतिरिक्तं तप	904
निम्नोन्नतानि निखिलानि	484	न्यासादेशेषु धर्मत्यजनवचन	910

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

प

पअडतिमिरम्मि हुवणे 202
पङ्कान्यसौ मम निहन्ति 128
पञ्चाप्यङ्गान्यभिज्ञाः प्रणिज 907
पत्युर्दक्षिणपाणिपङ्कजपुटे 746
पदवीमदवीयसीं विमुक्तेः 346
पद्माकरादुपगता परिषस्वजे 470
पद्मापतेः स्तुतिपदेन विप 467
पद्माभिराभवदनेक्षणपाणि 488
पद्मामहीप्रभृतिभिः परिभुक्त 508
पद्मालयावलयदत्तसुजा 113
परश्वथतपोधनप्रथनसत्कृतूपाकृत 649
परहितमनुकम्पे भावय 599
पराशरमुखान् वन्दे 567
परिमितफलसङ्गात् प्राणिनः 602
परिवर्तितकन्धरं भयेन 344
परिस्फुरन्नूपुरचित्रभानु 21
परिहसिअपुण्णचन्दं 173
परुषातिवादपरिवादपैशुन 808
पर्यस्यत्पन्नगीनां युग 65
पर्याकुलं महति दुःख 422
पर्याप्तं पर्यचैषं कणचरण 858
पश्यन्तीषु श्रुतिषु परितः 696
पसमिअ भवन्तरभआ 201
पादाम्भोजं स्पृशति भजते 688
पारावारपयोविशोषण 784
पाषाणनिर्मिततपोधन 126
पीताम्बरेण परिवारवती 122
पुरिसपहाण सरीरो 150
पुरिसा तुज्झ विहूई 152
पुलइअसपरसहावा 188
पूर्वं वराहवपुषा पुरुषो 729
प्रणतप्रतिकूलमूलघाती 587
प्रणतसुरकिरीटप्रान्त 86
प्रणामं लक्ष्मणमुनिः 799
प्रणिहितधियां त्वत्संपृक्ते 643
प्रतिकलमिह प्रत्यक्तत्त्वाव 837
प्रतिभटश्रेणिभीषण 536
प्रतिमुखालीढबन्धुर 541
प्रतिष्ठा तर्काणां प्रतिपदमृचां 841
प्रत्यग्राकीर्णतत्तत्फण 64
प्रत्यादिष्टपुरातनप्रहरण 781
प्रत्यालीढस्थितिमधि 356
प्रत्येकमब्दनियुतैरपि 742
प्रथयन् विगतेषु तीक्ष्णभावं 801
प्रपद्ये तं गिरिं प्रायः 564
प्रपन्नजनपाथेयं 446
प्रबुद्धगुरुवीक्षणप्रथित 963
प्रबोधसिन्धोररुणैः 25
प्रभूतविबुधद्विपद्वरण 652
प्रशमितहयमेधव्यापदं 454
प्रसक्तमधुना विधिप्रणि 648

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

प्रसूय विविधं जगत् तदभि 645
प्रह्लादगोकुलगजेन्द्रपरी 135
प्राङ्निर्मितानां तपसां 19
प्राची सन्ध्या काचिदन्तः 4
प्राजापत्यप्रभृतिविभवं 605
प्राप्ताभिलाषं त्वदनुग्रहान्मां 445
प्राप्तोदयेषु वरद त्वदनु 396
प्रायेण देवि भवतीव्यपदेश 759
प्रायो दये त्वदनुभाव 666
प्रायः प्रपदने पुंसां 865

फ

फक्कत्कौरवपट्टणप्रभृतयः 785
फलवितरणदक्षं पक्षपात 596

ब

बद्धस्पर्धैरिव स्वैर्बहुभिः 67
बन्धुमखिलस्य जन्तोः 461
बालपव गोव्व तरलो 230
बालाकृतेर्वटपलाशमितस्य 408
बिभेति भवभृत्प्रभो त्वदुप 944
बिम्बाधरं विकचपङ्कज 103
बृन्दानि यः स्ववशयन् 869
ब्रह्मा गिरीश इतरेऽप्यमरा 500
ब्रह्माण्डलक्षशतकोटि 514
ब्रह्मेति शङ्कर इतीन्द्र 398

भ

भक्तप्रिय त्वयि तथा 368
भक्तस्य दानवशिशोः 409
भक्तोपरोधसह पादसरो 371
भक्तौ रङ्गपते यथा खलु 879
भक्तिः प्रपत्तिरथवा भगवन् 482
भगवति दये भवत्या 576
भजस्व यतिभूपतेरनिदमादि 831
भत्ता तावअसेवा 199
भयं शमय रङ्गधाम्नि 954
भर्तुस्तमालरुचिरे भुज 733
भवन्तमिह यः स्वधीनियत 939
भवन्ति मुखभेदतो भयनिदान 948
भवमरुपरिखिन्नस्फीतपानीय 819
भाइ फणिन्दउराहिव 154
भाविन्या दशया भवन्निह 787
भिक्षोचितं प्रकटयन् प्रथम 369
भीमे नित्यं भवजलनिधौ 609
भुग्नभ्रूर्भ्रुकुटीभृद् 59
भुजगेन्द्रगरुत्मदादि 534
भुजङ्गमविहङ्गमप्रवरसैन्य 959
भुवननेतस्त्रयीमय 543
भुवनाश्रयभूषणास्त्रवर्गं 528
भूतेषु यत्त्वदभिमानविशेष 726
भूयोऽपि हन्त वसतिर्यदि 421

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

भूयो भूयः पुलकनिचितैः 431
भूषायुधैरधिगतं निजकान्ति 99
भूसिअ सुइ सीमन्तो 165
भोक्तुं तव प्रियतमं भवतीव 755
भोग्यं मुकुन्द गुणभेदम 477

म

मच्छक्तिमात्रगणने किं 391
मध्ये विरिञ्चिशिवयोः 397
मनुप्रभृतिमानिते महति 958
मनुरनुगतपक्षिवक्त्र 932
मनोगतं पश्यति यः सदा 14
मन्त्रैरनुश्रवमुखेष्वधिगम्य 495
मन्दोऽभविष्यन्नियतं 8
मन्ये दयार्द्रहृदयेन महाधनं 383
मयि तिष्ठति दुष्कृतां 592
मरुत्तरणिपावकत्रिदश 938
मलिणं वि भासिअं मह 141
महसे महिताय मौलिना 352
महितसंपत्सदक्षर 542
महेन्द्राग्नाविष्णुप्रभृतिषु 867
मां मदीयं च निखिलं 924
माण मएसा मच्छर 189
मातर्भारति मुञ्च मानुषचटून् 889
मातस्त्वमम्बुरुहवासिनि 89
मातः समुत्थितवतीमधि 756
माता देवि त्वमसि भगवान् 712
मानातिलंघिसुखबोध 489
मानातीतप्रथितविभवां 690
माल्यैरन्तः स्थिरपरिमलैः 686
मा साहसोक्तिधनकंचुक 657
माहप्पं तुह महिअं 174
मुकुन्दांघ्रिश्रद्धाकुमुदवन 838
मुक्तः स्वयं सुकृतदुष्कृत 428
मुख्यं च यत्प्रपदनं स्वयमेव 521
मुग्धस्मितामृतशुभेन 102
मुग्धेन्दुनिष्यन्दविलो 13
मुनिबहुमतसारा सुक्ति 818
मुहचन्द मोलिदिणअर 172
मूले निवेश्य महतां निगम 811
मृदुहृदये दये मृदितकाम 623
मोक्खसुहरुक्खमूलं 207
मोक्षोपायार्हतैवं भवति भव 900
मोहन्धार महण्णव 206
मोहान्धकारविनिवर्तन 404

य

यं चक्षुषामविषयं हय 393
यं पूर्वमाश्रितजनेषु भवान् 511
यं सात्त्विकमहंकारं 555

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

यः स्वाङ्गे सङ्क्रान्तः 57
यतिक्षोणीभर्तुर्यदिदमनिदं 848
यतिक्ष्माभृद्दृष्टं मतमिह नवीनं 846
यतिप्रवरभारतीरसभरेण 962
यतीश्वरसरस्वतीसुरभिताशयानां 830
यत्किञ्चिद्रक्षणीयं तदवन 906
यत्पक्षस्था त्रिवेदी 84
यत्प्रसूतिशतैरासन् 547
यत्सङ्कल्पात् भवति कमले 693
यथाभूतस्वार्थो यतिनृपति 843
यदद्य मितबुद्धिना 937
यदायत्तं जगच्चक्रं 546
यद्वा मदर्थपरिचिन्तनया 516
यन्मूलमीदृक्प्रतिभाति 11
यस्मिन् दृष्टे तदितरसुखैः 607
यस्य सारस्वतस्रोतो 793
यस्यानुभावमधिगन्तुं 388
यात्यतिक्षोदशालित्वं 560
यावज्जीवं जगति नियता देह 887
यावन्न पश्यति निष्कामं 425
युगान्तसमयोचितं भजति 646
ये जन्मकोटिभिरुपार्जित 131
येनाचलप्रकृतिना रिपु 411
योगारंभत्वरितमनसः 705
योग्यं यमैश्च नियमैश्च 487
यो यं धत्ते स्वनिष्ठं 37

र

रक्षापेक्षा स्वसाह्यप्रणयवति 908
रक्ष्यस्त्वया तव भरोऽस्मि 520
रङ्गास्तीर्णभुजङ्गपुङ्गववपुः 870
रङ्गास्थाने रसिकमहिते 689
रङ्गे तटिद्गुणवतो रमयैव 773
रङ्गेश्वरस्य तव च प्रणय 768
रत्तिं दिअहं अच्चुअ 216
रमादयित रंगभूरमण 941
रुद्रान् विद्राव्य सेन्द्रान् 58
रुन्ध्यात् संवर्तसन्ध्या 83
रूढस्य चिन्मयतया हृदये 405
रूढा वृषाचलपतेः 582

ल

लघिष्ठसुखसंगदैः स्वकृतकर्म 946
लक्ष्यं बुद्धे रसिकरसना 822
लंघिअ विरआसरिअं 224
लब्धा तिथौ क्वचिदियं 104
लावण्यपूरललितोर्ध्व 124
लावण्यवर्षिणि ललाट 105
लिप्से लक्ष्मणयोगिनः पद 853
लीलायष्टिं करकिसलये 355
लीलाशकुन्तमिव मां स्वपद 378

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

व

वज्रध्वजाङ्कुशसुधाकलश	129
वन्दे तं यमिनां धुरन्धरमहं	851
वन्दे वृन्दावनचरं	338
वन्दे वृषगिरीशस्य	570
वन्दे वैकुण्ठसेनान्यं	792
वरद तव विलोकयन्ति	432
वर्णक्रमेण विबुधेश	118
वर्णाश्रमादिनियतक्रम	499
वर्त्यभिस्वस्तिकाग्र	70
वल्मीकतः श्रवणतो वसुधा	754
वहति महिलामाद्यो वेधास्त्रयी	834
वागर्थसिद्धिहेतोः पठत	33
वागादिकं मनसि तत् पवने	503
वाचं निजाङ्करसिकां	339
वातूलकल्पवृजिनप्रभवैः	379
वात्याशतैर्विषयरागतया	136
वामे वैकुण्ठशय्या फणि	69
वालाग्रग्रन्थिबन्धग्रथित	74
वासो हृत्वा दिनकरसुता	357
विअलसअलङ्गविसमे	212
विकल्पाटोपेन श्रुतिपथमशेषं	840
विकस्वरनखस्वरुक्षतहिरण्य	463
विक्रम्य येन विजितानि	359
विक्रान्तिकेतुपटिकापद	372
विक्षेपमर्हसि दये विपलायि	658
विक्षेपैः पक्षतीनामनिभृत	46
विगाहे तीर्थबहुलां	565
विगाहे यामुनं तीर्थं	797
विचित्रसिद्धिदः सोऽयं	934
विज्ञातशासनगतिर्विपरीत	656
वितर्कडोलां व्यवधूय	9
वित्रासाद् वीतिहोत्रं प्रथ	43
विद्योदन्वति वेंकटेश्वर	789
विद्वत्सेवाकतकनिकषैः	610
विधानं रङ्गेशादधिगतव	895
विधिस्त्रिपुरमर्दनः	960
विभातु मे चेतसि विष्णु	451
विमलाशयवेङ्कटेशजन्मा	535
विलुसन्मूर्धन्यलिपिक्रमाणां	20
विवित्सावेतालीविगमपरि	625
विशुद्धविज्ञानघनस्वरूपं	5
विशेषवित्पारिषदेषु	28
विश्राणयन् मम विशेषविदां	92
विश्वं निगीर्य विबुधेश्वर	120
विश्वं शुभाश्रयवदीश	473
विश्वसंहृतिशक्तिर्या	559
विश्वातिशायिसुखरूप	403
विश्वाभिरक्षणविहारकृत	110
विश्वानुग्रहमातरं व्यतिषज	670
विश्वायमानरजसा कमलेन	764

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

विश्वासायासभूम्ना व्यसनं	880
विश्वोपकारमिति नाम सदा	654
विष्वग्व्यापिन्यगाधे	860
विषादबहुलादहं विषयवर्ग	951
विसअरसम्मि विरत्ता	185
विसमम्मि कम्ममग्गे	160
विसमगुणङ्कुरपअरे	151
विसमिलिअ महुणिहेसु अ	234
विहडिअणिविडन्धारो	184
विहारो येन देवस्य	557
वृषगिरिकृष्णमेघजनितां	621
वृषगिरिगृहमेधिगुणाः	578
वृषगिरिपतेर्हृद्या विश्वाव	635
वृषगिरिसविधेषु व्याजतो	600
वृषगिरिसुधासिन्धौ जन्तुः	639
वृषाद्रिहयसादिनः प्रबलदो	653
वेगासेतोरिदं स्तोत्रं	457
वेगोत्तानं वितानं व्यजनं	79
वेगोद्वेलः सुवेलः किं	81
वेदः स्वार्थाधिरूढो बहिः	35
वेदान्तदेशिकपदे विनिवेश्य	667
वेदेषु निर्जरपते निखिलेषु	100
वेधःकमण्डलुजलैः	373
वेधस्तृणावधि विहार	719
वेलातीतश्रुतिपरिमलं	679
वेलाधनञ्जयरथादिषु	519
वैकक्ष्यस्त्वग्विशेषच्छुरण	75
वैदेशिकः श्रुतिगिरामपि	749
वैरोचनेः सदसि वामन	366
व्याख्यामुद्रां करसरसिजैः	32
व्यातन्वाना तरुणतुलसी	436
व्यामोहिता विविधभोग	94
व्योमातिलङ्घिनि विभोः	730
व्रजयोषिदपाङ्गवेधनीयं	343
व्रीडाविद्धवदान्यदानव	782

श

शक्तिं शरण्यान्तरशब्दभाजां	441
शतकमिदमुदारं सम्यक्	669
शतमखमणिनीला चारुकल्हार	775
शमितोदयशङ्करादिगर्वः	802
शरणमुपगतानां सोऽयमा	455
शरणागतरक्षणव्रती मां	533
शरणागतसन्त्राण	447
शरीरपतनावधि प्रभु	676
शास्त्रप्रामाण्यवेदी ननु विधि	902
शीतस्वभावसुभगानुभवः	816
शुद्धादेशवशंवदीकृतयति	856
शुभजगद्रूपमण्डन	537
शूल्द्दिष्टमनोर्वाच्यः	561

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

शोकास्पदांशमथनः श्रयतां 877
शोणाधरेऽपि कुचयोः 753
श्रियः परिवृढे त्वयि श्रितजन 955
श्रीमद्वृषसरस्तीर 526
श्रीमद्वेङ्कटनाथेन 563
श्रीमन्नभीष्टवरद 921
श्रीमान् नियतपञ्चाङ्गं 927
श्रीमान् पितामहवधू 453
श्रीवत्सेन प्रथितविभवं 683
श्रीविष्णुचित्तकुलनन्दन 748
श्रुतिश्रेणीचूडापदबहुमते 844
श्रुतीनामुत्तरं भागं 458
श्रुत्या स्मृत्यादिभिश्च स्वयमिह 916
श्रेयस्कामाः कमलनिलये 706
श्रेयस्सूर्तिं सकृदपि दये 612
श्लिष्यद्भोगीन्द्रभोगे 40
श्लिष्यद्रुद्राक्षुकीर्तिस्तनतट 76
श्वसितावधूतपरवादिवैभवाः 810

ष

षट्त्रिंशद्गणचरणो 933

स

सअलाअमाणणिद्दा 158
सअलाण धरणणिअमण 149
सइ खविअ सअलहेअं 146
संरक्षणीयममराधिपते 93
संविच्छस्त्रं दिशन्त्या 45
संसार साअराओ 225
संसारावर्तवेगप्रशमनशुभ 917
सकरुणलौकिकप्रभुपरिग्रह 620
सकृत्प्रपदनस्पृशामभयदान 949
सकृदपि विनतानां सर्वदे 886
सकैटभतमोरविर्मधुपराग 961
सङ्कप्पकणणहारा 162
सङ्कप्पचन्दखोहिअ 176
सङ्कल्पकल्पलतिकामवधिं 715
सङ्कल्पकिङ्करचराचरचक्रवालं 718
सञ्चिन्तयन्त्यखिलहेय 402
सञ्चिन्तयामि प्रतिभा 23
सञ्चोदिता करुणया चतुरः 739
सटापटलभीषणे सरभसाट्ट 647
सटापटलभीषणे सरभसाट्ट 464
सण्णअसुलहं अच्चुअ 204
सत्कुर्वतां तव पदं चतुराननत्वं 370
सत्तास्थितिप्रयतनप्रमुखैः 476
सत्याद्यैः सात्वतादि 39
स त्वं स एव रभसो भवदौपवाह्यः 426
सत्त्वानि नाथ विविधान्यभि 509
सद्बुद्धिः साधुसेवी समुचित 898
सद्भिस्त्वदेकशरणैर्नियतं 502

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

सद्यस्त्यजन्ति वरद त्वयि 415
सन्तन्यमानमपराधगणं 659
सन्मन्त्रवित् क्षिपति संयमिनां 812
समयोपनतैस्तव प्रवाहैः 584
समस्तजननीं वन्दे 569
समाधिभङ्गेष्वपि संपतत्सु 444
समाहारः साम्नां प्रतिपदं 3
संपद्यन्ते भवभयतमीभानवः 711
संप्रीणाति प्रतिकल्पमसौ 682
संभावयन् मधुरिपुः प्रणयानु 724
संभूय शलभायन्ते 551
सरणागओत्ति जणिए 236
सर्गस्थितिप्रलयविभ्रम 395
सर्वंसहेत्यवनिरित्यचलेति 720
सवित्री मुक्तानां सकलजगद् 849
सव्यान्ययोरयनयोर्निशि 504
सव्वेसु वि णिव्वेरा 197
सहधर्मचरीं शौरेः 791
सानुक्रोशे समर्थे प्रपदनं 901
सानुप्रासप्रकटितदयैः सान्द्र 710
सान्द्रक्रोधानुबन्धात् सरसि 51
साभिप्रायस्मितविकसितं 685
सामान्यबुद्धिजनकाश्च 401
सारं लब्ध्वा कमपि महतः 608
सिद्धं सत्संप्रदाये स्थिरधियं 896
सिद्धञ्जणं व सामं 183
सिलं किमनलं भवेत् 673
सुइसीमन्तपसूणं 181
सुधाशनसुदुर्ग्रहश्रुतिसमष्टि 326
सुधासारं श्रीमद्यतिवरभुवः 847
सुहलक्खणसिरिवच्छो 166
सेवे देवि त्रिदशमहिलामौलि 709
सैकां पञ्चाशतं यामतनुत 85
सौशील्यभावितधिया भवता 413
स्तोतव्यत्वं दिशति भवती 692
स्तोत्रं मया विरचितं 392
स्त्रीरत्नकारणसुपात्ततृतीयवर्ण 123
स्थविरनिगमस्तोमस्थेयां 833
स्थितिमवधीरयन्त्यति मनोरथ 823
स्थिते मनसि विग्रहे गुणिनि 940
स्नेहोपपन्नविषयः स्वदशा 525
स्फुटतटिज्जालपिंजर 538
स्मेरेण वर्धितरसस्य मुखेन्दुना 722
स्वच्छन्दविक्रमसमुन्नमित 374
स्वच्छन्दस्वर्गिवृन्द 50
स्वतः सिद्धं शुद्धस्फटिकमणि 2
स्वतः सिद्धः श्रीमानमितगुण 868
स्वयमुदयिनः सिद्धाद्याविष्कृताश्च 636
स्वरूपरूपास्त्रविभूषणाद्यैः 440
स्वसङ्कल्पकलाकल्पैः 545

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

स्वस्थानेषु मरुद्गणान् 462
स्वाधीनविश्वविभवं भगवन् 97
स्वाधीनाशेषसत्तास्थिति 899
स्वाभाविके वसुमति श्रुतिभिः 723
स्वाभीष्टप्राप्तिहेतुः स्वयमिह 912
स्वामिन् गभीरसुभगं श्रम 471
स्वामिन् प्रतीचा हृदयेन 17
स्वामिन् भवद्ध्यानसुधाभिषेकात् 16
स्वामी दयाजलनिधिर्मधुरः 518
स्वामी स्वशेषं स्ववशं स्वभरत्वेन 920
स्वैरानुभावास्त्वदधीनभावाः 18

ह

हतावद्ये हृद्ये हरिचरणपंकेरुह 842
हद्दे तुमम्मि कइआ 222
हरिपदमकरन्दस्यन्दिनः 820
हरिमणिसरिच्छणिअरुइ 170
हर्तुं कुम्भे विनिहितकरः 342
हस्तीश दुःखविषदिग्ध 416
हिअएसु देसिआणं 144
हितमिति जगदृष्टया क्लृप्तैः 637
हृदि मुग्धशिखण्डमण्डनो 351
हेतुर्वैधे विमर्शे भजनवदितरत् 878
हेलया हेतिराजेन 548

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

रघुवीरगद्यम् (महावीरवैभवम्)

वाक्यसूची

अ

अकृतचरवनचरण 297
अखिलजगदधिकभुज 306
अतिपृथुलबहुविटपि 285
अनन्यशासनीय 264
अनपायसाहस 276
अनृतभयमुषितहृदय 261
अपारपारावारपरिखा 287
अप्रतिद्वन्द्वपौरुष 302
अभिगतशतमख 307
अभिचरणहुतवह 301
अमितमतिविधिविदित 308
अवन्ध्यमहिमसुनिजन 281
अविकलबहुसुवर्ण 329
असहायशूर 275
अहितसहोदररक्षः 288

क

कटुरटदटनिटंकृति 298
कल्पितविबुधभात्र 280
कुम्भकर्णकुलगिरि 300
कुशलवपरिगृहीतकुल 323
कुशिकसुतकथितविदित 253
कोसलसुताकुमारभाव 247
कौमारकेलिगोपायित 248
क्रतुहरशिखरिकन्तुक 260

ख

खण्डपरशुकोदण्ड 255
खपुष्पितरिपुपक्ष 313
खरतरखरतरु 273

ग

गगनचरकनकगिरि 296

च

चण्डकरकिरणमण्डल 256

ज

जडकिरणशकलधर 252
जय जय महावीर 241

त

तनुतरविशिखविताडन 251
तरणिसुतशरणागति 283

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

त्रेतायुगप्रवर्तितकार्तयुग 328
त्र्यंबकसमधिकघोरास्त्र- 303
त्रिशिर:शिरस्त्रितय 271

द

दण्डकातपोवनजंगम 268
दशवदनदमितदैवत 244
दिनकरकुलकमल 245
दिविषदधिपतिरणसहचरण 246
दिव्यभौमायोध्याधिदैवत 319
दूषणजलनिधिशोषण 272
दृढघटितकैलासकोटि 284
देवासुरसमरसमय 243
द्रुतगतितरुमृग 295
द्रुहिणहरवलमथन 267
द्विसप्तरक्ष:सहस्र 274

न

नमस्ते पुनस्ते नम: 335
निषादराजसौहृद 262
निष्पन्नकृत्य 312

प

पञ्चतापन्नमुनिकुमारक 327
परिहृतनिखिलनरपति 258
पितृवधकुपितमुनि 320
पिशितरुचिविहितदुरित 266
पुनरुपस्थापितविमान 326
पुष्पकरभसगतिगोष्पदीकृत 314
प्रणतजनविमतविमथन 250
प्रणतभरतमकुटतट 265
प्रतिज्ञार्णवतरणकृत 315
प्रतिशयनभूमिकाभूषित 292
प्रबलरिपुकलहकुतुक 294
प्रभञ्जनतनयभावुक 282
प्रलयशिखिपरुषविशिख 293

भ

भरद्वाजशासनपरिगृहीत 263
भवतपनतापितभक्तजन 333

म

महाधीरधौरेय 242
महितमहामृथदर्शन 277
मारीचमायामृगचर्म 278
मैथिलनगरसुलोचना 254
मोचितजनकहृदयशङ्कातङ्क 257

र

रणाध्वरधुर्यभव्य 249
राघवसिंह 317

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

व

विक्रमयशोलाभ 279
विगतभयविबुध 309
विधिवशपरिणमत् 324
विपुलभुजशैलमूल 286
विभीषणवशंवदीकृत 311
विराधहरिणशार्दूल 269
विलुलितबहुफलमख 270
विशङ्कटविशिखविताडन 299
वीर 290

श

शतकोटिशतगुण 259
शासितमधुसुत 322
शितशरकृतलवन 305
शुभचरितरत 321
श्रीरामभद्र 334

स

सकृत्प्रपन्नजनसंरक्षण 289
सत्यव्रत 291
सनातनधर्म 331
सर्वकर्मसमाराध्य 330
सर्वजनसंमानित 325
साकेतजनपदजनि 332
सारथिहृतरथसत्रप 304
स्वसमयविघटित 310
स्वामिन् 316

ह

हाटकगिरिकटकलडह 318

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

॥ श्रीः ॥

श्रीमद् वेदान्तदेशिकमङ्गलाशासनम्

श्लोकसूची

अनन्तसूरिसूनवे	१६	यो बाल्ये वरदार्यस्य	६
कविता र्किककलभव्रज	१७	रामानुजार्यादात्रेयात्	७
गुरौ वादिहंसाम्बुदाचार्य	१८	वेङ्कटेशावतारोऽयं	४
नभस्यमासि श्रोणायां	२	वेदे सञ्जातखेदे मुनिजन	१९
पिता यस्यानन्तसूरिः	३	श्रीभाष्यकारः पन्थानं	५
पित्रे ब्रह्मोपदेष्ट्रे मे	१२	श्रुतप्रकाशिका भूमौ	८
भाद्रपदमासगत	१४	सर्वतन्त्रस्वतन्त्राय	१
यः कृतं वरदार्येण	१३	सशङ्खचक्रलाञ्छनः	१५
यः ख्यातिलाभपूजासु	१०	सांस्कृतीभिर्द्रामिडीभिः	९
यस्मादेव मया सर्वं	११		

मन्त्रप्रतिपादकश्लोकसूची

गरुडमन्त्रः	34, 942
गोपालमन्त्रः	339
राममन्त्रः	334
सुदर्शनमन्त्रः	542
हयग्रीवमन्त्रः	3

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

ERRATA

Page	Sloka	line	Incorrect	Correct	Notes
9	34	2	प्रागेवाभ्यस्य	प्रागेवाभ्यस्य	
11	47	2	शीला:	शील:	
12	49	3	*ब्रह्मगा	ब्रह्मका	
		4	*कारणां	कारणा, कारणं	
	50	1	*स्वच्छन्द	स्वच्छन्द:	
		2	*स्वान्तध्वान्तं	स्वान्तर्ध्वान्तं	
		4	*निर्वेशहेला	निर्वेशवेला	
13	56	3	रकन्ध	स्कन्ध	
14	60	2	*जिघ्रक्षेत्	जिघत्सेत्	
	62	3	दृष्टिं दंष्ट्राग्रदूतीं	दृष्टी: दंष्ट्राग्रदूती:	
	68	1	*शीधुदिग्धं	शीधुगन्धं	
16	69	2	तक्षकेन	तक्षकेण	
	70	1	*शिखादीप्र	शिखादीप्त	
17	77	1	*	दु:खात् क्षुण्णानेकस्वबन्धून्	
18	79	4	*अरातिपक्ष:	अरातिपक्षै:	
18	80	1	दक्षान्तकरय रख	दक्षान्तकस्य स्व	
20	87	4	गुरुपंक्तिमहं	गुरुपङ्क्तिमहं	
21	89	2	*विज्ञाप्यते	विज्ञाप्यसे	
24	101	2	विवृत:	विधृत:	
		4	*निर्मूल्यन्मनसि	निर्मूलयेन्मनसि	
26	111	2	नयानाब्धि	नयनाब्धि	
	114	1	रलङ्कत	रलङ्कृत	

* This indicates a different reading.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

Page	Sloka	line	Incorrect	Correct	Notes
28	120	3	नलिनरथ	नलिनस्थ	
28	121	3	समा ची	समीची	
28	124	3	तवंतत्	तवैतत्	
29	126	2	भरम	भस्म	
29	127	4	मङ्गलिभिः	मङ्गुलिभिः	
29	129	1	ध्वजाङ्कश	ध्वजाङ्कुश	
33	* f.n.	2	सण्णिझेउ	सण्णिज्झेउ	
35	144	1	हियएसु	हिअएसु	
41	162	1	हारा	हारो	
41	164	1	साअररस	साअरस्स	
43	169	1	छाया निर्यन्ति	निर्यान्ति	
44	172	2	4 f.n. चिउर	चिहुर	
51	192	1	णिथुडिअ	णितुडिअ	
54	f.n.	1	पच्छ-ता	पच्छन्ता	
54	f.n.	3	पडिट्ठविअ	पडिट्ठाविअ	
54	203 छाया	1	दृढतीव	दृढतीत्र	
55	206	3	अच्चुव	अच्चुअ	
58	214	4 f.n 2	पुण्णपतं	पुण्णपत्तं	
59	217	2 छाया	तृप्णम्	तृष्णाम्	
59	218	4 f.n.	तिळाग	तिळग्ग	छाया
64	232	2	अतिण्हाअम्	अतिण्णाहस् (पा.मे.)	काभिरपि
67		1	*रघुवीरगद्यम्	रघुवीरगद्यम् (महावीरवैभवम्)	
67	240	1	सन्त्रास	संत्रास	
70	285		अति	अति	

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

Page	Sloka	line	Incorrect	Correct	Notes
73	f.n. 1		विबुवपति	विबुधपति	
74	f.n. 4		मुवर्णक	सुवर्णक	
79	347	2	विररतु	विरस्तु	
81	358	4	दवतं	दैवत	
83	362	2	फलरत्वम्	फलस्त्वम्	
84	365	2	बहुरते	बहुस्ते	
85	369	4	त्वामे।	त्वामेव	
87	380	1	—	एनस्विनीमिति	
88	385	2	*विशदितनिजतत्त्वो	विदितनिजसुतत्त्वो	
91	396	3	—	तन्मात्र	
97	427	4	*रसप्रवाहः	सुधाप्रवाहः	
97	430	2	—	अनुस्मरेयम्	
99	437		*फलमशेषं	फलमनल्पं	
101	439	3	*भुजास्पदेश	भुजाखिलेश	
102	447	2	—	हरिणा	
104	455	3	—	गुणपरिणामः	
104	456	2	—	कारुण्य	
109	477	2	—	*भोक्तृत्वमात्मसु	
	480	2	—	*क्लृप्तमपेक्षमाणः	
110	481	1	—	*पारदर्शी	
110	483	1	विधैरकपट	विधैरकपटै	
110	f.n.	1	मुखानिवास्मान्	मुखानिवान्यान्	
111	486	4	—	*संस्कृतिरीक्षणं ते	
112	492	3	—	*सुलभव्यवसाय	

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

Page	Sloka	line	Incorrect	Correct	Notes
112	494	1	—	*अध्वान्तरेषु	
113	496	4	—	*मङ्गल्यसूत्रं	
	497	2	—	*दातुं त्वयैव	
113	498	2	—	वैखानसेन	
114	503	4	—	*यथार्यमादेः	
115	510	3	मनन्तमर्थस्थाने	*मनन्तमित्थं स्थाने	
116	511	3	—	*संस्मारितस्तदसि तस्य	
		4	—	*त्वमात्मसमया	
116	515	1	—	आस्तां	
117	520	4	मा भूस्त्वदन्य	मा भूस्तदन्य	
122	534	4	परिष्क्रियेथाः	परिष्कृषीष्ट, परिष्कुरु त्वम्	
125	546	2	वस्त्वपरं	वस्तत्परं	
130	575	f.n.	मूर्छनाजुष्टं	मूर्छनादुष्टं	
137	610	1	निकषर्वीत	निकषैर्वीत	
138	615	2	—	[illegible]ङ्कुर	
139	619	3	[illegible]	निरङ्कुशं	
140	622	4	—	भरन्यसनादधिक[illegible]	
140	624	1	[illegible]	वैतण्डिक	
142	635	4	खयम्	स्वयम्	
142	636	1	—	स्वयमु	
143	638	f.n. 1	मिहोष	मिहोप	
175	767	2	*मौलिमाल्यरस	मौलिदामरस	
176	773	4	*शमयन्त्यचिरेण	शमयन्ति चिरेण	
187	825	1	कूलङ्कषा	कूलङ्कषाः	

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

Page	Sloka	line	Incorrect	Correct	Notes
192	849	4	विक्षेपात्	विक्षेपाद्	
192	850	2	संधायिनी	संधायिनि	
197	868	3	साक्षात्	साक्षाद्	
205	f.n. 2		सञ्जिघृक्षः	सञ्जिघृक्षुः	
208	903	व्या 1	सापेक्षया	सापेक्षतया	
210	f.n.	1	प्रत्ययवृत्त्य	प्रत्ययावृत्त्य	
223	936	1	शिशिरत	शिशिरित	
232		8	——	वेङ्कटनाथार्यः	

BVB Sri Sankaracharya Sanskrit Mahavidyalaya

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection

In Public Domain. Digitized by eGangotri and Sarayu Trust Foundation Delhi.

CC0. In Public Domain Bharatiya Vidya Bhawan, New Delhi Collection